

Suvi Heikkilä

VIISI VUOSIKYMMENTÄ VAIKUTTAMISTA

SUOMEN KULTTUURIRAHASTON
SATAKUNNAN RAHASTO 1959–2009

Suomen Kulttuurirahaston 100
Satakunnan Rahaston perustamiskirja
e allekirjoittaneet perustamme täten
Satakunnan Kulttuurirahaston voimastamaan, tukemaan ja voimistamaan
Satakunnan henkistä ja aineellista
hyvää hyödyntäen rahastoll
lokakuun 31 päivän

SUVI HEIKKILÄ

VIISI VUOSIKYMMENTÄ VAIKUTTAMISTA

SUOMEN KULTTUURIRAHASTON
SATAKUNNAN RAHASTO 1959–2009

PORI 2010

Kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen laitoksen julkaisuja XXV, Pori 2010
http://www.hum.utu.fi/oppiaineet/satakunta/tutkimus_ja_jatko-opiskelu/julkaisut/

© 2010 Suvi Heikkilä

ISBN 978-951-29-4483-5 (painettu)

ISBN 978-951-29-4484-2 (verkko)

ISSN 1459-8469

Painopaikka Juvenes Print Oy, Tampere

Ulkoasu Henri Terho

SISÄLLYS

Esipuhe	7
Johdanto	11
 Satakunnan rahasto saapuu maakuntaan	 17
Satakunnan rahaston kasvualusta	26
Luovan innon vuodet 1959–1971	31
Perustaminen ja alkutaival.	32
Rahankeruuta ja kannustusta	46
<i>Satakunnan rahasto alkuun panevana voimana</i>	54
 Vakiintumisen vuodet 1972–1979	 61
Nimikkorahastot pelastavat toiminnan lamalta.	67
Linjahakua ja järjestystä	72
Rahaston näkökulmia ajan haasteista	77
<i>Satakunnan rahaston pitkäaikainen tuki</i>	84

Tehokkuuden vuodet 1980–1989	93
Tekniikan kehitys kansainvälistyvässä kulttuurissa.	106
Tekijästä tukijaksi.	108
Puoluepolitiikka hoitokunnassa	113
<i>Kulttuurin tekijöille tukea urakehityksestä arkeen.</i>	118
 Akateemisuuden vuodet 1990–2000	129
Tieteiden nousu	138
Lama ja keskusrahaston tuki	143
Suurempia summia harvemmille	146
<i>Lasten- ja nuortenkulttuuri painopistealueena</i>	148
 Kulttuuriasiantuntijuuden vuodet 2001–2009	155
Taloudellinen huippu.	164
Hoitokunnan metamorfoosi	166
Suuret suunnitelmat.	168
<i>Maakunnallisesti merkittävät hankkeet</i>	172
 Kannustuksesta maakunnalliseen vaikuttamiseen	183
Lähteet.	189
Viitteet.	196
Satakunnan rahaston puheenjohtajat ja asiamiehet	225
Satakunnan rahaston hoitokunnat 2009–2010	227
Satakunnan rahaston hoitokunnat 1959–2009.	228
Satakunnan rahaston tunnustuspalkinnot	242
Lahjoitukset vuosittain	244
Vuosisijuhlien pitopaikat vuosittain.	252

ESIPUHE

Satakunnan rahasto on perustettu 30. lokakuuta 1959 neljäntenä Suomen Kulttuurirahaston 17 maakuntarahastosta. Sen tehtäväksi asetettiin Satakunnan maakunnan henkisen ja taloudellisen kulttuurin vaaliminen ja kehittäminen. Käytännössä tämä on tarkoittanut apurahojen ja palkintojen myöntämistä tieteen ja taiteen tekijöille ja työryhmille, laajojen kulttuurihankkeitten tukemista ja osallistumista kulttuuripoliittiseen toimintaan. Viisikymmentä vuotta myöhemmin on aika tarkastella sitä, millä tavalla rahasto on aikoinaan syntynyt, miten sen jakovarot ovat kehittyneet ja miten se on sopeutunut eri vuosikymmeninä ajan haasteisiin. On kysyttävä sitä miten sen tehtävät Satakunnassa ovat toteutuneet ja miten se on ollut osallisena luomassa maakunnan nykyistä kulttuurin kenttää.

TÄTÄ TAUSTAA VASTEN SATAKUNNAN RAHASTON HOITOKUNTA päätti teettää vuonna 2008 omana kulttuurihankkeenaan tutkimuksen rahaston historiasta. Erityisesti siinä tuli ottaa huomioon sen jakamien apurahojen vaikutus maakunnan kulttuurielämälle. Se kääntyi asiassa Porin yliopistokeskuksessa toimivan Turun yliopiston Kulttuurituotannon ja maiseman-tutkimuksen koulutusohjelman puoleen. Maisteriohjelmassa kulttuuriperinnön tutkimusta opiskeleva Huk Suvi Heikkilä tarttui pontevasti tehtävään. Tehtävänä oli aluksi kirjoittaa Satakunnan rahastosta vain lyhyehkö Internet- historiikki. Viisikymmentä toiminnan vuotta oli kuitenkin vaikeasti tiivistettävissä muutamaa kymmeneen sivuun. Tuloksena syntyi tutkimus »Viisi vuosikymmentä vaikuttamista. Suomen Kulttuurirahaston Satakunnan rahasto 1959–2009» (252 s.). Tämä teos on julkaistu kokonaisuutena Internet-versiona Turun yliopiston Kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen koulutusohjelman sivuilla osoitteessa http://www.hum.utu.fi/oppiaineet/satakunta/tutkimus_ja_jatko-opiskelu/julkaisut/.

Suvi Heikkilän Satakunnan rahaston historiateoksesta on lisäksi julkaistu tiivistelmä Suomen Kulttuurirahaston sivuilla (www.skr.fi/sa/historikki). Näin historiikin toivotaan saavut-tavan laajemman lukijakunnan. Samalla se täydentää omalta osaltaan 1950-luvulta lähtien perustettujen maakuntarahastojen juhluvuosisarjaa.

Satakunnan rahaston historiikki-hanke on syntynyt tiiviissä yhteistyössä keskusrahaston edustajien kanssa. Tämä näkyi myös hanketta varten perustetussa ohjausryhmässä, jossa keskusrahastoa edustivat tiedotuspäällikkö Maisa Kotoaro ja asiamies Juhana Lassila. Aikaisempien vuosien näkemystä hankkeeseen toivat rahaston entinen puheenjohtaja FT Leena Sammallahti ja sen pitkäaikainen asiamies Paula Ovaska. Lisäksi ohjausryhmään kuuluivat Satakunnan rahaston nykyinen asiamies KTT Seppo Laakkonen ja rahaston puheenjohtaja professori Outi Tuomi-Nikula, joka samalla edusti Turun yliopistoa yhdessä professori Jaakko Suomisen kanssa. Sihteerinä

toimi Marika Tervevuori. Ohjausryhmän jäsenet olivat hyvin motivoituneita, josta syystä työskentely oli antoisaa ja tuloksellista. He ovat antaneet lukuisia vinkkejä työn tekijälle, olleet itse hänen haastateltavinaan, lukeneet käsikirjoituksen tai sen osia työn etenemisen eri vaiheissa ja antaneet siitä rakentavia kommentteja. Ohjausryhmän tuki olikin keskeisessä asemassa teoksen syntyprosessissa. Tutkimuksen vastuullisena pääohjaajana ja rahaston puheenjohtajana esitän tästä kaikille heille lämpimän kiitoksen.

Suvi Heikkilän »Viisi vuosikymmentä vaikuttamista. Suomen Kulttuurirahaston Satakunnan rahasto 1959–2009» on ollut yhteistyöprojekti monen toimijan kanssa. Heikkilä haastateli suuren joukon apurahansaajia, joiden ääni tulee kuuluville heitä koskeissa tapaustutkimuksissa. Entiset ja nykyiset hoitokunnan jäsenet sekä keskusrahaston edustajat ovat antaneet tietoaan tekijän käyttöön. He kaikki ansaitsevat suuren kiitoksen. Kiitoksen saavat myös Satakunnan Kansa ja Satakunnan Museo, jotka ovat auttaneet tiedonkeruussa. Niitä on kiittäminen myös teoksen hienosta kuvituksesta.

Historiikki ei synny ilman sen kirjoittajaa. Suvi Heikkilä on ollut innostunut ja työhönsä täysillä omistautunut maisteriopiskelija, joka lyhyessä ajassa ja opintojensa ohessa on tuottanut suuren määrän uutta tietoa yhdestä satakuntalaisen kulttuurin tukipilarista, Satakunnan rahastosta. Hänelle lankeaa tämän teoksen syntymisestä suurin kiitos.

Suomen Kulttuurirahaston Satakunnan rahaston historia-teos on tärkeä osa satakuntalaisen kulttuurin historiaa.

Outi Tuomi-Nikula
Satakunnan rahaston puheenjohtaja

JOHDANTO

*Kasvoi tammi tanhualla,
puu pitkä pihan perällä,
tammessa tasaiset oksat,
joka oksalla omena,
omenalla kultapyörät,
kultapyörällä kähkönen.*

*Kun käki kukahtelevi,
sanoin viisin virkkelevi,
kulta suusta kumpuavi,
hopea valahtelevi,
kultaisella kunnahalla,
hopeisella mäellä.*

— Kalevala, neljäs viidettä runo, säkeistö 23–24
Yhteys: Väinämöinen rakentaa kanneltaan. —

TAMMI, MAAILMANPUU, KASVOI MAAILMAAN AIKOJEN ALUSSA. Kun puu myöhemmin kaadettiin, sen taikavoimat pääsivät valloilleen; latvan taittaja sai iäisen taian, oksan taittaja iäksi onnen ja lehvän leikkaaja ikuisen lemmen. Suomen Kulttuurirahaston primus motor Lauri A. Puntila visioi jo Rahaston perustamisvaiheessa Kulttuurirahaston peittävän oksineen alleen koko suomalaisen Suomen jakaen kultaa ja hopeaa kulttuurin kunnalle¹. Kalevalan tarina tammesta symboloi onnea, kestävyyttä ja voimaa. Allegoria kansallisorunoutemme rikkauksia jakavaan ikuiseen puuhun on hyvin oivallettu ja ajatuksena viehättävä.

Tänä päivänä Suomen Kulttuurirahasto on yksi Euroopan suurimmista yksityisistä säätiöistä². Tämän mesenaatti-instituution³ omaisuus jakautuu keskusrahaston ja maakuntarahastojen yleisrahastoihin sekä yli 700 nimikkorahastoon. Suomen Kulttuurirahasto muodostuu Säätiöstä, joka on perustettu vuonna 1939, ja sen Kannatusyhdistyksestä, joka perustettiin kaksi vuotta aiemmin vuonna 1937.

Tämä teos käsittelee Suomen Kulttuurirahaston kokonaisuutta vain niiltä osin kuin se liittyy suoraan Satakunnan rahaston toimintaan ja sen linjauksiin. Keskusrahaston historiaan voi tutustua teoksessa *Suomen Kulttuurirahaston Historia*⁴. Suurin osa maakuntarahastoista täyttää näinä vuosina 50 vuotta, joten osa niistä julkaisee omat historiikkinsa.

Satakunnan rahasto on yksi Suomen Kulttuurirahasto -tammen seitsemästätoista oksanhaarasta, maakuntarahastosta. Se on perustettu niistä neljäntenä, vuonna 1959. Sen tehtäväksi asetettiin *Satakunnan maakunnan henkisen ja taloudellisen kulttuurin vaaliminen ja kehittäminen*⁵. Käytännön työssä tämä tarkoittaa apurahojen ja palkintojen myöntämistä tieteen ja taiteen tekijöille ja työryhmille⁶. Aika ajoin rahasto⁷ on tukenut myös laajempia kulttuurihankkeita sekä osallistunut muuhun kulttuuripoliittiseen toimintaan.

Viisi Vuosikymmentä Vaikuttamista – Suomen Kulttuurirahaston Satakunnan rahasto 1959–2009 -teoksen tavoitteena on selvittää, miten Satakunnan rahasto on syntynyt, miten se on kehittynyt

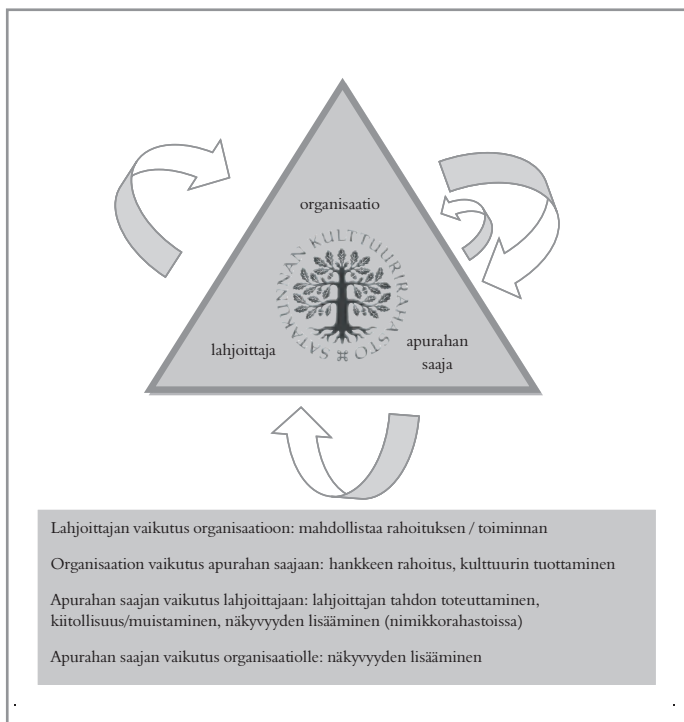
ja miten se on ollut osallisena luomassa maakunnan nykyistä kulttuurin kenttää. Teoksessa peilataan maakunnan kulttuurielämän muutoksia rahaston vaiheisiin ja kokoonpanoon sekä tarkastellaan sitä, miten rahaston tavoitteet ovat toteutuneet. Tavoitteiden toteutumista kuvaa rahaston vaikuttavuuden kartoitus Satakunnan kulttuurielämän ja yksittäisten taiteen ja tieteen tekijöiden kautta. Jokaisen luvun lopuksi rahaston vaikuttavuutta tarkastellaan tapaustutkimuksen kautta.

Tapaustutkimukset ovat esimerkkejä eri vuosikymmeniä kuvaavista apurahansaajista. Nämä tapaukset on valittu paitsi edustavuutensa takia myös ilmentämään vaikuttavuuden eri ulottuvuuksia. Ensimmäinen esimerkki on luvussa kolme ja kuvaa rahaston välillistä vaikuttavuutta maakuntaan. Pienellä alkuavustuksella ja suurella innolla kaksipäiväiseksi jazzkarkeleksi suunniteltu Pori Jazz -juhla on poikunut yhden maamme merkittävimmistä musiikkitapahtumista. Luvun neljä esimerkiksi rahaston toistuva tuki kertoo rahoituksen pitkäaikaisen vaikuttavuuden merkityksestä. Viidennessä luvussa kohteina on kulttuurintuottajia, joiden elämässä apurahan välitön vaikutus elantoon ja uraan on korostunut. Kuudennen luvun painopistealueena on lasten- ja nuortenkulttuuri. Seitsemännessä luvussa kuvataan maakunnallisesti merkittävän hankkeen laaja-alaista vaikuttavuutta.

Termi *kulttuuri* voidaan ymmärtää monin tavoin⁸. Tässä teoksessa *kulttuuri* ymmärretään Satakunnan rahaston toiminnan kautta muuttuvana ja aikaan sopeutuvana käsitteenä. Niinpä kun Satakunnan rahasto aluksi tuki *kulttuuriin* kuuluvina myös esimerkiksi käytännön maanviljelykohteita, on *kulttuurilla* 2000-luvulla tarkoitettu lähinnä taiteen ja tieteen kenttään liittyviä aloja, usein *korkeakulttuuriksi* koettuja tietoisesti tuotettuja kansan sivistystä kuvaavia aloja. Pyrin noudattamaan jälkimmäistä määritelmää. *Satakuntaa* käsittelen aluepoliittisena ja hallinnollisena yksikkönä, en historiallisesta, kulttuurillisesta, luonnon-tieteellisestä taikka sielullisesta näkökulmasta⁹; *Satakuntaa* ovat kunakin aikana siihen hallinnollisesti kuuluneet yksiköt¹⁰.

Termi *apurahansaaja* viittaa siihen, että apuraha on myönnetty hakemuksen perusteella siinä missä *stipendiaatti* tarkoittaa hakemuksetta myönnetyn apurahan saajaa. Näitä kahta termiä on käytetty usein synonyymeinä. Muun muassa arkistomateriaaleissa on usein puhuttu *stipendiaateista* tarkoittaessa apurahansaajaa. Suomen Kulttuurirahasto on päättänyt pyrkiä käyttämään jatkossa termiä *apurahansaaja*.¹¹ Myös tässä teoksessa noudatetaan tätä keskusrahaston linjausta.

Vaikuttavuus-käsite kuvaa vaikuttamisen prosessia kokonaisuudessaan, jossa *vaikuttaminen* on akti ja *vaikutus* on tuotos. *Vaikuttavuus* on myös piirre, joka on periaatteellisella tasolla myös

Kaavio 1: Satakunnan rahaston suorat vaikutukset

mahdollista mitata tai määrittää. Vaikuttavuuden eri *tasoja* ovat välillinen ja välitön vaikuttavuus. Jaottelu on kontekstisidonnainen. Välillisyyden aste on tapauskohtaisesti tulkittava ja liukuva määre. Vaikuttavuuden *kentällä* tarkoitan vaikuttavuuden eri suuntia, eli eri sektoreiden muodostamaa kokonaisuutta, joille vaikutus kohdistuu. Vaikutuksella on myös laadullisia eroja¹².

Satakunnan rahaston toiminnalla on vaikutuksia useaan suuntaan: esimerkiksi lahjoittajiin, apurahan saajiin ja heidän hankkeisiinsa. Lisäksi kaikilla näillä on seurannaisvaikutuksia.

Satakunnan rahaston vaikuttavuutta kartoitettaessa on keskeistä selvittää, toteuttavatko laadulliset vaikutukset perustamiskirjaan asetettua tavoitetta maakunnallisesta hengenviljelystä. Toisin sanoen on ensisijaista selvittää rahaston apurahojen ja toiminnan yhteisöllinen vaikuttavuus nimenomaan *kulttuurin* kentässä.

Näkyvyyden kvantitatiivinen selvittäminen on yksi mahdollinen tapa tutkia vaikuttavuuden laajuutta. Tätä voidaan kartoittaa esimerkiksi maakuntalehdistön avulla laskien, kuinka usein Satakunnan rahasto mainitaan lehdessä ja minkälaisessa kontekstissa se esiintyy.¹³ Jarmo Mäkisen mukaan sanomalehti on yksi tärkeimmistä maakunnallisten symbolien tuottajista. *Maakunnallisen mielipiteen* muokkaajina maakuntalehdet ovat vaikuttaneet maakuntarahastoissa järjestelmän syntyprosessista lähtien.¹⁴

Aikalaislehdistöä tarkastelemalla pystytään maalaamaan ajankuvaa valikoidusta perspektiivistä. Satakunnan rahaston ja sen apurahojen saama mediahuomio on yksi vaikuttavuuden indikaattori¹⁵. Tarkasteltavan 50 vuoden ajanjakson aikana lehdistön vaikutusmahdollisuudet ja status ovat olleet pysyvästi korkealla. Satakunnassa suurimpia sanomalehtiä ovat olleet Satakunnan Kansa, Lalli, Länsi-Suomi ja Uusi Aika. Tässä historiikissa on tarkasteltu lähinnä niistä laajalevikkisintä, Satakunnan Kansaa, joka on Länsi-Suomen ohella ainoa sanomalehti, joka on julkaissut säännöllisesti Satakunnan rahaston lehdistötiedotteita¹⁶.

Satakunnan rahastosta ei ole aikaisemmin tehty julkaisua. *Suomen Kulttuurirahaston Historia* -teoksessaan Maritta Pohls (1989) kertoo maakuntajärjestelmän synnystä ja alkuvuosista yleisesti. Maakuntarahastojen perustamisaikaa sekä nykytilannetta valottavat Jarmo Mäkisen *Alue ja kulttuuri maakuntarahastojen keskuudessa* (2002) sekä hänen väitöskirjansa *Säätiö ja maakunta. Maakuntarahastojärjestelmän kentät ja verkostot* (2005).

Satakunnan rahaston profiilin ja kulttuurisen vaikuttavuuden tutkimiseen käytän itse keräämääni empiiristä aineistoa. Aineisto sisältää asiantuntijoiden ja apurahansaajien syvähaastatteluja¹⁷, hoitokunnan jäsenille osoitetun kyselylomakkeen vastaukset, lehdistöaineistoa sekä arkistomateriaalia. Arkistomateriaali koostuu muun muassa Satakunnan rahaston pöytäkirjoista sekä toiminta- ja vuosikertomuksista. Apurahansaajia haastatteleamalla olen pyrkinyt selvittämään, mitä apurahan saaminen on merkinnyt heille ja minkälaisena he ovat kokeneet haku- ja raportointiprosessin.

Rahaston yhtenä pyrkimyksenä on ollut tukea uraansa aloittelevia tieteilijöitä ja taiteilijoita. Tämän vuoksi on oleellista selvittää, onko apuraha antanut halutun alkusysäyksen uralle ja onko apurahan myöntäminen itsessään tuonut näkyvyyttä apurahansaajalle. Taustatietoa ja laajempaa näkökulmaa tarjoavat asiantuntijahaastattelut, joita olen tehnyt rahaston asiamiehien, Suomen Kulttuurirahaston yliasiamiehien sekä muiden keskusrahaston edustajien kanssa. Arkistomateriaalin pohjalta voi analysoida apurahojen jakopoliittisia muutoksia ja laatia diagrammeja konkretisoimaan rahaston sisäistä kasvua, kehitystä sekä linjauksia. Hahmottelen myös apurahojen saajien profiilia, apurahojen jakautumista aloittain, niiden suuruutta sekä lahjoituksia eri aikoina.

SATAKUNNAN RAHASTO SAAPUU MAAKUNTAAN

Uutta viiniä ei voi kaataa vanhoihin leileihin. Jo olemassa olevat tärkeät sivistystekijät, kuten Suomalaisen Kirjallisuuden Seura ja Suomalainen Tiedeakatemia eivät pysty Kulttuurirahaston tehtävään. Niiden pohja ja ennen kaikkea tehtävät ovat liian suppeat. Tiedeakatemia on liian hidassoutuinen ja julkisuutta pelkäävä.

Tarvitaan uusi ja uusille urille suuntautuva organisaatio.

— Suomalaisuuden Liiton puheenjohtajan, maailmankuulun
Helsingin Yliopiston geodesian professorin V. A. Heiskasen puhe
Suomalaisen kulttuurin elävä voima Suomen Kulttuurirahaston
perustamisjuhlassa 27.2.1939 —

SUOMEN KULTTUURIRAHASTON PERUSPÄÄOMA HANKITTIIN KOKO KANSALTA. Se on ilmiö, joka tekee Suomen Kulttuurirahaston historiasta ainutlaatuisen. 30 000 kansakoululaista ympäri Suomea kiersi vuonna 1938 ovelta ovelle etsien varoja Rahastolle. Kaikkiaan 170 000 suomalaista osallistui perustamiskirjakeräykseen. Lisäksi 18 000 henkilöä osallistui vuosina 1937–1938 erilliseen lahjakirjakeräykseen, joka oli suunnattu varakkaille lahjoittajille¹⁸.

Vuonna 1939 lahjoituksia oli kertynyt 20 miljoonaa markkaa. Satakunnan rahaston puheenjohtaja, pankinjohtaja Jouko Rajala muistelee keräystä Satakunnan rahaston vuosijuhlissa Ulvilassa vuonna 1986:

Latojen seinät tapetoitiin julisteilla, jossa oli teksti »Jokaisen kansalaisen jalo tehtävä on kartuttaa Suomen Kulttuurirahastoa ja siten tukea suomalaista sivistystyötä». – – Kerron tästä, koska se on lähtemättömästi mieleeni jäänyt. Opettajalta meille mukuloille lista kouraan ja käsky: kymppi joka mökistä. – – Asiaan tartuttiin kuin sika leipään. Mökistä mökkiin. Ja aina oli vastassa ensimmäiseksi kysymys: »Mitäs se semmonen kulttuuri on?» »En mää tiär, mutta antaa pitää. Opettaja käski.» Elettiin vanhoja hyviä aikoja, jolloinka Suomen kansa vielä kunnioitti auktoriteettejään – erityisesti kansakoulunopettajia. Hän oli myös siinä kylässä ainoa, jolla ilmeisesti oli jotakin arveluja sanan »kulttuuri» merkityksestä. No rahvas on toki ennenkin taistellut myös niiden hyvien asioiden puolesta, joista se ei ole mitään ymmärtänyt. Kerroin tämän alun, koska itsellenikin oli joskus yllätys, että Suomen Kulttuurirahasto perusolemukseltaan ja -rakenteeltaan on tällainen kansanliike. Sen perustana on 170 000 perustajaa – eikä noiden nimien arvo sumene sillä, että otimme nimiä ja kymppejä lievällä pakolla.¹⁹

1940-luku oli ollut määrätietoista Puntilan johtamaa kulttuuri-vaikuttamisen aikaa. 1950-luvulla aktiivinen tekeminen taantui, sillä L. A. Puntila oli nimitetty Helsingin yliopiston poliittisen

Perustamislahjakeräyksen kautta Rahasto sai koko kansan yhteisen rahaston leiman²⁰. Suomen Kulttuuri-rahasto perustettiin kerätyllä pääomalla 27.2.1939.

Professori L. A. Puntila (SKRark).

historian professorin virkaan, eivätkä hänen henkilökohtaiset resurssinsa riittäneet täysvaltaisesti enää ainoastaan Kulttuurirahastolle. 1950-luvulla korostui varojen kartuttaminen, apurahojen jako ja yksityisten merkkihenkilöiden muistaminen. Tällä edellistä passiivisemmän toiminnan kaudella luotiin kuitenkin taloudelliset edellytykset seuraavan vuosikymmenen suurille kulttuuripoliittisille hankkeille. Niistä merkittävin oli maankuntarahastojärjestelmän syntyminen.²¹

Puntilan siirrettyä vuonna 1954 Suomen Kulttuurirahaston yliasiamiehestä hallituksen puheenjohtajaksi hoiti virkaa väliaikaisesti Martti Pekkonen. Kun helsinkiläinen Erkki Salonen astui vuonna 1957 yliasiamiehen rooliin, alkoi Suomen Kulttuurirahasto taas aktivoitua.²² Jarmo Mäkisen mukaan *Salosessa leikkautuivat ne sosiaaliset resurssit ja yhteiskunnalliset intressit, joita maakuntarahastojärjestelmä tarvitsi syntyäkseen*.²³

Suomen Kulttuurirahastoa perustettaessa oli unelmana kulttuurisen tasa-arvoisuuden periaate. Maakuntarahastojärjestelmä syntyi alueellisen tasa-arvon vaatimuksesta. Ensimmäiset aluerahastot perustettiin 1950-luvulla²⁴, ja 1960-luvulla maakuntarahastojärjestelmä sai vakiinnutettua toimintansa maakunnissa. Maakuntarahastojärjestelmän odotettiin merkittävällä tavalla lisäävän Suomen Kulttuurirahaston mahdollisuuksia toimia rakentavan yhteistyön välineenä ja valtakunnan eri osien kulttuuripyrkimysten edistäjänä.

Jo ennen maakuntarahastojärjestelmää oli Kulttuurirahasto yrittänyt herätellä maakuntia kulttuuripoliittisiin aktiviteetteihin. Muun muassa 1940-luvun puolivälissä Kulttuurirahasto yritti ravistella kansaa hereille järjestäen 36:lle eri paikkakunnalle kulttuurijuhlia. Nämä tilaisuudet epäonnistuivat yhteistyön hajanaisuuden takia ja tuottivat Rahastolle tappiota²⁵. Juhlista luovuttiin ja Kulttuurirahasto päätyi toteuttamaan maaseudun kulttuuriherätystä tukemalla eri yhdistyksiä ja seuroja, jotka toimivat pääkaupunkiseudun ulkopuolella²⁶.

Ratkaisu alueellisen kulttuuritasa-arvon puuttumiseen löytyi 1960-luvun maakunta-ajattelusta ja maakuntaitsehallinnol-

lisesta keskustelusta. Maakunta-ajattelu syntyi yhteiskunnallisesta rakennemuutoksesta; muuttoliike ja maaseutualueiden taantuminen aiheuttivat painetta Suomen aluerakenteelle. Homogeeninen ja kulttuurisista erityispiirteistä koostuva maakuntaidea oli hiipumassa. Aluejakoja pohtineiden komiteoiden maakuntakonsepti muuttui funktionaalisen aluekäsitteen mukaiseksi, historiallisesta maakuntakäsityksestä nykymaakuntaan²⁷. Suomen Kulttuurirahastoon maakunta-ajatuksen ajoi yliasiamies, valtiotieteiden maisteri Erkki Salonen²⁸.

Salonen perusteli uutta maakuntakäsitystä maakuntarahastojärjestelmän puitteiksi muun muassa sillä, että hänen mukaansa maakuntaliitot olivat merkki maakunnasta itsestään nousevasta alueellisesta aktiivisuudesta²⁹. Idea maakunnallisen kulttuurirahaston perustamisesta oli myös alun perin siinnyt maakuntaliiton piirissä³⁰. Maakunnilla itsellään oli suuri intressi kulttuuria ja sivistystä edistävien rahastojen perustamiseen, mutta itsenäisinä rahastoina niiden toiminta tyrehtyi lahjoitusten ja resurssien puutteeseen. Kahdenkymmenen elinvuotensa aikana Suomen Kulttuurirahasto oli jo saanut kansan luottamuksen puolelleen ja sillä oli tarjota kaivattu turvaverkko alaorganisaatioilleen. Suomen Kulttuurirahaston kautta maakuntarahastoilla oli mahdollisuus myös verovapauteen ja varojen turvattuun sijoittamiseen³¹.

Tarve ei ollut kuitenkaan täysin yksisuuntainen. Myös keskusrahasto hyötyi juuriensa levittämisestä maakuntiin, sillä vasta maakuntarahastot takasivat Kulttuurirahaston todellisen valtakunnallisuuden.³² Maakuntarahastojen verkko on myös oiva tiedonkulun väline ja projektikumppani organisaation sisällä.³³ Maakuntarahastoissa pyrittiin ensisijaisesti takaamaan keskusrahaston lailla mahdollisimman suuri toimintavapaus toisaalta kuitenkin luomalla organisatorisesti yhtenäinen järjestelmä. Tämä oli myös suuri haaste, sillä yhä laajeneva organisaatio vaati huomattavasti systemaattisemman järjestelmän kuin aikaisemmin³⁴.

Rahaston vahvasta paikallishenkisyydestä huolimatta Suomen Kulttuurirahaston puuttumiseen maakuntien kulttuuri-

Maisteri Erkki Salonen (SKRark).

elämään suhtauduttiin varautuneesti. Maakunnissa pelättiin, että toimintaa ohjattaisiin liikaa keskusrahastosta, joka miellettiin pääkaupunkilaiseksi. Asiaan löytyi kuitenkin yhteisymmärrys jo ensimmäisen maakuntarahaston, Pohjois-Suomen rahaston perustamista koskevien neuvottelujen yhteydessä vuonna 1954.

Päätettiin, että tämä Pohjois-Suomeen syntynyt Kulttuurirahasto käy yhteistyöhön Suomen Kulttuurirahaston kanssa. Ja sitä neuvottelua käytäessä omaksuttiin tietyt periaatteet, että maakuntarahasto, joka muodostuu Maakuntaliitoista, ja Kulttuurirahasto perustavat yhteisen rahaston, josta Kulttuurirahasto antaa osan rahaa ja osa kerätään, ja Kulttuurirahasto antaa itse niin paljon, kuin itse sieltä kerätään ja niin pois päin.³⁵

Vuonna 1958 perustetun Keski-Suomen rahaston syntymisen jälkeen edettiin varsin suunnitelmallisesti, ja vuosien 1959–1964 aikana syntyi suurin osa maakuntarahastoista³⁶. Maakunnallisen aktiivisuuden kasvu kesti 1970-luvulle. Maakunnille rahastojen perustaminen merkitsi kyseenalaistetun kulttuurisen pääoman ja omaleimaisuuden vahvistumista. Poliittishallinnollisuus syrjäytti mielikuvat heimomaakunnista ja historiallisesta yhteenkuuluvuudesta. Toiminnallis-taloudellisen maakuntajaon puolestapuhujillekin ajatus kulttuurisesta yhteenkuuluvuudesta oli liian arvokas piirre menetettäväksi³⁷. Me-henkeä pyrittiin luomaan mm. historiankirjoituksen³⁸ ja maakuntalehdistön tuella.

Suomen Kulttuurirahaston apurahatoiminnassa maakuntarahastot ja keskusrahasto kuuluvat samaan yhtenäiseen kokonaisuuteen. Juridinen vastuutaho on Suomen Kulttuurirahaston säätiöllä. Kannatusyhdistys ja maakuntarahastot toimivat tämän alla epäitsenäisinä säätiöinä. Maakuntarahastoille on delegoitu päätösvalta maakunnan apurahojen myöntämisestä.

Apurahojen jakopolitiikka ja linjavedot ovat olleet alusta asti maakuntarahaston itsensä määriteltävissä. Yhteiset koko

Kulttuurirahastoa koskevat periaatteet koskevat tietenkin myös maakuntarahastoja. Yleistä tarkoitusta, perustamisideaa ja esimerkiksi hyvää säätiotapaa on toteutettava. Maakuntarahaston asioista päättää hoitokunta ja sen toimintaa suuntaa ohjesääntö. Satakunnan rahaston ohjesäännön mukaan sen tehtävä on Satakunnan henkisen ja taloudellisen kulttuurin vaaliminen. Omalta osaltaan jakoa ohjaavat nimikkorahastot³⁹. Suomen Kulttuurirahasto ja sen maakuntarahastot ovat vapaa toimija.

Maakuntarahaston hoitokunta voi asettaa temaattisen linjavedon, jota toteutetaan maakunnan sisällä. Joissakin tapauksissa tällainen linjaveto on laajentunut maakunnasta koko valtakuntaan. Tällainen on esimerkiksi Maakunnalliset soittimet -hanke⁴⁰.

Suomen Kulttuurirahaston toiminta perustuu työnjakoon. Maakuntarahastot tuntevat parhaiten oman maakuntansa kulttuurin kentän. Keskusrahasto on pyrkinyt tukemaan maakuntia aktiivisessa aloitteiden teossa. Maakuntarahastot voivat muun muassa hakea omille hankkeilleen rahoitusta keskusrahastolta.

Usein maakuntarahastot pyrkivät löytämään maakuntansa nuoria lahjakkuuksia, tukemaan ja kannustamaan heitä taiteeseen tai tieteessään eteenpäin toivoen, että he tunnustuksen saatuaan etenevät urallaan.

Keskusrahasto on myös aktivoinut eri hankkeita maakuntiin. Näissä hankkeissa ovat maakuntarahastot olleet näyttävästi mukana. Keskusrahaston hankkeet maakunnissa ovatkin osittain yhteistyöhankkeita. Resurssisyistä ne ideoidaan ja valmistellaan keskusrahastossa, mutta niiden toteuttamiseen tarvitaan maakuntarahastojen apua oman maakuntansa tuntijoina sekä viestin välittäjinä⁴¹.

Koska maakuntarahaston asiamies toimii pääsääntöisesti oman työnsä ohella, rajoittavat hänen ajalliset resurssinsa aktiivista kulttuuripoliittista toimintaa⁴². Hankkeiden suunnittelu ja toteuttaminen ovat aikaa vieviä. Esimerkkinä yhteistyöstä on Kirjatalkoot -hanke⁴³, joka valmisteltiin keskusrahastossa mutta jonka toteuttamisessa maakuntarahastot

olivat mukana. Myös keskusrahaston Nuorisohanke Myrsky⁴⁴ järjesti alueellisia tilaisuuksia, joissa maakuntarahastojen rooli on ollut välttämätön.⁴⁵

Maakuntien aktiivisuudessa on eroja. Tähän vaikuttaa esimerkiksi asiamiehen päätyö. Hoitokuntienkin aktiivisuus vaihtelee. Joistakin maakuntarahastoista syntyy tuon tuostakin uusia hankkeita. Vaikka Satakunnan rahastossa ei ole juuri ollut omia kulttuurihankkeita, näkyy hoitokunnan aktiivisuus viime vuosina muun muassa apurahatoiminnan linjaamisessa. Tarve aktiiviseen kulttuuripoliittiseen toimintaan nousee niin ikään maakunnasta itsestään.⁴⁶

Suomen Kulttuurirahaston linjauksen mukaisesti apurahatoiminta on Rahaston päätehtävä. Tärkeintä on, että Kulttuurirahasto osaa arvioida hyviä hakemuksia ja rahoittaa hyviä kohteita. Jos maakunnassa on jokin vahva kulttuuripoliittinen toimija, esimerkiksi maakuntaliitto tai jonkin kunnan tai kaupungin kulttuuritoimi, ei rahastolla ole yhtä suurta painetta omiin kulttuuriprojekteihin. Maakunnissa, joissa ei ole sen kulttuuria kokoavaa koordinaattoria, saattaa maakuntarahaston merkitys hankkeiden käynnistäjänä korostua.⁴⁷

Satakunnan rahaston kasvualusta

Säveltaiteiden asema on ollut korkea Satakunnassa jo keskiajalla. Nuottilehdet osoittavat, että Porin triviaalikoulussa laulettiin 1600- ja 1700-luvuilla moniäänisesti. Myös Raumalle 1896 perustettu seminaari, joka on nykyisin osa Turun yliopistoa, on vaikuttanut merkittävästi maakunnan kulttuurin kenttään, erityisesti musiikkiin ja kuvataiteisiin.⁴⁸

Pori oli jo 1950-luvulla vireä kulttuurikaupunki. Porin Teatterilla oli jo tuolloin merkittävä asema maassamme lähes satavuotisen toimintansa ja korkean tasonsa vuoksi. Suomalainen teatteri, nykyinen Kansallisteatteri, aloitti toimintansa an-

tamalla ensimmäisen näytäntönsä Porissa vuonna 1873. Kaupungissa ilmestyi 1950-luvulla useita sanomalehtiä. Porissa oli myös kirjasto⁴⁹ ja museo⁵⁰ sekä suomen- ja ruotsinkieliset oppikoulut, ammattikouluja ja työväenopisto.⁵¹ Tärkeä oppilaitos oli myös Satakuntalaisen Osakunnan Kankaanpäähän vuonna 1909 perustama Pohjois-Satakunnan kansanopisto. Siellä julkaistiin korkeatasoista moniosaista julkaisusarjaa, *Satakunta – kotiseutututkimuksia*, jonka kirjoittajina ovat nimekkäät satakuntalaiset tutkijat.

Pitkään toimineita kulttuurihistoriallisia museoita Satakunnassa oli Porin lisäksi Raumalla⁵², Harjavallassa⁵³, Kokemäellä, Tyrväällä, Punkalaitumella, Kankaanpäässä ja Kullaalla. Monessa kunnassa toimi myös kotiseutumuseo.⁵⁴ Kotiseutututkimuksella ja kotiseutuaatteella oli vahvat perinteet Satakunnassa. Niitä edistämään perustettiin kotiseutu- ja museoyhdistyksiä⁵⁵.

Satakunnan Nuorisoseurain Liiton laulujuhlat⁵⁶ olivat vuosisadan puolivälissä maakunnan merkittävin kulttuuritaapahtuma. Laulujuhlilla kohtasivat eri pitäjien nuorisoseuralaiset. Siellä kilpailivat kuorot, soittokunnat ja voimistelijat sekä esiintyivät parhaat satakuntalaiset kyvyt ja kulttuurivaikuttajat. Laulujuhlien oheistapahtumina järjestettiin ryijy- ja muita käsityönäyttelyitä, näytelmiä ja kuvaelmia. Laulujuhlat toimivat pitkään yhdistävänä tekijänä Satakunnan koko kulttuurielämän kirjolle.⁵⁷

Kankaanpäähän perustettiin taidekoulu vuonna 1965. Tämä saavutus on ollut merkittävä koko maassa. Se oli ensimmäinen kokopäiväinen taidekoulu Helsingin ulkopuolella. Perustajiensa, voimakaspersoonaisen kuvanveistäjä Kauko Räiken ja innovatiivisen taidemaalari Juhani Tarnan vaikutuksesta siitä on kehittynyt korkeatasoinen taiteen opinahjo. Kankaanpään taidekoulussa ovat opettaneet monet kansallisesti ja kansainvälisesti arvostetut taiteilijat.⁵⁸ Satakunnan rahasto tuki perustamista opetusvälineiden ja tarvikkeiden hankinnassa. Opiskelijoita saapui taidekouluun alusta asti ympäri Suomea. Monet heistä jäivät valmistuttuaan Satakuntaan. Taidekoulun suurim-

pana ansiona Tarna näkee Kankaanpään arvostuksen nousemisen Satakunnassa.⁵⁹

Raumalle perustettiin 1965 Länsi-Suomen kesäyliopisto. Se korvasi osaltaan korkeakoulutasoisen opetuksen puuttumista Satakunnassa. Kesäyliopisto oli samalla jatkuva huomautus siitä, että laajempikin korkeakouluopetus maakunnassa oli sekä tarpeellista että mahdollista.

Suuri suomalaisen koululaitoksen uudistamiseen liittyvä muutos oli vieraan kielen opetuksen aloittaminen kaikille oppilaille. Tästä nousi tarve opettajakunnan kielitaidon kohentamiseen. Länsi-Suomen korkeakoulu yhdistys järjesti kesällä 1964 valtakunnallisen opettajille tarkoitetun englannin kielen kurssin Raumalla. Länsi-Suomessa järjestetty kurssi tarjosi eräänlaisen koetyökauden varsinaisen kesäyliopiston aloittamiselle.

Länsi-Suomen korkeakoulu yhdistyksen perustajajäsenien joukosta osa on toiminut myös Satakunnan rahaston hoitokunnassa. Heitä olivat DI Aarne Hellemaa, kouluneuvos Kaarlo Asp, rehtori ja professori T. O. Laurilehto, joka toimi pitkään yhdistyksen puheenjohtajana. Lisäksi perustajajäseniin lukeutui Satakunnan Maakuntaliiton toiminnanjohtaja ja Satakunnan rahaston ensimmäinen asiamies Jukka Määttä.⁶⁰

Helsinkiin muuttaneet radikaalit satakuntalaiset nuoret ylioppilaat julistivat, ettei maaseudulla ollut kulttuurielämää. 1960-luvun nuoret kapinoivat vanhempiensa kulttuuriperintöä vastaan. Poriin tuona aikana muuttanut Satakunnan rahaston puheenjohtaja Unto Salo kertoo, että 1950-luvulla Porin kulttuurin kenttää arvosteltiin kovin sanoin. Porin työläiskaupunki tuntui nuorisosta *pääkaupungin siluettia vasten kovin ahtaalta ja takapajuiselta*.⁶¹

Porissa oli tietysti normaalit kunnalliset palvelut, kuten koulut, terveydenhoito, järjestyksenpito ja liikennejärjestelyt, mutta korkeakulttuurin kenttä oli Salon mukaan *aika tavalla puutteellinen*. Vaikka Porissa oli esimerkiksi teatteri ja kaupunginorkesteri, olivat ne pieniä. Kaupungin museo tuntui kaipa-

van päivitystä, sillä se vaikutti maakuntaan muuttaneesta *ahtauteensa tukahtuneelta ja kovin taantumukselliselta*.⁶²

Kulttuurielämä painottui pääkaupunkiseudulle, jossa toimivat johtavat teatterit, ooppera, kaksi sinfoniaorkesteria sekä maan tärkeimmät museot. Vaikka Helsingin asema oli korostunut, näkyi uuden kulttuuripolitiikan hedelmiä pian myös Porissa. Uuden museon rakentaminen on ollut suuri taitekoh- ta Porin kulttuurielämälle. Unto Salon kehittämä Satakunnan Museo nousi 1960-luvulla tieteelliseksi laitokseksi ja saavutti arvostetun aseman Satakunnassa. 1970-luvulla Museo sai uu- den rakennuksen sekä kirjasto toimitilat. Tuolloin myös restau- roitiin Porin teatteri. Lisäksi kaupunginorkesteri, myöhemmin Pori Sinfonietta, muuttui ammattimaisemmaksi.

Porin koulutusmahdollisuudet ovat lisääntyneet 1960-lu- vulta, jolloin Porissa järjestettiin opistoasteen koulutusta kaup- paoppilaitoksessa ja teknisessä opistossa. Satakunta on kehitty- nyt vahvan kotiseutuhengen ja luovaan kulttuuriin pyrkivien kulttuurivaikuttajien työn ansiosta. Yleisesti ottaen maakun- nissa tapahtui 1960-luvulla niin suuria kulttuurielämän muu- toksia, että ne saattoivat antaa jopa sellaisen vaikutelman, että kulttuuritoimintaa ei niissä olisi aiemmin ollutkaan.⁶³

*Satakunnan rahaston perustamistilaisuuden juhlayleisöä
Porin raatihuoneella Satakunnan I kulttuuripäivillä
30.10.–1.11.1959. (Kuva: Satakunnan Kansa.)*

LUOVAN INNON VUODET 1959–1971

*Meidän on edistettävä tieteitämme,
meidän on suosittava taiteitamme ja
meidän on rakennettava vauraampaa
ja eheämpää yhteiskuntaa,
jotta kansana jatkuvasti
pysyisimme sellaisella viljelyn tasolla,
että itsekunnioituksemme säilyy
ja että muut antaisivat
meille arvon sivistyskansana.*

— SKRark, Kansio HMO.2, Maakuntarahastojen alkuvaiheet,
1963 Suomen Kulttuurirahaston Säätiön säädekirja: § 3 —

ENSIMMÄISIÄ VUOSIA SATAKUNNAN RAHASTON HISTORIASSA värittivät alkuinnostus, aktiivinen varainkeruu ja kulttuuripoliittinen kantaottamus. Uusi rahasto tarvitsi näkyvyyttä, jota hankittiin kutsumalla hoitokuntaan nimekkäitä satakuntalaisia kulttuurivaikuttajia, joille maakunnan kehittäminen oli lähellä sydäntä. Satakunnan rahastossa on aina haluttu korostaa sen roolia koko maakunnan rahastona ja siksi hoitokuntaan pyrittiin kutsumaan henkilöitä koko maakunnan alueelta.

Suurista suunnitelmista huolimatta toiminta oli jokseenkin epäjohdonmukaista, sillä valmista mallia maakuntarahaston toiminnalle ei ollut. Aluksi rahaston pääoma oli pieni ja apurahat vaatimattomia. Niiden merkitys tunnustuksena ja kannustuksena korostui. Apurahojen jaolla haluttiin välittää viesti siitä, että toimija oli huomattu ja että hänen työtään arvostettiin.

Perustaminen ja alkutaival

Satakunnan rahasto perustettiin Suomen Kulttuurirahaston ja Satakunnan maakuntaliiton hallitusten yhtäpitävillä päätöksillä 31.10.1959⁶⁴. Tätä ennen Satakunnassa oli tunnistettu jo pitkän aikaa maakunnallisen kulttuurin tukielimen tarpeellisuus ja suunnitelmiakin tällaisen muodostamiseksi oli tehty. Sopivaa rahastomuotoa ei kuitenkaan ollut löytynyt.

Satakunnan Maakuntaliiton hallituksen päätöksellä liiton edustajat ottivat keväällä 1959 yhteyttä Suomen Kulttuurirahastoon tiedustellen mahdollisuutta perustaa Satakuntaan Suomen Kulttuurirahaston alainen maakuntarahasto. Suomen Kulttuurirahasto oli samanaikaisesti myös omalta osaltaan laatinut suunnitelmia koko valtakunnan kattavasta maakuntarahastoverkostosta.⁶⁵ Satakunnan rahasto olikin ensimmäinen selkeästi maakuntaliiton aloitteesta perustettu rahasto. Rahaston luomisella haluttiin edistää myös Satakunnan Maakuntaliiton ajamaa Porin läänin perustamista.⁶⁶

Satakunnan rahaston perustamisesta uutisoi ensimmäisenä tamperelainen Aamulehti 27.10.1959. Uutinen alkoi Jukka Määtän kanta-aottavalla selvityksellä, jonka mukaan perustettava rahasto

ei ole sattumanvarainen, irrallinen yritys kohentaa maakunnallista kulttuurityötä, vaan se liittyy renkaana tapahtumasarjaan, jonka tarkoituksena on muodostaa uusia, voimakkaita kulttuurikeskuksia ulkopuolelle Helsingin. – – Hajasijoitusta on nimienomaan kulttuurityön kannalta tervehdittävä mitä suurimmalla ilolla. On niin, että yksi erittäin voimakkaasti kehittynyt kulttuurikeskus voi tarjota mahdollisuuksia ainoastaan eturivin tiedemiehille ja taiteilijoille – suuren tieteen- ja taiteenharrastajien joukon saadessa seurata tapahtumia sivulta.⁶⁷

Määttä kertoo neuvottelujen alkaneen Satakunnan Maakuntaliiton toimesta jo vuotta aikaisemmin samassa yhteydessä, jossa kulttuuripäivien järjestämisestä päätettiin. Määtän sanoin Suomen Kulttuurirahasto suhtautui asiaan myönteisesti ja koki perustamisen mahdolliseksi. Myös satakuntalaiset toimijat ottivat idean maakunnallisesta kulttuurirahastosta innostuneina vastaan.

Artikkelia seuranneen reilun kahden kuukauden aikana julkaistiin rahaston perustamiseen liittyen neljätoista artikkelia, jotka ilmestyivät viidessä eri lehdessä. Artikkeleista kuusi oli Satakunnan Kansassa ja kolme muissa satakuntalaisissa lehdissä. Ehkä hieman yllättävää on, että rahaston perustaminen oli ykkösuutinen maakunnan ulkopuolisessa lehdistössä, mutta ei satakuntalaisessa mediassa. Satakunnan Kansalle tärkeämpää oli uutisoida Satakunnan ensimmäisten kulttuuripäivien järjestämisestä kuin niiden yhteydessä perustettavasta Satakunnan rahastosta.

Näyttävän tilan Satakunnan Kansassa sai kulttuuripäivien avauspuhe⁶⁸, jonka piti filosofian maisteri Unto Salo. Salo kertoi kulttuuripäivien idean syntyneen Helsingin yliopiston Sa-

takuntalaisessa Osakunnassa⁶⁹, jonka kokouksissa oli todettu, että Satakunnalla oli kulttuurin alalla paljon käyttämättömiä voimavaroja. Salo oli huolissaan luovan kulttuurialan laiminlyönnistä ja muistutti, että maakunnan kulttuurillinen merkitys oli ollut aikoinaan loistava. Hän huomautti myös, että Satakunta oli *Suomen taloudellisesti elinvoimaisimpia alueita* ja että *täten maakunnallinen hengenviljely olisi aiheellista kohottaa aineellista kantokykyä vastaavaksi*. Tämän tuli olla kulttuuripoliittinen pää tavoite. Näin Unto Salo paljasti Kulttuuripäivien avauspuheessaan myös Satakunnan rahaston perustamisen taustalla vaikuttaneen ideologian.

Satakunnan rahaston perustamisen uutisointi jäi jokseenkin Satakunnan ensimmäisten kulttuuripäivien jalkoihin, sillä kulttuuripäivät pitivät sisällään paljon uutta uutiskynnyksen ylittävää ohjelmaa. Kulttuuripoliittinen keskustelutilaisuus⁷⁰, käsityönäyttelytradition alkaminen, Satakunnan Museon kannatusyhdistyksen perustaminen, taidenäyttely, teatteri-ilta ja kaikki muu veivät tilaa toimittajien ajatuksilta.

Rahaston perustamista ei kokonaan unohdettu, sillä 31.10.1959 Satakunnan Kansa uutisoi lyhyesti perustamiskokouksesta ja -juhlasta ja toteaa ne kulttuuripäivien kohokohdaksi. Siinä yhteydessä lehti kertoi myös odottavansa rahaston yhdistävän maakuntahenkeä. Artikkelі kiittää Satakuntalaista Osakuntaa rahaston alullepanosta ja erityismaininnan tästä saavat lehdelta kulttuuripäivätoimikunnan johdossa olevat puheenjohtaja Määttä ja toiminnanjohtaja Salo⁷¹. Uutinen ei ole kovin huomiota herättävä. Satakunnan rahaston merkitystä maakunnan kulttuurivaikuttajana ei luultavasti vielä ymmärretty, vaikka Aamulehti oli korostanut tätä jo päiviä aikaisemmin.

Satakunnan Kansan vaisu suhtautuminen rahaston perustamiseen on yllättävää. Olihan Suomen Kulttuurirahasto jo tunnettu kulttuurivaikuttaja koko Suomessa, mistä syystä pelkästään tuon instituution liittyminen rahaston perustamiseen olisi pitänyt tehdä tilaisuudesta suuremman huomion arvoisen. Sen sijaan paikallislehti *Porilainen*⁷² koki Satakunnan rahaston

perustamisen niin tärkeäksi, että julkaisi Satakunnan rahaston ensimmäisen asiamiehen Jukka Määtän lehdistötiedotteen lähes sellaisenaan.

Satakunnan rahaston perustamiskokous pidettiin juhlallisissa merkeissä 31.10.1959 Porin kaupungin Raatihuoneella⁷³. Tilaisuudessa oli läsnä lähinnä kutsuvieraita, vaikka tilaisuus oli kaikille avoin ja siitä oli ilmoitettu lehdessä. Perustamiskokouksen aloitti näyttävästi Porin kaupunginorkesterin joussiyhtye kapellimestari Arvo Airaksisen johdolla. Tämän jälkeen Timo Leino lausui Uno Kailaan *Lapin-laulun*.

Joussiyhtyeen soitettua Sibeliuksen *Andante festivo*n luki maakuntaliiton toiminnanjohtaja Jukka Määtä perustamiskirjan tekstin.

Tämän jälkeen allekirjoittivat perustamiskirjan Suomen Kulttuurirahaston puolesta professori L. A. Puntila, professori Urpo Harva, varatuomari Martti Pekkonen ja maisteri Erkki Salonen. Seuraavaksi vuorossa olivat maakuntaliiton hallituksen jäsenet – insinööri Antero Hermonen, kouluneuvos Kaarlo Asp, taloudenhoitaja Erkki Saarinen, maisteri Aarne Eskola, pienviljelijä Arvo Riihimäki ja maanviljelijä Antti Norri.

Satakuntalaisen Osakunnan puolesta nimensä kirjoittivat perustamiskirjaan professori Risto Niini ja osakunnan kuraattori Antti Kotiranta. Lisäksi oli pyydetty allekirjoittajiksi Satakunnan Museo, Porin Kauppakamari, Porin seudun työväen sivistysjärjestö, Satakunnan Nuorisoseurain Liitto, Satakunnan Säästöpankkiyhdistys, Satakunnan Maanviljelyseura ja Satakunnan Osuuskassojen Liitto. Tilaisuuden lopuksi perustamiskirjaan tulivat vielä ensimmäisten lahjoittajien nimikirjoitukset.⁷⁴

Perustamiskirjaa pidettiin auki vuosi perustamispäivästä lukien. Sinä aikana lahjoittaneet ovat Satakunnan Kulttuurirahaston perustajajäseniä.

Satakunnan rahaston ensimmäiseksi puheenjohtajaksi valittiin porilainen rehtori, kouluneuvos Reino Hannula, jo Suomen Kulttuurirahaston perustamisvaiheen varainkeruussa

1930-luvun lopulla ansioitunut henkilö, ja varapuheenjohtajaksi kankaanpääläinen kouluneuvos Kaarlo Asp. Rahaston ensimmäiseksi asiamieheksi nimettiin Satakunnan Maakuntaliiton toiminnanjohtaja Jukka Määttä. Sekä Määttä että Hannula olivat molemmat ajaneet sinnikkäästi maakuntarahaston saamista maakuntaan. 1960-luvulla puheenjohtaja ja asiamies toimivat aktiivisesti keräten rahaa ja levittäen tietoa uudesta kulttuuri-vaikuttajasta. Satakunnan rahaston päättäntävaltaa käyttämään nimitettiin hoitokunta, johon kuului kaksi Suomen Kulttuurirahaston edustajaa, viisi Kulttuurirahaston nimeämää satakuntalaista jäsentä⁷⁵, kuusi Satakunnan Maakuntaliiton jäsentä ja edustaja Satakuntalaisesta Osakunnasta.

Hyvin pitkään hoitokunnan kokoonpanoon valittiin poliittisesti merkittäviä henkilöitä. Osin tämä johtui siitä, että haluttiin rahastolle näkyvyyttä ja arvostusta, osin siitä, että esimerkiksi Porin kaupungin tuki rahastolle oli suurimpia Suomessa. Tästä syystä istui rahaston hoitokunnassa Porin ykköspoliitikkoja, kaupungin- ja kunnanjohtajia sekä muita maakunnan silmäätekeviä.

Jo perustamiskokouksessa käsiteltiin ensimmäinen apurahahakemus. Se oli avoin kirje Satakunnan Museon kannatusyhdistykseltä:

Satakunnan Museon kannatusyhdistys anoo täten kunnioitavasti, että sille myönnettäisiin 200 000 markan suuruinen apuraha Satakunnan Museon tieteellisen toiminnan tukemiseen. Tällä määrärahalla tultaisiin mikrofilmaamaan Kansallismuseon esihistoriallisen osaston Satakuntaa käsittelevää arkitomateriaalia sekä hankkimaan yhdistykselle mikrofilmin lukulaite. – Kun Satakunnan Museolla on kaikki mahdollisuudet kehittyä tieteelliseen tutkimukseen kykeneväksi laitokseksi, on sen tutkimusmahdollisuuksien lisääminen käsityksemme mukaan satakuntalaisen kulttuurityön tukemista.⁷⁶

*Satakunnan rahaston
perustamiskirjan allekirjoitti
ensimmäisenä Suomen Kult-
tuurirahaston edustaja profes-
sori L. A. Punttila. (Kuva:
Satakunnan Kanssa)*

*Toiminnanjohtaja Juk-
ka Määttä (SKRark)*

Aiemmin oli Suomen Kulttuurirahastolle tehty kaksi 100 000 markan⁷⁷ lahjoitusta, jotka oli osoitettu jaettaviksi Satakunnan rahaston kautta Satakunnan Museon tieteellisen tutkimustyön edistämiseksi. Kokouksessa päätettiin yksimielisesti jakaa yhdistyksen anoma 200 000 markkaa.⁷⁸ Tämä ensimmäinen lahjoitus oli suuruudeltaan merkittävä, sillä alkuaikoina jaetut apurahat olivat useimmiten melko vaatimattomia, 1 000 – 2 000 markan⁷⁹ suuruisia.

Apuraha jaettiin perustamisjuhlassa Porin Teatterissa. Juhla alkoi fanfaarilla ja Porin Kaupunginorkesterin esittämällä Sibeliuksen *Finlandialla*. Juhlan tervehdyssanat lausui kouluneuvos Kaarlo Asp ja valtiovallan tervehdyksen toi ministeri Heikki Hosia. Juhlapuheessaan L. A. Puntila pohti, mitä Suomi ja suomalaiset todella merkitsevät muualla maailmalla. Juhlapuheen jälkeen Lasse Lautsia esitti Eeva Nuorsaaren säestämänä sellosoolot Sibeliuksen *Laetaren anima mea* ja Väinö I. Haapalaisen *Adagio* sellosonetista.

Tämän jälkeen professori Risto Niini esitteli Satakunnan ensimmäisten kulttuuripäivien aikana järjestetyn kulttuuripoliittisen keskustelutilaisuuden antia, jonka jälkeen jaettiin Satakunnan rahaston ensimmäinen apuraha.⁸⁰ Unto Salo muistelee vastaanottamaansa apurahaa seuraavanlaisesti:

Jäi sellainen tilanne pysyvästi mieleen, kun Satakunnan Museon kannatusyhdistykselle myönnettiin apuraha yllättävästi. Kuulin apurahasta siellä jakojuhlassa, ja kun yhtäkkiä piti kiittää stipendinsaajien puolesta, niin siinä meinasi mennä sormi suuhun, kun en yhtään ollut etukäteen puhetta miettinyt. Muistan, että se oli hämmentävä tilanne. – Minä käynnistin arkeologisen tutkimuksen laajalti Satakunnassa, koska Museolautakunta oli sen verran avarakatseinen, ettei se pysäyttänyt minua Porin rajoille. Niistä tutkimuksista saatiin hyvää tulosta, joista lehdetkin kirjoittivat, niin sehän nosti tietysti Satakunnan Museon status-ta ja tunnettuutta ja sillä tavalla edisti myös museoasiasa samalla. Tietysti minä olin tyytyväinen myös siksi, että sain näin tem-

Ensimmäisen apurahan, 200 000 vanhaa markkaa, luovutti kouluneuvos Kaarlo Asp Satakunnan Museon johtajalle Unto Salolle sekä Museon kannatusyhdistyksen puheenjohtajalle, diplomi-insinööri J. B. Rauramolle. (Kuva: Satakunnan Kansa)

Juhlayleisö laulaa Satakunnan laulua Satakunnan rahaston perustamisjuhlassa Porin teatterissa. (Kuva: Satakunnan Kansa)

meltaa varsin kiinteästi suuntaumukseni parissa. – – Kun lehdet kirjoittivat siitä sitten positiivisesti, niin Museon kannatusyhdistys saavutti sitten sen verran suosiota, että sitä luultavasti sen tähden julkisesti haluttiin tukea. – – Että tällaisista seikoista se [kannatusyhdistyksen apurahan saaminen] sitten johtui.⁸¹

Lopuksi esitti vielä Porin Mies-Laulu Erkki Hakkiluodon johdolla Pesolan *Suomen maan*, Kuulan *Iltatunnelman* ja Törnuddin *Loitsun*. Perustamisjuhla päättyi *Satakunnan lauluun*.

Ensimmäinen varsinainen hoitokunnan kokous järjestettiin 4.12.1959 Porin Suomalaisella Klubilla. Kokouksessa päätettiin perustaa työvaliokunta juoksevien asioiden hoitamista varten. Siihen valittiin yli-insinööri ja Outokummun toimitusjohtaja K. I. Levanto, kauppaneuvos Erkki Lipsanen sekä rehtori Hugo Nuorsaari. Samaiseen kokoukseen oli saapunut kirjeitse myös Satakunnan rahaston ensimmäinen lahjoitus. Porin Puuvilla Oy ilmoitti lahjoituksestaan seuraavanlaisesti:

Ilmoitamme kohteliaimmin, että yhtiömme johtokunta on päättänyt lahjoittaa rahastolle mk 150.000:-, josta 100.000:- siirretään Porin Kansankonservatorion ja 50.000:- Porin Mieslaulun käyttöön.⁸²

Ensimmäisen hoitokunnan kokouksen asialistalla oli suunnitella rahaston perustamiskeräystä. Suomen Kulttuurirahaston edustaja Pekkonen ehdotti, että suurkeräystä ei kannattaisi järjestää, sillä keskusrahasto oli organisoimassa 25-vuotisjuhla-keräystä vuodelle 1963. Maakuntarahastojen oli tarkoitus olla mukana keräyksen järjestämisessä ja näin myös saada osansa keräyksen tuotosta. Kokouksessa päätettiin kohdistaa perustamiskeräys ainoastaan Satakunnan alueen liike- ja teollisuuslaitoksiin sekä kuntiin. Myös halukkailla yksityishenkilöillä olisi mahdollisuus osallistua, mutta perustajajäseneksi päästäkseen yksittäisen lahjoituksen pitäisi olla minimissään 5 000 markan⁸³ suuruinen.

Suomen Kulttuurirahasto tuki aloittavaa Satakunnan rahastoa päätöksellään lahjoittaa sille yhtä paljon varoja vuosittain jaettavaksi kuin mitä maakunnalliset lahjoittajat antavat, kuitenkin enintään 500 000 markkaa.⁸⁴ Yksi 1940- ja 1950-luvun Suomen Kulttuurirahaston vahvimmissa pyrkimyksistä oli ollut kulttuuriorganisoidun tasa-arvoistaminen sitä kansanomaistamalla. Suomen Kulttuurirahaston keskusrahaston 25-vuotisjuhlan kunniaksi järjestetyn suurkeräyksen agendana oli varainkeruun lisäksi kokonaisvaltainen kulttuuriherätystyö, jonka päätavoitteena oli kulttuurielämän elvyttäminen maan kaikissa osissa.

Satakunnan rahastossa pyrittiin alkuun ottamaan käyttöön keskusrahaston harjoittama apurahojen *vuorovijelyjärjestelmä*⁸⁵. Apurahat oli jaettu aloittain kolmeen osaan, joiden jakovuorot vaihtelivat. Järjestelmä oli käytössä kulttuurin kentän laajuuden vuoksi, jotta pystyttiin suuntaamaan suurempia varoja ker-

*Taulukko 1: Satakunnan rahaston ensimmäiset lahjoittajat*⁸⁷

12.11.59	Porin Säästöpankki	100 000 mk
25.11.59	Porin Puuvilla	150 000 mk
21.12.59	Porin Oluttedhas	100 000 mk
29.12.59	Kesko Oy	100 000 mk
06.04.60	Kyro Oy	100 000 mk
11.04.60	Porin Seudun Osuuskassa	100 000 mk
11.05.60	Porin Suomalainen Säästöpankki	100 000 mk
11.05.60	Satakunnan Kirjateollisuus	100 000 mk
12.05.60	Helsingin Osakepankki	20 000 mk
06.07.60	Porin Tulitikkutehdas Oy	200 000 mk
11.07.60	Aug. Lipsanen Oy	100 000 mk
21.07.60	W. Rosenlew & Co Oy	100 000 mk

rallaan tietyille aloille. Näin uskottiin saavutettavan suurempi vaikuttavuus.

Apurahoja jaettaessa pidettiin tärkeänä *tiedemiesten ja muiden kulttuurityön suorittajain* pitkäaikaisten työsuunnitelmien turvaamista. Ohjesäännön mukaan rahaston periaatteena olikin, että myönnetyn tuen tulee olla riittävän suuri takaamaan taloudelliset mahdollisuudet luovaan työhön. Apurahat tarkoitettiin tukemaan *ensisijaisesti nuorempien tieteenharjoittajien ja kulttuurityöntekijäin toimintaa*. Niiden myöntäminen tapahtui pitämällä silmällä työn kannattavuutta ja täyspainoisuutta.

Ohjesääntö määritteli Satakunnan rahaston tehtäväksi jakaa apurahoja ja palkintoja maakunnan henkisen ja taloudellisen elämän vilkastuttamiseksi, tuoda monipuolinen kulttuurielämä, taide, tutkimustoiminta, opiskelumahdollisuudet, kulttuurikeskustelut ja -kilpailut lähemmäksi maakuntien väestöä sekä luoda taloudellisia edellytyksiä suomalaisen kulttuurielämän monipuolistamiseen ja maakunnalliseen aloitteellisuuteen.

Perustamisaikoihin hoitokunnassa keskusteltiin siitä, että vaikka rahastolle olikin asetettu näin korkeat vaateet Satakunnan kulttuurielämän nostattamiseksi, ei suhteellisen pienellä rahallisella tuella⁸⁶ ja kulttuuripoliittisella toiminnalla yksin voitu saada paljota aikaan. Rahaston menestyksen uskottiin

Taulukko 2: Ensimmäisenä toimintavuonna 1959–1960 lahjoittaneet kunnat

Vammala	50 000 mk
Ulvila	25 000 mk
Porin mlk.	100 000 mk
Harjavalta	100 000 mk
Luvia	25 000 mk
Köyliö	20 000 mk
Ikaalinen	5 000 mk
Kauvatsa	5 000 mk

riippuvan viime kädessä *luovien yksilöiden tarmosta, pienryhmien itsenäisestä toimeliaisuudesta sekä ideoiden rohkeudesta*. Satakunnan rahaston tehtävä olisi toimia näiden kulttuurityön perusainesten tukijana ja palvelijana.

Vuoden 1960 alussa hoitokunta päätti kerätä myös yksityisiltä henkilöiltä lahjoituksia ja avasi paikallisiin pankkeihin keräyslistat. Satakunnan rahaston puheenjohtaja Reino Hannulan sekä rahaston asiamies Jukka Määtän allekirjoittama vetoamus yksityisten lahjoittajien mukaantulosta perustajajäseniksi julkaistiin useassa lehdessä 27.4.1960.

Puheenjohtaja ja asiamies lähettivät kirjeitä teollisuuslaitoksiin ja kiersivät säännöllisesti kunnissa kertomassa päättäjille rahastosta. Perustajia kosiskeltiin koko vuoden ajan mukaan myös lehti-ilmoituksilla. *Liity Satakunnan Kulttuurirahaston perustajiin* kehoitettiin vielä Satakunnan Kansassa 20.10.1960, jolloin aikaa perustamiskirjan päättymiseen oli enää kymmenen päivää. Raumalaisessa Länsi-Suomessa vastaava ilmoitus julkaistiin vielä 27.10.1960.

Keräyksessä pyrittiin toimimaan hienovaraisesti, sillä jatkuvan ja menestyksellisen toiminnan kannalta pidettiin tärkeänä, että lahjoittajat pystyivät luottamaan rahastoon. Siksi varojen hoitoon on aina kiinnitetty erityistä huomiota. Kulttuurirahasto on julkisoikeudellisen valvonnan alainen, sen tilintarkastus on erittäin yksityiskohtainen ja sen toimintaa on valvonut myös keskuskauppakamarin avustusten tarkkailulautakunta.⁸⁸

Kirjanpityö on hoidettu alusta saakka keskitetysti keskusrahastosta.⁸⁹ Omaisuuden kasvaessa keskusrahastossa alettiin kiinnittää huomiota entistä järjestelmällisempään rahavarojen hoitoon. Vuoden 1960 sääntömuutoksissa säätiön tarkoituksiin lisättiin pääoman kartuttaminen, jolloin raha-asiantoimikunta alkoi kokoontua säännöllisesti eikä ollut enää vain nimellinen elin.⁹⁰

Ensimmäisen kerran Satakunnan rahaston apurahat julistettiin haettaviksi syyskuussa 1960 kaikissa satakuntalaisissa lehdissä sekä Aamulehdessä, Uusi-Suomi -lehdessä ja Helsingin

Sanomissa. Ensimmäisessä jakotilaisuudessa jaettiin yhteensä 1,5 miljoonaa markkaa⁹¹ anomusten yhteissumman ollessa 3,5 miljoonaa markkaa. Hakemuksia oli yhteensä kaksikymmentä. 1980-luvulle saakka oli tapana, että ainoastaan hoitokunnan jäsenistä valittu työvaliokunta kävi hakemukset läpi ja esitti jakoehdotuksen hoitokunnalle⁹².

Hoitokunta piti ensiarvoisen tärkeänä maakuntahistorian valmistamista. Työvaliokunta ehdottikin 500 000 markkaa⁹³ jaettavaksi Satakunnan Museon kannatusyhdistykselle, 500 000 markkaa jaettavaksi erillisinä apurahoina ja 500 000 markkaa keskusrahaston tukea käytettäväksi Satakunnan historian kirjoittamiseen.⁹⁴ Tämä käytäntö ei kuitenkaan ollut mahdollinen. Keskusrahaston edustaja neuvoi, ettei rahoja saisi varata etukäteen tiettyyn tarkoitukseen. Vaikka 500 000 markkaa yhteen kohteeseen tuntui hoitokunnasta liian suurelta, oli se kuitenkin jaettava Satakunnan Museolle lahjoittajan niin toivoessa. Muut apurahat julistettiin avoimeen jakoon, josta Satakunnan historian kirjoittajat saisivat hakea niitä henkilökohtaisina apurahoina.

Keskusrahaston edustaja myös muistutti, että oli tarpeen tarkkailla, miten jaettuja varoja käytettiin. Tämä käytäntö oli sama kuin keskusrahaston apurahansaajilla oli ollut⁹⁵. Ensimmäisinä vuosina hoitokunnan keskustelut apurahapäätöksistä olivat julkisia ja ne kirjattiin pääkohdittain muistioihin. Muistioista ilmenee, että jo ensimmäisiin jakopäätöksiin käytettiin apuna ulkopuolisia alan asiantuntijoita.⁹⁶

Satakunnan rahaston ensimmäisen toimintavuoden lopulla Satakunnan Kansa kirjoitti rahastosta useammin kuin koskaan sen jälkeen. Vuoden 1960 syyskuun lopulta alkaneesta kahden kuukauden jaksosta kahdessatoista lehden numerossa oli aiheena Satakunnan rahasto. Osa uutisoinnista oli näyttävää, ja pääsipa rahaston vuosijuhla etusivullekin.

Uutiset koskivat perustamiskeräyksen loppumista, kulttuuripäivien ohjelmaa sekä ensimmäistä jaettua apurahaa, joka luovutettiin siis Satakunnan Museon kannatusyhdistykselle

tieteelliseen tutkimustyöhön. Summa oli 200 000 mk⁹⁷ ja sen vastaanottivat Satakunnan Museon johtaja Unto Salo sekä Museon kannatusyhdistyksen puheenjohtaja J. B. Rauramo. Samassa tilaisuudessa jaettiin kaksi muutakin apurahaa, 100 000 mk Porin konservatoriolle ja 50 000 mk Porin Mies-Laululle. Jälkimmäisistä ei ollut mainintaa uutisessa.

Vuosijuhlalta haluttiin tehdä entiseen tapaan näyttävä ja siihen liittyvät kulttuuripäivät päätettiin järjestää seuraavan kerran Raumalla. Alusta asti hoitokunta halusi korostaa Satakunnan rahaston olevan koko maakunnan rahasto, joten vuosijuhlia suunniteltiin järjestettäväksi vuosittain eri paikkakunnilla. Koska kulttuuripäivien järjestämisestä vuosijuhlan yhteydessä haluttiin tehdä traditio, rajoittivat vuosijuhlan pitopaikkojen valintoja kuntien resurssit. Kulttuuripäivien järjestäminen taidenäyttelyineen ja matineoineen ei ollut kaikissa kunnissa mahdollista esimerkiksi tilan puutteen vuoksi. Siksi vuosijuhlat järjestettiin pääosin Satakunnan suurimmissa keskuksissa.⁹⁸

Rahankeruuta ja kannustusta

Ensimmäisen viiden toimintavuoden aikana uutisointi lehdistössä kasvoi tasaisesti perustamisiikin jälkeen. Yhä useamassa alueen lehdessä uutisoitiin Satakunnan rahaston vuosijuhlista, apurahansaajista ja apurahojen hakemisesta⁹⁹.

Vaihtelua uutisointiin toivat uutisoinnit suuremmista lahjoituksista. Satakunnan rahasto sai medianäkyvyyttä muun muassa vuonna 1961 saadessaan ensimmäisen yksityisen suurlahjoituksen, 100 000 markkaa¹⁰⁰, apteekkari Lennart Hultilta. Yleensä tällaiset uutiset sisälsivät keskikokoisen kuvan ja kuvatekstin, jossa kerrottiin lahjoituksen antaja ja vastaanottaja. Tähän toi poikkeuksen vuosi 1964. Vuoden alussa uutisoitiin näyttävästi, kun Suomen Kulttuurirahasto päätti tukea maakuntarahastoja 25-vuotistaipaleensa juhlistamiseksi¹⁰¹. Samassa

uutisessa oli myös presidenttiparin vetoamus lahjoittajille¹⁰². Alkoi Suomen Kulttuurirahaston suurkeräys, ensin liikekeräyksenä ja sitten myös yksityisten lahjoittajien peräänkulluttamisella¹⁰³.

Suomen Kulttuurirahaston keskusrahasto päätti, että suurkeräyksen tuotto osoitettaisiin kokonaisuudessaan maakunnille. Koko vuoden ajan seurattiin maakunnan mediassa keräyksen kulkua, lahjoittajia ja muitakin keskusrahaston toimia. Suuria lahjoittajia Satakunnassa olivat muun muassa Lönnströmyhtiöt sekä paikalliset kansanedustajat. Myös 1960-luvun kansankeräykseen osallistuivat koululaiset. Satakunnan Kansassa seurattiin myös niin kutsuttuja keräyskärkiä, eli paikkakuntia, joissa oli onnistuttu keräämään suurimmat lahjoitukset.

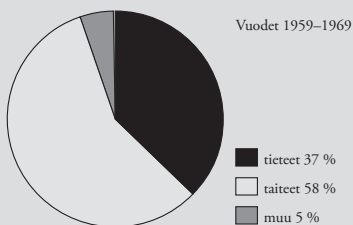
Kaikkiaan suurkeräyksen tuotto oli 4,3 miljoonaa markkaa¹⁰⁴. Nimiä keräyslistoihin kertyi peräti 560 636 kappaletta. Keräys kasvatti myös tietoisuutta Suomen Kulttuurirahaston toiminnasta, mikä näkyi jälkeinpäin lahjoitusmäärien kasvuna. Seuraavien vuosien aikana lahjoitusten kokonaismäärä keskusrahastossa kolminkertaistui¹⁰⁵. Suomen Kulttuurirahaston suurkeräys oli elintärkeä maakuntarahastojen toiminnalle, sillä alussa niiden taloudellinen asema oli hyvin heikko.

Lahjoitusvaroja alettiin heti myös sijoittaa. Sijoituspäätökset tehtiin maakuntarahastojen hoitokunnissa. Tukeakseen toimintaa Suomen Kulttuurirahasto myi maakuntarahastoilleen osakkeita alle pörssihinnan ja ilman leimamerkkejä. Satakunnan rahasto päätti sijoittaa omat varansa PYP:n ja KOP:n osakkeisiin sekä Huhtamäki-yhtiöön¹⁰⁶.

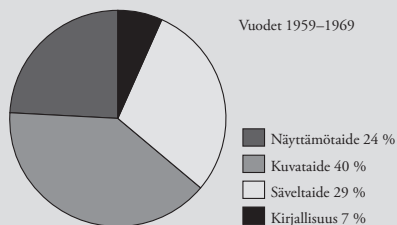
Alkuun myös maakuntaliitto lahjoitti Satakunnan rahastolle varoja. Hoitokunnassa olevat kuntien edustajat kuitenkin totesivat, ettei ollut asianmukaista käyttää maakuntaliiton kunnilta saatuja rahoja lahjoitukseen rahastolle, sillä *osa kunnista ei ollut itse hoitanut velvollisuuttaan rahastoa kohtaan*. Varoja saatiin myös muualta. Vuonna 1968 koko maakuntarahasto-organisaatio haki valtionavustusta opetusministeriöltä¹⁰⁷, joka myönsi vuodelle 1969 kullekin maakuntarahastolle 10 000 markkaa¹⁰⁸.

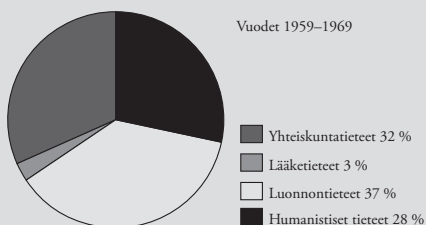
*Satakunnan rahaston vuosijuhlayleisöä Rauman kauppaopilaitoksen salissa 30.10.1965.
(Kuva: Satakunnan Kansa)*

Kaavio 1: Apurahojen jakautuminen tieteet/ taiteet €¹²

Kaavio 2: Taiteen apurahojen jakautuminen aloittain €

Kaavio 3: Tieteen apurahojen jakautuminen aloittain €

Alkuaikojen mediahuomio tuntuu vaikuttaneen Satakunnan rahaston näkyvyyteen, sillä rahasto alkoi esiintyä myös mielipidekirjoituksissa: raumalainen nimetön kirjoittaja kritisoi rahaston informaationkulkua¹⁰⁹ ja porilainen tuohtunut rehtori arvosteli vuosijuhlien mässäilyä lahjoittajien rahoilla¹¹⁰. Viimeisimmän mielipidekirjoituksen epäluottamuslause oikaistiin muutamaa päivää myöhemmin, kun asiamies Jukka Määttä kertoi vuosijuhlan olevan puhtaasti keskusrahaston kustantama palkkio maksutta palveleville hoitokunnan jäsenille sekä apurahan saajille¹¹¹. Vuonna 1965 kirjoittelu asian tiimoilta oli jo rauhoittunut. Erityistä mediahuomiota keräsi vain vuoden 1965 kesällä Satakunnan rahaston järjestämä taiteilijaseminaari.

Vuoden 1964 suurkeräys ei näkynyt apurahojen koon kasvuna vaan saajien määrän kaksinkertaistumisena. Hakijoiden määrä kohosi 29 hakijasta 40–50 vuosittaiseen hakijaan.

1960-luvulla jaettiin yhteensä 3 709 700 markkaa eli 253 700 euroa. Apurahoja myönnettiin enemmän taiteille kuin tieteille¹¹³. Tämä lienee johtunut siitä, että myös taiteen puolen hakemuksia oli enemmän (69 prosenttia). Taiteen aloista eniten tuettiin kuvataiteita¹¹⁴ (40 prosenttia) ja säveltaiteita (29 prosenttia). Näyttämötaiteet¹¹⁵ saivat noin neljänneksen taiteen apurahoista.

Tieteen apurahat jaettiin luonnontieteille, yhteiskuntatieteille ja humanistisille tieteille. Lääketieteelle myönnettiin yksi apuraha¹¹⁶. Myös teknisistä tieteistä ja kasvatustieteistä oli muutama hakemus, mutta apurahoja ei näille aloille myönnetty.

Hoitokunnassa huomioitiin tieteen apurahojen osuuden olevan varsin vähäinen, vaikka hakemuksia oli runsaasti. Tämän todettiin johtuvan siitä, että monet hakijat hakivat apurahaa peruskoulutukseen tai muihin sellaisiin tarkoituksiin, joiden ei katsottu kuuluvan rahaston tuen piiriin.¹¹⁷

Tasokkaat maisterinvaiheen hakemukset puuttuivat todennäköisesti siksi, että maakunnassa ei ollut yliopistollista koulutusta, joka olisi tuottanut satakuntalaisia tai Satakuntaan liittyviä tutkimuksia. Hakijan satakuntalaisuutta tai vaihtoehtoisesti

tutkimusaiheen tai hankkeen liittymistä Satakuntaan pidettiin jo tuolloin ehtona apurahan saamiselle. Tieteen puolelta selkeästi eniten haettiin humanistisilta aloilta.

Naisten osuus yksityisistä apurahansaajista oli noin viidennes. Hakijoistakin naisia oli miehiä vähemmän, vain 18 prosenttia. He olivat yleensä taiteilijoita. Naistutkijalle myönnettiin 1960-luvulla apuraha vain kaksi kertaa, vuosina 1968 ja 1969. Kuitenkin vuonna 1966 peräti seitsemän naista oli hakenut tieteen apurhaa¹¹⁸. Yhdistysten osuus hakijoista oli kauttaaltaan noin kymmenes.¹¹⁹

1960-luvun aikana saapuneista hakemuksista¹²⁰ 36 prosenttia tuli Porista, 15 prosenttia Raumalta, seitsemän prosenttia Kankaanpäästä, neljä prosenttia Ulvilasta ja 0,8 prosenttia Vammalasta. Muualta maakunnasta tuli vain yksittäisiä hakemuksia. Huomattavaa tässä ensimmäisessä vuosikymmenessä on, että maakunnan ulkopuolelta tuli peräti viidennes hakemuksista (yhdeksän prosenttia Helsingistä ja neljä prosenttia Turusta).

Ulkomaaakuntalaisuus näkyy eritoten tieteiden apurahahakemuksissa, siinä missä oman maakunnan hakemukset olivat valtaosin taiteen aloilta. Apurahoja jaettiin ympäri maakuntaa, mutta eniten niitä myönnettiin Poriin ja Raumalle.

1960-luvulla Satakunnan rahasto kuului maakuntarahastoista jakovaroiltaan pienimpiin. Esimerkiksi vuonna 1968 se jakoi vain kolmasosan Varsinais-Suomen rahaston jakamasta summasta. Vain Uudenmaan rahastosta jaettiin vähemmän¹²¹.

Satakunnan rahaston hoitokuntaa puhututtivat alkuvuosina usein jakoperusteet. Keskusrahaston edustaja, Erkki Salonen, oli aktiivisesti läsnä kokouksissa ja häneltä hoitokunta saikin arvokasta selvennystä Kulttuurirahaston linjauksista. Esimerkiksi sosiaaliset syyt eivät saaneet olla jakoperusteena. Puoltavana tekijänä erästäkin päätöstä tehdessä mainittiin siitä huolimatta se, että hakija elätti suurta perhettään yksin. Tämä ei kuitenkaan saanut olla ainoa tai oleellisin peruste apurahan myöntämiselle.

Esimerkkinä tästä on tapaus, jolloin kilpailevat hakijat *omaisivat korkeammat tieteelliset ansiot, kumpikin on muihin hakijoihin verrattuna hyvässä yhteiskunnallisessa asemassa ja hyvin palkatussa ansiotyössä*¹²². Apuraha myönnettiin silti eräälle nuorelle hakijalle, sillä hoitokunta piti tärkeämpää tukea sellaista, jolle apurahalla oli suurempi taloudellinen merkitys. Perustelussa viitattiin myös rahaston ohjesääntöön, jonka mukaan tulisi tukea erityisesti nuoria eteenpäin pyrkiviä hakijoita.

Salonen muistutti myös, ettei rahaston tulisi myöntää apurahoja peruskoulutusta varten. Hakemus saatettiin evätä myös sen takia, että hakija oli saanut apurahan jostakin toisesta rahastosta samana vuonna. Myös tutkimussuunnitelman tai suosituksen puute johti hakemuksen hylkäämiseen.

Eräässä kuvataiteen apurahassa puoltavana tekijänä oli se, että apurahansaaja oli sinä vuonna hakijoista ainoa maaseudulla toiminut kuvanveistäjä. Ensimmäisinä vuosina kuultiin asiantuntijalausuntoja ja niitä arvostettiin.¹²³ Tämä käytäntö jäi kuitenkin pois vuosikymmenen puolen välin paikkeilla, jonka jälkeen ulkopuolisen asiantuntijan konsultointi oli harvinaista.¹²⁴

Vuonna 1967 puheenjohtaja rehtori Hannula oli tullut sääntömääräiseen erovuoroon ja uudeksi puheenjohtajaksi nimitettiin Satakunnan Museon johtaja filosofian tohtori Unto Salo. Varapuheenjohtajaksi valittiin Mies Reenkola ja työvaliokuntaan edellisten lisäksi kauppaneuvos Olli F. Linnainmaa sekä Maakuntaliitosta kunnallisneuvos, päätoimittaja Vilho Rantanen.

Unto Salo muistelee lämmöllä kuluneita puheenjohtajapäiviään. Työnkuva painottui lahjoitusten keräämiseen kuntia sekä maakunnan teollisuus- ja liikelaitoksia kierellen. Jälkimmäiset lahjoittelivatkin anteliaasti, mutta kunnilta oli vaikeampaa saada tukea. Salo uskoo saaneensa kutsun hoitokuntaan näkyvän asemansa ja aktiivisen journalistisen toimintansa ansiosta. Hän arvelee vaatimattomasti, että *tarjolla olisi ollut varmasti kyllä pätevempiäkin*. Unto Salo kertoo hoitokuntatyöskentelystä seuraavanlaisesti:

Ei siellä missään juhlapöydässä istuttu. Luulen ja muistelen niin, että tämä varojen keruu oli suurelta osaltaan asiamiehen ja puheenjohtajan harteilla ja sitten värväsimme apuvoimia, milloin saimme jonkun lähtemään mukaamme. – – Kyllä me saimme niitä hoitokunnan jäseniä ainakin silloin tällöin mukaan [kokouksiin], mutta ei siellä koko hoitokunta ollut, eikä niitä kokouksia kovin paljoa ollut. Pääasia oli keräys ja jako ja jakotilaisuus, josta käytettiin nimitystä kulttuuripäivät. Ja niihin sitten saatiin taas kunnat sitten isänniksi tietyllä tavalla. – – Yritimme vain sitten toimia vuodesta toiseen varojen puitteissa, joita oli onnistuttu saamaan. Päärahastohan antoi oman merkittävän osuutensa. – – Tämähän oli kuitenkin vapaata kansalaistoimintaa. Ei sellainen [pääätöksen-teko] onnistunut muuten, ei voitu istua kirkonpenkissä. – – [apurahojen jakamisesta] päätettiin hoitokunnan kokouksessa, ja ei kai se aina yksimielisesti tapahtunut, mutta ylipäättään ei isommin riideltä. Sillä tavalla on kuitenkin aina pyritty löytämään perusteet ja arvioimaan, mikä tarkoitus tuntui järkevältä ja mitkä hakijat tuntuivat siltä, että pystyivät tekemään sen asian, johon hakivat.¹²⁵

Unto Salon puheenjohtajakaudella Satakunnan rahaston hoitokunnassa ei juurikaan seurattu muiden maakuntarahastojen toimintaa. Päärahaston edustaja kertoi tärkeimmät uutiset. Jakoperusteina olivat hakemuksen laatu ja hankkeen maakunnallisuus. Ulkopuolisia asiantuntijoita ei juuri kuultu, sillä hoitokunta ei tuntenut siihen tarvetta.

Rahastossa ei myöskään osallistuttu enää vuosikymmenen lopulla kulttuuripolitiikkaan muutoin kuin apurahojen jaon kautta. Salo kertoo tämän johtuvan siitä, että hoitokunta oli vapaaehtoinen ja, *kun kaikilla rahaston hoitokunnan jäsenillä oli siviilityönsä, niin ei siinä tietysti oikein kauhean kunnianhimoisia tavoitteita voitu asettaa.*

Maakuntarahastojen apurahat olivat aluksi pieniä. Tilanne parani, kun kunnat ja kaupungit alkoivat panostaa kulttuurin tukemiseen. Vielä 1960-luvun alussa Satakunnan rahasto oli osallistunut aktiivisesti taidepolitiikkaan muun muassa järjestämällä näyttelyitä ja seminaareja.¹²⁶

Satakunnan rahaston apurahansaajat Raumalla 30.10.1965. (Kuva: Satakunnan Kansa)

Ensimmäinen Satakunnan kuvataiteen näyttely Porissa 30.10.–1.11.1959. Kuvassa lehtori Hemmi Koivuniemi selostamassa näyttelyä runsaslukuiselle yleisölle. (Kuva: Satakunnan Kansa)

TAPAUS

SATAKUNNAN RAHASTO ALKUUN PANEVANA VOIMANA

*Kun Pori Jazz oli nuori ja pieni – – Se kumpusi, ilman, että edes sen tulevat puuhamiehet oikein asiaa tajusivat, paikallisista jameista Naisliiton talolla, Torpalla ja Mies-Laulun talolla – – Ja rahan puuttuessa metsän keskellä, Isomäen laululavalla. Se kypsyi Porin Lyseon jazzkerhon ääni ja vimma -illoissa, Karhulinna ja työväentalon jazzkonserteissa sekä Helsingissä Satakuntalaisen Osakunnan kulttuuri-illoissa. – – Joka tapauksessa festivaaliaan ryhtyi suunnittelemaan ja rakentamaan joukko Porin poikia, ketkä opiskelijoita, ketkä lehtimiehiä, ketkä tanssimuusikoita. Tapahtumalla ei ollut organisaatiokaavioita, ei toimitusjohtajaa, ei palkkollisia. Sen sijaan sillä oli käytettävänään kymmenien porilaisten nuorten vapaaehtoinen valtava työpanos parin viikon ajan joka kesä. – – Tuosta kaikesta on kulunut 30 vuotta. Ja ikuisuus. Porin jazzjuhlien matka vuoteen 1996 kuvastaa tapahtumien väistämätöntä kehitystä.
Näin olen kuullut.*

— Risto Ennekari 1996
Prologissaan teoksessa Pori Jazz —

Pori Jazz ensimmäisenä vuonna 1966. Jazzyleisö nauttimassa Ted Cursonin musiikkista Kirjurinluodossa. (Kuva: Satakunnan Kansa)

Usko marginaalimusiikkiin kantaa hedelmää

Ensimmäinen suora avustus Pori Jazz -hankkeelle tuli Satakunnan rahastolta. Vuonna 1965 porilainen kirjoittaja- ja näyttelijäyhdistys Manuscript -63 ry.¹²⁷ ja Satakuntalaisen Osakunnan Porin jazzjuhlien järjestelytoimikunta hakivat 5 000 markkaa Porin jazzjuhlien järjestämiseen. Hakemuksessaan ne perustelivat hanketta sillä, että

Satakunnan kulttuurielämää on aktivoitava mm. käyttämällä hyväksi toisaalta niitä mahdollisuuksia, joita kesäinen Pori (Kirjurinluoto) tarjoaa, toisaalta sitä taiteen lajia, jonka suhteen maakunta on selvästi omavarainen. Satakuntalainen jazz on harrastajien keskuudessa kaikkialla maassa tunnettu korkeasta tasostaan, ja koska maassamme ei ole koskaan järjestetty kesäisiä kulttuuripäiviä, joiden keskeisenä osana olisi nimenomaan

jazz, ajatuksella olisi ilmeisestikin valtakunnallista kantavuutta. Yleisöä voitaisiin laskea saapuvaksi myös muualta Suomesta.¹²⁸

Satakunnan rahasto myönsi 2 000 markan apurahan, jolla järjestettiin seuraavan vuoden heinäkuussa 1966 kaikkien aikojen ensimmäinen Pori Jazz -juhla. Juhlaan saatiin myöhemmin myös muita tukijoita. Ennen juhlaa Porin kaupunki päätti tukea hanketta antamalla Kirjurinluodon ja jotakin oheiskalustoa ilmaiskäyttöön sekä lupaamalla korvata tappioita 1 000 markkaan asti. Myös Helsingin yliopiston Satakuntalainen Osakunta takasi tappioita 2 000 markkaa. Porin Oluttehdas tuki juhlaa 1 000 markalla sekä lainaamalla kuorma-auton ja sen kuljettajan.

Juhla oli tuolloin kaksipäiväinen. Pääkonsertti keräsi kansaa runsaat 600 katsojaa. Ohjelmistokin oli vaatimaton: kaksi konserttia ja yhdet jamit. Hanke tuotti järjestäjille voittoa 379 markkaa, jolla kustannettiin jazztyöläisille palkkioksi makkaraa ja olutta. Risto Ennekari kuvaa Satakunnan rahaston apurahaa historialliseksi avaukseksi. Hänen mukaansa se oli julkinen hyväksyntä jazzmusiikille.¹²⁹ Juhla oli kokonaisuudessaan merkittävä:

Ensimmäinen laatuaan Suomessa tulee Porin jazzfestivaaleista – – Esiintyjiä on saatu ulkomailta monia korkeatasoisia soittajia, ja suomalaisina esiintyjinä ovat käytännöllisesti katsoen kaikki merkittävät jazzmuusikkomme. – – Porilaisten yritys on suurisuuntaisin ja kunnianhimoisin meillä tähän asti – – Porin juhlien järjestäjät toivovat saavansa aikaan festivaalistaan vuositteittain toistuvan perinteen, joka pystyisi auttamaan jazzin maineen leviämistä sekä määrällisesti, että laadullisesti.¹³⁰

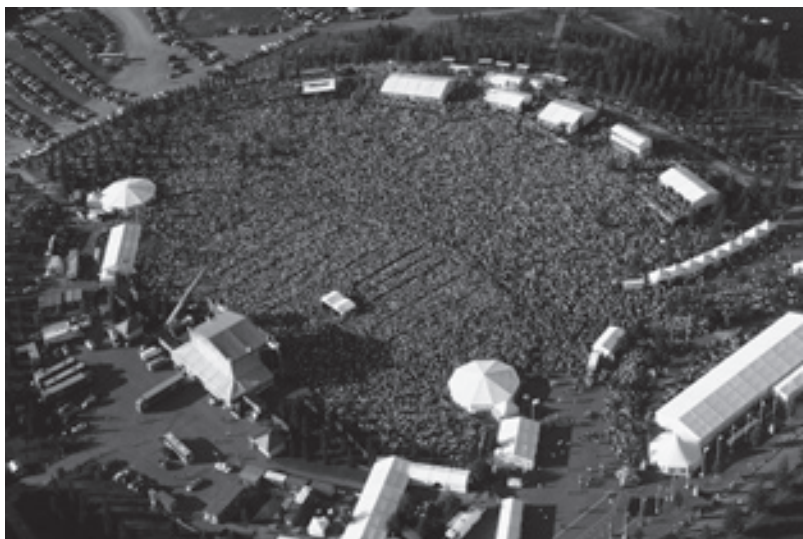
2 000 markan apuraha oli *jatsipojille*¹³¹ merkittävä. Ainoana rahoittajana Satakunnan rahasto mahdollisti ensimmäisten Pori Jazz -juhlien järjestämisen.

Myös seuraavana vuonna Pori Jazz 66 ry. haki jatkoapurahaa vastaavaan hankkeeseen. Perusteluiksi he esittivät:

Satakunnan rahaston tukemat Porin ensimmäiset jazzjuhlat kesällä 1966 menestyivät yllättävän hyvin, ja juhlista kirjoitettiin maan lehdistössä erittäin runsaasti. Sekä musiikillisesti että turistipropagandan kannalta juhlien jatkuvuutta voidaan täten ilmeisestikin pitää suotavana, ja koska toiveita siitä, että juhlat itse kannattaisivat itsensä, ei valitettavasti vielä ole, julkisista varoista ja yksityisistä rahastoista saatava tuki olisi juhlien onnistumiselle ensiarvoisen tärkeää.

Apurahaa sille ei kuitenkaan enää myönnetty.¹³² Jazztoimikunta haki apurahaa useina vuosina tämän jälkeenkin¹³³. Kielteisten päätösten pääasiallinen syy oli se, että avun tarkoituksena oli antaa festivaalille alkuponnahdus ja mahdollisuus toteuttaa projekti, ei ylläpitää sitä¹³⁴. Jazzjuhlat olivat jo seuraavaan vuoteen mennessä saaneet muita rahoittajia, joten apurahan tarve ei enää ollut yhtä suuri. Suomen Kulttuurirahaston keskusrahasto myönsi kuitenkin jazzjuhlille 3 000 markan apurahan Paavo ja Adolfin Luostarisen rahastosta vuonna 1968.

Apurahan myöntämisellä avantgarde-musiikille oli suuri merkitys. Se kuvasti arvostettujen kulttuurivaikuttajien suhtautumista marginaalimusiikkiin. Se nosti jazzmusiikin arvostusta *virallistaen* sen myös suuren yleisön silmissä. Satakunnan rahaston ennakkoluulottomuutta osoittaa, että se oli ensimmäinen rahoittaja Suomessa, joka uskoi jazzin poten-

Pori Jazzin yleisömeri Carlos Santanan konsertissa 18.7.2008 Kirjurinluodon Arenalla Porissa. (Kuva: Jere Kuusinen/Satakunnan Kansa)

tiaaliin. Kun vielä tiedetään, että 1970-luvun alussa duoa suurempien kokoonpanojen esiintyminen oli Suomen konsertti-tarjonnassa hyvin harvinaista¹³⁵, olivat jazzjuhlat tältäkin osin edistykselliset.

Apurahan ja innostuneiden toimijoiden ansiosta jazzjuhlat saatiin järjestettyä. Koska juhlat onnistuivat, eivät tuottaneet tappiota ja kiinnittivät huomion Poriin, oli niiden helpompi löytää rahoitus seuraavillekin vuosille¹³⁶. Vuosi vuodelta juhlat kasvoivat, vaurastuivat ja ennen pitkää muodostuivat siksi, mitä ne ovat tänä päivänä. Festivaalilla on ollut suuri merkitys

Porille, niin taloudellisesti, sosiaalisesti kuin kulttuurisesti-kin. Nämä ovat välillisesti myös Satakunnan rahaston vaikutuksia¹³⁷.

Esimerkin apurahan kerrannaisvaikutuksista tarjoaa vuoden 2009 tarkastelu: Pori Jazz -festivaali tuotti Porin alueen talouselämälle lisätuloja yli 15 miljoonaa euroa¹³⁸. Pori Jazz koskettaa vuosittain suoraan suurta määrää ihmisiä¹³⁹. Se työllistää muusikoiden ja ravintoloitsijoiden lisäksi myös paikallisia osaajia, esimerkiksi audioviestinnän ammattilaisia, kulttuurituottajia, kulttuurimatkailuyrittäjiä, kirjailijoita, tutkijoita¹⁴⁰, kuvataideyrittäjiä ja markkinoinnin ammattilaisia¹⁴¹. Jazzjuhlilla on ollut alusta saakka myös oheistapahtumia kuten elokuvaesityksiä, lasten ohjelmaa, taidenäyttelyitä, museonäyttelyitä, matineeoi-
ta¹⁴² ja jazzseminaareja.

Pori Jazz edesauttaa lisäksi kulttuurin ja musiikkitoiminnan vilkastumista ja tarjoaa musiikkielämyksiä. Sen kylkiäisenä on kehitelty musiikkikoulutusta ja se on lisännyt musiikkiharrastaneisuutta yleensä. Tästä esimerkkinä on vuoden 1972 festivaalin avajaispuhe, jossa opetusministeri Pentti Holappa totesi Pori Jazzin vaikuttaneen jazzmusiikkiin kohdistuneiden ennakokuluulojen hälvenemiseen ja lupasi valtiovallan järjestävän jazz- ja popmusiikin koulutusta.¹⁴³

Jo ensimmäisten jazzjuhlien jälkeen Porin näkyvyys lisääntyi: Pori Jazzia ja maailman toiseksi vanhinta jazzlehteä, Rytmiä, esiteltiin jo kansainvälisilläkin areenoilla. Tästä seurasi, että porilaiseen Jazzyhdistykseen liittyi jo vuonna 1967 jäseniä Hampurista asti ja vuonna 1968 lipputilauksia tuli Keski-Euroopasta ja Englannista. Porin asema jazzkaupunkina korostui, kun vuonna 1973 Euroopan Jazzliitto järjesti hallituksensa kokouksen Porissa.

Pori Jazz on 2000-luvun alussa yksi maailman suurimmista musiikkifestivaaleista.¹⁴⁴ Pori Jazzin kulttuuripoliittinen merkitys suomalaisen jazzmusiikin näkyvyydelle ja jazzin harrastuksen kehitykselle on kiistaton. Pori Jazzissa kotimaisilla muusikoilla on ollut korvaamaton mahdollisuus soittaa ulkomaisten kollegojensa kanssa, saada näiltä vaikutteita ja antaa niitä sekä luoda siten tärkeitä kansainvälisiä kontakteja.¹⁴⁵

Pori Jazz on esimerkki siitä, millä tavoin apuraha voi olla mukana kasvattamassa kulttuurista pääomaa ja miten laajalle leviävää sen vaikuttavuus voi parhaimmillaan olla. Muita vastaavanlaisia Satakunnan rahaston apurahan saajia, joiden kerrannaisvaikutukset ovat hyvin näkyvillä Satakunnan kulttuurielämässä, ovat esimerkiksi Raumalla Blue Sea -festivaali ja Festivo-musiikkitapahtuma sekä Rauman Pitsiviikot ja Rauman Museo, Porissa Lain§uojattomat-festivaali, Rakastajat-teatteri ja Palmgren konservatorio. Muualla Satakunnassa tukea ovat saaneet esimerkiksi Kankaanpään taidekoulu¹⁴⁶, Karvian soitto-kunta ja Säskylässä Tuulimyllyn puhaltajat ry.

VAKIINTUMISEN VUODET 1972–1979

*Kulttuuripolitiikan uudet näköalat,
joiden edessä otetaan huomioon elin- ja koulutustason nousu
sekä vapaa-ajan lisääntyminen, vaativat meitä nyt huolella
tarkastelemaan yksilön, ihmisen ja kansalaisten mahdollisuuksia
saada haluamiaan kulttuuripalveluksia omalla kotiseudullaan
kaikissa elämänsä vaiheissa kehdosta hautaan asti.*

— Erkki Salosen juhlapuhe
Satakunnan rahaston 15-vuotisjuhlassa
Porin Karhulinna 26.10.1974 —

SATAKUNNAN RAHASTON TOIMINTA alkoi selkiytyä 1970-luvulla. Jakopolitiikkaan muotoutui tietoisia linjavetoja, ja maakuntarahasto oli saavuttanut tukevan jalansijan maakunnassa. Sen tunnettuus oli lisääntynyt ja sitä arvostettiin. Se sai ensimmäiset nimikkorahastonsa ja pystyi nyt jakamaan aikaisempaa suurempia apurahoja. Suurlahjoitusten avulla se myös selvisi vuosikymmenen puolen välin öljykriisin aiheuttamasta lamasta.

Ajalle oli tyypillistä oman kulttuuriperinnön vaaliminen. Siihen tähtääviä kulttuuritoimintoja kehitettiin voimakkaasti koko maassa¹⁴⁷. Satakunnan kaupunkien ja kuntien kulttuuribudjetit olivat kasvaneet ja kulttuuripalvelut monipuolistuneet. Valtio nousi tieteen ja taiteen ylivoimaisesti merkittävimmäksi tukijaksi. Suuri muutos aikaisempaan oli uusien taiteilija- ja tutkijaprofessoreiden virkojen perustaminen.

Valtion yhä kasvava vastuu kulttuurista muutti yksityisten säätiöiden roolin; enää Satakunnan rahaston pääasiallinen tehtävä ei ollut kulttuuritoiminnan olemassaolon turvaaminen vaan nyt keskityttiin uutta luovan tutkimuksen ja toiminnan tukemiseen. Etusijalle asetettiin tieteessä uudistavat tutkimukset ja taiteessa muilta yhteiskunnan tukitoimilta syrjään jäävät alat. Satakunnan rahaston vastuun pienentyessä sille jäi tilaa toiminnan vakauttamiselle, ja juuri tuo järjestyksen löytäminen loi pohjan seuraavan vuosikymmenen kasvulle.

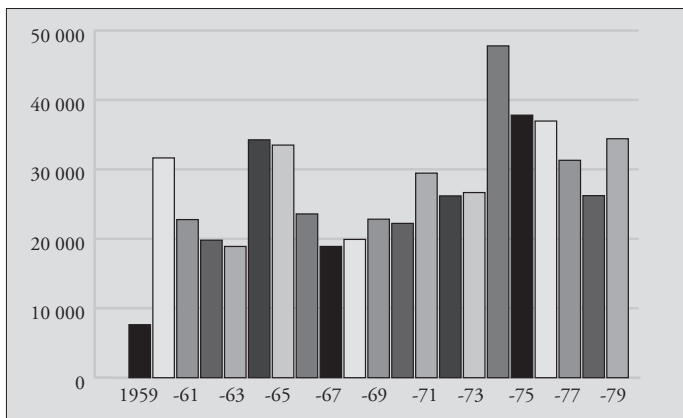
Edellisen vuosikymmenen kulttuuripoliittisen ideologian mukaan taiteen harjoittamisen edellytykset tuli turvata yhteiskuntapoliittisin toimenpitein. 1970-luvulla sama periaate kääntyi niin, että koska yhteiskunta tuki taidetta, oli sen saatavuus mahdollistettava tarjoamalla yhtäläiset edellytykset kaikille kansalaisille. Tuolloin taidetoiminta alettiin myös nähdä poliittisena. Muutoin Suomen kulttuuri-ilmapiirissä oli havaittavissa tiettyä kyllästymistä puoluepolitiikkaan.

Läänien kulttuurikartoituksessa todettiin 1970-luvun olevan seuraavaan vuosikymmeneen verrattuna aktiivisen kulttuuri- ja taideharrastamisen aikaa. Rauma panosti vapaiden taiteilijoiden ja taiteen harrastajien aseman kohentamiseen ja Pori

oli keskittynyt taidealan opetukseen ja taidelaitoksiin. Satakunnan sivistyksellinen koulutus oli nyt jakautunut myös Porin ulkopuolelle, sillä Länsi-Suomen kesäyliopiston päätoimipaikka oli Raumalla. Ammattikoulutuksen alalla Porin tarjonta oli monipuolinen. Siellä oli muun muassa teknillinen oppilaitos, kauppaoppilaitos sekä sairaanhoito-oppilaitos. Lisäksi maakunnassa toimi useita taidelaitoksia ja organisaatioita.

1970-luvulla alueen tutkimussuuntaukset kohdentuivat luonnonsuojeluun sekä kulttuurihistoriallisesti merkittäviin kohteisiin ja muinaisjäännösten suojeluun. Porin lintutieteellinen yhdistys teki valtakunnallisesti merkittävää työtä. Muuta tärkeää maakunnallista tutkimusta tekivät muun muassa Satakunnan Sukututkimusseura, Satakunnan Kirjallinen Kerho sekä Satakuntalainen Keittotaito ry.¹⁴⁸

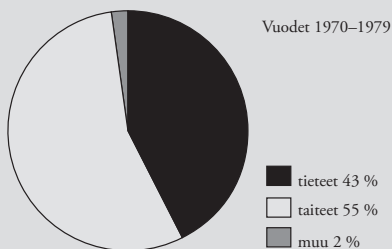
Satakunnan rahaston silloisen puheenjohtajan Unto Salon mukaan Satakunnan rahasto oli vuonna 1970 jo kovaa vauhtia vakiinnuttamassa asemaansa, sillä se oli ainoa sivistysjärjestö, joka toimi todella maakunnallisella pohjalla. Hän kertoo, että myös alueen kunnat olivat hyväksyneet rahaston tavoitteet ja sitoutuneet *herrasmiessopimuksella* tukemaan rahaston työtä vuo-

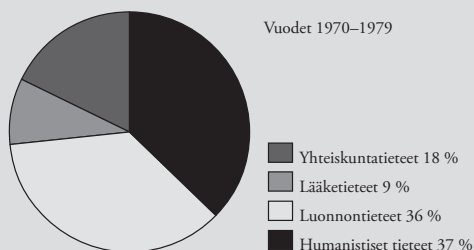
Kaavio 4: Satakunnan rahaston apurahat 1960- ja 1970-luvuilla (vuoden 2008 €)¹⁵⁰

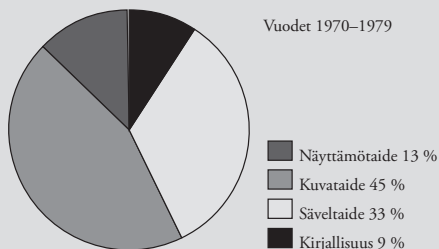
Apurahansaajat Satakunnan XII kulttuuripäivillä Harjavallassa 24.10.1970. Apurahojen saajien puolesta esitti kiitokset rehtori Toivo Laurilehto, joka on kuvassa kolmas oikealta. (Kuva: Satakunnan Kansa)

Kaavio 5: Apurahojen jakautuminen tieteet/ taiteet €

Kaavio 6: Tieteen apurahojen jakautuminen aloittain €

Kaavio 7: Taiteen apurahojen jakautuminen aloittain €

tuisavustuksilla, jotka vielä tuolloin olivat erittäin tärkeitä toiminnalle.¹⁴⁹

1960-luvun lopulla Suomen talous nautti nousukaudesta, joka näkyi myös Satakunnan rahaston jakovarojen, ja sitä kautta apurahojen määrän, kasvuna. Kun syvä taloudellinen lama ravisteli Suomea 1970-luvulla, takasivat Satakunnan rahaston toimintakyvyn nimikkorahastot, joiden osuus rahaston jakamista apurahoista oli jo 1970-luvulla 62 prosenttia.

1970-luvulla apurahoja jaettiin Satakunnan rahastosta edelleen enemmän taiteisiin kuin tieteisiin, mutta ero oli tasoittunut edellisestä vuosikymmenestä. Tieteen apurahat jakautuivat humanististen tieteiden, luonnontieteiden, yhteiskuntatieteiden ja lääketieteen kesken siten, että humanistiset tieteet ja luonnontieteet saivat 73 prosenttia apurahoista. Yhteiskuntatieteiden osuus pieneni edeltävään vuosikymmeneen verrattuna. Lähes joka kymmenes tieteen apuraha jaettiin lääketieteille.

Taiteissa suurimmat tuettavat alat olivat edelleen kuva- ja säveltaiteet. Näyttämötaiteet saivat sen sijaan 1970-luvulla apurahoja edellistä vuosikymmentä vähemmän.

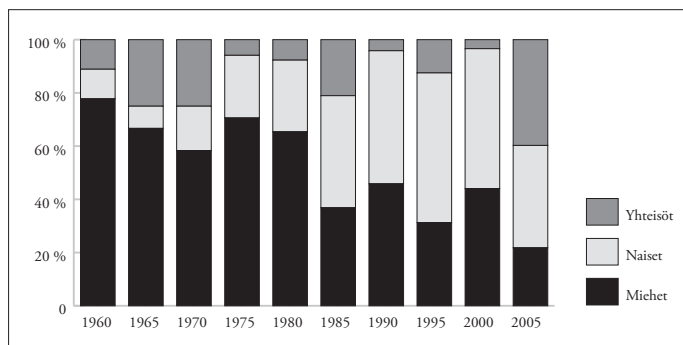
Suuri osa yksityisistä lahjoittajista oli naisia. Apurahahakemuksissa naisten määrä nousi 1970-luvulla. Kun 1960-luvun alussa naishakijoita oli viidesosa (tieteissä 17 prosenttia), oli heitä 1970-luvulla jo 36 prosenttia hakijoista. Apurahansaajina naiset ovat kasvattaneet osuuttaan tasaisesti niin, että 1990-luvulla naisia oli Satakunnan rahaston apurahansaajista liki 60 prosenttia.

Suomessa akateemisesti koulutettujen naisten määrä on lisääntynyt jatkuvasti 1950-luvulta nykypäivään. Satakunnan rahaston naishakijoiden ja -saajien osuudet tieteen apurahoissa ovat kasvaneet yhteiskunnan muutostakin jyrkemmin.

1970-luvulla Satakunnan rahasto alkoi vastaanottaa suuria yksityisiä lahjoituksia ja testamentteja. Tämä näkyi myös uutisoinnin kasvuna. Vuoden 1973 pääteema oli Satakunnan rahaston ensimmäinen testamenttilahjoitus, josta perustettiin rahaston ensimmäinen nimikkorahasto, Aili Nurmisen rahas-

*Satakunnan XIV kulttuuripäivillä Kokemäellä vuonna 1972 järjestettiin oheistapah-
tumana Satakuntalaisten kirjauutuuksien näyttely. Kuvassa apurahan saaneet
Kaija Pasila, Egil Häggman, Elina Salo, Liisa Mattila-Oukari, Ulla Liuhala,
Sulo Salmi ja Timo Ojala tutustumassa satakuntalaiseen kirjallisuuteen. (Kuva:
Satakunnan Kansa)*

Kaavio 8: Naisten, miesten ja yhteisöjen osuus apurahansaajista

to. Samassa yhteydessä uutisoitiin myös Nurmisen tekemästä yli tuhannen teoksen kirjalahjoituksesta Satakunnan maakuntakirjastoon¹⁵¹.

Vuosijuhlan uutisointi sisälsi aluksi referaatin juhlapuheesta ja listan apurahansaajista. Vuodesta 1973 Satakunnan Kansa otti tavaksi haastatella apurahansaajia jutun yhteyteen¹⁵². Vuoden 1975 suurimman apurahan saaneesta Martti Santavuoresta uutisoitiin jo näyttävästi. Samassa lehdessä oli myös laaja henkilök kuva apurahansaajasta, Päiviö Kankaasta. Uutisoinnin painopisteen siirryttyä vuosijuhlan ohjelmasta ja kulttuuripäivistä apurahansaajiin toi näkyvyyttä rahoitetuille projekteille palvelen näin myös rahaston ajamaa asiaa. Vuodesta 1984 on ollut tapana haastatella vuosittain kolmea tai neljää apurahansaajista saajalistan julkaisemisen yhteydessä.

Vuonna 1972 Suomen Kulttuurirahastoon tuli myös uudenlainen maakuntarahastojen tukimuoto, *projektituki*. Se tarkoitti, että maakuntarahastojen oli mahdollisuus hakea erillisellä hakemuksella Rahastolta varoja isommille hankkeille¹⁵³. Aluksi projektituen kokonaissumma oli 30 000 markkaa. Se kasvoi 1980-luvun aikana 280 000 markkaan. Satakunnan rahasto on käyttänyt tätä tukimuotoa hyväkseen vain kolme kertaa¹⁵⁴. Ainoastaan Pirkanmaan rahasto on hakenut yhtä vähän¹⁵⁵. Projektitukea on jaettu 1990-luvun loppuun saakka, jolloin tilalle tulivat toisenlaiset tukimuodot.

Nimikkorahastot pelastavat toiminnan lamalta

Satakunnan rahaston aloittaessa toista vuosikymmentään leijui sen päällä maailmanlaajuisen laman uhka. Jakovarat olivat riippuvaisia vuosittaisista lahjoituksista ja kuntien ja kaupunkien kulttuuritahdosta. Keskusrahastosta saatu tuki oli suoraan verrannollinen kunakin vuonna kerättyihin lahjoituksiin. 1970-luvun lama olisi saattanut aiheuttaa suurtakin huolta, ellei Satakunnan rahasto olisi vastaanottanut yllättäen useampaa suurlahjoitusta.

Satakunnan rahasto sai ensimmäisen nimikkorahastonsa¹⁵⁶ vuonna 1971. Vaikka Satakunnan rahasto perustettiin maa-

kuntarahastoista ensimmäisten joukossa, oli se Etelä-Karjalan rahaston¹⁵⁷ lisäksi ainoa, jolla ei ollut nimikkorahastoja vielä 1960-luvulla¹⁵⁸. Satakunnan rahastossa on nykyään kuusitoista nimikkorahastoa, joka on keskimääräistä vähemmän¹⁵⁹. Keskusrahastossa on noin kolme ja puolisataa nimikkorahastoa.¹⁶⁰

Satakunnan rahaston ensimmäinen nimikkorahasto, Satakunnan Säästöpankkiyhdistyksen rahasto, perustettiin vuonna 1971, jolloin yhdistys lahjoitti Satakunnan rahastolle ensimmäiset 3 500 markkaa. Nimikkorahasto perustuu Satakunnan Säästöpankkiyhdistyksen vuotuisiin lahjoituksiin ja muihin rahastoon mahdollisesti osoitettaviin varoihin. Nimikkorahaston perustamisen takana on silloisen puheenjohtajan Unto Salon aktiivinen varojen keruu alueen teollisuus- ja liike-elämän toimijoilta.

Nimikkorahastosta voitiin jakaa lähes joka vuosi vuoteen 1993 saakka. 1970-luvulla rahasto jakoi 2 000 markasta 4 400 markkaan, 1980- ja 1990-luvulla 6 000 markasta 12 000 markkaan lähinnä yhtenä apurahana. Lisäksi rahastosta on jaettu vuonna 2000 yksi 20 000 markan apuraha DI Sami Nurmelle lyijyttömiä juotteita käsittelevän väitöskirjan kirjoittamiseen sekä vuonna 2005 yksi 5 000 euron apuraha Esittävän tanssin kannatusyhdistys ry / Pori Dance Companylle.

Pitkään Satakunnan Säästöpankkiyhdistyksen edustajat olivat mukana hoitokunnan kokouksissa päättämässä apurahojensa jaosta. 1990-luvun jälkeen ei tällainen nimikkorahastojen edustajien nimeämiskäytäntö ole enää ollut käytössä. Nimikkorahaston perustamisvaiheessa ei lahjoituksia ohjaava toiminta ollut vielä vakiintunut. Satakunnan Säästöpankin varatoimintusjohtaja pankinjohtaja Jouko Rajala oli Satakunnan rahaston varapuheenjohtaja vuosina 1979–1984 ja puheenjohtaja vuosina 1985–1987.

Satakunnan Säästöpankkiyhdistyksen nimikkorahastosta on jaettu apurahoja pääosin yhteiskuntatieteelliseen tutkimukseen, kuorolauluun, valokuvaukseen sekä kulttuuriperinnön tutkimukseen. Lisäksi luvun lopussa esimerkkinä käytetty tanssitaiteilija Liisa Nojonen on saanut apurahan Satakunnan

Säästöpankkiyhdistyksen rahastosta. Rahasto on koostunut erillisistä lahjoituksista ja on siksi ollut poikkeuksellinen nimikkorahasto, joka ei ole kartuttanut pääomaa, vaan siihen osoitetut lahjoitukset on käytetty lahjoitusta seuraavassa jaossa kokonaisuudessaan apurahoihin.

Satakunnan rahaston ensimmäinen varsinainen suurlahjoittaja on porilainen filosofian tohtori Aili Linnea Nurminen (1896–1972). Maailman ensimmäisenä naisena meteorologian alalta väitellyt filosofian tohtori testamenttasi koko omaisuutensa, 170 000 markkaa¹⁶¹, Satakunnan rahastolle. Testamenttilahjoitus vastaanotettiin vuonna 1973. Rahastosta jaetaan apurahoja ensisijaisesti fysiikan ja meteorologian alan naistut-

Taulukko 3:

Satakunnan rahaston Nimikkorahastot ja niiden perustamisvuodet

1971	Satakunnan Säästöpankkiyhdistyksen rahasto
1973	Aili Nurmisen rahasto
1974	Teresia Lönnströmin rahasto
1978	J.W. ja Emma Suomisen rahasto
1981	Kirsti Hollmingin rahasto
1981	Paavo ja Jenni Sallisen rahasto
1984	Satakunnan Osuuspankkien rahasto
1985	Tellervo Tyynismaan rahasto
1988	Maire Gullischsenin rahasto
1988	Ennu Virtasen rahasto
1991	Kaisu ja Antti Ravanin rahasto II
1991	Linnea Elgin rahasto
1993	Aili ja Rudolf Jäfsin rahasto
1993	Aili ja Erkki Tuuloksen rahasto
1995	Kaarina Vaalannon rahasto
2005	Pirkko ja Riitta Virannon rahasto

Lahjoittaja Aili Nurminen (SKRark)

kijoille väitöskirjojen tekemiseen ja toissijaisesti edellä mainittujen alojen opintoihin.¹⁶²

Aili Nurmisen rahasto oli koko 1970-luvun Satakunnan rahaston toiseksi eniten jakava nimikkorahasto. Alkuvuosina siitä jaettiin vuosittain. Varoja jaettiin Aili Nurmisen rahastosta aluksi myös kuvataiteisiin, säveltaiteisiin ja miestutkijoille. Vasta vuonna 1979 apuraha meni ensimmäistä kertaa varsinaisen tahdon mukaisesti meteorologi Pirkko Saarikivelle lumikiteitä käsittelevään lisensiaattityöhön. Tämän jälkeen testamenttia on haluttu tulkita tiukemmin perustein, minkä vuoksi nimikkorahastosta ei ole voitu jakaa joka jakokierroksella sopivien hakijoiden puuttuessa. Apurahoja jaettiin 1980-luvulla rahastosta 13, suuruudeltaan 5 000 – 10 000 markkaa. 1990-luvulla jaettiin Aili Nurmisen rahastosta vain kolme apurahaa. Lisäksi rahastosta on jaettu yksi apuraha vuonna 2001, kolme vuonna 2006¹⁶³ ja kaksi vuonna 2008.

Satakunnan rahaston historian merkittävin nimikkorahasto on teollisuusneuvos Teresia Lönnströmin¹⁶⁴ vuonna 1974 perustama nimikkorahasto. Lönnström teki 6,5 miljoonan markan lahjoituksen Suomen Kulttuurirahaston keskusrahastolle myytyään taantumaan murskaantuneen Lönnström Oy:n osake-enemmistön Huhtamäki-yhtymä Oy:lle. Satakunnan rahaston Teresia Lönnströmin nimikkorahasto muodostuu niistä varoista, joita Suomen Kulttuurirahaston keskusrahaston yhteydessä toimiva Teresia ja Rafael Lönnströmin rahasto osoittaa vuosittain Satakunnan rahastolle¹⁶⁵.

Teresia Lönnströmin rahaston tarkoituksena on tukea apurahoin tai muulla tavoin Satakunnan talouselämän kehittämiseen tähtäävää tieteellistä tutkimusta ja sen tulosten soveltamista käytäntöön sekä edistää luovaa toimintaa tuotannon, koulutuksen, työnsuojelun, terveyden- ja sairaanhoidon sekä viihtyisyyden eri aloilla. Rahasto voi myös jakaa apurahoja taiteiden edistämiseksi ja tukea vanhusten ja lasten asemaa.

Tämä rahasto on ollut pitkään Satakunnan rahaston talouden selkäranka, sillä se kaksinkertaisti jaettavien apurahojen

määrän. Vaikka rinnalle on tullut muita nimikkorahastoja ja sen osuus kokonaisjakosummasta on vähentynyt, se on kuitenkin muodostanut kolmanneksen kaikista perustamisensa jälkeen Satakunnan rahastosta jaetuista apurahoista. Vielä 2000-luvulakin sen osuus on ollut vuosittain noin 14 prosenttia jaetuista apurahoista.

J. W. ja Emma Suomisen Säätiön lopetettua toimintansa vuonna 1978 säätiön koko omaisuus 90 000 markkaa¹⁶⁶ siirrettiin Satakunnan rahastolle. Tästä muodostunut nimikkorahasto jakaa apurahoja lääketieteelliseen tutkimukseen ja kansanterveystyön edistämiseen Satakunnassa¹⁶⁷.

J. W. ja Emma Suominen (SKRark)

Linjahakua ja järjestystä

Vuonna 1972 Satakunnan rahaston palvelukseen astui uusi asiamies¹⁶⁸, Porin kaupungin matkailutoimenjohtaja, alkuaan harjavaltalainen Paula Ovaska. Samana vuonna ensimmäinen asiamies maakuntaliiton toiminnanjohtaja Jukka Määttä siirtyi rahaston puheenjohtajaksi. Tästä olikin apua uuden asiamiehen perehdyttämisessä. Määttä jatkoi puheenjohtajana vuoteen 1978 asti. Ennen Ovaskaa asiamiehenä toimi ekonomi Kari Sarpila¹⁶⁹.

Aloittaessaan Ovaska ei tiennyt tulewansa viettämään yli 30 vuotta elämästään Satakunnan rahaston palveluksessa¹⁷⁰. Satakunnan rahaston arkistoja tutkiessa voi panna merkille, että

Lahjoittaja Teresia Lönnström (SKRark).

ensi töikseen uusi asiamies järjesti rahaston kirjanpidon¹⁷¹. Aika oli kypsä rahaston toiminnan vakiintumiselle ja Ovaskan tomeruus oli piste alkuaikojen kokeiluluontoiselle ja innokkaalle, mutta vielä selkiytymättömälle käynnistysvaiheelle.

Ovaskan aikana rahaston aktiivisuus suuntautui erityisesti maakuntaan. Rahaston tiedotustoiminnasta tuli säännöllistä. Asiamies käytti virkatyönsä verkostoa sekä opiskelutovereitaan viestinviejinä mainostamaan rahastoa potentiaalisille hakijoille¹⁷². Asiamies koettiin helposti lähestyttäväksi ja aktiiviseksi osallistujaksi¹⁷³.

1970-luvulla lahjoittajia ei enää etsitty lehti-ilmoituksin, vaan rahaa kerättiin lähettämällä vuosittain Satakunnan kuntiin ja kaupunkeihin kirje, jossa pyydettiin kunkin alueen asukaslukuun perustuvaa summaa. Suuri osa rahaston käyttövaroista koostuikin aluksi näistä lahjoituksista.¹⁷⁴

Porin kaupunki ja Ulvilan kunta¹⁷⁵ jatkoivat vuotuisavustuksia vielä pitkään senkin jälkeen, kun pienemmät paikkakunnat lopettivat tukensa. Oli myös kuntia, jotka eivät lahjottaneet ollenkaan tai vain muutaman kerran. Kuntien tuki oli erityisen tärkeää, aikana, jolloin rahastolla ei vielä ollut nimikkorahastojaa. Kunnilta lakattiin pyytämästä avustuksia vasta 1990-luvun laman aikana. Ajoittain kampanjoitiin myös yrityksille ja kaupaliikkeille ja sitäkin kautta saatiin lahjoituksia.¹⁷⁶

Satakunnan rahaston merkittävimpään lahjoittajaan, Teresia Lönnströmiin, asiamies piti henkilökohtaisesti yhteyttä. Rouva Lönnström sai vaikuttaa rahastonsa myöntöpäätöksiin myös sen jälkeen, kun hän oli erovuorossa hoitokunnasta vuonna 1973. Ennen hakemusten myöntöpäätöksiä lahjoittaja ja asiamies kävivät läpi jokaisen hakemuksen Lönnströmin kotona Raumalla, jotta lahjoittaja saisi itse ilmaista kenelle hän erityisesti toivoi apurahan jaettavan. Tämän toiveen Ovaska esitti hoitokunnalle¹⁷⁷.

Nimikkorahastojen vaikutus apurahojen aloittaiseen jakautumiseen oli jo tuolloin merkittävä¹⁷⁸. Teresia Lönnströmin rahasto on tarkoitukseltaan yleinen¹⁷⁹, joten se ei ole rajoittanut hoitokunnan päätöksiä jaettavista apurahoista.

Lahjakirjan luovutustilaisuudessa rouva Teresia Lönnström allekirjoittamassa lahjoitusasiakirjaa Satakunnan rahastolle 3.9.1973. Vasemmalla Suomen Kulttuurirahaston hallituksen puheenjohtaja Yrjö Blomstedt. (SKRark)

Tiedotustoiminta on tärkeää etenkin hakijoiden tasa-arvoisten mahdollisuuksien turvaamiseksi. Lehdistö onkin ollut suuressa osassa vaikuttamassa satakuntalaisten tietoisuuteen rahastosta ja apurahoista tuomalla näkyvyyttä toiminnalle. Alueellisen tasa-arvon toteutumiseksi on vuosijuhlia pyritty pitämään ympäri Satakuntaa, jolloin myös paikallislehdet ovat kiinnostuneet kirjoittamaan rahastosta. Tosin kaikki toimittajat eivät tehneet tarkkaa taustatyötä ja satakuntalaiset sekoittivat

usein vuonna 1998 perustetun Satakunnan taidetoimikunnan ja Satakunnan rahaston keskenään.

Asiamies Paula Ovaskan mukaan Satakunnan rahasto oli 1970-luvulla hakijoilleen helposti lähestyttävä. Hän kertoo, että rahaston toimipaikan puuttumisen takia hän vastaanotti Satakunnan rahaston hakemuksia työpaikalleen ja kotiosoitteeseensa, jonka postilaatikko pursusi hakemuksista hakuajan viimeisinä päivinä. Ovaska toteaa satakuntalaisten tottuneen menettelyyn jopa siinä määrin, että hän vastaanottaa edelleen postia apurahan hakijoilta ja saajilta.¹⁸⁰

Tehtävänsä kautta asiamies oli verkostoitunut kiinteästi maakuntaan, mutta sen lisäksi myös yhteydet muiden maakuntarahastojen asiamiehiin olivat vireät. Vuosittaisia asiamiespäiviä ja muita kokoontumisia Ovaska piti erittäin tärkeinä.¹⁸¹

*Matkailutoimenjohtaja
Paula Ovaska (SKRark)*

Niissä tapaa eri rahastojen asiamiehiä, joiden kanssa voi vaihtaa mielipiteitä rahaston käytännön asioiden hoidosta. Muistan, kun eräillä asiamiespäivillä esittelin Satakunnan rahaston vuoden kiertoa ja kerroin samalla, miten olen laittanut arkiston kuntoon. Sain raikuvat aplodit, josta päättelin, että monella muulla asiamiehellä arkistonhoito oli ilmeisesti hoitamatta.¹⁸²

Asiamiespäivillä käydään läpi Kulttuurirahastoa koskevat ajan-kohtaiset asiat. Niillä maakuntarahastojen edustajat esittelivät toimintaansa. Asiamiehet ovatkin osallistuneet näihin tilaisuuksiin varsin aktiivisesti. Myös keskusrahaston vuosijuhla Helsingissä on ollut keskeinen tapaamisareena maakuntarahastojen asiamiehille. Yhteyttä pidettiin muutoinkin, etenkin naapurimaakuntiin.

Paula Ovaska jäi pois asiamiehen toimestaan tullessaan eläkeikään¹⁸³ vuonna 2004.

Rahaston näkökulmia ajan haasteista

Satakunnan rahaston vuosijuhlapuheiden toistuva aihe läpi 1970-luvun oli valtion kulttuuripolitiikan muutosvirrat. Valtion linjausten vaikutukset rahaston rooliin tiedostettiin jo vuonna 1967, jolloin Suomen Kulttuurirahaston hallituksen puheenjohtaja, akateemikko Erkki Laurila otti ilmiöön kantaa Satakunnan rahaston vuosijuhlapuheessaan¹⁸⁴. Laurila pohtii, miten mesenaattina toimivan yksityisen ihmisen roolin oli ensin suurelta osalta perinyt kollektiivi, rahastosäätiö, jolloin mesenaattitoimintaan tuli samalla mukaan myös julkinen yhteiskunta.

Valtion vuoden menoarviosta voidaan todeta, että nyt ensi kertaa tällaisen tukitoiminnan laajuus rahassa mitattuna ylittää sen kokonaistuen, jonka maassa toimivat lukuisat yksityiset rahastot

ja säätiöt ovat tieteen, taiteen ja yleensä koko hengenviljelyn edistämiseksi vuosittain myöntäneet. Se, että valtio on ryhtynyt kilpailemaan tällä kentällä yksityisten uhrautuvaisuuden kanssa, on tietysti mitä erinomaisin asia. – – mesenaattitoiminnan merkitys on aina ollut yksilöitten tukemisessa, erityisesti nuorten yksilöitten auttamisessa uransa alkuun. – – Apurahan saannin ehdoksi tulevat viralliset asiakirjoin todistetut meriitit, eikä siksi riitä, enää nuoren miehen silmistä loistava hengen palo. – – Paljon raskeammin painaa tällainen piirre julkisen yhteiskunnan järjestelmiä. – – Maakuntarahastojen järjestelmä kokonaisuudessaan on – – varsin mittava, mutta – – jokainen maakuntarahasto erillisenä on suhteellisen pieni. – – Maakuntarahastolle on periaatteessa mahdollisuus toimia ikään kuin yksityinen mesenaatti. Uskoa johonkin nuoreen, vaikka viralliset meriitit vielä puuttuisivatkin. – – Tietysti vaaditaan ratkaisujen tekijöiltä itse asiassa suurempaa rohkeutta: yhden suojatin valitseminen kymmenien joukosta koetaan selvästi vaikeammaksi ja vastuullisemmaksi kuin sadan valitseminen tuhannen joukosta.

1970-luvulla Suomen Kulttuurirahasto omaksuikin tukijan roolin toteuttajan sijasta. Satakunnan rahasto noudatti tätä luontevasti muuttunutta linjausta. Keskusrahasto järjesti yhä vähemmän kulttuuritapahtumia. Tämä heijastui maakuntiin siten, että 1970-luvun kuluessa maakuntarahastojen kulttuuripäivät ja vuosijuhlan yhteydessä järjestetyt kulttuuritapahtumat jäivät vähitellen pois. Valtion roolin kasvu kulttuurin tuessa lienee yhtenä syynä, mutta myös Rahaston kasvaessa pieneltä henkilökunnalta ei liennyt voimavaroja aktiivisen kulttuuritoiminnan ylläpitämiseen. Maakuntarahastot tukivat edelleen hankkeiden alullepanoa, mutta esimerkiksi maakunnan kulttuuria käsittelevien seminaarien järjestäminen jäi pois toiminnasta.¹⁸⁵

Maakunnan kulttuuriaktiivisuus ei Laurilan mukaan ollut merkityksetön kehitystekijä; se on jotain aivan muuta kuin kansallisromanttista maakuntahengen korostamista. Hänen mielestään se oli maakunnassa löytyvän henkisen kapasiteetin

aktivoimista, maakunnan sosiaalisten ja kulttuuristen tarpeitten analysointia sekä omatoimista osallistumista maakunnan henkiseen, sosiaaliseen ja taloudelliseen kehitystyöhön.

Hengenviljelyn alalla ei nimittäin kilpailla nykyisin suinkaan pelkästään taidoilla vaan ennen kaikkea ideoilla. Jokainen maakunta erikoisuuksineen on nähtävä erityisesti juuri ideoiden lähteenä, ja niistä monikin saattaa antaa lähtökohdan luovalle työlle, jonka parhaassa tapauksessa koko maailma kiitollisuudella ottaa vastaan.¹⁸⁶

Muutamaa vuotta myöhemmin tilanteen kehitystä valotti Satakunnan rahaston 15-vuotisjuhlassa Suomen Kulttuuri-rahaston yliasiamies Erkki Salonen juhlapuheessaan *Kulttuuripolitiikan uudet näköalat*.¹⁸⁷ Salonen toi esille lisäksi toisen polttavan kysymyksen, kansainvälistymisen. Salosen mukaan kansallinen ja kansainvälinen nähtiin usein toistensa vastakohdina. Hän muistutti, ettei kansallisten arvojen ja intressien vaalimisen kuitenkaan tarvinnut olla ristiriidassa kansainvälisen yhteisön kokonaisedun kanssa. Hän esitti, että oikein ymmärretty kansallinen etu merkitsi kansainvälisen kokonaisuuden huomioonottamista.

Salonen painotti kansainvälisen vuorovaikutuksen tärkeyttä. Hän uskoi, että suomalaisen tutkimuksen ns. painopisteitä valittaessa tyydytettäisiin herkemmin *kansainvälisen päivän muodin kultaamaa akateemista turhamaisuutta kuin ajankohtaisia kotimaisia tieteellisen tiedon tarpeita*. Salonen peräänkuulutti puheessaan yhä tehokkaampaa tieteellistä tutkimustyötä uusien kehittämistöimien tueksi sekä maakunnallisella että paikallisella tasolla.

Uuden järjestelmällisen tiedon takeena Satakunnan väestö tarvitsee myös sen tuen, mitä vakituinen korkeakouluopetus ja tieteellisen koulutuksen saaneiden henkilöiden jatkuva toiminta alueella merkitsevät. Suomen Kulttuurirahaston perustajapuheenjohtaja ja nykyinen kunniaesimies Yrjö Reenpää on

rohkeasti todennut, että taide on yhtä oleellinen olevaisen ymmärtämisen lähde kuin tiede. – – taidepolitiikassa nojaamme liiaksi ammattikuntiin ja niiden toiveisiin, mutta unohdamme helposti kansalaisten yleiset ja yhteiset taiteen tarpeet.

Salonen paljasti myös, että tuon aikaista Suomen kulttuuri-elämää vaivasi poliittisten puolueiden ahne valtataistelu, joka oli nostanut *turhan tärkeäksi* kysymyksen, kuka saa asioista päättää opetusministeriössä, korkeakouluissa, taidelaitoksissa, kouluissa tai järjestöissä. Tämä *hedelmätön taistelu hegemoniasta*, jonka Salonen näki viivyttävän tärkeiden tehtävien asiallista hoitamista, oli puolestaan *johtanut jopa asiattomaan hyökkäilyyn myös yksityisiä, puoluepukareiden liiallisesta vaikutusvallasta toistaiseksi säästyneitä, tässä mielessä kansalaisten vapaita toimintajärjestelmiä*, kuten Suomen Kulttuurirahastoa vastaan. Salosen mielestä oli aihetta korostaa, että *pienellä kansalla on paljon tehtäviä*, joista kunnialla selviämiseen tarvittiin sekä julkisen vallan, valtion ja kuntien, että yksityisten kansalaisten ja vapaiden kansalaisjärjestöjen *koko yhtynyt voima ja jatkuva, pyyteetön harrastus*.

Ajankohtaisiksi kansallisiksi puutteiksi Salonen luetteli tutkimustoimikunnan tuloksettomana köydenvedon ja peruskoulun opetussuunnitelman *naurettavan huonosti edustetut* taideainheet. Salonen päätti puheensa kuitenkin valoisasti:

Satakunnan rahasto lähti alun perin mahdollisimman laajalla pohjalla kokoamaan kaikkia hyviä voimia Satakunnan henkisen ja taloudellisen kulttuurin vaalimiseksi ja kehittämiseksi. Niilo Ikola totesi rahaston alkuvuosina, että tällainen rahaston »vaikutus saattaa yhden hetken näkökulmasta katsoen tuntua vähäiseltä, mutta sen voima ja merkitys tulee näkyviin jatkuvuudessa. Rahaston toiminnan tulokset ovat riippuvaisia siitä, minkälaisen myötämielisyyden ja tuen se saa maakunnan taholta osakseen». Me tiedämme tänään, että Satakunta on ottanut rahaston omakseen ja tehnyt siitä yhden Suomen vauraimmista maakuntarahastoista.¹⁸⁸

1970-luvun puolessa välissä myös lama näkyi juhlapuheissa. Satakunnan rahaston puheenjohtaja ja maakuntaliiton toiminnanjohtaja Jukka Määttä¹⁸⁹ kertoi vuosijuhlapuheessaan 1975 kuluneiden vuosien olleen *kiristyneiden taloudellisten mahdollisuuksien aikaa*. Hän kertoi Suomen valtiontalouden kärsineen omalla tahollaan ja teollisuus- ja liikelaitosten kamppailleen suurempien vaikeuksien kanssa kuin kertaakaan aikaisemmin edeltäneen vuosikymmenen aikana.

Määttä kertoi, että toiminnan entisenkaltainen ylläpitäminen oli mahdollista vain uusien nimikkorahastojen syntymisen myötä. Hän myös huomautti, että hakemuksiakin oli tullut rahastoon vähemmän, eikä niitä oltu laadittu sillä huolellisuudella ja perusteellisuudella, kuin mitä oli edellytetty. Määttä paljasti myös, että kyseisenä vuonnakin oli jouduttu hylkäämään useita hakemuksia juuri tästä syystä.

Seuraavana vuonna 1976 luennoi Satakunnan kulttuuri-päivillä Opetusministeriön kulttuurisihteeri Tapio Rajavuori kulttuuripolitiikan taloudellisista näköaloista¹⁹⁰. Luennossaan hän painotti eritoten kulttuurirahoituksen aluepolitiikkaa. Ministeriössä oli huomioitu, että valtaosalla taiteenedistämismäärärahoista oli ollut taipumus ohjautua Etelä-Suomen asutuskeskuksiin. Tätä kehitystä oli myös määrätietoisesti pyritty ohjaamaan toiseen suuntaan. Kuitenkin suurimmat kulttuurilaitokset, valtaosa ammattitaiteilijoista sekä suuri osa alan järjestöistä sijoittui näihin keskuksiin.

1970-luvun keinoja alueellisen tasa-arvon lisäämiseksi olivat varojen suuntaaminen alueellisesti toimiville kulttuurilaitoksille ja taideoppilaitoksille, läänien taidetoimikuntien määrärahojen lisääminen, kantokykyluokituksen toteuttaminen kuntien kulttuuritoiminnan valtionavustusten osalta sekä harrastajataiteen ja omaehtoisen luovan toiminnan tuen lisääminen. Lisäksi ministeriö keskittyi tukemaan monipuolista kirjastotoimintaa sekä kansalais- ja työväenopistojen kulttuuripainotteista toimintaa.

Satakunnan rahaston puheenjohtaja Jukka Määttä kertoi apurahahakemusten luonteen muutoksesta rahaston vuosijuhlissa 1976. Rahaston ensimmäisinä vuosina apurahahakemukset olivat kohdistuneet valtaosin taiteisiin. Tieteenharjoittajien osuus hakijoiden kokonaismäärästä oli kasvanut niin, että kyseisenä vuonna niitä oli jo enemmistö. Huolimatta hakijoiden suhteesta, Satakunnan rahaston hoitokunta oli pyrkinyt pitämään tieteen ja taiteen saajien osuudet mahdollisimman samansuuruisina. Määttä piti tätä linjausta Satakunnan rahaston erityispiirteenä.¹⁹¹

Yleensä apurahoja ei myönnetty peruskoulutukseen. Poikkeuksia oli kuitenkin tehty, kun esimerkiksi laudaturtyön¹⁹² aihe on ollut maakunnan kannalta erityisen kiintoisa ja hyödyllinen. Maakuntarahaston tarkoituksena oli keskittyä liseniaattitason tieteellisten tutkimusten tukemiseen. Suomen Kulttuurirahaston keskusrahasto taas pyrki hoitamaan kokonaisuudessaan väitöskirjavaiheen apurahojen jakamisen.¹⁹³

Määttä kertoi valintaperusteiden olevan tiukat kovan kilpailun takia. Erityistä painoa annettiin tutkimussuunnitelmalle, jonka tuli olla johdonmukainen ja selvä. Taiteen hakemuksissa puoltavina seikkoina koettiin taiteenharjoittajan työskentelyn intensiivisyys sekä hänen erilaisissa näyttelyissä tai konserteissa saamansa arvostelut. Jo 1970-luvulla valittiin tietoisesti painopistealueita. Yhtenä niistä oli kirjallisuuden tukeminen:

Eräinä vuosina rahaston hoitokunta on nimenomaisesti halunnut korostaa jonkun taiteen alan osuutta ja halunnut tällä tavalla keskittää apurahoja. Tällä erää kiinnitti erityistä huomiota siihen, että kirjallisuuden hakemukset olivat monilukuisemmat kuin koskaan aikaisemmin rahaston historiassa. Edellä mainitusta syystä hoitokunta halusikin keskittää apurahoja kirjallisuuden osalle siten, että yhteensä neljälle kirjailijalle myönnettiin apuraha.

Vuoden 1976 apurahansaajat yhteiskuvassa. Etualalla (vas.) opiskelija Merja Happonen Raumalta, taidegraafikko Maila Salo Raumalta, taiteilija Sinikka Palonen Raumalta, taiteilija Raimo Mäkilä Raumalta ja maisteri Viljo Salmi Raumalta. Keskirivissä (vas.) opettaja Elli Kirmanen Siikaisista, filosofian kandidaatti Helmi Suontauusta Turusta, taidemaalari Sinikka Räike Raumalta, valokuvaajamestari Matti Halmeenpää Porista ja arkkitehti Ritva-Liisa Kalliokoski Tampereelta. Ylärivissä (vas.) kapellimestari Matti Miiikulainen Kankaanpäästä, kirjailija Antero Viljanen Porista, filosofian maisteri Olli Ström Turusta ja Porin Mies-Laulun Poikakuoron johtaja Jukka Sampolahti Porista. (Kuva: Rainer Nikkanen/ Satakunnan Kansa)

TAPAUS

SATAKUNNAN RAHASTON PITKÄAIKAINEN TUKI

Lisäksi apurahan tärkeys on siinä itsessään, sillä se vie myös taiteilijana eteenpäin ja motivoi ja haastaa uuteen.

— Liisa Nojosen haastattelu 5.8.2009 —

On olemassa kohteita, jotka ovat toistuvasti saaneet nauttia Satakunnan rahaston apurahasta. Tällaisia ovat esimerkiksi eräät kuvataiteilijat ja kuvanveistäjät¹⁹⁴, Satakunnan Museon Kannatusyhdistys, Rauman Poikakuoro sekä Rakastajat-teatterin työntekijät. Toistuvasti tuetut apurahansaajat ovat tehneet näyttävää maakunnallista, kansallista tai kansainvälistä kulttuurityötä ja onnistuneet odotusten mukaisesti aikaisemmissa Satakunnan rahaston rahoittamissa hankkeissa. Minkälaisia merkityksiä tällaisella toistuvalla tuella on ollut näille kulttuurintuottajille?

Esimerkkinä Satakunnan rahaston pitkäaikaisesta kannustuksesta tarkastelen tanssitaiteilija ja taiteellinen johtaja Liisa Nojosen elämäntyötä satakuntalaisen tanssitaiteen uranuorta-

Tanssitaiteilija Liisa Nojonen vastaanottamassa kaksivuotista taiteilija-apurahaa puheenjohtaja Juhani Nummiselta Satakunnan rahaston vuosijuhlissa Porissa 15.5.2008

jana. Hän aloitti tanssinopetuksen Porissa 1970-luvun lopulla ja on vähitellen luonut yhden maamme merkittävimmistä tanssikouluista ja esiintyvistä tanssiryhmistä. Luvussa käsitellään lisäksi hänen tanssikoulunsa kannatusyhdistyksen saamaa tukea sekä hänen tanssiryhmänsä kannatusyhdistyksen saamaa tukea.

Tanssitaidetta oli karhukaupungissa jo ennen Liisa Nojosen juurtumista Poriin. 1960-luvulla toimi Balettikoulu Erkki Kunttu, jossa opetettiin balettia ja jazztanssia. Kunttu opetti tanssia myös Porin Teatterin oppilaskoulussa. Kuntun seuraajana toimi Maija-Leena Jurkowsky, joka sittemmin suostutteli Nojosen jäämään Poriin¹⁹⁵. Kuitenkin 1960-luvulla tanssitaitteen katsottiin olevan marginaalitaidetta Satakunnassa.

Tämä näkyy myös Satakunnan rahaston hakemuksissa, sillä tuona vuosikymmenenä vastaanotetuista 55:stä näyttämötaiteen hakemuksesta vain 5 kappaletta oli tanssitaiteen hakemuksia. Tanssitaiteen asema Satakunnassa, ja koko valtakunnassa, on ollut hyvin heikko muihin taiteenaloihin verrattuna. Eriytyneeltä kulttuuritoiminnalta tai uudelta taiteen alalta vaaditaan järjestäytymistä. Ennen kuin se pääsi julkisen tuen piiriin, sen täytyi tulla tunnustetuksi taidemuodoksi. Tanssitaiteen kulttuuripoliittinen arvostus ei ole syntynyt Suomessa helposti¹⁹⁶. Satakuntalainen kulttuurivaikuttaja Liisa Nojonen onkin pitkäjänteisellä toiminnallaan ollut edesauttamassa tämän päivän Suomen tanssitaiteen järjestäytyneisyyttä ja arvostusta.

Ammattimaista hakemista

Tanssipedagogi, koreografi Liisa Nojonen on paitsi arvostettu tanssin ammattilainen, myös tuottajana apurahojen ammattimainen hakija. Hän on saanut Satakunnan rahastolta projekti-rahoitusta moniin hankkeisiin: 1980-luvulla opintomatkoihin ja 1990-luvulla tanssiryhmänsä esiintymismatkaan sekä muihin hankkeisiin kuten 50 000 markkaa vuonna 1997 tanssiteoksen tuottamiseen. Nojonen on saanut myös apurahoja Suomen Kulttuurirahaston keskusrahastolta. Lisäksi Liisa Nojosen tanssiryhmän kannatusyhdistys¹⁹⁷ sekä *Tanssiryhmä Liisa Nojonen*¹⁹⁸ ovat saaneet apurahaa Satakunnan rahastolta. Toimintaa on tuettu, koska Liisa Nojonen on ainoa satakuntalainen toimija, joka on kehittänyt ja vienyt tanssitaidetta eteenpäin. Lisäksi

hänen tanssiryhmänsä toiminta on ollut merkittävää sekä valtakunnallisesti että kansainvälisesti¹⁹⁹.

Apurahojen saamisen edellytyksenä on ollut niiden aktiivinen hakeminen. Liisa Nojonen on hakenut vuosittain joko henkilökohtaista apurahaa tai rahoitusta koulunsa tai P.D.C. Pori Dance Companyn hankkeisiin. Myös Nojosen tanssiryhmän tanssijat ja koulun opettajat hakevat apurahaa säännöllisesti. Heistä esimerkiksi Riku Lehtopolku, Mikko Lampinen, Meri Tankka sekä Riikka Tankka ovat hakeneet kansainvälisiin kilpailuihin, jatko-opintoihin ja henkilökohtaisiin produktioihin. Liisa Nojonen kertoo kannustavansa aktiivisesti tanssijoitaan hakemaan apurahoja.

Mää kannustan tekemään niitä hakemuksia ja autan tarvittaessa ja muistutan, että oottekste muistanut hakee. Nyt on Kulttuurirahaston haku ja nyt on se ja se, että nyt haette! Mitä enemmän me pystytään näyttämään Satakunnasta, että täällä on hakemuksia, niin sitä enemmän meidät huomataan. Mää painan niille päälle kuin noita-akka, koko ajan. – Et kyl mää yritän kaikin puolin tehdä sitä tanssin tunnettavuutta, eihän se toimi muuten.

Nojosen mielestä maakuntarahaston tanssitaiteen hakemusten määrä, ja eritoten laatu, on myös valtakunnallisesti tärkeää, sillä se tuo esille tarpeen volyymin sekä alan kehityksen ja kasvun.

Liisa Nojonen uskoo, etteivät hänen nuoret tanssijansa olisi pystyneet toteuttamaan ulkomaan opintomatkojaan ja projektejaan ilman Satakunnan rahastolta saamia apurahoja. Hän myös näkee apurahojen vaikutuksen tanssijoidensa urakehtykseen.

Esimerkiksi tanssitaiteilija Mikko Lampisen saama tuki Suomen Kulttuurirahaston Satakunnan rahastolta. Sehän on ollut merkittävä. Se on mahdollistanut hänen kansainväliset jatko-opintonsa ja kilpailut ja kansainvälisen verkoston luomisen ja sen myötä kiinnityksen Carolyn Carlson Companyyn vuonna 2005, josta on nyt uudelleen työtarjous vuodelle 2010. Satakunnan rahaston tuella tanssitaiteilijat Mikko Lampinen ja Riku Lehtopolku ovat toteuttaneet myös oman koreografiansa ja osallistuneet kilpailuihin muun muassa Suomen edustajina *Eurovision* nuorten tanssijoiden kilpailussa Varsovassa.

Apurahaa tarvitaan myös toiminnan ylläpitämiseen. Suurissa produktionissa Nojonen hakee esimerkiksi puolet kuluista Suo-

Nykyisin Liisa Nojosen tanssiryhmä P.D.C. Pori Dance Company järjestää Tanssi-kuu-tapahtuman vuosittain. Kuvassa Jorma Uotisen *La Diva* porilaisen tanssitaiteen 30-vuotista taivalta juhlistavassa Gaala -illassa 6.4.2009. (Kuva: Martti Larikka/Satakunnan Kansa)

men Kulttuurirahaston keskusrahastolta tai Satakunnan rahastolta, joiden hän on laskenut sisältävän tanssijoiden, koreografin ja hänen assistenttinsa palkat sekä sivukulut.

Anomuksen ulkopuolelle jäävä osuus, kuten puvustus ja markkinointi suunnitellaan maksettavaksi eri lähteistä, kuten Valtion tanssitaide-toimikunnalta ja Läntisen tanssin aluekeskuksesta, sponsoreilta ja omasta tuotosta saaduilla varoilla. Kun hakemukset on perusteltu tarkkaan, haettu summa usein myös myönnetään. Rutiini hakemiseen täytyykin jo Nojosen mukaan *tällä kokemuksella olla tai sit sitä on ihan pihalla*. Nojonen on oppinut paljon hakemusten teosta oltuaan itse taidetoimikuntien hoitokunnissa. Kokemuksesta hän tietää, että hakemuksen tulee olla uskottava, tarkka ja realistinen.

Tärkein vaikutus apurahalla on Nojosen mukaan toiminnan ylläpitämisen turvaaminen. Kun produktioita tuotetaan vuosittain useita, ei apurahan merkitys tunnustuksena tai kannustuksena ole yhtä suuri kuin perustoiminnan tukemisena. Henkilökohtaisen apurahan kohdalla kannustusaspekti korostuu, koska se antaa tekijälle perusturvan *sihen omaan taiteelliseen työhön*.

Liisa Nojosen työn hedelmä myös työllistää alan toimijoita. Se tarjoaa koreografeille, pedagogeille ja ammattiopiskelijoille harjoittelupaikan. Ilman tanssikoulua ja -ryhmää Porin kokoisessa kaupungissa ei riittäisi töitä tanssijoille. Nojosen on yllättänyt positiivisesti se, että näinkin pienestä kaupungista on löytynyt hyvää oppilasainesta.

Myös alueelle kasvanut laaja tanssiyleisö on yllättänyt Nojosen. Siinä missä pääkaupunkiseudulla tanssiryhmät joutuvat esiintymään usein pienille tanssiyleisöille, Porissa on ollut mah-

P.D.C. Pori Dance Company Jorma Uotisen koreografiassa Petrushka Porin teatterissa 16.3.2008. Kuvassa Samuli Poutanen ja etualalla Satakunnan rahaston apurahansaaja Meri Tankka (Kuva: Heikki Westergård/Satakunnan Kansa)

dollista tanssia täysille saleille. Tämä kertoo siitä, että alueelle on kehittynyt elävä tanssikulttuuri.

Vuosien saatossa Nojonen on tuonut näkyvyyttä Satakunnalle. Porin kaupunki arvioi Liisa Nojosen maamme merkittävimmän ja laajimman jazz- ja modernin tanssin koulun johtajaksi palkintojenjakotilaisuudessa vuonna 1991. Turun ja Porin läänin taidetoimikunta jakoi vuoden 1993 läänin taidepalkinnon Nojoselle ansiokkaasta pioneerityöstä. Sen mukaan tanssikoulu on tehnyt esimerkillistä tanssikasvatustyötä kehittämällä porilaisille nuorille hyvät puitteet tanssiammattiin ja tanssin harrastamiseen.²⁰⁰

Kutsumalla kouluunsa kuuluisia kansainvälisiä tanssipedagogeja ja koreografeja, Nojonen on pitänyt huolen siitä, että tanssin opiskelijoilla ja harrastajilla on ollut laadukkaat mahdollisuudet tutustua tanssitaiteen erilaisten tekniikoiden ja työskentelytapojen monipuoliseen kirjoon. Läänin taidetoimikunnan mukaan satakuntalainen, elinvoimainen, valtakunnallisesti ja kansainvälisesti näkyvä tanssikulttuuri on suurelta osin Nojosen luomaa.²⁰¹

Vuonna 1989 perustettiin virallisesti ensimmäinen ammatittanssijaryhmä, Satakunnan rahaston apurahoistakin nauttinut Tanssiryhmä Liisa Nojonen. Vuonna 2001 tämä kansainvälisesti tunnettu ja mainetta niittänyt tanssiryhmä muutti nimensä kansainvälisempään muotoon, P.D.C. Pori Dance Company.

Ryhmän pääpaino on nykytanssituotannossa, mutta valikoimasta löytyy myös vahvoja jazzin kansainvälisten huipukoreografien teoksia. Tanssiryhmällä on vuosittain noin 2–3 ensi-iltaa. Tanssiryhmä työllistää vuosittain useita tanssitaiteilijoita, koreografeja ja eri alojen ammattilaisia. Lisäksi se

on toiminut alan koulutusyksikkönä vuosia. Ryhmän lukuisat Suomen Mestaruudet ja Euroopan Mestaruus vuonna 1990 ovat lisänneet kansainvälistä ja kansallistakin tunnettuutta. Sitä kautta myös kulttuuripäättäjien asenteet ovat alkaneet muuttua myönteisemmäksi.

Yllättävään arvoon nousi Satakunnan rahaston vuonna 1991 myöntämä 15 000 markan apuraha Liisa Nojosen tanssiryhmälle. Apuraha myönnettiin ryhmän esiintymismatkaan Chicagoon, jazztanssin maailmankongressiin, jossa Liisa Nojonen ryhmineen toi mainetta Suomelle voittamalla *The Gold Leo Award for Outstanding Jazz Choreographer* -palkinnon sekä 2 500 dollaria. Koreografikilpailun voitto tuli Nojosen koreografialla *Varjojen Vangit*. Maailmanmestaruus lisäsi entisestään kansainvälistä yhteistyötä ja verkostoa. Vieraillessaan sittemmin Chicagossa tapaamassa muita koreografian maailmanmestareita, Nojonen totesi edelleen P.D.C. Pori Dance Companyn komeilevan listoilla ympäri maailmaa. Nojonen toteaaakin, että

Ehdottomasti Pori tiedetään nykyään: tänne on tullut tanssikulttuuri pysyäkseen, jäädäkseen ja kehittyäkseen. – – täältä on tullut kokoajan erittäin hyviä nuoria tanssitaiteilijoita: Niin esiintyviä taiteilijoita kuin opettajia ja koreografejakin. Suorataan hämmästyttävän paljon.

Kansainvälinen näkyvyys ja arvostus saavuttivat tähänastisen huippunsa syksyllä 2009, kun Liisa Nojonen sai kutsun Aasian suurimman koreografikilpailun *2009 Seoul International Choreography Festival*:in tuomaristoon Koreaan. Hän istui arvovaltaisessa kansainvälisessä raadissa viiden muun nimekkään taiteellisen johtajan rinnalla.

TEHOKKUUDEN VUODET 1980–1989

Kulttuurit sekoittuvat nyt. Kyläkulttuuria, maakuntakulttuuria, kansallista kulttuuria, yleiskulttuuria. Rajat hämärtyvät. »Ei tästä hyvää seuraa» sanomme, samat ihmiset, jotka vielä äsken vaadimme yleiskulttuuria: Ikkunat auki Eurooppaan! Nyt on. Vetää kaikista ikkunoista. Ihmismieliä moukaroidaan tehokkaammin kuin koskaan. Ilmiöön voimme suhtautua kahdella ääritavalla. Itkien, tutkien, väitellen, kirjoitellen kulttuurilehtiin älykkäitä artikkeleja ylikansallisten virtausten turmelevista vaikutuksista. Taikka: antaa tulla lunta tupaan. Teemme uhasta mahdollisuuden. Emme museoi omaleimaisuuksiamme vaan rikastutamme niitä kokonaisuuden osana.

— Satakunnan rahaston puheenjohtaja pankinjohtaja
Jouko Rajalan juhlapuhe Satakunnan rahaston vuosijuhlissa
Ulvilassa 31.10.1986 —

SATAKUNNAN RAHASTON JAKOVARAT KASVOIVAT 1980-luvun aikana 69 000 markasta 323 000 markkaan. Rahasto sai tuona aikana entistä tukevamman jalansijan maakunnassa: kulttuuritoimintalain mahdollistama kuntien tuen kasvaminen ja uusien nimikkorahastojen perustaminen mahdollistivat entistä laajemman toiminnan. Samaan aikaan kulttuurin tukemisen kentälle ilmestyi toisia vahvoja toimijoita ja rahastossa tapahtui aikaisempaa selkeämpää profiloitumista.

Taiteiden kentän tukijärjestelmän parannuttua alettiin Satakunnan rahastossa suunnata huomiota satakuntalaisen tieteen aseman kehittämiseen. 1980-luvun tehokkuusajatteluun kuuluu myös ideologia, jonka mukaan rahaston toiminnan tulisi keskittyä täysipainoisesti apurahojen jakamiseen ja jättää muu kulttuuritoiminta taka-alalle. Vuonna 1982 Satakunnan rahasto järjesti viimeiset Satakuntalaiset Kulttuuripäivät sinetöiden näin roolinsa tukijana toimijan sijaan.

Korkeasti koulutetun työvoiman läsnäolo maakunnissa alettiin nähdä tärkeänä ja Suomessa valtionhallinto kehitti hajautettua yliopistoverkostoa. Suomen yliopistokaupungit kasvoivat 1980-luvulla sadoilla tuhansilla asukkailla²⁰².

Yliopistollinen toiminta alkoi Porissa vuonna 1983, kun Tampereen teknillinen korkeakoulu aloitti täydennyskoulutuksen Porin koulutus- ja tutkimuskeskuksessa. Seuraavana vuonna aloitti Turun kauppakorkeakoulu liiketaloudellisen täydennyskoulutuksen²⁰³, ja muutamaa vuotta myöhemmin 1987 Tampereen teknillinen korkeakoulu laajensi tarjontaansa aloittamalla diplomi-insinööritutkintoon johtavan tietotekniikan koulutusohjelman.

1980-luvun alun Suomen talouskasvu hämmästytti aikalaisia²⁰⁴. Maailmanlaajuinen lama ei kuitenkaan täysin jäänyt kokematta, sillä työttömyyden kasvu ja teollisuus- ja liikelaitosten tuen väheneminen huomattiin Satakunnan rahastonkin piirissä²⁰⁵. Maakunnan talouteen vaikutti öljykriisiäkin lujemmin 1980-luvulta lähtien maanviljelyn aseman heikentyminen. Maatalousväestön määrä oli pudonnut Satakunnassa 1950-

luvun puolestavälistä kolmasosaan. Erityisesti Pohjois-Satakunta on ollut muuttotappioaluetta.²⁰⁶

Kansainvälistymisen rinnalla 1980-luvulla oman kansallisuuden korostaminen nosti jälleen päätään heijastuen kaikille kulttuurin aloille²⁰⁷. Kulttuurin kentässä korostettiin tieteellistä ajattelutapaa: Kaikkeen olevaiseen pyrittiin selvittämään syysuhteet ja lainalaisuudet. Moniarvoisuutta korostettiin niin taiteissa, tieteissä, politiikassa, uskonnossa kuin tuotantoelämässäkin²⁰⁸.

Vuonna 1981 perustettiin mesenaatti ja kulttuurivaikuttaja Maire Gullischenin vaikutuksesta Porin taidemuseo. Museo nousi merkittäväksi taidelaitokseksi Satakunnan rahaston hoitokunnassakin istuneen Marketta Seppälän johdolla. Vuodesta 1982 Porin taidemuseo on toiminut myös Satakunnan aluetaidemuseona. Satakunnassa toimi jo ennestään Rauman taidemuseo, joka on myös keskittynyt moderniin taiteeseen.

1980-luvun kuluessa teollisuus- ja liikelaitosten tuki Satakunnan rahaston toiminnassa pieneni. Kuntien ja erityisesti kaupunkien panos rahaston toiminnan tukijoina oli merkittävä vielä vuosikymmenen alussa. Taloudellinen lama alkoi kuitenkin näkyä kuntien talousarvioita rasittavina valtion lakimääräisten valtionosuuksien ja avustusten leikkaussuunnitelmina. Kunnat joutuvat luopumaan vapaaehtoisista avustuksista tai ainakin vähentämään niitä.

Tämä vaikutti jonkin verran myös Satakunnan rahaston jakovaroihin. Porin kaupungin vuosittainen noin 50 000 markan ja Rauman kaupungin noin 10 000 markan avustukset muodostivat vielä 1980-luvulla tärkeän osan jaettavista varoista²⁰⁹. Pääosa rahaston varoista kertyi kuitenkin nimikkorahastojen tuotosta²¹⁰ ja keskusrahaston tuesta.

Satakunnan rahaston toiminta oli 1980-luvulla turvattua ja vakaata. Hakijoiden määrät kasvoivat vuosi vuodelta. Jakovarojen kasvaessa myös rahaston näkyvyys maakunnassa lisääntyi. Rahaston hoitokunta halusi kiinnittää huomiota tiedotukseen edellistä vuosikymmentä enemmän. Hakijamäärän kasvuun

lienee vaikuttanut rahaston näkyvyys mediassa, jakovarojen kasvu sekä mahdollisesti myös maakunnan vaikeutunut taloudellinen tilanne.²¹¹

Toimintansa alkuvuosina Satakunnan rahasto oli ainoa säännöllisesti tieteen ja taiteen apurahoja jakava säätiö alueella, mutta jo 1980-luvulle tultaessa tieteen ja taiteen tukijoita oli ilmaantunut lisää. Turun ja Porin läänin taidetoimikunnasta²¹² oli muodostunut huomattava taiteen tukijärjestelmä, jonka taloudelliset toimintaedellytykset olivat vuosien mittaan parantuneet. Toinen uusi kulttuurin tukijärjestelmä Satakunnassa oli Liikesivistysrahaston maakunnallinen organisaatio. Lisäksi kunnat²¹³ olivat ryhtyneet jakamaan Satakunnassa omia palkintojaan sekä järjestämään kilpailuja eri kulttuurin aloilla taiteenharjoittajien kannustamiseksi²¹⁴. Kuntien taidehankinnatkin olivat lisääntyneet. Maakunnassa kehitettiin myös kunnallisten kulttuurilaitosten, kuten teattereiden, orkestereiden, kirjastojen ja museoiden toimintaa.²¹⁵

Vaikka uusia toimijoita ilmestyi Satakuntaan, kilpailu apurahoista lisääntyi entisestään 1980-luvulla. Satakunnan rahaston puheenjohtajan Mikko Sävelän mukaan jo 1980-luvulla *yleisen havainnon mukaan tutkimusten tekeminen ja taiteen harjoittaminen oli siinä määrin lisääntynyt, että kilpailutilanteessa tuskin oli syntynyt hellepottumista*. Apurahahakemusten määrä sekä laatu olivat kohonneet.²¹⁶ Tämä kertoo osaltaan myös siitä, että maakunnallisessa hengenviljelyssä oli onnistuttu.

Näköpiirissä oli myös uusi maakunnallisen kulttuurielämän rikastuttajataho. Erkki Salonen kertoi juhlaesitelmässään vuonna 1980 Suomen kuntien odottaneen tuolloin suurta kulttuurin kenttään vaikuttavaa muutosta, kulttuuritoimintalakia²¹⁷. Hän valottaa asian ajankohtaisuutta käytännön esimerkillä:

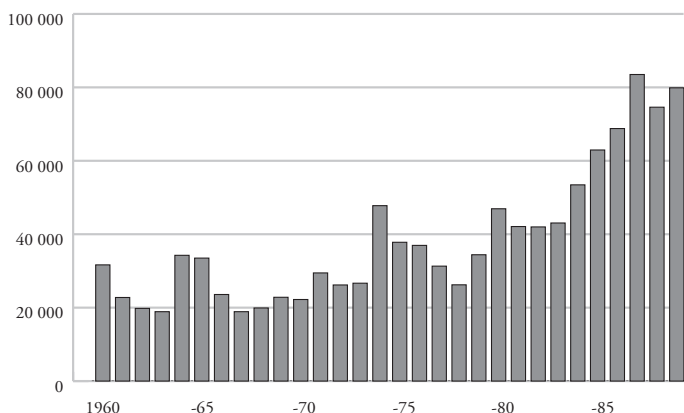
Joitakin vuosia sitten olin mukana eräässä kuntien taideasiamiesten maakunnallisessa neuvottelukokouksessa, josta tässä vain pieni väläys. Kun suurten ja kulttuuritoimissaan aktiivisten kuntien edustajat olivat jo kolmatta tuntia kertoneet kulttuuri-

uroteoistaan, pyysi ja sai puheenvuoron yhden pienen kunnan hiljainen taideasiamies. »On ollut suurenmoista kuulla, mitä kaikkea eri puolilla maakuntaa on saatu aikaan» hän sanoi ja jatkoi: »Minulle on tässä kuunnelleessani muistunut viimeisen 10 vuoden ajalta kotikunnastani mieleen kaksi kulttuuritapausta. Ensimmäinen oli se, kun kutsuntapäivänä tarjottiin kuntalaisille torvisoittoa kunnantalon edessä, ja toinen oli se, kun kunnanhallitus päätti ostaa taiteilija Naatilta taulun ehdolla, että se esittää jotakin.²¹⁸

Lain astuttua voimaan kunnille alettiin myöntää valtion taloudellista tukea kulttuuritoimenjohtajan, kulttuurisihteerin ja kulttuurirohjaajan virkaan tai yhdistettyyn virkaan kuuluvista kulttuuritoimen tehtävistä aiheutuviin kustannuksiin²¹⁹ sekä paikallisen kulttuuritoiminnan järjestämisestä ja tukemisesta aiheutuviin kustannuksiin.²²⁰

Erkki Salonen ilmaisi huolensa kulttuuritoiminnan näkemisestä pelkkien taiteenalojen tukemisena. Hän halusi muistuttaa syntyvää kulttuurilautakuntaa, ettei se *taiteen edistämisen* *innossaan unohda kunnan kulttuurin muiden puolten*, kuten tutki-

Kaavio 9: Satakunnan rahaston apurahat 1960- ja 1980-luvulla (vuoden 2008 €)

muksen, nuorisotyön, koulutuksen, liikunta- ja aikuiskasvatuksen sekä vapaan kansalaistoiminnan kehittämistä.

Kuntien kulttuuritoiminnalla oli taipumusta taidepainotteisuuteen. Laki kuntien kulttuuritoiminnasta toteaa 1§:ssään, että *Kulttuuritoiminnalla tarkoitetaan tässä laissa taiteen harjoittamista ja harrastamista, taidepalvelusten käyttöä sekä paikallisen kulttuuriperinteen vaalimista ja edistämistä.*²²¹

Salonen esitti myös, että vaarana oli samankaltainen vahinko kuin koulun uudistamisessa:

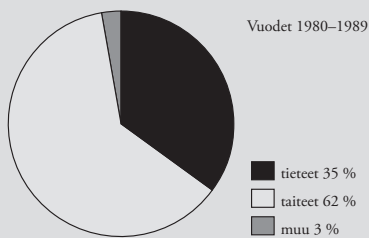
Kun näet koulutus keskitettiin kirkonkyliin, se merkitsi liian monessa tapauksessa, että muut kylät menettivät entisen koulunsa – ja tavallisesti kaksi monipuolisen kasvatusopillisenkin koulutuksen saanutta hengenmiestä tai –naista, monitaitoista opettajaa.²²²

Koska taiteelle oli useita tukijoita, pyrki Satakunnan rahasto keskittymään entistä enemmän maakunnan tieteen kentän kehittämiseen. Useammassa Satakunnan rahaston vuosijuhlapuheessa 1980-luvun alussa harmitellaan tieteen hakemusten vähyyttä ja huonoa laatua²²³. Kun kilpailua ei juuri ollut, muutamia apurahoja myönnettiin tuona aikana myös pro gradu töihin.

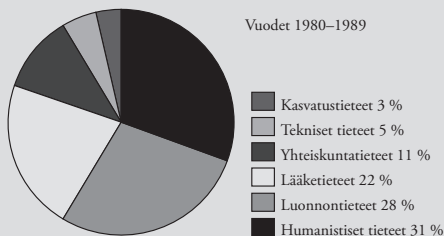
Satakunnan rahaston puheenjohtaja ja Porin kaupunginjohtaja Mikko Sävelä kertoo vuonna 1980, että hakuajoista tiedottamista oli lisätty erityisesti yliopistojen ja korkeakoulujen suuntaan. Hänen mukaansa ei ollut vielä riittävää, että *jo lähes kahdenkymmenen vuoden aktiivisen yrittämisen jälkeen* korkeakoulutasoista opetusta antoivat maakunnassa ainoastaan Tampereen teknillisen korkeakoulun ja Turun kauppakorkeakoulun Porin koulutus- ja tutkimuskeskus sekä Turun yliopiston Rauman opettajanvalmistuslaitos.

Uusina tukialoina syntyivät tekniset tieteet sekä kasvatus-tieteet. Tampereen teknillisen korkeakoulun perustettua yksikön Poriin alkoi ilmestyä teknisten tieteiden hakemuksia.

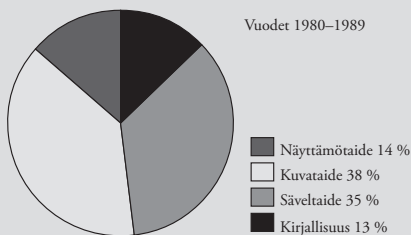
Rauman opettajankoulutuslaitokselta alettiin hakea kasvatustieteen apurahoja Satakunnan rahastosta vasta 1980-luvulla, jolloin se oli siirtynyt Turun yliopiston alaisuuteen²²⁵. Humanistiset tieteet saivat 1980-luvulla suurimman lohkon Satakunnan rahaston tieteen apurahoista. Luonnontieteet saivat aikaisempaa vähemmän apurahaa. Aikaisemmin marginaalissa ollut lääketieteiden osuus kasvoi yhtä suureksi luonnontieteiden osuuden kanssa.

Kaavio 10: Apurahojen jakautuminen tieteet/taiteet²²⁴

Kaavio 11: Tieteen apurahojen jakautuminen aloittain €

Kaavio 12: Taiteen apurahojen jakautuminen aloittain €

Taiteen apurahat jakautuivat samaan tapaan kuin edellisinäkin vuosikymmeninä. Kuvataiteiden hallitseva osuus 1960- ja 1970-luvulta laski 40–45 prosentista 38 prosenttiin. Näyttämötaiteiden osuus vakiintui alkuvuosien 24 prosentin jälkeen 14 prosentin paikkeille. Kirjallisuuden osuus sen sijaan kasvoi asteittain 7 prosentista 13 prosenttiin.

Hoitokunnassa pohdittiin, mistä tieteen hakemusten vähyys johtui. Eivätkö satakuntalaiset korkeakouluopiskelijat ja tieteenharjoittajat tehneet lisenssiaatti- tai väitöskirjatyöhön tähtäävää tutkimusta vai eivätkö yliopistoissa ja korkeakouluissa tehtävä tutkimustyö kohdistunut Satakuntaan? Mietittiin myös, eikö rahasto lisäystä tiedottamisesta huolimatta onnistunut tavoittamaan tieteenharjoittajia.

Syynä oletettiin olevan osaksi oman yliopiston tai korkeakoulun puuttuminen maakunnasta.²²⁶ Tieteen hakemusten osuuden pienuus ei ollut pelkästään merkki maakunnan tieteen kentän puutteellisuudesta, vaan on otettava huomioon, että samanaikaisesti Satakunnassa eri taidelaitosten toiminta oli voimistunut.

Tieteen hakemuksia toivottiin myös siksi, että tieteisiin varansa osoittaneiden nimikkorahastojen säännöt asettivat rajoituksia varojen käytölle.²²⁷ 1980-luvun alussa Satakunnan rahastolla oli kahdeksan nimikkorahastoa, joiden tukemista kulttuurin aloista olivat korostuneet lääketiede, luonnontiede ja säveltaide.

Lääketieteen jakovara kasvoi merkittävästi 1980- ja 1990-luvulla. Ensimmäinen lääketieteelle omistettu nimikkorahasto oli vuonna 1978 perustettu J. W. ja Emma Suomisen rahasto. 1980-luvulla perustetuista nimikkorahastoista lääketieteelle jakaa apurahoja Paavo ja Jenni Sallisen rahasto. Näiden kahden nimikkorahaston perustamisen jälkeen Satakunnan rahaston lääketieteelle jakama osuus tieteen apurahoista nousi yhdeksästä prosentista kahteenkymmeneenkahteen.

Vuonna 1981 Mikko ja Pekka Sallinen perustivat vanhempiensa muistoksi Paavo ja Jenni Sallisen rahaston, jonka pää-

Vuonna 1981 Mikko ja Pekka Sallinen perustivat Satakunnan rahastolle vanhempiensa Paavo ja Jenni Sallisen muistoksi nimikkorahaston. Perustamiskirjaa vastaanottamassa ovat Satakunnan rahaston hoitokunnan puheenjohtaja apulaiskaupunginjohtaja Mikko Sävelä sekä asiamies matkailutoimenjohtaja Paula Ovaska. (Kuva: Pekka Mäkinen/ Satakunnan Kansa). Oikealla Paavo Sallinen (SKRark).

omaksi lahjoitettiin 25 000 markkaa sekä arvopapereita. Tämä oli Satakunnan rahaston seitsemäs nimikkorahasto. Paavo ja Jenni Sallisen rahasto jakaa varoja terveydenhoitoalalla pitkään palvelleiden henkilöiden opinto- ja virkistysmatkojen tukemiseen sekä lääketieteelliseen tutkimustyöhön, jossa etusijalle asetetaan tuberkuloosin ja erilaisten hengityselinsairauksien tutkimus.

1990-luvulla lääketieteiden osuus kasvoi entisestään Kaisu ja Antti Ravanin rahasto II:n, Aili ja Rudolf Jåfsin rahaston sekä Aili ja Erkki Tuuloksen rahaston perustamisen jälkeen. Tuoloin lääketieteen osuus oli jo 37 prosenttia.

1980-luvulla Satakunnan rahasto sai yhteensä kuusi uutta nimikkorahastoa. Paavo ja Jenni Sallisen rahaston kanssa samana vuonna perustettiin Kirsti Hollmingin rahasto Kokoomusten Naisten Liitto ry:n lahjoitettua 20 000 markkaa lento-onnettomuudessa edesmenneen puheenjohtajansa DI Kirsti Hollmingin (1932–1978) muistoksi. Kirsti Hollmingin rahas-

Marie Gullichsen (SKRark)
Tellervo Tyynismaa (SRKark)

Kirsti Hollming
(SKRark)

ton tarkoituksena on tukea nuorten opiskelijoiden tutkimustyötä. Ensisijaisesti apurahoja myönnetään nuorille naisopiskelijoille.²²⁸

Vuonna 1984 perustettiin Satakunnan Osuuspankkien rahasto. Sillä juhlistettiin Satakunnan Osuuspankkiliiton 50-vuotista taivalta. Pääomaksi lahjoitettiin 40 000 markkaa. Lisäksi Satakunnan Osuuspankkiliitto on lahjoittanut säännöllisesti erinäisiä summia Satakunnan rahastolle. Porin Seudun Osuuspankki kartutti rahastoa 50 000 markalla omassa 60-vuotisjuhlussaan vuonna 1989. Viimeksi rahastoa on kartutettu Satakunnan Osuuspankkiliiton täyttäessä 70 vuotta.

Osuuspankkiliitto on aina pitänyt ohjenuoranaan osuuspankkiaatetta, jonka tärkeimmät arvot ovat kotiseuturakkaus, isänmaallisuus sekä osallistuminen yhteiskuntavastuun kantamiseen ja oman maakunnan kehittämiseen. Rahaston perustamisen lisäksi Satakunnan Osuuspankkiliitto on tukenut

maakunnan kulttuurielämää kustantamalla sarjan Satakunta-tutkimuksia.²²⁹

Seuraavan suurlahjoituksen Satakunnan rahasto vastaanotti, kun porilaisen Tellervo Tyynismaan (1919–1983) nimeä kantava rahasto perustettiin vuonna 1985. Testamentissaan Tyynismaa luovutti koko omaisuutensa, 590 000 markkaa, Satakunnan rahastolle. Tyynismaan toivomuksen mukaisesti nimikkorahastosta jaetaan apurahoja satakuntalaisen musiikki-toiminnan kehittämiseen. Tämä on ensimmäinen säveltaiteelle osoitettu Satakunnan rahaston nimikkorahasto. Tellervo Tyynismaan rahasto oli 1990-luvulle asti Satakunnan rahaston toiseksi suurin nimikkorahasto. Sen jakovarot olivat tuolloin noin yhdeksän prosenttia Satakunnan rahaston apurahoista.

Vuonna 1988 Porin kaupunki²³⁰ perusti professori Maire Gullichsenin (1907–1990) nimeä kantavan rahaston lahjoittamalla Satakunnan rahastolle 100 000 markkaa. Kaupungin

Ennu Virtanen (SKRark)

päätös syntyi, kun Satakunnan rahaston entinen puheenjohtaja, silloinen apulaiskaupunginjohtaja Mikko Sävelä ajoi aktiivisesti nimikkorahaston perustamista.

Maire Gullichsenin rahaston tarkoituksena on satakuntalaisen taidetoiminnan ja Satakunnassa järjestettävän kansainvälisen kuvataidenäyttelytoiminnan tukeminen. Gullichsen oli suomalaisen taiteen merkittävimpiä mesenaatteja.

Vuonna 1988 perustettiin Ennu Virtasen rahasto, jonka peruspääoman muodostavat varat, jotka Kankaanpään kaupunki lahjoitti kaupunginjohtaja Ennu Virtasen (1920–1981) muistoksi. Kyseisen nimikkorahaston tarkoituksena on tukea Pohjois-Satakunnan alueella tapahtuvaa tai pohjoissatakuntalaista kirjallisuuden, taiteen ja yhteiskuntatieteen, erityisesti kunnallishallinnon tutkimusta. Kaupunkineuvos Ennu Virtanen on satakuntalainen merkkihenkilö, joka luotsasi Kankaanpään tien maaseutukunnasta vireäksi kauppalaksi ja vihdoin menestyväksi kaupungiksi. Hän ajoi koko Pohjois-Satakunnan alueen kehitystä useissa vastuullisissa luottamustehtävissä.²³¹

Suomen säätiöiden tuki kulttuurin tukemiseen vuosikymmenen lopulla oli noin 160 mmk²³², josta pääosa kohdistui teieteellisten tutkimusten rahoittamiseen. Valtion osuus kulttuurin tuesta oli tuolloin 4,5 miljardia markkaa²³³. Valtioon verrattuna säätiöt tukivat kuitenkin joustavasti tiedettä ja taidetta ilman välittömiä hallintokuluja.²³⁴

1980-luvulla koettiin edellytysten olevan Suomessa hyvät monipuoliselle kulttuurielämälle. Korkea koulutus- ja sivistystaso mahdollistivat nopean taloudellisen kasvun, jonka seurauksena Suomen elintaso oli maailman huippuluokkaa. Samalla tieteen rahoittamisen edellytykset kasvoivat, mistä merkinä oli maanlaajuinen yliopisto- ja tutkimuslaitosverkosto. Elintason nousun myötä myös ihmisten vapaa-aika lisääntyi luoden uusia mahdollisuuksia monimuotoisen kulttuuritoiminnan kehittämiseen.²³⁵

Kulttuurirahasto seisoj maakuntarahastoinen roolimuroksen edessä. Uusien aikojen koittaessa tuli tarpeelliseksi

määritellä hengenviljely uudelleen toiminnan tehostamiseksi. Oli aika siirtyä kulttuurihengen käynnistämisestä sen ylläpitäjäksi. Professori Matti Klinge muotoili haasteen sanoiksi Suomen Kulttuurirahaston keskusrahaston vuosijuhlassa 1989:

Kulttuuri on viljelemistä, yhtälailla pellon kuin ihmisen jalostamista kasvamaan parastaan, ja siinä on oikeiden siementen, oppien ja vakaumuksien kylvämisen ja kastelemisen ohella yhtä tärkeänä osana rikkaruohojen ja tuhohyönteisten torjuminen, ja villin luonnon pyrkimys voittaa takaisin viljelykseen jo raivattu ala. – – Kulttuuri barbarian vastustamisena, uuden raivaamisena, vanhentuneen hävittäjänä ja huonommaksi nähtyjen aikojen muiston tuhoajana ei siis ole vaaraton ase; uuden raivaamisessa menetetään aina vanhaa, emmekä voi ilman muuta ja yleisesti ratkaista, kumpi, säilyttäminen vai muuttaminen, ajan oloon tuntuu oikeammalta. Sitä tärkeämmältä tuntuu jo olemassa olevan jalostaminen, jo raivatuista pelloista huolehtiminen.²³⁶

Tekniikan kehitys kansainvälistyvässä kulttuurissa

Informaatioteknologian kehittyminen toi uusia haasteita Satakunnan rahaston toiminnalle. Tekniset tieteet tulivat uudeksi tuettavaksi alaksi, mutta tietotekniikan tulo näkyi myös käytännön toiminnan helpottumisena.

Teknologian kaikinpuolinen nopea kehitys avasi katseita myös maan rajojen ulkopuolelle. Helpottunut liikkuminen ja informaationkulku maiden välillä rikastuttivat kulttuurin kenttää. Kansainvälistyminen oli kaikkien huulilla. Myös Rahaston keskuudessa heräsi keskustelua uudenlaisen avoimen maailman tuomista mahdollisuuksista ja kansallisen menetyksen uhkakuvista.

Satakunnan rahastoa puhututtivat uuden tekniikan luomat muutokset yhteiskunnassa. 1980-luvulla rahaston vuosijuhlien

juhlapuhujat uskoivat teknologian tuovan mahdollisuuksia maakunnan kehittämiseen ja kansainvälistymiseen.

Tampereen teknillisen korkeakoulun jalkautuminen maakuntaan näkyi apurahahakemuksissa. 1980-luvulla saavutettiin tieteen kentällä, etenkin niin kutsutuissa kovissa tieteissä kuten sosiologiassa, lääketieteessä, luonnontieteissä ja tekniikassa, suuria edistysaskelia²³⁷.

Tekniikan nopea kehitys nähtiin paitsi mahdollisuutena myös vanhoja totuttuja tapoja uhkaavana. Nousi huoli siitä, että ajankäytön tehokkuuden vaatimus hektisessä nykyelämässä muodostuisi uhkaksi korkeakulttuurin kuluttamiselle, kuten C. E. Carlson visioi Kulttuurirahaston vuosijuhlissa 1982:

Kulttuurin kulutuksessa – – tuottavuuden lisäys on lähes mahdotonta. Näytelmää ei voida oleellisesti lyhentää eikä Sibeliuksen sinfoniaa soittaa nopeammin tuloksen kärsimättä. Televisio ei pysty tarjoamaan lyhyessä ajassa samaa elämystä, kuin kirjan lukeminen tai taidemuseossa käynti. Vain aidosti ja syvästi kulttuuria janoava henkilö jaksaa vastustaa vaihtoehtojen valtavaa painetta ja luopua aineen houkutuksista sielunsa virkistykseksi.²³⁸

Teknologian kehitys vaikutti koko yhteiskuntarakenteeseen. Se kiihdytti elinkeinoelämää, teollisuutta ja informaation kulkua. Vuorineuvos Yrjö Pessin mukaan henkinen pääoma oli noussut aineellista tärkeämmäksi. Näin hän toteaa juhlaesitelmässään Suomen Kulttuurirahaston vuosijuhlissa vuonna 1985. Hänen puheensa tiivistää hyvin 1980-luvulla tapahtuvaa murrosta:

Kalevalan ajoista on maamme henkistä ja aineellista hyvinvointia taottu. – – Herää kysymys onko Sampo taottu liian nopeasti? Väestörakenteemme muutos on ollut maailman nopein. – – teollistumisvaihe on horjuttanut sosiaalisia rakenteita ja särkenyt perimmäisiä siteitä. – – [1980-luvun ihmisen] välimatka luontoon on kasvanut, juurettomuus lisääntynyt. – – Hän on

tietoisesti ja teknillisesti kehittynyt, mutta eettisen kypsyyden vauhti ei olekaan pysynyt mukana. Työssään hän pystyy kyllä entistä vaativampiin suorituksiin. – – Meillä on maailma, missä teollisuuden vastuualue ei rajoitu enää vain suomalaiseen yhteiskuntaan, ympäristö, jolle kansainvälisyys luo vahvan leimansa, jossa alueellinen, kansallinen ja kansainvälinen yhteys on talouselämän hallitseva piirre. – – Sammon taonta on muuttamassa luonnetta, saamassa uutta ilmettä, tapahtumassa uusilla ehdoilla. Se, mitä huomenna tehdään, on aivan toista kuin mitä tänään teemme. – – Rakennamme voimamme kulttuurin avulla. – – Kaiken teollisen toiminnan pohja on tieto, sitä luova tiede ja teknillisenä tuloksena teknologia. Pienelle maalle tieto on aivan erityinen elinehto. Tänään jo toteamme, että aineellista pääomaa tärkeämmäksi on tullut henkinen pääoma.²³⁹

Tekijästä tukijaksi

1980-luvulla Satakunnan rahasto alkoi vähentää kulttuuripoliittista osallistumistaan ja keskittyi yhä enemmän lisäintyneiden jakovarojensa jakamiseen. Rahastossa tehtiin linjaus, jonka mukaan omien kulttuuritoimien sijasta haluttiin tukea maakunnasta nousevia kulttuuritoimijoita. Tämä suuntaus heijastaa myös keskusrahastossa tapahtunutta muutosta.

Suomen Kulttuurirahaston hallituksen puheenjohtaja Risto Ihamuotilan mukaan valtiolta tunnusti melkoisen vitkuttelun jälkeen tiedon merkityksen kansallisena kehitystekijänä säätämällä vuoden 1987 alusta korkeakoulujen kehittämislain.²⁴⁰

Ihamuotilan mukaan lakiin liittyvä valtioneuvoston päätös oli erityisen merkittävä siksi, että se takasi korkeakoulujen kanalta keskeisille voimavaroille tuntuvan reaalikasvun. Päätös asetti korkeakouluille myös ehtoja. Korkeakoulujen oli vastedes ryhdyttävä arvioimaan toimintaansa, koska tulosvastuuseen ja johtamisedellytysten parantamiseen kiinnitettiin enemmän

huomiota. Myös korkeakoulujen välistä yhteistyötä haluttiin lisätä ja työnjakoa parantaa.

Ihamuotila korostaa, että päätöksessä edellytettiin lisäksi korkeakoulujen siirtävän toimintansa painopistettä tutkimukseen ja tutkijakoulutukseen. Juuri tällaisiin tarkoituksiin oli aikaisemmin saatu rahoitusta eri rahastoista ja säätiöistä. Suomen Kulttuurirahastolla ehkä kaikkein monipuolisimmin eri aloja tukevana rahastona oli ollut tässä tutkimusten tukemisessa keskeinen merkitys.²⁴¹ Korkeakouluissa tapahtunut muutos toi lisää varoja tutkimuksen tekemiseen.

Tieteen yleisen yhteiskunnallisen arvostuksen kasvu heijastui suoraan Kulttuurirahastoon kohdistuviin toiveisiin ja velvollisuuksiin. Kulttuurirahasto oli 1980-luvulle mennessä kasvanut vaikuttavaksi maanlaajuiseksi säätiöksi. Hyvän maineensa tähden lukuisat lahjoitukset olivat kartuttaneet sen varoja.²⁴²

Valtio oli 1960-luvun lopulta saakka ollut tieteen ja taiteen tärkein rahoittaja. 1970-luvulta lähtien se oli myös ainoa korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten ylläpitäjä²⁴³. Tämä muutti Kulttuurirahaston roolia. Uuden lain säätäminen oli osa tapahtumaketjua, joka pönkitti Suomen Kulttuurirahaston muuttumista tutkimuksen ja taiteen perusrahoittajasta innovaatioiden tukijaksi.

Suomen Kulttuurirahaston hallituksen puheenjohtaja kirjoitti jo vuosikymmenen alussa uuden roolin tuomasta jakopolitiikasta seuraavasti:

Nuorten tieteen- ja taiteenharjoittajien apurahat ovat toiminnostamme muodostuneet mittavimmiksi ja tärkeimmiksi. Tehtävänämmä on erityisesti suosia odotuksia virittävää ja uutta kokeilevaa toimintaa sekä uuden tiedon ja taidon hankkimista maahamme. Usein tämä parhaiten toteutuu ulkomaisten jatko-opintojen tai työskentelyn kautta, jonka mahdollisuus nuorelle ihmiselle monesti riippuu juuri apurahojen saamisesta. Tieto on edelleen Suomen tuontitavaroista tärkein ja halvin. – Kulttuu-

Satakunnan rahaston vuosijuhla-aikaan vuonna 1977 järjestetty Satakunnan kuvataiteen näyttely Rauman Taidemuseossa ei tuntunut kriitikoiden mielestä tarpeeksi perinteikkäältä. Kuvassa on siikaislaisen Elli Kirmasen kolme betoniveistosta, jotka ovat Uusi Aika lehden mukaan kireitä ja karuja. (Kuva: Pekka Mäkinen/Satakunnan Kansa)

ripoliittisen toimintamme tehtävänä on tuottaa uusia aloitteita ja kokeiluja, jotka menestyessään voivat jatkaa omin voimin tai ansaita yhteiskunnan laajempaa tukea.²⁴⁴

Kun Satakunnan rahasto ei enää kokenut olevansa ainoa vastuullinen maakunnan kulttuurin tukemisessa, se pystyi keskittymään paremmin omien linjaustensa muodostamiseen. Toisaalta tämä vapaus ja apurahojen koon kasvu asettivat rahastolle aikaisempaa suurempia vaatimuksia, mistä johtuen Satakunnan rahaston hoitokunnan kokoonpano alkoi muuttua entistä asiantuntevammaksi kulttuurin alalla.²⁴⁵

Satakunnan rahaston vuosijuhla ja sen oheistapahtumat olivat alusta saakka näyttäviä kulttuuritapahtumia. Vuosijuhlan oheistapahtumat kantoivat vielä 1970-luvulla²⁴⁶ nimitystä Satakunnan Kulttuuripäivät. Niitä pyrittiin pitämään tasapuolisesti ympäri maakuntaa. Riippuen isäntäpaikkakunnan toimintaedellytyksistä Satakunnan Kulttuuripäivät sisälsivät vuosijuhlan lisäksi konsertteja, matineoita, kulttuuripoliittisia keskustelutilaisuuksia²⁴⁷, näyttelyitä ja teatteri-iltoja.

Vuosijuhlassa esiintyi paikallisia taiteilijoita ja tieteilijöitä, jotka usein olivat apurahan saajia. Taide-esitykset ovat olleet esimerkiksi musiikki-, tanssi- tai lausuntaesityksiä. Juhlaesitelmän pitäjiksi kutsuttiin tieteen tai muun kulttuurialan asiantuntijoita. Oheistapahtumat jäivät asteittain pois niin, että ainoastaan Satakuntalaisen Kuvataiteen näyttelyä järjestettiin 1980-luvulle asti.²⁴⁸

Viimeinen Satakunnan rahaston järjestämä Satakuntalaisen kuvataiteen näyttely pidettiin Rauman Museossa 29.10.–14.11.1982. Silloinen asiamies Paula Ovaska muistelee lopettamispäätökseen johtanutta tilannetta:

Katsottiin, että näyttelyn järjestämiskustannukset, joihin kuuluivat eri kuvataidejärjestöjen virallisten tuomareiden jyrityspalkkiot sekä matka- ja majoituskulut, kohosivat niin korkeiksi, että hoitokunta piti parempana jakaa näyttelyjen järjestämiseen menneet varat apurahoina satakuntalaisille taiteilijoille.²⁴⁹

Taidenäyttelyn korkeasta laadusta vastasivat eri taiteilijaliitoista saapuneet tuomarit, joille Satakuntalaiset taiteilijat saivat lähettää kolmesta viiteen työtä tuomaroitavaksi²⁵⁰. Näistä töistä parhaimmat valittiin näyttelyyn. Tilaisuus oli merkittävä ja sitä seurattiin mediassa yhtä huolellisesti kuin Satakunnan rahaston apurahojen jakoakin.

Taiteilijalle oli suureksi kunniaksi tulla valituksi näytteille suuren yleisön ja mediahuomion keräävään tilaisuuteen. Oman taiteen saaminen näkyville oli erityisen merkittävää nuorille ja

aloitteleville taiteilijoille, joiden oli vaikeaa järjestää omaa näyttelyä tai saada töitään näytille paikallisiin taidemuseoihin²⁵¹.

Ennen aina, kun oli Satakunnan rahaston jakotilaisuus, niin Satakunnan rahasto järjesti näyttelyn ja se oli kauheen kiva. – Nuorille taiteilijoille se on tärkeä tapahtuma. Mun mielestä se oli hieno juttu. Ainakin mulle se merkitsi ihan hirvittävän paljon. Se taidenäyttelyn pois jääminen on muutos negatiiviseen suuntaan. – Vaikka sinne pääsystä oli kova kilpailu, niin kyllä se positiivisena asiana ainakin mulle on jäänyt mieleen. – Se toi julkisuutta, kun näyttelyssä oli aina kaks kriitikkoa. Palautetta sai sitten kritiikin muodossa. – Ja sitte [toi näkyvyyttä, kun] oli ne näyttelyt ja luettelo painettiin... taiteilija tunsikin itsensä joksikin.²⁵²

Taidenäyttelyn saaman suuren huomion mukana alkoi tulla myös negatiivista kritiikkiä. Lisäksi sen järjestäminen pienemmille paikkakunnille oli hankalaa sopivien tilojen puutteen vuoksi. Tämä rajasi vuosijuhlan pitopaikan paikkakunnille, joissa mahdollisuudet sen järjestämiseen olivat olemassa.

Jotkut maakunnan nimekkäimmistä taiteilijoista kokivat myös, että heidän työnsä olisi pitänyt olla esillä ilman tuomariarvioita. Vuonna 1977 Satakuntalaisen kuvataiteen näyttely sai ensimmäisen kerran huonoa kritiikkiä osakseen. Satakunnan Työn²⁵³ kriitikon mielestä:

Kovin lohdulliselta ei maakuntamme kuvataide ainakaan tämän näyttelyn valossa vaikuta – Jo aikaisempina vuosina havaittavissa ollut ns. tekijämiesten töiden yhä enenevä puuttuminen on tällä kerralla, syystä tai toisesta, melko täydellinen. Ei nähdäkseni ole oikein, että taiteilijaseurojen jäsenmäärää kasvatetaan tasoa laskemalla, olkoonkin, että maakunnan kuvataideseurat tällä hetkellä potevat melkoista anemiaa.

Satakunnan rahaston vuosijuhlassa 1978 Valtion kuvataidetoimikunnan puheenjohtaja Raimo Heino esitti, että yhteisnäytte-

lyiden monista eduista huolimatta yksityisnäyttelyn oli todettu olevan taiteilijan kannalta edullisinta. Yhteisnäyttelyissä taiteilijan näkemys ei päässyt samalla tavalla esiin kuin yksityisnäyttelyissä, joissa taiteilija sai herkemmin tunnustusta ja hyväksyntää ja jossa liikkui myös potentiaalisia ostajia. Suuresta yleisöstä huolimatta taiteilijat eivät aina saaneet Suomen taiteilijaseuran määrittelemää näyttelykorvausta töittensä luovutuksesta ja kuljetuksista aiheutuneista kuluista.

Vanhemmat taiteentekijät eivät kovan karsinnan takia enää tarjoa töitään yhteisnäyttelyihin, joista on tullut yhä nuorempien esiintymistilaisuuksia. – Perinteinen taiteilijakunnan yhteisesittäytyminen on hajonnut Nuorten näyttelyksi, vuosinäyttelyksi ja seniorien salongiksi.²⁵⁴

Taidenäyttely sai arvostelua osakseen myös vuosina 1978²⁵⁵, 1979²⁵⁶ ja 1982²⁵⁷, jonka jälkeen Satakunnan rahaston hoitokunta päätti, ettei taidenäyttelyä enää pidettäisi.

Puoluepolitiikka hoitokunnassa

1980-luvulla Satakunnan rahaston toiminnassa näkyi lievää politisoituneisuutta²⁵⁸. Tämä on osin seurausta siitä, että rahaston alkuunpanijat olivat maakunnan aktiiveja. Satakunnan maakuntaliitto oli Satakunnan rahaston toiminnassa kiinteästi mukana alusta alkaen.

Maakuntaliitot olivat luontevia yhteistyökumppaneita maakuntarahastoille, sillä ne olivat alkuaan yksityisiä yhdistyksiä. Maakuntaliittojen toiminnanjohtajat olivat mukana politiikassa. Heidät nimettiin usein myös maakuntarahastojen asiamiehiksi. Näin tapahtui myös Satakunnassa²⁵⁹.

Paavo Hohdin mukaan maakuntaliittojen kaltainen kansalaistoiminnan muoto sopi erinomaisesti Kulttuurirahastolle, ja

Satakunnan rahaston vuosijuhlaesityksistä vastaavat usein Satakunnan rahaston omat apurahansaajat. Vuonna 1987 vuosijuhlissa Kokemäellä esiintyivät sellisti Kaisa Luntamo säestäjänään pianisti Kati Kivistö. (Kuva: Martti Larikka/ Satakunnan Kansa)

maakuntarahastojärjestelmä haluttiin kytkeä voimakkaasti tähän maakunnalliseen organisaatioon, joka perustamisaikoihin toimi jo kaikkialla Suomessa. Kytkeminen toteutui eri maakunnissa hyvin eri tavoin. Joissain maakunnissa rahastot otettiin ikään kuin politiikan jatkoksi²⁶⁰. Paavo Hohti huomauttaa, että »tällainen järjestelmän poliittisuus toteutui Satakunnassa voimakkaampana kuin missään muualla».

Poliittiset puolueet olivat Suomessa tuolloin laajentaneet toimintaansa nuoriso-, eläkeläis-, sosiaali- ja kulttuuritoimintaan perustamalla liittoja ja yhdistyksiä. Näillä aloilla annettu valtion tai kunnan tuki tuntui määräytyvän usein pikemminkin pääpuolueen valtakunnallisen poliittisen voiman kuin tuettavan järjestön aktiivisuuden tai jäsenmäärän mukaan. Myös

laitosten saama tuki siirtyi entistä useammin puolueita kannattaville yhteisöille. Vuonna 1989 Suomen Kulttuurirahaston vuosijuhlaesitelmän pitäjä Kauko Sipponen alleviivaa, että *juuri tätä tarkoittaa ja juuri näin toteutuu yhteiskuntamme jatkuva poliittisoituminen*.²⁶¹ Sipposen mukaan monet arvovaltaiset vaikuttajat katsoivat tuolloin, että suomalainen edustuksellinen demokratia oli saavuttanut täydellisyyden korkeimman asteen;

enempää osallistumista, enempää kansalaisten aktiivisuutta ei ainakaan lähiaikoina tarvita, korkeintaan vähäisiä parannuksia olemassa olevan järjestelmän ohjauksella ja ehdoilla. Siispä itse kukin viljelkään puutarhansa.²⁶²

Vasemmistolaisuus oli näkyvästi esillä Satakunnan kulttuurin kentässä 1980-luvulla. Satakunnan rahaston hoitokunnassa tämä korostui kuvataiteen edustuksessa, jossa ilmeni pyrkimystä vaikuttaa päätöksentekoon poliittisin perustein.

Hoitokunnan kokouksissa istunut Paavo Hohti kertoo, että poliittisuudesta ei keskusteltu suoraan. Hänen mukaansa myös jakopäätösten *lopputulos oli sellainen, että vasemmistolaisuus sieltä hyvin voimakkaana tuli esiin*.²⁶³ Vasemmistopuolueen julkinen läsnäolo nousi esiin myös muissa haastatteluissa. Eräs Satakunnan rahaston hoitokunnan jäsenenä 1990-luvulla toiminut kertoo, että muu hoitokunta tiedosti ja piti ruodussa puoluepoliittisen ajattelun. Paitsi apurahanjaossa, myös hoitokunnan kokoonpanoa päätettäessä näkyi tietyntyläinen puoluepolitiikan väliintulo.

Kunnalliset päättäjät olivat mukana neuvottelemassa uusista hoitokunnan jäsenistä ja esittivät myös mielipiteensä puheenjohtajavalinnoista. Poliittista värityneisyyttä hoitokuntaan toi osaltaan myös maakuntaliiton edustuksen melkoinen osuus. Sillä oli oikeus osoittaa viisi yhdestätoista hoitokunnan jäsenistä. Hoitokunnan itsensä esittämistä muista jäsenistäkin useat olivat jäseninä maakuntaliitossa.

Tämä ei tietenkään tarkoita, etteivätkö samat ihmiset olisi olleet myös kulttuurialan vaikuttajia, mutta kokoonpano antaa

kuitenkin viitteitä siitä, kuinka suuri osuus hoitokunnan jäsenistöstä oli mukana kunnallispolitiikassa.

Paavo Hohti kertoo, että hänen pyrkimyksensä Suomen Kulttuurirahaston yliasiamiehenä oli irtautua maakuntaliittojen määräysvallasta hoitokunnan kokoonpanoon. Esitys saatiinkin lähtemään liikkeelle *aika isojen taistojen jälkeen*²⁶⁴. Kun vuonna 1991 Satakunnan maakuntaliitto ja Satakunnan seutukaavalitto yhdistyivät muodostaen Satakuntaliiton²⁶⁵, muuttui se yksityisestä yhdistyksestä julkiseksi. Tämä muutos edesauttoi ideologisesti Hohdin toiveita Kulttuurirahaston itsenäistämisestä. Kulttuurirahastoon ei yksityisenä säätiönä sopinut, että julkinen hallinto nimeäisi edustuksensa sen hoitokuntaan²⁶⁶.

Paavo Hohti kertoo, että maakuntaliittojen irrottamisprosessi oli pitkä ja kivulias. Joissakin maakuntarahastoissa vastustettiin ajatusta voimakkaasti. Maakuntaliitot olivat kuitenkin panostaneet Rahaston toimintaan vuosien varrella. Ideologiaa vietiinkin eteenpäin toisissa maakunnissa hyvin varovaisesti.

Hoitokunnan jäsenistön valinta lähti siltä pohjalta, niin kuin säätiössä hyvin usein on, että he täydentävät itse itseään. Siitä pidettiin kuitenkin huoli, että jäsenten täytyi olla sitten tieteen tai taiteen taustoista. – – Hoitokunnassa täytyy olla eri alojen edustajia, koska sillä tavalla saadaan eri näkökulmien edustavuus. Maakuntarahastoissa oli aikaisemmin hurjan tärkeää, että siellä oli maakunnan pitäjistä jäseniä. Tällaista maantieteellistä edustavuutta painotettiin jossakin vaiheessa, jolloin käytännössä se merkitsi myös sitä, että luovuttiin asiantuntijan roolista. Tämä ei sopinut myöskään mun ajatusmaailmaan missään mielessä. Mun mielestä täytyy lähteä kvaliteettipohjalta, ja asian ymmärtämisen ja tukemisen arvoisuuden harkitsemisen pohjalta. Ettei tämä voi olla mitään pitäjien välistä rahan jakoa.

Puoluepolitiikan lisäksi aluepolitiikka on ollut mukana rahaston toiminnassa. Aluepolitiikan vaikutusta rahaston toimintaan on kuitenkin vaikea kartoittaa tyhjentävästi. Koko idea maakunta-

rahaston perustamisesta edustaa aluepolitiikkaa valtakunnallisella tasolla. Alueellinen tasa-arvo maakunnan sisällä on pyritty säilyttämään kuitenkin muuttamatta kulttuurihankkeiden luonnollista syntyprosessia.

Suhtautuminen maakunnan sisäiseen jakoon alueellisen tasa-arvon pohjalta ei tunnu missään vaiheessa olleen kovin johdonmukaista hoitokunnan linjauksissa. Satakunnan rahasto on perustamisajoistaan lähtien halunnut kuitenkin korostaa olevansa koko maakunnan rahasto. Vuosijuhlia on pyritty pitämään mahdollisimman useilla paikkakunnilla, hoitokuntaan on pyritty valitsemaan kattava edustus alueelta ja apurahoja on pyritty jakamaan pienillekin paikkakunnille.

Muistan, että meillä oli hoitokunnassa edustaja mm. Pohjois-Satakunnasta, joka pyrki pitämään kovastikin kankaanpääläisten hakijoiden puolta, jopa siinä määrin, että siihen piti puuttua.²⁶⁷

1960-luvulta 1980-luvulle maakunnan sisäinen aluepolitiikka näyttäisi saaneen enemmän huomiota apurahojen jaossa, siitäkin huolimatta, että suuremmista asutuskeskuksista tuli enemmän potentiaalisia hakemuksia ja myös kulttuurin tuottamisen edellytykset olivat näissä keskittymissä paremmat.

Toisaalta johonkin erityiseen toimintaan suuntaava apuraha pienessä kylässä saattaa koskettaa asukkaita syvemmin kuin samaan toimintaan myönnetty apuraha kaupungissa, jossa on muutenkin aktiivisempi kulttuuritarjonta. Pienelle paikkakunnalle tullut apuraha koetaan myös yhteisöllisesti merkittävämpanä eleenä.

TAPAUS

KULTTUURIN TEKIJÖILLE TUKEA URAKEHITYKSESTÄ ARKEEN

Rahaston panostus kohdistuu laatuun; tarkoitan siis sitä, että Rahasto pyrkii löytämään sellaisia stipendiaatteja, jotka kykenevät löytämään uutta, eikä –paradoksaalista kyllä– uutta löydä, jos ei samalla löydä kestäväää. – Kulttuurin huippusuoritukset edellyttävät pitkää arjen aherrusta, ja sitä aherrustahan Rahasto juuri rahoittaa – mutta ensi sijassa ei palkita menneestä vaan tulevista. – On jokseenkin helppo löytää ansioituneita stipendiaatteja, mutta paljon tärkeämpää on löytää sellaisia nuoria stipendiaatteja jotka eivät vielä ole ansainneet kiistämättömiä kannuksiaan, mutta joihin asiantuntija silti päättää uskoa.

— Olli Järvisen puhe apurahansaaajille
Pyhäkuteet päällä jostain syystä Suomen
Kulttuurirahaston vuosijuhlissa 26.2.1989 —

Taidemaalari Lasse Kempas on saanut apurahan Satakunnan rahastolta 1975 opintomatkaan Ranskaan, 1979 ulkomaiseen työskentelyyn, 1985 näyttelyn järjestämiseen Lontoossa, 1991 kotimaiseen ja ulkomaiseen näyttelytoimintaan, 1995 yksityisnäyttelyyn Sveitsissä ja 2001 näyttelytoimintaan. (Kuva: Kari Suni/ Satakunnan Kansa 24.11.2001)

Vaikka Satakunnan rahaston perustamisen taustalla piilee tahdotila maakunnallisesta hengenviljelyn loistosta, tuntuvat apurahojen vaikutukset merkittävimmin juuri yksittäisten kulttuurin tekijöiden arjessa. Satakunnan rahasto on jakanut vuoteen 2010 mennessä 1 695 apurahaa. Nämä varat ovat jakautuneet mitä moninaisimpiin tarkoituksiin ja mitä erilaisimmille kulttuurin tekijöille. 1980-luvun aikana apurahoja jaettiin entistä useampaan tarkoitukseen entistä useammalle tekijälle. 1990-luvulla suuntaus on ollut jakaa suurempia apurahoja harvemmille.

Tässä alaluvussa tarkastellaan näkökulmia ruohonjuuritasolta. Satakuntalaiset tieteen ja taiteen tekijät kertovat apurahan hakemiseen ja saamiseen liittyvistä kokemuksistaan sekä rahoituksen vaikutuksista urakehitykseen ja hankkeiden onnistumiseen. Alalukuun olen haastatellut 16 apurahan saajaa²⁶⁸. Apurahansaajia on kaikilta vuosikymmeniltä ja eri tukialoilta.

Taiteiden ja tieteiden apurahojen saajilla on työn luonteesta johtuen profiloitunut tapa tarkastella apurahan saamista ja siihen liittyviä henkilökohtaisia vaikutuksia. Kumpakaan ryhmää tuntuisi kuitenkin yhdistävän kiitollisuus ja ylpeys saadusta apurahasta sekä visiointikyky, kunnianhimo ja luova ajattelu.

Näkökulmia ruohonjuuritasolta

Haastattelemillani apurahansaajilla oli mielikuva suomalaisesta apurahakentästä verrattain kattavana tukiverkostona. Toisaalta he olivat myös yksimielisiä siitä, että apurahoilla elämiseen liittyy paljon ongelmia. Itselle sopivien apurahojen hakumahdollisuuksien selvittäminen tuntui työläältä ja epäselvältä ja monien apurahoja myöntävien tahojen rajoitteet koettiin ongelmallisiksi. Lisäksi apurahojen säännöllisen ja määrätietoisen hakemisen koettiin vievän liikaa resursseja varsinaiselta työltä.

Epäselvästä monisäikeisyydestään huolimatta suomalaista apurahakenttää rikastuttaneeksi koettiin mahdollisuus hakea useammalta eri taholta ja yksityisistä riippumattomista säätiöistä. Tämän koettiin tasapainottavan apurahojen jakautumista. Toisaalta joillakin haastatelluilla oli pelko apurahojen suuntautumisesta kapealle sektorille ja vain kohdistetulle eliitille.

Nähtiin, että erityistä huomiota täytyisi kiinnittää vastavalmistuneisiin, jotka usein joutuvat kannuksensa ansaitakseen tekemään pitkään talkootyötä. Tässä huomattiin kiitellä nimenomaan Satakunnan rahastoa, jonka koettiin tukevan poikkeuksellisesti juuri nuorien kovatasoisten tekijöiden alkuun

Sanna-Liisa Taivalmaa, kokemäkeläinen maatalous- ja metsätieteen maisteri, sai 10 000 markan apurahan porkkanoiden katetutkimukseen Satakunnan rahastosta vuonna 1995. Katetutkimuksessa selvitettiin miten kasvuston katteet, harsoit ja verkot, vaikuttavat porkkanan kasvutekijöihin. Lehtihaastattelussa²⁷⁴ Taivalmaa painottaa, että suomalaisesta sopimusviljelystä peräti kaksi kolmasosaa tapahtuu Satakunnassa, joten tutkimuksen tulokset palvelevat kiinteästi maakuntaa. Tutkijan mukaan tuloksia voidaan suoraan ja välittömästi alkaa soveltaa viljelijöiden arkeen. (Kuva: Sirkka-Liisa Piirinen/ Satakunnan Kansa)

pääsemistä²⁶⁹. Toisaalta muutamalla taiteilijalla oli kokemus syrjinnästä nimenomaan varttuneemman ikänsä tähden.

Mielikuva Satakunnan rahastosta oli haastateltavilla juhla-
linen, arvokas, laaja-alainen, oikeudenmukainen, täsmällinen,
objektiivinen, asiantunteva ja alueellinen, mutta myös etäinen,
jäykkä²⁷⁰ ja muutaman mielestä elitistinen. Satakunnan rahasto
koettiin kuitenkin helpommin lähestyttäväksi kuin keskusra-
hasto.

Osa tunsikin rahaston apurahastaan huolimatta huonosti ja
monen puheissa Satakunnan rahasto sekoittui välillä Suomen
Kulttuurirahaston keskusrahastoon tai Satakunnan taidetoimi-
kuntaan. Haastateltaville oli yleisesti ottaen selvää, että Sata-
kunnan rahastosta jaettavat apurahat olivat suuria ja tarkoitettu
mittavampiin projekteihin kuin esimerkiksi taidetoimikunnan
apurahat. Näin myös kilpailun koettiin olevan kovempaa.

Myös alueellisuus herätti jonkin verran keskustelua. Pohjoissatakuntalaiset haastatellut kokivat itsensä alueellisesti väliinputoajiksi ja eräs raumalainen hakija kertoi mielikuvastaan rahaston Pori-keskeisyydestä:

Et jos ottaa vaikka kymmenen raumalaista 15-21 vuotiasta muusikkoo tai muuten kulttuuriharrastajaa, niin kyllä kymmenestä ehkä kolme on kuullu ja yks osaa ehkä kertoo vähän tarkemmin, et mikä se on, muttei yhtään enempää, et se tietämys on aika heikkoo mun käsityksen mukaan. – – Mä en oo vieläkään varma, et onkse Satakunnan rahasto vai Satakunnan Kulttuurirahasto vai mikä se sit lopulta on, kun tunnettavuus on mun mielest tosi huono. Tiedän, et semmonen on olemassa ja sieltä on joskus jotain saatu, mutta varmaan probleemi on aika paljon nimessä, koska Raumalla kaikki, mikä liittyy Satakuntaan, niin on yhtä kuin Pori. Ja se on Raumalla edelleen turn off. Edelleenki. – – Tääl on voimakas lounaissuomalainen identiteetti ja vielä voimakkaampi raumalainen identiteetti. – – Varmaan tärkeetä, jos haluais imagoa nostaa Raumalla, olis se, että pitäis tulla niinku tänne ja olla olemassa. Mutta käytännössä kaikki, mikä on Satakunnassa, niin kyl se sit on aina Porissa. Et ei se oo täällä. – – Mä luulen, et se raha menee sit kumminkin helpommin Pohjois-Satakuntaan. Vaikkei sillä mitään todellisuus pohjaa oiskaan.²⁷¹

Suurin osa kuitenkin luotti Satakunnan rahaston objektiivisuuteen tässäkin. Varsinkin Poria ja Raumaa pienemmille paikakunnille menneet apurahat koettiin merkkinä alueellisesta tasa-arvosta.

No kyl mää uskon, et [apurahat jakaantuvat Satakuntaan] aika tasasesti, et määhän sain tälle vuodelle ihan ison työskentely-apurahan, ja Euraan tuli toinenkin työskentelyapuraha, että kyl mää uskon, et täs alueellinen tasa-arvoisuus toteutuu aika hyvinkin.²⁷²

Tilastojen mukaan alueellinen tasa-arvo tuntuu toteutuvan. Suhteessa apurahoja haetaan hyvin vähän suurempien asutuskeskusten ulkopuolelta, mutta apurahoja jaetaan vuosittain ympäri Satakuntaa. Suurin osa kulttuuritoiminnasta tapahtuu luonnollisesti suurimmissa asutuskeskuksissa.

Alueellinen tasa-arvo saavutetaan parhaiten sillä, että joka puolelta Satakuntaa on yhtäläiset mahdollisuudet hakea apurahaa. Tässä lienee keskiössä tietoisuuden levittäminen rahaston olemassaolosta ja hakumahdollisuuksista pienemmille paikkakunnille.

Satakunnan rahaston jakopoliittinen suuntaus jakaa suurempia summia harvemmille koettiin jokseenkin ristiriitaisesti. Toisten haastateltujen mielestä tämä oli juuri oikea suunta ja tällaiseen apurahaa jakavaan säätiöön on tarve maakunnassa.

Perusteluna suurempien apurahojen tärkeyteen oli myös se, että pienemmällä apurahalla ei välttämättä pystytty toteuttamaan koko hanketta, jolloin apurahan tarkoitus ei täyty. Muutama haastateltava kuitenkin koki, että olisi tärkeämpää jakaa apurahaa mahdollisimman monelle. Tällainen näkökulma tuli esille lähinnä taiteilijoiden keskuudessa²⁷³.

Osa haastatelluista pelkäsi, että päätöksiin vaikuttivat liiaksi henkilökemiat ja toivoivat että hoitokunnan päätöksentekoprosessi olisi läpinäkyvämpi²⁷⁵. Jotkut haastateltavat kritisoivat sitä,

Vuonna 1986 nukketeatteri Essuntaskun kannatusyhdistys sai 5 000 markan apurahan toiminnan aloittamiseen. Entisen kirjaston nukketeatteriryhmä Hyrrän vetäjän Eila Yrjölän peruja olevat yli 120 nukkea pääsivät jälleen estradille. Kuvassa Essuntaskun aktiivijäsenet Heidi Kuusisto (vas.), Saara Kouhia ja Ainokaisa Kaisla. (Kuva: Timo Pylvänäinen/ Satakunnan Kansa)

etteivät tienneet kuka apurahoista päättää, vaikka tämä on kuitenkin julkista tietoa ja löytyy rahaston Internet-sivustolta.

Esille tuli myös näkemys, jonka mukaan 1970- ja 1980-luvuilla Satakunnan rahaston toiminta oli poliittisesti latautunutta. Haastateltavan mielestä vasemmisto tuntui vetävän linjaa varsinkin kuvataiteissa. Hänen mukaansa hoitokunnassa istui tuolloin eräs *vahva persoona, joka veti omiin päin*²⁷⁶.

Haastatellut uskovat yleisesti ottaen, että sillä on suuri merkitys, keitä hoitokunnassa kulloinkin istuu. He toivoivatkin,

että hoitokunnassa olisi erityisesti heidän oman alansa edustajia²⁷⁷ ja haastatteluissa mainittiin myös alueellisen edustavuuden tärkeys²⁷⁸. Varsinkin yhdistysten edustajat toivoivat, että asiamies tai hoitokunnan edustus tutustuisivat heidän toimintaansa muutenkin kuin paperilla²⁷⁹.

Kyllä sillä on hirveen suuri merkitys, että kuka siellä istuu ja tavallaan se on harmi, kun ne jotka siellä päättää, niin niillä pitäis olla mahdollisuus, että ainakin joku siitä päättävästä elimestä käy katsomassa meitä. – – Mun mielestä Paula Ovaska oli aina erinomaisen hyvä siellä. Ja nythän tää Seppo Laakkonen on mun mielestäni.. hän on kyllä tosi hyvin suhtautunut [tähän alaan] ja on kiinnostunut kaikin puolin kyllä meidän työstä.²⁸⁰

Kyl mää ne aina katon läpi [että keitä hoitokunnassa on]. Ja on siinä sitte sekin, kun on ite tota tavallaan [tämän]alan ihminen ja sit, jos sattuu, et ei oo ketään sen alan ihmisiä paikalla, niin kyllä tietysti tulee siitä vähän sellanen epävarmempi olo, että mahtaako sieltä tänä vuonna tulla sitten mitään, et meneeks kaikki musiikkiin tai johonki, mutta en tiedä, et onko sillä käytännössä mitään merkitystä.²⁸¹

Apurahan saaminen koettiin tärkeänä tunnustuksena ja kannustuksena. Viisi haastatelluista ei pitänyt mainittavana apurahan tätä puolta, sillä he uskoivat, että työ itsessään oli apurahan arvoinen, jolloin heidän persoonallaan tai aikaisemmillä meriiteillään ei ollut osuutta asiaan²⁸² tai kokivat ansainneensa apurahan itsestään selvänä osana uraansa tai jopa kyseenalaistivat saamiensa apurahojen vähäistä määrää²⁸³.

Tärkeintä apurahan saamisessa oli kuitenkin toimeentulon, hankkeen onnistumisen tai työrauhan turvaaminen.

Kyllä mä luulen, että se on aika isos merkitykses se, ku tietysti täällä mettäs olhaan ja mettäs tehrähän niin se on se semmonen.. on siinä psykologinen ote, et siinon koko yhdistykselle ja porukalle, joka tekee ja kökkää, ku kuitenkin se suurin panos tulee talkootyöstä. Nii talkoolaisille sillä on kauheen iso merkitys. Eliikkä se on vähän niinku tunnustus. Noteeratahan joksiki.²⁸⁴

Onhan se melkoinen tunnustus. Että vois sanoa sillä tavalla, että kun vielä eläkeiässäkin tutkin aktiivisesti ja julkaisujakin on tullut. Mä olen 75 täytettyäni julkaissut noin 3 000 sivua. – – ja minähän teen sitä tuota auf liebe kunst. En minä saa siitä mitään rahaa. Enkä minä tarvitsekaan rahaa, mutta sen sijaan minä tarvitsen rahaa saadakseni aputyövoimaa sellaiseen työhön, johon en itse pysty, kuvitukseen ja muuhun. Siinäkin olen sitten joutunut käyttämään omia eläkevaroja jonkun verran. Ehkä sanotaan tässä runsaan vuoden aikana ainakin 1 000 euroa. Kyllä se eläkeläisten rahoissa tuntuu.²⁸⁵

Yhtä lukuun ottamatta kaikki haastatellut kertoivat, että hanke ei olisi toteutunut ilman apurahaa. Neljällä kuudestatoista haastateltavasta hanke olisi saattanut toteutua, mutta ei siinä mittakaavassa, jossa se haluttiin toteuttaa. Apurahalla on siis ollut konkreettinen merkittävä vaikutus kulttuurihankkeiden toteutumiseen maakunnassa.

Ei olis [toteutunut], koska siinä oli niinku kaikkii vuokria ja laitteistokuluja ja kaikennäköstä, että... siis ei ois onnistunut.²⁸⁶

Leena Passi on yksi Satakunnan rahaston apurahansaajista. Vuonna 1988 hän sai 10 000 markan apurahan 1960-luvun valumitalitaiteen merkitystä Suomen mitalitaiteelle käsittelevän väitöskirjan tekemiseen. Siikaislainen Passi kertoo lehtihaastattelussaan²⁸⁹, että tutkimuksen tekeminen Leppijärven kyläkoululta käsin vaatii liikkuvuutta: Tutkimustyössä tarvittava materiaali ja mitalikokoelmat ovat säännönmukaisesti satojen kilometrien päässä. Luokanopettaja ja perheenäiti kertoi virkavapaitten antaneen tilaa työlle, mutta samalla kiristäneen taloudellisia mahdollisuuksia. Väitöskirjan tekeminen on tuonut Passille myös kansainvälistä näkyvyyttä. (Kuva: Touko Collander/Satakunnan Kansa)

Kai mää sit maalannu olisin, mutta emmää sit näitä isompia töitä, kun mää oon monta kertaa hakenu niin ei ne ois toteutunu. Ei olis ollu materiaaleja sillä tavalla. Että kyllä sillä valtava merkitys on ollu. Sillä on tosi suuri merkitys ollu.²⁸⁷

Haastateltuja yhdisti kiitollisuus ja ylpeys saadusta apurahasta. Apurahan saaminen koettiin poikkeuksesta merkittäväksi tapahtumaksi. Usea haastateltu muisteli apurahojen jakotilaisuutta vaikuttavana tilaisuutena, jossa konkretisoitui Satakunnan rahaston tukeman kulttuurinkentän laajuus.

Haastattelujen perusteella apurahoilla on ollut merkittävä vaikutus apurahansaajille. Joillekin merkitys on hahmottunut myös uran luomisen alkupääomana.

Mutta ilman niitä [kahta apurahaa] mää en ois tässä tilanteessa, missä mä nyt oon. Niinku sillä työuralla. Mää oon menossa nyt Mannerheimin kuvauksiin. Niin, ilman niitä kurssei mää en olis menos Mannerheimii tekemään, koska mää en ois oppinu tiettyi juttuja tai luonu tiettyjä ihmissuhteita. Tai moni muu leffa, mitkä on isoi juttuja ja levinny kolmeenkymmeneen maahan, niin mä esiinnyn niissä, niinku isoissa kuvissa. Niin, enhän mää ois niissä, ellen mää ois saanu sitä apurahaa, enkä päässy koulut-taan itteeni. – – Mä siis mietin tätä asiaa ihan justiin, ihan viikko pari sitten, kun tuli mieleen ylipäätään tää hakuasia, et miten se on menny se kuvio, että silloin ajat sitten olen hakenut ja tehny noit koulutuksii ja sit siit on jääny kouluttajalle hyvä kuva musta ja sit se on pyytäny keikoille ja olen keikoilla tutustunut toisiin tyyppeihin, jotka on taas pyytäny keikoille ja tekemään heidän kans ja on päässy niinku eteenpäin.²⁸⁸

AKATEEMISUUDEN VUODET 1990–2000

Suomen Kulttuurirahaston perustehtävä on vallitsevassa eurooppalaisessa tilanteessa entistäkin ajankohtaisempi. Rahaston toiminnan tavoite, kansallisen kulttuurin vaaliminen, on suomalaisen identiteetin ja suomalaisen kulttuurin säilymisen kannalta ensiarvoisen tärkeää. Toisaalta kuitenkin tietojen, taitojen ja näkemysten tuominen Suomeen muualta maailmasta ja kansainvälisen vuorovaikutuksen vilkastuttaminen on kautta historian ollut keskeistä Rahaston toiminnassa. Mikä olisikaan ajankohtaisempaa aikana jolloin puhutaan kaikkialla Euroopan kaikenpuolisesta yhdentymisestä.

— Euran kunnanvaltuuston puheenjohtaja
Veikko Nurmen tervetuliaispuhe
Satakunnan rahaston vuosijuhlassa
Euran Pirtillä 7.11.1990 —

SATAKUNNAN RAHASTON TOIVE MAAKUNNAN TIETEEN kentän vahvistamisesta alkoi saada toteuttamismahdollisuuksia 1990-luvulla, kun tieteen aloilta tuli entistä laadukkaampia hakemuksia. Tieteen hakemusten määrä kasvoi käsi kädessä jaettujen tieteen apurahojen kanssa. Jakotilastoista näkee, että tieteiden kenttä hallitsi apurahoja lähes koko 1990-luvun. Taiteen apurahoja ei niinkään vähennetty, mutta tieteille jaettiin entistä enemmän. Apurahaa jaettiin enemmän erityisesti lääketieteille, teknisille tieteille ja kasvatustieteille.

1990-luvun alussa Suomen Kulttuurirahasto joutui syömään pääomaansa laman ravistellessa Eurooppaa, ja jakosumma laski vuonna 1993 neljänneksellä. Satakunnan rahaston toiminnan vakauttivat laman aikana uudet nimikkorahastolahjoitukset sekä keskusrahaston myöntämä lisätuki. 1990-luvun lopulla Kulttuurirahaston talouden kasvu oli erityisen voimakasta.

1990-luvun lopun vauraus näkyi kulttuurin kentässä myös uusien koulutusyksiköiden perustamisessa maakuntaan. Vuonna 1996 perustettiin Poriin Diakonia-ammattikorkeakoulun toimipaikka²⁹⁰ ja vuonna 1997 Turun kauppakorkeakoulu aloitti Porissa yo-merkonomeille ja tradenomeille suunnatun tutkintokoulutuksen. Satakunnan Ammattikorkeakoulun perustaminen on merkittävä tapahtuma maakunnan koulutusjärjestelmälle ja tieteen kehitykselle.²⁹¹ Lisäksi vuonna 1999 aloitti Turun yliopiston Merenkulkualan koulutus- ja tutkimuskeskuksen Porin yksikkö toimintansa ja saman vuoden syksyllä Porin Puuvillaan keskitettiin kaikki yliopistollinen koulutus ja tutkimus Porissa. Porin yliopistokeskuksen perustamisella on ollut suuri merkitys Satakunnan rahaston tieteen apurahojen jakopolitiikkaan. Tämä kuitenkin näkyy suurimmaksi osaksi vasta 2000-luvun apurahoissa.

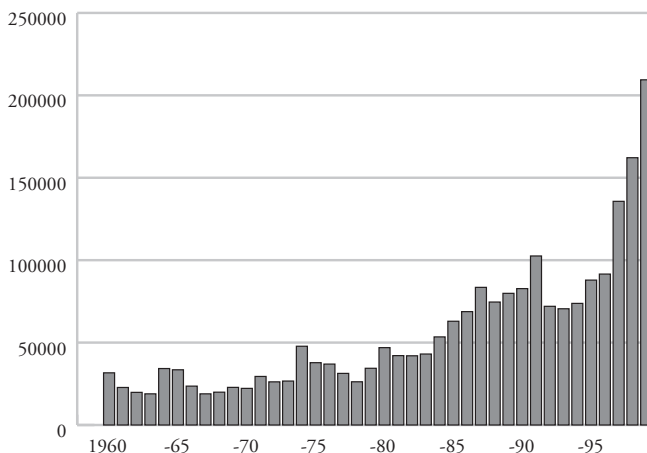
Suomen Kulttuurirahaston huolellisen sijoituspolitiikan myötä Satakunnan rahasto lähes kolminkertaisti jakamansa apurahat 1990-luvun aikana. Kun vuonna 1990 Satakunnan rahasto jakoi 355 000 markkaa 48 apurahana, oli jaettu summa vuonna 1999 jo 1 045 000 markkaa ja 59 apurahaa. Myös

apurahojen keskiuus kasvoi. Tämä oli tietoinen linjaveto ja liittyy osin myös tieteiden apurahojen määrän kasvuun, jotka ovat suuruudeltaan olleet taiteiden apurahoja suurempia.

Vuodesta 1998 Satakunnan rahaston yhtenä painopiste-alueena on ollut lasten- ja nuortenkulttuuri, jolle keskusrahasto on myöntänyt vuosittain 100 000 markan lisätuen.

1980-luvulla tieteiden kentässä oli tapahtunut muutoksia, jotka johtuivat pääosin teknologian huomattavista edistysaskeleista ja kansainvälisen yhteistyön vahvistumisesta sekä valtiovallan lisääntyneestä kiinnostuksesta tutkijakoulujen kehittämiseen. Vuodesta 1990 lähtien tieteiden kentässä tapahtunut aktivoituminen alkoi näkyä Satakunnan apurahoissa. Tämä suuntaus jatkui läpi 1990-luvun, jonka aikana tieteet saivat selkeän enemmistön apurahoista. Niistä suurin osa meni väitöskirjojen tekemiseen.

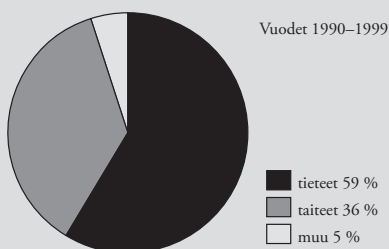
Tieteiden apurahojen jakoa hallitsi 1990-luvulla lääketieteiden saama osuus. Tämä johtuu nimenomaan nimikkorahastojen painotuksesta lääketieteisiin²⁹³. Vaikka maakunnassa ei ole lääketieteellistä tiedekuntaa, tulevat apurahat tarpeeseen, sillä

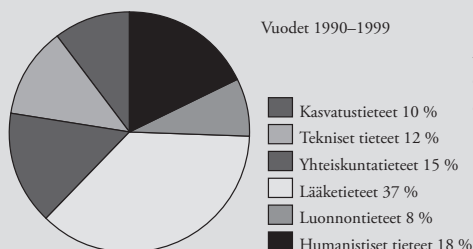
Kaavio 13: Satakunnan rahaston apurahat 1960- ja 1990-luvulla (vuoden 2008 €)

ne mahdollistavat Satakunnassa työskentelevien lääkäreiden jatkokoulutuksen tukemisen.

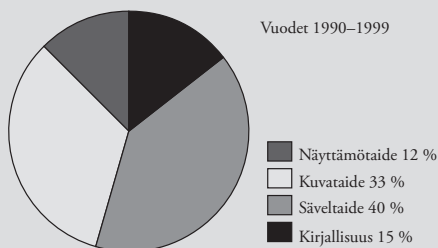
Maakuntaan asettuneet uudet korkeakoulutason opintomahdollisuudet näkyivät nopeasti tilastoissa. Erityisesti tekniikan ja kasvatustieteen hakemusten määrä nousi merkittävästi. Myös yhteiskuntatieteiden apurahoja jaettiin edelliseen vuosikymmeneen verrattuna yli kaksinkertainen määrä.

Kaavio 14: Apurahojen jakautuminen tieteet/taiteet²⁹²

Kaavio 15: Tieteen apurahojen jakautuminen aloittain €

Kaavio 16: Taiteen apurahojen jakautuminen aloittain €

Humanististen tieteiden, luonnontieteiden, kirjallisuuden sekä säveltaiteiden saamien apurahojen määrä kasvoi 1990-luvulla suhteessa vain hyvin vähän.

Taiteissa kuvataiteet ja säveltaiteet olivat eniten tuetut alat. Vielä 1980-luvulla kuvataiteet saivat apurahaa jonkin verran säveltaiteita enemmän, mutta 1990-luvulla tilanne oli päinvastainen. Kuvataiteiden osuus laski 38 prosentista 33 prosenttiin ja säveltaiteiden nousi 35 prosentista 40 prosenttiin.

Sävel- ja kuvataiteiden välisten osuuksien muutoksen huomioarvoa lisää se, ettei muutos tuntuisi heijastavan maakunnan taiteilijoiden tarpeen tilaa. Kun 1980-luvulla kuvataiteen hakemuksia tuli 44 prosenttia ja säveltaiteen hakemuksia 31 prosenttia kaikista taiteen hakemuksista, oli ero 1990-luvulla tätäkin suurempi. Kuvataiteen osuus oli tuolloin 46 prosenttia ja säveltaiteen osuus 29 prosenttia taiteen hakemuksista.

Säveltaiteiden osuuden kasvuun vaikutti lähinnä uusien, säveltaiteille kohdistettujen nimikkorahastojen perustaminen Satakunnan rahaston yhteyteen. Kuvataiteiden suurempaan osuuteen 1980-luvun apurahoiissa on saattanut vaikuttaa myös hoitokunnan kokoonpano²⁹⁴.

Vuonna 1990 alettiin keskusrahaston aloitteesta rajoittaa Maakuntaliiton asemaa maakuntarahastoissa. Vuosikymmenen alussa Maakuntaliitot muuttuivat Maakuntien liitoiksi ja tulivat samalla kuntien ylläpitäviksi. Asiamiesten neuvottelukokouksessa Tampereella 30.11.1990 keskusteltiin Maakuntaliittojen lakkauttamisen vaikutuksesta uusien hoitokunnan jäsenten nimeämismenettelyyn²⁹⁵.

Satakunnan rahaston yhteyteen perustettiin 1990-luvulla viisi nimikkorahastoa. Kaisu ja Antti Ravanin rahasto II²⁹⁶ perustuu porilaisten farmaseutti Kaisu Ravanin²⁹⁷ (1898–1990) ja apteekkari Antti Ravanin²⁹⁸ (1898–1986) yhteiseen testamenttilahjoitukseen. Testamentti on osoitettu Suomen Kulttuuri-rahaston keskusrahastolle, joka päätti siirtää rahaston tuotosta kymmenvuotiskautena 1991–2001 vuosittain 75 000 markkaa jaettavaksi sekä Satakunnan rahastosta että Päijät-Hämeen ra-

hastosta. Vuonna 2000 keskusrahaston hoitokunta päätti jakaa Kaisu ja Antti Ravanin rahaston kahtia ja siirtää nämä osakera-
hastot Satakunnan ja Päijät-Hämeen rahastojen yhteyteen.²⁹⁹

Rahasto toteuttaa tarkoitustaan jakamalla stipendejä lah-
jakkaille, vähävaraisille ja isänmaallisesti ajatteleville nuorille
lähinnä klassillisen musiikin jatko-opintojen harjoittamiseen
ja yleensä korkeakouluopiskelua varten sekä myös varttuneem-
mille kemian ja lääketieteen eteville tutkijoille.³⁰⁰

Kaisu ja Antti Ravanin rahasto II on Satakunnan rahaston
toiseksi suurin nimikkorahasto. Sen osuus kaikista perustami-
sensa jälkeen jaetuista apurahoista on noin 16 prosenttia.

Vuonna 1991 vastaanotettiin myös tullivirkailija Linnea
Elgin (1900–1989) testamenttilahjoitus, 950 000 markkaa³⁰¹.
Linnea Elgin rahaston apurahat jaetaan hoitokunnan harkin-
nan mukaan satakuntalaisen kulttuurielämän rikastuttamiseksi.
Lahjoitukseen kuulunutta esineistöä Satakunnan rahasto
lahjoitti Satakunnan Museolle.

Vuonna 1993 perustettiin Satakunnan rahaston yhteyteen
Aili ja Rudolf Jåfsin rahasto. Erikoissairaanhoidaja Aili Mirjam
Jåfsin (1913–29) ja hänen puolisonsa ylilääkäri Rudolf Jåfsin
(1914–1989) nimeä kantava rahasto perustettiin Aili Jåfsin tes-
tamenttilahjoituksesta. Rahaston peruspääoma oli yhteensä 516
000 markkaa³⁰² ja se koostui erilaisista arvopapereista. Rahasto
jakaa apurahoja lääketieteen, ensisijassa kirurgian tutkimuk-
seen sekä sairaanhoitoalalla toimivien sairaanhoitajien erikois-
koulutukseen. Pariskunnalla oli myös rintaperillisiä, joille tes-
tamentattiin osa omaisuudesta.

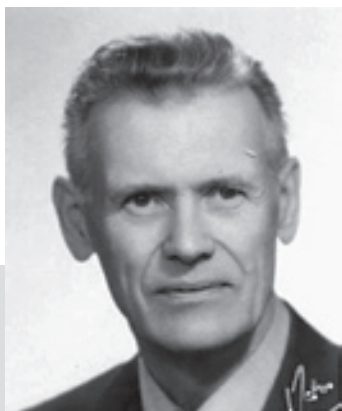
Myös Aili ja Erkki Tuuloksen rahasto perustettiin vuonna
1993. Rahasto perustuu porilaisen kamreeri Erkki Tuulok-
sen testamenttilahjoitukseen. Rahasto kantaa lisäksi hänen
edesmenneen vaimonsa Aili Raakel Tuuloksen (os. Peltonen)
nimeä. Nimikkorahasto jakaa apurahoja satakuntalaisen kult-
tuurityön tukemiseen, ensisijaisesti lääketieteelle ja siihen liit-
tyville tutkimusaloille.³⁰³

Antti Ravan (kuvaaja: John Englund, SKRark)

Porilainen apteekkari Kaarina Vaalanto (1914–1995) testamenttasi koko omaisuutensa Satakunnan rahastolle. Testamenttiin sisältyi Vaalannon kodin ja irtaimiston lisäksi, kaksi muuta asuntoa, rahaa ja arvopapereita. Omaisuuden arvo oli noin 1,5 miljoonaa markkaa³⁰⁴. Lahjoituksen pääoman tuotto käytetään suomalaiskansallisen henkisen ja taloudellisen viljelyn vaalimiseen.

Nimikkorahastot muodostavat hyvin suuren osan Satakunnan rahaston apurahavaroista ja näin ollen määrittelevät ratkaisevasti koko maakuntarahaston jakopolitiikkaa. Tilanne oli korostunut varsinkin 1990-luvulla ennen kuin keskusrahasto

Aili ja Rudolf Jääskeläinen (SKRark)

Kaarina Vaalanto (SKRark)

Linnea Elg (SKRark)

Aili ja Erkki Tuulos (SKRark)

alkoi osoittaa lisävaroja maakuntarahastoille. 1990-luvulla nimikkorahastojen osuus jakovaroista saattoi joinakin vuosina olla jopa 83 prosenttia. Keskusrahaston tuen lisäännyttyä 2000-luvulla nimikkorahastojen osuus apurahoista on ollut noin 60 prosenttia.

Vuonna 1990 Suomen Kulttuurirahaston piirissä oltiin huolestuneita toimintamahdollisuuksien kaventumisesta uuden yhtiöverotusjärjestelmän³⁰⁵ astuttua voimaan. Säätiöiden tuloverovapaus kuitenkin säilyi. Apurahat olivat edelleen saajilleen verovapaita eikä tieteen tukemiseksi tehtyjen lahjoitustenkaan kohtelu muuttunut peloista huolimatta. Säätiöiden osakesijoituksistaan saamien osinkotulojen sen sijaan pelättiin laskevan, sillä Suomen valtio ei ollut varautunut hyvittämään niitä yleishyödyllisille yhteisöille toisin kuin muualla Euroopassa³⁰⁶.

Rahasto sai julkisen kiitoksen maakunnan hyväksi tehdystä työstä, kun Satakunnan maakuntaliitto myönsi pronssisen

Satakuntamitalin vuonna 1991 Satakunnan rahastolle. Mitali jaettiin tunnustuspalkintona ansioituneille satakuntalaisille. Niitä jaettiin neljänä peräkkäisenä vuotena yhteensä 14 kappaletta, joista 8 myönnettiin yksityisille henkilöille. Kolme Satakunnan rahaston hoitokunnan jäsenistä³⁰⁷ sai myös kunnian vastaanottaa kyseisen tunnustuksen.³⁰⁸

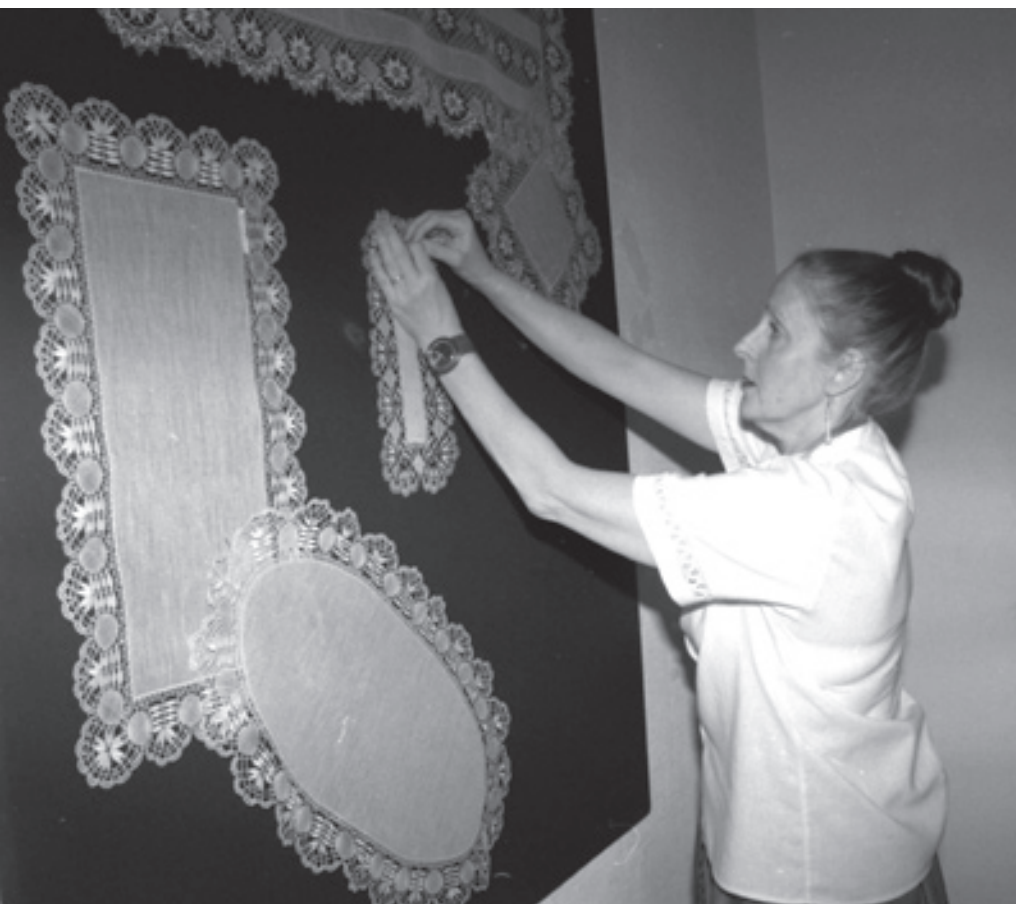
Vuonna 1995 Suomi liittyi Euroopan unioniin. Tämä toi myös apurahakentälle uusia tekijöitä. Muun muassa EU:n rakennerahastoista oli nyt mahdollista hakea suuriakin summia kulttuurihankkeisiin.

Uudenlainen kansainvälistyminen näkyi hiljalleen myös maakunnissa. Vaikka suurin osa maahanmuutosta keskittyikin suurimpiin kaupunkeihin, on Satakunnankin kulttuurielämä rikastunut lisääntyneestä monikulttuurisuudesta. Muutoksen kynnyksellä oman kansallisen kulttuurin säilyttäminen nähtiin haasteena. Professori Juhani Jaakkola esitelmöi aiheesta Suomen Kulttuurirahaston vuosijuhlissa vuonna 1991:

Meidät on myöskin löydetty. Maailman murroksessa ja uhkaavan kansainvaelluksen kynnyksellä turvapaikanhakijat ovat alkaneet kolkutella ovellemme. – – pakolaiskysymystä merkittävämmäksi noussevat kohdallamme jatkossa siirtolaiskysymykset. Integraatiomuodostamme riippumatta tullee vapaampi liikkuminen Euroopassa olemaan myös meitä koskettava tosiasia.³¹⁰

Tieteiden nousu

Vuonna 1990 tieteiden osuus Satakunnan rahaston apurahoista nousi yllättäen 25 prosentista 42 prosenttiin. 1980-luvun aikana tieteille jaettiin keskimäärin alle kolmasosa apurahoista³¹¹. Tieteen apurahojen määrän kasvuun vaikuttivat tieteen hakemusten määrän ja erityisesti laadun kohoaminen³¹².

Vuonna 1995 sai Kirsi-Marja Siltavuori-Illmerin apurahan Spindeli – suomalaista nyplättyä pitsiä -näyttelyn kokoamiseen Rauman Taidemuseossa. Näyttelyyn osallistui toista sataa satakuntalaista pitsinnyplääjää. Näyttelyssä esiteltiin raumalaisen nypläystaiteen kehitystä näyttelypaneeliin kiinnitetyin pitsein sekä interiöörikuvaelmin. Esillä oli muun muassa morsiuspuku, kastemekkoja, erilaisia pitsipäähineitä ja pitsikoruja. Tilaisuudessa olivat esillä myös Satakunnan Käsi- ja Taideteollisuusoppilaitoksen oppilastyöt. Nakkilan oppilaitoksessa on nimittäin Suomen ainoa pitsiin suuntautunut koulutuslinja.³⁰⁹ (Kuva: Erkki Saarinen/ Satakunnan Kansa)

Suomen Kulttuurirahaston hallituksen puheenjohtaja Risto Ihmamuotila kertoi vuonna 1990 Rahaston seuraavan tarkoin Suomen tieteellisen tutkimuksen rahoitustarpeiden kehittymistä. Yksityisenä säätiönä sen oli tarkoitus pyrkiä joustavasti ja monipuolisesti, tutkimussuunnitelmat huomioon ottaen, *tunnistamaan potentiaaliset lahjakkuudet ja odotusarvoisimmat hankkeet*. Keskusrahasto oli myös lisännyt väitöskirja-apurahojen lukumäärää.³¹³

Ajatuksena oli aikaisemmin, että keskusrahasto tukisi väitöskirjoja ja maakuntarahastot lisensiaattitöitä. Satakunnan rahasto tuki kuitenkin väitöskirjatöitä lisensiaattitöitä enemmän. 1990-luvulla tieteen apurahoista noin puolet oli osoitettu väitöskirjatutkimukseen. Noin kaksi viidesosaa tieteen apurahoista oli lisensiaattitöiden apurahoja. Kun 2000-luvulla lisensiaattitutkimnon suorittaminen kävi harvinaisemmaksi, kasvoi väitöskirjoihin ohjattujen apurahojen määrä. Vuosikymmenen lopulla noin 80 prosenttia Satakunnan rahaston tieteen apurahoista myönnettiin väitöskirjoihin. 2000-luvulla väitöskirjojen rinnalle tuettavaksi nousi post doc -tutkimus³¹⁶.

OECD:n toimesta tehdyssä Suomen tiede- ja teknologia-politiikkaa koskevassa selvityksessä korostettiin 1980-luvun lopulla tieteen ja teknologian edistämisen merkitystä Suomelle. Selvityksessä painotettiin tuolloin, että Suomen koulutusjärjestelmän jatkokoulutus vaatii uudelleenorganisointia. Tämä oli selvityksen mukaan ratkaisevan tärkeä edellytys tieteen ja teknologian kehitykselle Suomessa.

Valtioneuvoston päätös 1986 Suomen korkeakoululaitoksen kehittämisestä perustui juuri tähän selvitykseen. Päätös oli merkittävä, sillä se sisälsi määrärahoihin tuntuvan lisäyksen sekä lupauksen, että korkeakoulut saivat aikaisempaa vapaammat kädet niille myönnettyjen määrärahojen käyttämiseen. Päätöksessään valtioneuvosto edellytti, että lisävoimavarat kohdistetaan ensisijaisesti tutkimukseen ja tutkijankoulutukseen.³¹⁷

Suomen akateemisen kentän riemua ei kuitenkaan riittänyt kauaa, sillä 1990-luvun alun syvän taantuman tähden yliopistot saivat käskyn supistaa henkilöstöään. Tieteen julkisen ra-

KTL Ville Aalto-Setälä sai Satakunnan rahastolta 20 000 markan apurahan suurtalouden etuja, keskittymistä ja markkinavoiman hyväksikäyttöä oligopolistisilla markkinoilla käsittelevään väitöskirjatyöhön vuonna 1998. (Kuva: Mika Vuorio/Satakunnan Kansa 28.11.1998)

1990-luvulla lääketieteiden osuus Satakunnan rahaston tieteen apurahoista kasvoi mittavasti. Yksi lääketieteen apurahansaajista oli verisuonikirurgian erikoislääkäri Kari Rapala Raumalta, joka sai 15 000 markan apurahan lääketieteellisen tutkimusprojektin materiaalikustannuksiin vuonna 1994. Tutkimus koski valkosoluissa muodostuvat TNF-Alfan³¹⁴ vaikutusta haavan paranemiseen. Rapalan mukaan kirurgiassa jokapäiväisenä ongelmana on liian nopeasti tai liian hitaasti arpeutuvat haavat. Tavoitteena oli löytää lääkkeitä, joilla sidekudossynteesiin voidaan vaikuttaa.³¹⁵ (Kuva: Erkki Saarinen/Satakunnan Kansa)

hoituksen kymmenenvuotinen lupaava kasvu kääntyi laskuun, eikä muullekaan kulttuurille riittänyt valtion markkoja aikaisempaan tapaan. Myös kuntien talous oli vaikeuksissa verotulojen pienentyessä ja tulo-rahoituksen muutenkin pettäessä.³¹⁸

Nopeasti kasvanut tohtorikoulutettavien määrä vaikutti tieteen osuuden voimistumiseen apurahojen jaossa. 1960-luvulla käynnistetyn hajautetun korkeakouluverkoston rakentamisen jälkeen tämä oli suurin kansallisen yliopistopolitiikan heijastuma Suomen Kulttuurirahaston maakuntarahastojen jakopolitiikassa.³¹⁹

1990-luvun alusta lähtien tohtoreiden vuosittainen määrä on kohonnut moninkertaiseksi, mikä selittyy juuri kansallisen tohtorikoulutuksen voimakkaalla lisäämisellä, yliopiston omilla jatkokoulutuksen tehostamistoimilla ja tutkijakoulujen perustamisella.³²⁰

Tutkijakoulujen perustaminen ja tieteen julkisen rahoituksen paraneminen johtivat myös siihen, että 1990-luvun loppupuolella ruvettiin sekä keskusrahastossa että maakuntarahastoissa siirtämään apurahapolitiikan painopistettä taiteisiin.³²¹ Satakunnan rahastossa tämä suuntaus alkaa näkyä 2000-luvun alusta lähtien.

Lama ja keskusrahaston tuki

Muiden säätiöiden tapaan Suomen Kulttuurirahastokin kamppaili 1990-luvun laman voimaa vastaan. Teollisuusyritysten ja pankkien kannattavuuden romahtaminen johti osinkotulojen merkittävään alenemiseen. Säätiöiden toiminta on tiukasti sidoksissa yleiseen taloudelliseen kehitykseen, koska niiden käytövarat riippuvat sijoitusten tuotosta.

Satakunnan rahaston talous oli 1990-luvun lamaan asti kasvanut tasaista vauhtia. Lamavuosinakaan rahaston toimintamahdollisuudet eivät juurikaan heikentyneet suurien testamenttilahjoitusten ja keskusrahaston voimakkaan tuen ansiosta.

Tekniikan liseniaatti ja Porin teknillisen oppilaitoksen korkeakouluyksikön yliasistenttina toiminut Arto Mustonen on yksi Satakunnan rahaston apurahansaajista vuodelta 1991. Hän sai älyverkkojen kehittämiseen liittyvän väitöskirjansa tekemiseen 10 000 markkaa. Tutkimustyö käsitteli älyverkojärjestelmän kehittämistä siltä kannalta, että puhelinlaitosten lisäksi myös muut voisivat tarjota telepalveluja³²². (Kuva: Satakunnan Kansa)

Vuonna 1991, jolloin lama oli jo alkanut runnella Suomea, jopa uutisoitiin Satakunnan rahaston jakavan ennätysmäärän rahaa. Ilman ylimääräisiä jakovaroja lama olisi näkynyt toiminnessa, sillä enää vain muutama suuri kunta jakoi toimintavastuuta rahastolle. Myös Satakunnan rahaston sijoitustuotot olivat romahtaneet. Vain pahimpina lamavuosina 1992 ja 1993 ennätysmäärät jäivät jakamatta, mutta silloinkaan jaettu summa ei notkahtanut³²³.

Vuoden 1994 keväällä yleiset talousnäkymät olivat jo paremmat. Rahaston talous tasapainottui ja jakosummaa voitiin taas lisätä. Sittenkin sekä koko Suomen että Kulttuurirahaston talouden kasvu on ollut erityisen voimakasta. Tämä on heijastunut myös Satakunnan rahaston apurahatoimintaan. Valtion ja kuntien tilanne sitä vastoin ei kohentunut yhtä nopeasti. Tästä johtuen 1990-luvun muutokset korostivat säätiöiden merkitystä kulttuurin tukijana.

Vuonna 1997 keskusrahasto teki maakuntarahastojen projektituen uudistamispäätöksen. Sen mukaisesti viiden seuraavan toimintavuoden aikana jaettiin kullekin maakuntarahastolle vuosittain 100 000 markkaa. Tämä tuki oli tarkoitettu jakaa yhtenä tai korkeintaan kahtena apurahana hankkeelle, joka vaati tavallista suurempaa rahoitusta.

Tällä keskusrahasto toivoi kannustavansa apurahojen keskiarvon kasvattamiseen maakuntarahastoissa, joissa se oli edelleen vain 10 000 markkaa. Myönnettyjen projektiapurahojen tarkoituksena oli *kouluttaa* hakijoita hakemaan suurempia apurahoja ja lisäksi *välillisesti vahvistaa hoitokunnan roolia maakunnallisten kulttuurihankkeiden promoottorina ja kehittäjänä*.³²⁴

Suomen Kulttuurirahaston keskusrahastosta jaettuja apurahoja oltiin sen sijaan jouduttu supistamaan laman pitkittyessä³²⁵. Tämän seurauksena keskusrahastossa päätettiin muuttaa sijoituspolitiikkaa³²⁶. Kulttuurirahastossa otettiin käyttöön järjestelmä, jossa maakuntarahastojen pääomaa tuettiin keskusrahaston varoilla.

Keskusrahasto osti maakuntarahastojen pankkiosakkeet ja osan omaisuuseristä yli niiden käyvän arvon. Vahinko haluttiin ottaa nimenomaan keskusrahastoon, jotta maakuntarahastojen toiminta saatiin pelastettua. Samassa yhteydessä Suomen Kulttuurirahasto päätti muuttaa koko omaisuudenhoitohallinta-järjestelmänsä; maakuntarahastot eivät vastanneet enää omien varojensa sijoittamisesta vaan koko organisaation omaisuus *pidettiin yhteen pooliin*.³²⁷ Tämä kauaskatseinen järjestelmä on ollut kriittisenä apuna 2000-luvun ensimmäisen vuosikymmenen lamasta selviämislle.

Vuodet 1996–1997 olivat Suomessa talouden nopean kasvun aikaa. Erityisesti Nokian nousu edesauttoi Suomen toipumista syvästä lamasta. Matkapuhelimien riemuvoitto vei Suomen Kulttuurirahaston osingot ennenkuulumattomaan kasvupyrähdykseen. Vuosikymmenen puolenvälin jälkeen alkoi apurahojen jakosummien määrän ja keskikoon pitkä kasvujakso.

1990-luvulla Suomen Kulttuurirahaston hallitus kasvatti maakuntarahastoille jaettavaa tukea useammilla erityismäärärahoilla. Toimintavuonna 1998–99³²⁸ jatkettiin edellisinä vuosina aloitettujen maakunnallisten hankkeiden ja koululaisten kulttuuritoiminnan tukemista. Lisäksi myönnettiin uusi määräraha taiteen tukemiseen. Kulttuurirahaston julkilausuttuna tavoitteena oli nostaa erityisesti taiteen apurahojen osuutta.

Suurempia summia harvemmillle

1990-luvun alussa nähtiin Suomen Kulttuurirahastossa tärkeäksi jakaa aikaisempaa suurempia apurahoja sekä lisätä useampivuotisia väitöskirja-apurahoja. Katsottiin, että suuremmat apurahat mahdollistaisivat paremman rahoituksen uusille lupaaville kulttuurin aloille ja kansallisesti tärkeille tutkimustehtäville.

Ajatusta kokeiltiin alkuun myöntämällä yksittäisiä suuria apurahoja, niin kutsuttuja toteutusstipendejä. Suomen Kult-

tuurirahaston hallituksen puheenjohtaja Risto Ihmuotila totesi näiden kärkihankkeiden saaneen julkisuudessa kiitettävää huomiota.³²⁹

Ideologia syntyi jo 1980-luvulla, kun Suomen Kulttuuri-rahastolla alkoi olla käyttövaroja runsaasti. Koettiin, että suu-remmilla summilla oli suurempi kulttuuria viljelevä vaikutus. 1990-luvulla tätä ideologiaa lähdettiin toteuttamaan Kulttuuri-rahaston keskusrahastossa, josta esitettiin toivomus, että myös maakuntarahastot pyrkisivät tähän suuntaan.

Satakunnan rahasto lähti toteuttamaan uutta jakopolitiikka määrätietoisesti siitä huolimatta, että muutama hoitokunnan jäsen vastusti linjausta. He kokivat, että päätöksenteko oli helpompaa, jos apuraha pystyttiin jakamaan puoliksi kahdelle samanarvoiselle hakijalle. Myös apurahansaajien joukossa esiintyi lievää vastustusta siihen, että apurahoja ei jaettukaan mahdollisimman monille. Tätä tuli esiin henkilökohtaisena palautteena jäsenille ja asiamiehelle.³³⁰

Yliasiamies, professori Paavo Hohdin mukaan hoitokuntien taiteen edustajat vastustivat voimakkaammin suurten apurahojen jakamista. Hän epäili, että tämä johtuisi siitä, että taiteilijoilla itsellään on vaatimattomampi kokemus apurahojen koosta.

Taiteiden puolella myös haetaan pääsääntöisesti pienempiä apurahoja kuin tieteissä. Tämä saattaa johtua myös siitä, että taidetoimikunta myöntää pienempiä apurahoja, ja esimerkiksi usealla haastatellulla apurahansaajalla nämä kaksi apurahaa myöntävää tahoja sekoittuivat helposti keskenään. Kyse voi olla myös hakijan totutusta ajattelumallista, jonka mukaan taiteilijan ei kuuluisikaan ansaita paljoa³³¹.

Yliasiamies Paavo Hohdin mukaan maakuntarahastojen tavoitteena on ollut jakaa apurahoja ensisijaisesti uraansa aloitteleville nuorille. Tämä on korostunut erityisesti taiteen alalla. Tieteen puolella tarkoituksena oli auttaa uran alkuun tukemalla väitöskirjojen tekemistä. Tämä on vähitellen muuttumassa, tohtorikoulujen määrän lisääntyttyä, ja rahoitusajatus on siirtynyt Hohdin mukaan väitöskirjoista erilaisiin projekteihin.³³²

TAPAUS

LASTEN- JA NUORTENKULTTUURI PAINOPISTEALUEENA

Että sillon, kun voi lehtijutun yhteydessä julkasta, että tällanenkin lafka, kun Kulttuurirahasto on tukenut toimintaa, niin tottakai se antaa katu-uskottavuutta. Että ne apurahan saaneet voidaan ottaa enemmän tosissaan. Toisaalta sitten taas homma on vähän niinkin päin, että poikakuoron status on ollut Raumalla ihan käsittämättömän korkea – – että mä luulen että oikeestaan perusteena sille että rahaa on saatu aika hyvin, niin on nimenomaan se, että on pystytty näyttämään, että on ollut kilpailumenestystä, matkoilla menestystä, kunniaa, että on tuotu arvoa Suomelle ja suomalaiselle tekemiselle.

— Rauman Poikakuoron taiteellinen johtaja
Pasi Alosen haastattelu 24.3.2009 —

Vanhankylän koulun bändissä soittivat Rasmus Somerkoski, rummut, Juha Hujanen, basso, Veli-Matti Leppänen, hanuri, Toni Jantunen, koskettimet, Minna Sulonen, hanuri ja Joona Hokkanen, kitara. Ulvilan Vanhankylän koulussa julkaistiin koulun oppilaiden tekemä CD Yhteinen aurinko. Satakunnan rahastosta ryhmä sai apurahan musiikinäytelmän toteuttamiseksi vuonna 1999. (Kuva: Antti Suominen/ Satakunnan Kansa)

Vuodesta 1998 Satakunnan rahasto on jakanut keskusrahaston osoittamaa rahaa lasten- ja nuorten kulttuurin tukemiseen³³³. Suomen Kulttuurirahaston 60-vuotistaipaleen kunniaksi käynnistettiin peruskoululaisten kulttuuritoiminnan tukeminen. Ajatus lähti kunnioituksesta perustamiskeräyksen koululaisiin,

jotka keräsivät kansan kulttuuritahtoa adressein ympäri maata. Kulttuurirahasto katsoi, että sen oli nyt aika symbolisesti maksaa velkaa takaisin näille koululaisille.³³⁴

Kukin maakuntarahasto sai 100 000 markkaa käytettäväksi vähintään 10 000 markan³³⁵ suuruisina apurahoina koululaisten kulttuurihankkeisiin. Juhlavuoden kunniaksi 17 maakuntarahastoa jakoi 170 *koululaisstipendiä*. Ne suuntautuivat valtaosin taidepainotteisiin kohteisiin: musiikki- ja teatteriesitysten valmistamiseen, kuvataide-, valokuva- sekä monitaiteellisiin projekteihin.

Apurahojen saaman positiivisen vastaanoton kannustamana Kulttuurirahaston hallitus päätti jatkaa peruskoululaisten kulttuurin tukemista myös juhluvuoden jälkeen vuosittaisella 1,7 miljoonan markan avustuksella.³³⁶

Lastenkulttuuriin kohdennettu apuraha oli Satakunnan rahastossakin uusi idea. Perinteisesti suurin osa apurahoista oli jaettu varttuneemmille taiteen ja tieteen tekijöille, professoreille ja ammattitaiteilijoille. Apurahoja oli osoitettu myös lastenkulttuuriin, mutta varsinaisena painopistealueena se ei aikaisemmin ollut ollut. Alun kertaluontoisesta lisätuesta on tullut pysyvä osa rahaston toimintaa.

Kun uusi tukiala julkistettiin ensimmäistä kertaa haettavaksi vuonna 1998, tuli hakemuksia Satakunnan rahastoon 41 hakemusten yhteissummasta ylittäessä 630 000 markkaa³³⁷. Vuonna 2008 hakemuksia oli 30 ja haettujen apurahojen yhteismäärä yli 200 000 euroa. Vuonna 2009 hakemuksia tuli 19 ja noin 126 000 euroa.

Satakunnan rahasto on ottanut 2000-luvulla lasten- ja nuortenkulttuurin yhdeksi tärkeimmistä painopistealueistaan.

Vuonna 2009 myönnetyn Satakunnan rahaston apurahan avulla noormarkkulaisen Lassilan koulun oppilaat työstivät punkmusikaalia lakkautettavien kyläkoulujen muistoksi. Kuvassa nuoret näyttelijät Mikko Helenius ja Eveliina Lehmijoki. Taustalla vasemmalta Matias Yli-Anttila, Miska Lahdenperä, Mikael Yli-Anttila, Teijo Lahdenperä ja Aleks Pelkonen. (Kuva: Hanna Leppänen/ Satakunnan Kansa)

Se on esimerkiksi myöntänyt maakunnallisesti merkittävän hankkeen 30 000 euron apurahan 2000-luvun alussa toistuvasti lastenkulttuurille. Vuonna 2007 myönnettiin apuraha Satakunnan Monikulttuuriyhdistykselle maahanmuuttajalasten kulttuuritoimintaan ja vuonna 2009 Tuulimyllyn Puhaltajat ry:lle satakuntalaisten lasten ja nuorten orkestereiden yhteistoimintaan.

Rahaston asiamies Seppo Laakkonen kertoo, että hoitokunta toivoisi lasten- ja nuortenkulttuurin hankkeita olevan enemmän. Vuonna 2009 lasten- ja nuortenkulttuurin hakemusten määrä väheni yllättävästi. Syytä ei olla pystytty selvittämään, mutta Laakkonen epäilee alkaneen laman heikentäneen järjestäjien voimavaroja ja mahdollisuuksia.

Laakkosen mukaan nimenomaan laman kynnyksellä olisi tämänkaltaisen toiminta toivottavaa, sillä esimerkiksi kuntien mahdollisuudet rahoittaa hankkeita olivat rajalliset. Suomen Kulttuurirahaston organisaatiossa on *tämän vuosituhannen alun aikana lastenkulttuuri pidetty mielessä hyvin vahvasti.*

Musiikkia erityisryhmille

Yksi Satakunnan rahaston vuosina 1998–2009 jakamasta 97:stä lasten- ja nuortenkulttuurin apurahasta on mahdollistanut Raumalaisen Naulan koulun oppilaiden bändiharrastuksen. Kyseessä on autististen³³⁸ teini-ikäisten nuorten musiikkikerho. Erityisopettaja Taina Suvikas kertoo, että ajatus yhtyeen perustamiseen oli ollut mielessä jo jonkin aikaa, sillä koulun ulkopuolisia harrastuksia on hänen oppilaillaan hyvin vähän. Hän

oli huomannut oppilaidensa innostuksen koulun musiikkitunneilla harjoiteltuun yhteisoitantaan. Siitä syntyi ajatus koulun jälkeen järjestettävästä musiikkikerhosta, joka olisi mahdollista järjestää koulun tarjoamassa musiikkiluokassa.³³⁹

Apurahalla kerhoon hankittiin soittimia ja maksettiin korvausta toiselle kerhon ohjaajista. Toinen ohjaaja oli koulun henkilökuntaa ja teki työtä palkatta. Suvikas uskoo, ettei musiikkikerhoa olisi pystytty toteuttamaan koulupäivän jälkeisenä harrastustoimintana ilman apurahaa, etenkin kun 6–8 autistisen nuoren musiikkikerhon vetämiseen tarvitaan kaksi ohjaajaa.³⁴⁰

Suvikas toivoo, että kouluissa, erityisesti erityisluokilla, osattaisiin enemmän hyödyntää taidetta, elokuvia, ja muuta kulttuuria. Joillakin oppilailla voi vapaa-ajan toteuttaminen olla hyvinkin vaikeaa. Autistisilla nuorilla voi olla esimerkiksi vapaa-ajalla vanhempien kanssa liikkuminen todella ongelmallista. Tällaisissa tapauksissa saattaa nuorelta jäädä kokonaan harrastukset pois. Apuraha on ollut tältä kannalta erittäin tärkeä asia oppilaille.³⁴¹

Suvikkaasta apurahan saaminen tuntui sekä kannustukselta että tunnustukselta. Apurahasta oltiin erittäin ylpeitä. Apuraha toi myös näkyvyyttä yhteiselle. Nuoret saivat arvokasta esiintymiskokemusta esiintyessään vanhempainilloissa ja esimerkiksi eräillä 50-vuotisjuhlilla. Tärkeintä on ollut se, että nuoret ovat saaneet mahdollisuuden harrastaa ja esiintyä.

Sehän jo on tärkeää autistisille oppilaille, se itseluottamuksen tuleminen. Se, et pystyy menemään jonnekin ja esiintymään! Että on se aika monitahoinen se vaikutus tuolla musiikkikerholla.³⁴²

Satakunnan rahaston apuraha toimi eräänlaisena alkupääomana, sillä musiikkikerhoa pystytettiin sattuman oikusta jatkamaan. Koulun koulunkäyntiohjaajalle myönnettiin lisätunteja, joiden avulla on pystytty jatkamaan kerhon vetämistä.³⁴³ Suvikas on hyvin tyytyväinen kerholaisten kehitykseen:

Ne on kyl niin innostuneit, et on hieno kattoo! Ja oppilaille tää musiikkikerhotoiminta on tullu semmoseks automaattiseks, että tämmönen kuuluu olla! Ja jos se loppuis, niin... Saa nähdä sit, kun tämä on tällainen väliaikainen ratkaisu. – – Nyt, ku sä kysyt, et koska tää apuraha oli, niin sitä rupes oikeen miettiin, et hetkonen, et siitä on tosissaan jo niin paljon aikaa. On hienoa, että me ollaan kuitenkin pystytty pyörittämään tätä kerhoa sen apurahan jälkeenkin. Et se oli sellainen potkasu liikkeelle. Huomattiin, että tää on hyvä ja tää on tarpeellinen ja vanhemmilt tulee kokoajan sellast viestii, et pitäs olla enemmän tällasii. – – Varsinkin, kun ne [oppilaat] rupee oleen 15-, 16-vuotiaita, eikä ne pysty menee kotiin koulupäivän päätteeks, ni se on tosi hienoo, että on harrastustoimintaa.³⁴⁴

KULTTUURIASIANTUNTIJUUDEN VUODET 2001–2009

*Suomen kulttuurin pelto on vahva, mutta sitä pitää vaalia. Ei se kylvämättä ja kyntämättä menesty. – Kulttuurirahaston luottamus-
henkilöiden verkosto tuottaa peltoon jatkuvasti uutta kasvua. Maa-
kuntarahastoilla on tuntosarvet lähes joka kylässä. Lahjakuudet
pääsevät esille, asuivatpa he missä tahansa. Suomalainen saa myös
äänensä kuuluville, yhteiskuntamme on läpinäkyvä. – Vaikka
aikamme korostaa yksilöllisyyttä, on huolehdittava myös yhteisöl-
lisyydestä. Sitä ei saa kadottaa, mutta se ei saa myöskään kahlita luo-
vuutta. – Emme voi enää vetää rajaa kansallisen ja kansainvälisen
välille. Suomalaisen kulttuurin vahvuus tulee vuorovaikutuksesta.*

— Korkeimman hallinto-oikeuden presidentti, Suomen Kulttuuri-
rahaston hallintoneuvoston esimies Pekka Hallberg³⁴⁵ —

VUONNA 2000 VALITTIIN ENSIMMÄISTÄ KERTAA Unto Salon jälkeen³⁴⁶ Satakunnan rahaston hoitokunnan puheenjohtaja kulttuuriasiantuntijuuden perusteella³⁴⁷. Puheenjohtajaksi nimitettiin tuolloin Satakunnan museon museonjohtaja ja filosofian tohtori Leena Sammallahhti. Tämä suuntaus jatkui vuonna 2008, kun puheenjohtajaksi valittiin Kankaanpään musiikkiopiston rehtori ja kapellimestari Juhani Numminen sekä vuonna 2010 kulttuuriperinnön professori ja filosofian tohtori Outi Tuomi-Nikula. Satakunnan rahasto sai vuonna 2005 uuden asiamiehen, kauppatieteen tohtori Seppo Laakkosen³⁴⁸.

Kulttuuriasiantuntijuuden korostumiseen vaikutti paitsi maakuntaliiton poistuminen rahaston hoitokunnasta myös rahaston merkittävästi kasvaneet jakovarat, jotka mahdollistivat entistä suuremmat hankkeet. Nousi tarve kulttuurin kentän tarkasti tuntevalle päättäjällemme. Tämä korostui erityisesti tieteissä, sillä korkeakouluopetuksen lisäännyttyä maakunnassa myös väitöskirjan tekijät lisääntyivät.³⁴⁹

Vuonna 2000 Tampereen teknillisen korkeakoulun³⁵⁰ ja Turun kauppakorkeakoulun toiminnot yhdistettiin Porin korkeakouluysiköksi, joka on vuodesta 2003 toiminut nimellä Porin yliopistokeskus³⁵¹. Sen yhteyteen perustettiin vuonna 2001 Turun yliopiston Humanistisen tiedekunnan kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen laitos³⁵² sekä Tampereen yliopiston alainen Hyvinvointitutkimuksen yksikkö. Vuonna 2002 korkeakouluysikköön liitettiin Taideteollisen korkeakoulun Visuaalisen nykykulttuurin Porin yksikkö³⁵³. Vuonna 2009 Porin yliopistokeskuksessa toimi viisi yliopistoa 1 800 tutkinto-opiskelijan, 4 000 koulutukseen vuosittain osallistuvan ja 230 asiantuntijan muodostama monitieteellinen tiede- ja taideyhteisö.

Vuonna 2003 Kankaanpäähän perustettiin Tampereen teknillisen yliopiston Elektroniikan laitoksen Kankaanpään yksikkö ja vuonna 2005 Poriin Turun yliopiston lääketieteellisen tiedekunnan Porin yliopistollinen opetusterveyskeskus. Tampereen teknillisen yliopiston Hydraulikan ja automatiikan laitoksen tutkimusyksikkö perustettiin Raumalle keväällä 2005³⁵⁴.

Porilainen kirjailija Hanna-Riikka Kuisma on yksi Satakunnan rahaston yksivuotisen apurahan saajista. Kuismalle myönnettiin 16 000 euron apuraha kirjalliseen työskentelyyn Pirkeko ja Riitta Virannon rahastosta vuonna 2007. (Kuva: Tomi Glad/ Satakunnan Kansa 22.5.2007)

Näiden korkeakouluyksiköiden perustaminen Satakuntaan on vaikuttanut suoraan rahaston jakopolitiikkaan. Kun yksiköistä alkoi tulla väitöskirja ja post doc -tutkimusta, nousi tieteen hakemusten taso, jolloin Satakunnan rahasto pystyi rahoittamaan yhä enemmän korkeatasoista tutkimusta.

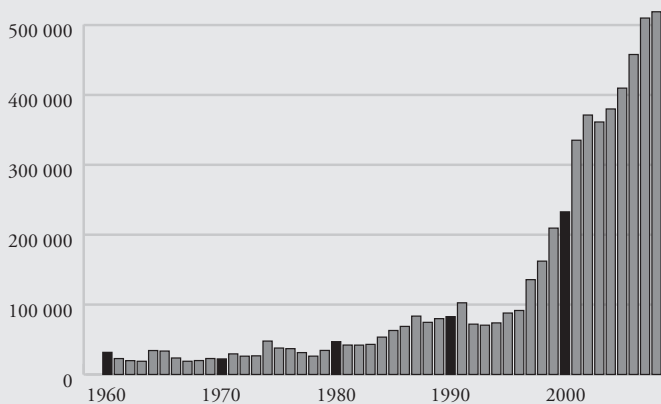
Maakuntarahastojen merkitys Suomen Kulttuurirahaston kokonaisuudessa korostui entisestään 2000-luvun alussa, kun keskusrahasto oli linjauksensa mukaisesti alkanut myöntää niille huomattavia lisäjakovaroja 1990-luvun lopulla³⁵⁵. 2000-luvun alussa noin puolet kaikista Kulttuurirahaston hakemuksista

suuntautui maakuntarahastoihin³⁵⁶. Myönnettyistä apurahoista ne kattoivat noin neljänneksen. Maakuntarahastojen apurahojen keskisuuruus oli kuitenkin keskusrahastoa pienempi.³⁵⁷

Maakuntarahastoissa on keskusrahaston linjausten mukaisesti määrätietoisesti pyritty kasvattamaan apurahojen kokoa³⁵⁸ muun muassa lisäämällä kokovuotisten työskentelyapurahojen määrää³⁵⁹. Pyrkimystä on korostettu etenkin taiteiden hakijoille, joiden hakemukset ja apurahat ovat olleet tieteitä pienempiä. 1990-luvun loppupuoliskolla taiteen osuus Kulttuurirahaston kokonaisuudessa kasvoi 30 prosentista 40 prosenttiin.³⁶⁰

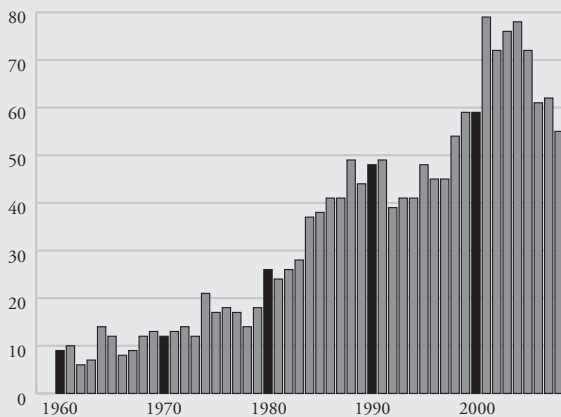
Vuonna 2005 myönnettiin ensimmäinen 16 000 euron suuruinen vuoden työskentelyapuraha porilaiselle taidegraafikko Esko Railolle. Vuonna 2006 kokovuotisen työskentelyapurahaan sai luvialainen kuvataiteilija Marjo Heino-Fihlman. Vuonna 2007 niitä myönnettiin jo neljä³⁶¹ ja vuonna 2008 viisi³⁶². Vuonna 2008 jaettiin ensimmäinen useampivuotinen työskentelyapuraha. Sen sai tanssitaiteilija Liisa Nojonen.

Satakunnan rahasto on onnistunut kasvattamaan apurahojen keskisuuruutta keskiavertoihin maakuntarahastoa voimak-

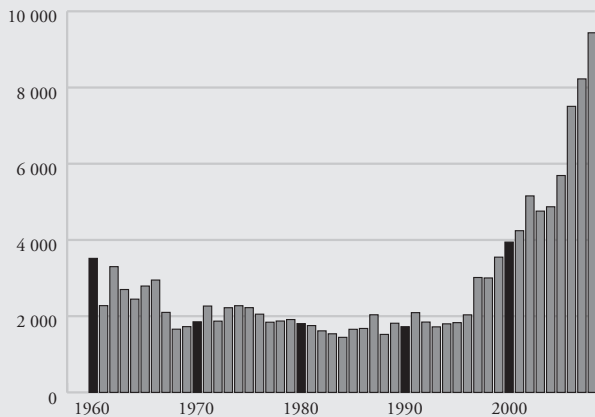

Kaavio 17: Satakunnan rahaston apurahat 1960- ja 2000-luvulla (vuoden 2008 €)

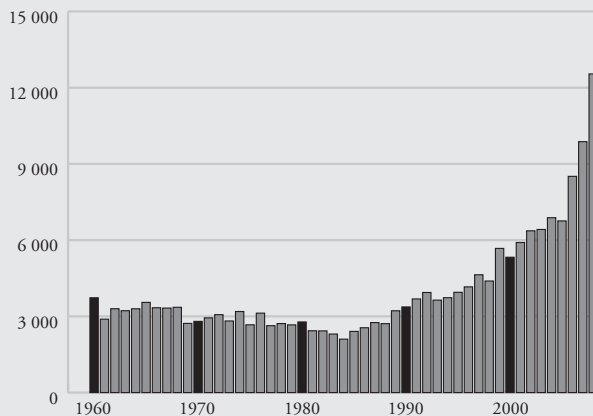
Kaavio 18: Apurahojen määrä 1960- ja 2000-luvulla

Kaavio 19: Myönnettyjen apurahojen keskiarvo 1960- ja 2000-luvulla (vuoden 2008 €)

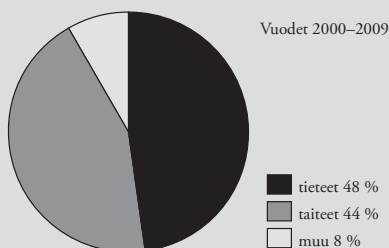

Kaavio 20: Haettujen apurahojen keskiarvo 1960- ja 2000-luvulla (vuoden 2008 €)

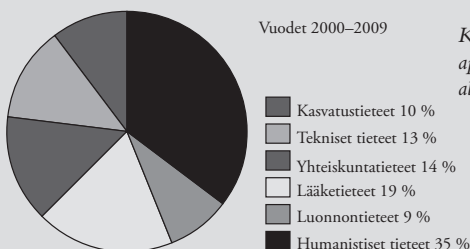

kaammin. Apurahojen koon kasvu alkoi näkyä jakovarojen lisääntyttyä 1990-luvun lopulla. Vaikka jakosumman kasvu on sittemmin hidastunut, jaetaan edelleen vuosittain entistä suurempia apurahoja.

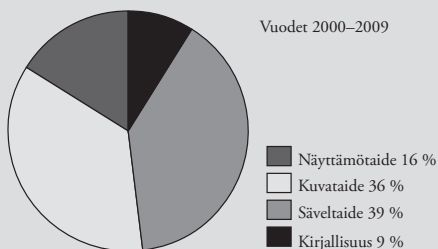
1990-lopulla alkanut suuntaus, suurempia apurahoja harvemmille, vakiintui yhdeksi hoitokunnan jakopolitiikan periaatteeksi. Niinpä, kun vuonna 2000 keskimääräinen apurahan

Kaavio 21: Apurahojen jakautuminen tieteet/ taiteet³⁶⁸

Kaavio 22: Tieteen apurahojen jakautuminen aloittain €

Kaavio 23: Taiteen apurahojen jakautuminen aloittain €

suuruus oli 3 900 euroa, oli se vuonna 2004 noin 4 800 euroa ja neljä vuotta myöhemmin jo yli 9 400 euroa.

Tieteen apurahat ovat olleet keskimäärin suurempia kuin taiteen apurahat. Vuosittaista vaihtelua tähän voi tuoda maakunnallisesti merkittävän hankkeen suuntautuminen taiteisiin. Maakunnallisesti merkittävän hankkeen suuruus on vaihdellut 20 000 – 30 000 euroon.

Satakunnan rahasto on tehnyt toimintavuonna 2009–10 kolmen vuoden strategisen linjauksen, jossa taiteiden ja tieteiden välinen suhde pyritään pitämään mahdollisuuksien mukaan tasasuuruisena kuitenkin ottamalla huomioon hakemusten määrä ja laatu. Linjauksella viestitään ulospäin sitä, että Satakunnan tilanne on yliopistokeskuksen lisääntyneen väitöskirjatuotannon johdosta muuttunut ja tieteiden osuus on noussut.³⁶³

Kalenterivuonna 2003 Satakunnan rahasto ei jakanut lainkaan apurahoja siirtymävaiheen takia, jolloin hakuaika muutettiin alkusyksystä tammikuulle.³⁶⁴ Vaikka vuosijuhlaa ei pidettykään, halusi Satakunnan rahaston hoitokunta muistaa kulttuurintuottajia järjestämällä *Perinteinen käsityö Satakunnassa – Tarpeetonta perinnettä vai alueellinen voimavara?* -seminaarin Porin yliopistokeskuksessa 23.9.2003.

Uusien tieteen- ja taiteenalojen tarpeisiin vastaaminen johti hakualojen uudelleenluokitteluun siten, että hankkeissa korostuivat nyt monitieteisyys, poikkitaiteellisuus ja kansainvälisyys.³⁶⁵ Selkeä parannus apurahalla toimivien elinoloihin oli sosiaaliturvan liittäminen apurahaan vuoden 2009 alusta³⁶⁶. Tämän uudistuksen myötä on perusteita entisestään lisätä kaksi ja kolmivuotisten apurahojen määrää.³⁶⁷

2000-luvun alussa tieteille myönnettiin enemmän tukea kuin taiteille. Tieteiden apurahoissa alkoi lisäksi näkyä hakemusten laadun paraneminen, kun Porin yliopistokeskus alkoi tuottaa väitöskirjatutkimuksia. Toisaalta yliopistojen tarjoama tohtorikoulutus on myös helpottanut hakupainetta joillakin aloilla.

Satakunnan rahaston tieteen apurahat jakautuivat aikaisempaa tasaisemmin 2000-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä. Teknisten tieteiden ja kasvatustieteiden osuudet kasvoivat luonnontieteiden menettäessä osuuttaan. Yli kolmasosa jaettiin kuitenkin humanistisille aloille³⁶⁹.

Taiteiden apurahoja hallitsivat kuva- ja säveltaiteet. Näytämötaiteen osuus kasvoi³⁷⁰ aikaisemmasta. Taideteollisen korkeakoulun jalkautuminen Porin yliopistokeskukseen alkoi näkyä taiteen apurahoissa vuosikymmen lopulla.

Vuoden 2009 Satakuntaliiton matkailuesite luonnehtii maakuntaa *Meren ja musiikin Satakunnaksi*. Säveltaiteilla onkin Satakunnassa vahva jalansija³⁷¹: Esimerkiksi raumalaisen H. J. Nortamon merimieslauluja pidetään hyvin satakuntalaisina. Satakuntalaisen klassisen musiikin suuri nimi on porilainen Selim Palmgren. Porin kaupunginorkesteri, nykyinen Pori Sinfonietta, on toiminut vuodesta 1937. Myös kuorolaulussa on kunnostauduttu. Tunnetuimpia ovat Rauman ja Porin poika-kuorot, Merikarvian mieslaulajat ja Porin Mies-Laulu, jonka johtajana oli tunnettu kuoromies hammaslääkäri Altti Järvinen³⁷². Kirkkokuoroista esimerkiksi Tyrvään kirkkokuoro ja Porin Filharmoninen kuoro ovat saavuttaneet korkean tason. Lisäksi Porin Oopperayhdistys esittää oopperataiteen klassisia teoksia.

Musiikkiopistojen korkeatasoisesta opetuksesta on osoituksena muun muassa Rauman Poikasoihtokunta. Kankaanpäässä musiikkikoulutus on ollut luovaa ja monipuolista muun muassa opetusneuvos Liisa Mattila-Oukarin³⁷³ panostuksesta. Pelimannimusiikkia on voitu kuunnella vuodesta 1969 *Kiikoisten purpurijuhlilla*, Ikaalisten *Satahäme soi* -tapahtumassa ja Eurassa, jossa järjestetään mestaripelimanni Kustaa Järvisen mukaan nimetty *Kustaan soitto*.³⁷⁴

Vuonna 2005 Satakunnan rahasto vastaanotti porilaisten sisarusten Pirkko ja Riitta Virannon nimikkorahaston. Nimikkorahaston tarkoitus on yleinen, eli testamenttiin ei ole liitetty varoja suuntaavia rajoitteita. Pirkko ja Riitta Virannon rahas-

Porilainen teatteri-ilmaisuohjaaja Reetta Vehkalahti sai työryhmineen 6 000 euron apurahan Satakunnan Kulttuurirahastolta vuonna 2006 Odyssiaan perustuvan Harharetket -näytelmän valmistamiseen sekä 7 000 euron apurahan vuonna 2008 esityksen, leikin ja draamaseikkailun dramaturgiaa käsittelevän oppaan kirjoittamiseen Teresia Lönnströmin rahastosta. (Kuva: Heikki Westergård/ Satakunnan Kansa 14.5.2008.)

to on ainoa Satakunnan rahastoon 2000-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä liitetty rahasto. Nimikkorahastojen osuus jaetuista apurahoista on pienentynyt keskusrahaston tuen lisäennyttä. Vielä 1990-luvulla nimikkorahastojen osuus saattoi olla jopa 83 prosenttia jaettavista apurahoista. 2000-luvulla nimikkorahastojen osuus apurahoista on ollut noin 60 prosenttia.

Vuoden 2009 alusta maakuntarahastot siirtyivät sähköiseen apurahojen hakujärjestelmään ja vuoteen 2010 mennessä myös

yhteiseen hakuaikaan 10.1.–10.2. aikaisemman seitsemän sijaan.³⁷⁵ Mahdollisuutta lähettää hakemuksensa totuttuun tapaan postitse käytti hyväkseen vuoden 2009 haussa vain noin yksi prosentti hakijoista. Satakunnan rahastossa muutos sähköiseen järjestelmään ilmeisesti näkyi hakemusten kokonaismäärän laskuna, joka koski kotiseututyötä, lääketiedettä, naisia ja henkilökohtaisia apurahoja. Tästä huolimatta haettu hakusumma kasvoi maakuntarahastoissa yhteensä yli 14 000 000 eurolla.³⁷⁶ Siirtyminen sähköiseen hakujärjestelmään sujui yleisesti ottaen ongelmitta³⁷⁷.

Taloudellinen huippu

Koska Kulttuurirahaston omaisuus on sijoitettu pörssiosakkeisiin, korkoinstrumentteihin ja kiinteistöihin, heijastuu yleinen

Pirkko ja Riitta Viranto

taloudellinen tilanne suoraan Rahaston jakovaroihin. Myönteisen talouskehityksen seurauksena Kulttuurirahaston pääoma kasvoi voimakkaasti vuoden 1990-luvun puolivälistä aina vuoteen 2007 saakka.

Vuosikymmenen lopulla kansainvälinen finanssikriisi ja talouslama koettelivat Rahastoa. Pörssiosakkeiden arvot laskivat vuoden 2008 aikana samalle tasolle kuin kymmenen vuotta aikaisemmin.³⁷⁸ Suomen Kulttuurirahasto kasvatti lihavina vuosina kuitenkin vahvan kassan, joka turvaa apurahojen tason muutamaksi vuodeksi eteenpäin.

Rahasto pyrkii mahdollisimman kauan pitämään jakovarar entisellään. Kulttuurirahaston varallisuus on hyvin hajautettu ja kestää pidemmänkin taantumun³⁷⁹. Jos taantuma pitkittyy useita vuosia, joutuu myös Kulttuurirahasto sopeuttamaan toimintansa vallitseviin olosuhteisiin³⁸⁰. Pahimmassa tapauksessa Kulttuurirahasto joutuu laskemaan jaettavien apurahojen määrää, mutta toiminnan jatkuminen ei tule olemaan vaarassa, koska Rahasto on velaton ja toimii ainoastaan omalla pääomallaan³⁸¹.

Laman myötä myös kuntien ja valtion kulttuurin tuki on heikentynyt vuosikymmenen loppua kohti. 2000-luvun ensimmäisellä kymmenyksellä Rahastoa puhutti edelleen säätiölaki ja lahjoitusten verovähennyskelpoisuus. Valtion ja kuntien rooli kulttuurin suurimpina vaikuttajina on kiistaton, mutta tämä vaikutus kohdistuu suurimmalta osin instituutioiden ja laitosten rahoittamiseen, eikä niinkään yksittäisille kulttuurintuottajille. Sen sijaan säätiöiden kulttuuripoliittinen vaikuttaminen kasvoi suhteessa jaettavien summien myötä.

Säätiöiden suhde julkiseen valtaan on pitkään ollut pohdinnan kohde. Suomen Kulttuurirahasto ei ole sidoksissa valtioon, sillä se ei saa siltä taloudellista tukea. Rahasto on aatteellisesti ja taloudellisesti itsenäinen. Kuitenkin Kulttuurirahasto toivoisi valtiolta kannustusta ja säätiötoiminnan helpottamista esimerkiksi lainsäädännön kautta³⁸².

Yliopistolain uudistuessa vuoden 2010 alusta yliopistojen taloudellinen asema muuttui valtion tilivirastoaseman jäädessä

historiaan. Yliopistoille tuli mahdollisuus harjoittaa elinkeino- ja sijoitustoimintaa sekä ottaa vastaan entistä vapaammin lahjoituksia. Valtio tukee myös yliopistojen taseita suhteessa niiden yksityiseen pääomaan. Kulttuurirahaston piirissä uskotaan, että tulevaisuuden lahjoitukset saattavat suuntautua yliopistojen lisääntyneen varainhankinnan johdosta yhä enemmän suoraan yliopistoille.³⁸³

Suomen yliopistouudistus on samansuuntainen kuin useassa muussa OECD-maassa toteutetut reformit. Kasvattamalla yliopistojen taloudellista ja hallinnollista autonomiaa niistä halutaan kehittää entistä joustavampia, monimuotoisempia ja tehokkaampia. Säätiöille yliopistouudistus luo kehitystarpeita apurahamuotoisen tutkimusrahoituksen toteuttamistavoissa. Lisäksi yliopistot astuvat uuteen rooliin, apurahanhakijoiksi. Suomen Kulttuurirahaston hallitus on asettanut yhden työryhmistään pohtimaan apurahatoiminnan kehittämistä yliopistojen uudistuneen aseman johdosta.³⁸⁴

Hoitokunnan metamorfoosi

2000-luvun alussa ovat merkittävien kulttuurihankkeiden tunnistaminen ja uusien riskihankkeiden löytäminen nousseet keskeisiksi hoitokunnan haasteiksi. Rahaston vahvimpiin menestystekijöihin kuuluukin huippuluokan asiantuntemus päätöksenteossa.³⁸⁵

Suomen Kulttuurirahaston yliasiamies Paavo Hohdin mukaan Kulttuurirahasto valmistautui vuonna 2003 rakennemuutosten myötä historiansa suurimpaan kuuluvaan uudistukseen. Uudistus selkeytti hallintorakennetta siirtämällä Rahaston omaisuudenhoidon kokonaisuudessaan säätiölle ja hallitukselle, ja aatteellisen työn, kulttuuripoliittisen aloitteellisuuden, kannatusyhdistykselle.³⁸⁶

Uudistus astui voimaan 1.10.2004³⁸⁷. Sen myötä maakuntarahastojen perustamisessa mukana olleet muut kulttuurista kiinnostuneet tahot menettivät vanhan oikeutensa nimetä jäseniä hoitokuntiin. Näin Satakunnan rahaston hoitokunnan ulkopuoliset mandaatit, Satakuntaliiton ja Satakuntalaisen Osakunnan edustajat, jäivät erovuoronsa jälkeen pois.³⁸⁸

Muistan vielä, miten se käytännössä tapahtui, kun kävin Pekka Turusen luona, joka oli maakuntajohtajana, ja kysyin, että mitä mieltä olet, kun tällainen sääntöjen muutos tulee, ettei teille enää tule mandaattia. Mutta kuitenkin, jos teillä on hyviä ihmisiä, niin me itse valitaan ne, niin Pekka sanoi, että – – kyllä se hallituskin ne joka tapauksessa sillä tavalla päättäisi, mitä minä niille esitän. – – Puheenjohtajien koulutustilaisuudessa Hohti kertoi, että tää on herättänyt toisissa maakuntarahastoissa todella pahaa närää ja muutos on nähty heidän valtaansa vähentävänä. – – Että sitä vasten meillä meni sitten aika hyvin tämä [sääntöuudistus].³⁸⁹

Yhteistyö on kuitenkin jatkunut tiiviinä Satakuntaliittoon. Satakunnan rahasto pyrkiikin toimimaan yhteistyössä monien alueen yhteisöjen kanssa. Esimerkiksi Porin yliopistokeskukseen rahastolla on vahva side. Yhteistyötahot ovat tärkeä väylä maakunnan tavoittamisessa sekä mahdollisessa omassa kulttuuritoiminnassa.³⁹⁰

Politisoituneisuus ei näkynyt ainoastaan rahaston piirissä vaan politiikka oli esillä muutoinkin Satakunnassa 1990-luvulla.³⁹¹

Ulkopuolisia asiantuntijoita ei varsinaisesti konsultoida, vaan jokainen jäsen käyttää henkilökohtaisesti apunaan asiantuntijaverkostoa oman alansa hakemuksiin tarpeen vaatiessa. Asiantuntijatoiminta Satakunnan rahastossa on epämuodollista, lähinnä kartoittavaa keskustelua. Lausuntoja ei kirjata virallisiin dokumentteihin. Ehdoton päätävävalta on hoitokunnalla.

Suuret suunnitelmat

Kulttuuripoliittinen aloitteellisuus ja oman toiminnan osuus nousivat esille yhä voimakkaammin 2000-luvun alussa. Apurahojen jaon lisäksi maakuntarahastot järjestivät omaa kulttuuri-toimintaa kuten erilaisia kulttuuriaiheisia seminaaritilaisuuksia.

Vaikka Kulttuurirahasto katsoo pystyvänsä tukemaan tehokkaimmin apurahapolitiikallaan, on se siitä huolimatta vilkastuttanut kulttuuri-toimintaansa toimeenpanemalla mittavia hankkeita kuten Maakunnalliset Soittimet, Kirjatalkoot ja nuorisohanke Myrsky.

Maakuntarahastojen kulttuuripoliittinen aktiivisuus ja aloitteellisuus sekä keskinäinen yhteistyö ovat lisääntyneet vuosikymmenen aikana varallisuuden kasvun myötä. On herännyt kiinnostus kulttuuripoliittisiin toimiin, joiden vaikutus ylittää yksittäisen hankkeen rajat. 2000-luvun alussa alettiin rahaston ulkopuolelle suuntautuvan aktiivisuuden ohella suunnitella tarkemmin myös rahaston sisäistä toimintaa.³⁹² Apurahatoiminta on edelleen Satakunnan rahaston tärkein toimintamuoto.

Viime aikoina Suomen Kulttuurirahasto on omaksunut mallin, jossa hankkeet ideoidaan ja suunnitellaan Rahastossa asiantuntijoita käyttäen ja etsitään sen toteuttajaksi yhteistyökumppaneita. Tästä uskotaan muodostuvan Kulttuurirahaston toiminnan kolmas päämuoto, joka yhdistää omien hankkeiden ja apurahojen edut.³⁹³

Vuosikymmenien ajan Satakunnan rahastossa keskityttiin apurahan jakamiseen ja sitä kautta tapahtuvaan välilliseen kulttuuripoliittiseen vaikuttamiseen. Tämä on vähitellen kääntymässä keskusrahaston viitoittamalle kulttuuri-toimijuuden tielle. Satakunnan rahasto ei aio kuitenkaan lähivuosina ottaa voimakasta tekijän roolia. Sen sijaan se haluaa aktivoida paikallisia toimijoita ja on valmis osallistumaan keskusteluun ja yhteistyöhankkeisiin. Satakunnan rahaston asiamies Seppo Laakkonen kuitenkin korostaa:

Porilainen basisti ja jazzmuusikko Jouni Hokkanen on moninkertainen Satakunnan rahaston apurahansaaja. Hän on saanut 10 000 markkaa vuonna 2000 opiskeleluun Sibelius-Akatemiassa, 3 500 euroa työryhmineen vuonna 2002 jazzhistorian luennointiin ja 3 000 euroa konsertointiin vuonna 2005. Lisäksi hänelle myönnettiin 11 000 euron apuraha vuonna 2009 kontrabassokonserton säveltämistyöhön. (Kuva: Jenni Gästgivar/ Satakunnan Kansa 4.11.2008.)

Edelleenhän meillä pääsääntöisesti lähdetään liikkeelle siitä, että hoitokuntia kannustetaan keskustelemaan painotuksista, – – että mitä jaossa painotetaan nyt tai lähivuosina. Tämä on tuonut maakuntarahaston yleisrahastoilmeeseen hieman uusia piirteitä, mutta edelleenkin Satakunnan rahasto lähtee liikkeelle siitä, että meillä ei maakunnissa niinkään ole pulaa tekijöistä ja toimijoista vaan rahasta. Ja näin ollen rahasto ei lähde rahavaroineen kilpailemaan maakunnan omien toimijoiden kanssa.³⁹⁴

Keskusrahasto ei ota kantaa maakuntarahastojen päätöksiin kulttuuritoiminnan aktiivisuuden tasosta, sillä se uskoo paikallisten hoitokuntien harkintakykyyn kunkin maakunnan erilaisten tarpeiden tunnistamisesta³⁹⁵. Lisäksi sellaisissa maakunnissa, joissa esimerkiksi toimii puolipäiväinen asiamies, on enemmän mahdollisuuksia paneutua kulttuuritoimintaan ja käynnistää omia hankkeita.³⁹⁶

Ainakaan tähän mennessä Satakunnassa ei ole ollut minkäänlaista painetta löytää tekijää, kun vähän vihjaa. Että maakunnasta löytyy kyllä hyviä tekijöitä. Enemmän on kysymys vaan siitä, että siellä ei ole tarpeeksi ollut resursseja.³⁹⁷

Myös tekijöiden rekrytointi ja tarpeen kartoittaminen on kulttuuritoimintaa. Asiamies Seppo Laakkonen kertoo:

Joka vuosi aina vuoden lopulla hoitokunta käy perusteellisen keskustelun siitä, mitä painotuksia se haluaa sisällyttää – – seuraavan vuoden hakuun. Ja ne pannaan selvästi näkyviin jo ilmoittelussa. Asiamies kiertelee maakunnassa. – – On havaittu, että meidän tällainen aloitteentekijän rooli on tärkeä. Panemme hankkeita alulle, jos näemme, että ne ovat yhteiskunnallisesti merkittäviä. – – ja sitten toivomme, että hankkeella pitäisi olla jatkaja, että siitä tulisi vakiintunutta toimintaa.³⁹⁸

2000-luvun alku on ollut Suomen Kulttuurirahastossa kehityksen aikaa. Organisaatiossa on pantu liikkeelle uudistuksia ja käynnissä on myös ollut sukupolvenvaihdos. Aktiivisella kulttuuritoimijan roolilla Rahasto toivoo vievänsä asioita myös päättäjien tietoisuuteen.³⁹⁹

Kulttuurirahaston oman kulttuuritoiminnan yleisperiaatteena on, että Rahasto tarttuu vain niihin kohteisiin, joille ei jo löydy tekijöitä. Rahasto uskoo, että muiden ratkaisuihin vaikuttaminen moninkertaistaa oman kulttuuritoiminnan tehon. Se etsiikin toimintatapoja, joilla voisi vaikuttaa julkisen vallan ja kolmannen sektorin toimintaan. Kulttuurirahasto uskoo suhteensa valtioon toteutuvan parhaiten pyrkiessään saamaan julkiset toimijat mukaan omiin aloitteisiinsa ja tavoitteisiinsa. Jos hankkeille halutaan kerrannaisvaikutuksia, muut on saatava seuraamaan esimerkkiä.⁴⁰⁰

Myös yhteistyötä maakuntarahastojen hoitokuntien kesken on lisätty. Vuoden 2000 maakuntarahastojen neuvottelupäivien yhteydessä virisi ajatus hoitokuntien jäsenten yhteisestä keskustelutilaisuudesta, joka sittemmin toteutettiin Hämeenlinnassa. Satakunnan rahaston hoitokunnan jäsenet vaihtoivat ajatuksia Hämeen, Pirkanmaan ja Päijät-Hämeen rahastojen kanssa muun muassa hoitokuntatyöskentelystä ja maakuntarahastojen roolista omalla alueellaan.⁴⁰¹

Koska Kulttuurirahasto on halunnut lisätä kulttuuripoliittista aktiivisuuttaan, se laati *Aatteista tekoihin – Suomen Kulttuurirahaston kulttuuripoliittiset päämäärät ja oma kulttuuritoiminta* -ohjelman⁴⁰². *Aatteista tekoihin* on lähivuosien kulttuuripoliittinen strategia, jota myös maakuntarahastot voivat harkintansa mukaan noudattaa. Ohjelmaa noudattamalla Kulttuurirahasto haluaa kantaa vastuuta kansallisesta ja yhteiskunnallisesta eheydestä, tukea lasten ja nuorten kulttuuriharrastusta, nostaa kulttuurin marginaalista yhteiskunnan ytimeen ja panostaa uhanalaisen kulttuuripääoman vaalimiseen.⁴⁰³

TAPAUS

MAAKUNNALLISESTI MERKITTÄVÄT HANKKEET

Kulttuurirahasto on maakuntarahastoinen Suomen ytimessä, mutta sen uloimmat renkaat ovat jo maailmalla. – Globalisaatiota tarkastellaan yleensä tietoyhteiskunnan ja talouskehityksen kannalta. Kuitenkin olennainen näkökulma avautuu kulttuurien vuorovaikutuksesta.
– Tarvitsemme ennakkoluulottomuutta ja innostusta kulttuurielämän kaikilla aloilla. On taottava kulttuuritahto teoiksi. On tuettava luovuutta, lahjakkaita nuoria tutkijoita ja taiteilijoita, osaamista ja käden taitoja.

*— Korkeimman hallinto-oikeuden presidentti
Pekka Hallberg⁴⁰⁴ —*

Intendentti Hilikka Viitala tekee Satakunnan rahaston maakunnallisesti merkittävän hankkeen apurahalla Selkämeren tunnetuksi. (Kuva: Hanna Leppänen/Satakunnan Kansa)

Apurahojen jaossa ovat keskeisinä kriteereinä alusta saakka olleet satakuntakeskeisyys ja kulttuuripoliittinen vaikuttavuus. Kun apurahojen keskikoko kasvoi 1980- ja 1990- luvulla, alettiin kiinnittää huomiota kärkihankkeiden valintaan. Keskusrahasto kannusti näkyvästi maakuntarahastoja tämänkaltaiseen jakopolitiikkaan.

Suomen Kulttuurirahasto tuki suuntausta tarjoamalla lisäavustusta maakunnallisesti merkittäviin hankkeisiin⁴⁰⁵. Satakunnan rahastossa tämän uuden hakualan hankkeiden haluttiin koskettavan vaikuttavuudeltaan mahdollisimman laajasti koko maakuntaa. Suomen Kulttuurirahaston yliasiamies Paavo Hohti kertoo, että maakunnallisesti merkittävien hankkeiden tuki oli reagointia myös 1970–1990 -luvun projektitukijärjestelmän toimimattomuuteen. Keskusrahaston hallitus koki, että

oli parempi, että vastuu hankkeiden päätösvalasta siirtyy kokonaisuudessaan maakuntiin.⁴⁰⁶

Ensimmäisen kerran Satakunnan rahasto myönsi maakunnallisesti merkittävän hankkeen apurahan vuonna 2002. Filosofian tohtori Outi Tuomi-Nikula ja hänen työryhmänsä saivat tuolloin 20 000 euron apurahan *Perinteisen käsityön taitajat Satakunnassa* - dokumentointiin, elvytykseen ja tuotteistamiseen.

Seuraavan maakunnallisesti merkittävän hankkeen apurahan, 20 000 euroa, sai vuonna 2006 kaarinalainen filosofian tohtori Kari Uotila työryhmineen. Hanke koski 0–1500 jKr.

Kari Uotila teki maakunnallisesti merkittävän hankkeen apurahan avulla viikinkiajan mallinnoksiin liittyen ilmakuvauksia Eurassa zeppelinin kanssa. Kauttua Vanhan kylän yllä leijuneen nelimetrisen mustan heliumpallon alapuolelle kiinnitetty digikamera kuvasi pellossa ilmakuvissa näkyviä kulttuurijälkiä. (Kuva: Erkki Saari-
nen/Satakunnan Kansa.)⁴⁰⁸

Euran, Köyliön ja Eurajoen alueen viljelyn ja asutushistorian post doc -tutkimusta. Uotila on suomalaisen digiarkeologian edelläkävijä. Digiarkeologiassa mennyttä maailmaa lähestytään kolmiulotteisten maisemamallinnosten avulla. Mallinnoksiin liitetty geologinen ja arkeologinen data tekevät animaatioita, jotka helpottavat maiseman muutosten tajuamista.⁴⁰⁷

Vuonna 2007 Maakunnallisesti merkittävän hankkeen apurahan, 30 000 euroa, sai porilainen Satakunnan Monikulttuuriyhdistys ry maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten musiikkiharrastusten tukemiseen Satakunnassa ja vuonna 2008 valtiotieteen tohtori Timo Aro Satakunnan kaltaisten taantuneiden alueiden väestönkehitykseen vaikuttamista käsittelevään post doc -tutkimukseen.

Juhlavuoden 2009 kunniaksi oli ajatuksena jakaa yksi 50 000 euron apuraha maakunnallisesti merkittävälle hankkeelle. Sopivan suurhankkeen puutteessa hoitokunta kuitenkin päätti jakaa kaksi 30 000 euron apuraha. Apurahat myönnettiin säkyläläiselle Tuulimyllyn Puhaltajat ry -yhdistykselle Satakunnan lasten ja nuorten orkesteritoiminnan kehittämiseen⁴⁰⁹ sekä porilaiselle Luontotalo Arkin intendentti, filosofian maisteri Hilkka Viitalalle ja hänen työryhmälleen *Lento yli selkämeren* -dokumenttielokuvan tuottamiseen. Viimeksi mainittu apuraha liittyi saman vuoden Satakunnan Selkämeri-teemaan⁴¹⁰.

Perinteisen käsityön taitajat satakunnassa

Vuoden 2002 maakunnallisesti merkittävä hanke oli *Perinteisen käsityön taitajat Satakunnassa – dokumentointi, elvyttäminen ja tuot-*

teistaminen (1.1.2003–31.12.2005). Hankkeen päämääränä oli selvittää, mitä perinteinen satakuntalainen käsityö on, ja mikä sen asema on Satakunnassa. Tarkoituksena oli lisäksi kerätä ja dokumentoida tietoa maakunnan käsityöperinteestä sekä tuoda sitä tunnetuksi julkaisu-, näyttely- ja kurssitoiminnalla⁴¹¹.

Hankkeeseen liittyi myös Satakunnan rahaston vuonna 2005 erikseen rahoittama kansainvälinen *Tekijältä kuluttajalle – markkinointi ja tuoteistaminen käsityöyrittäjän kompastuskiviä?* -seminaari, jossa tarkasteltiin perinteisen käsityön maakunnallista ja kansainvälistä tilannetta sekä etsittiin keinoja perinteisen käsityön säilymiselle. Seminaarissa alan asiantuntijat keskustelivat satakuntalaisesta käsityöstä osana kulttuuriperintöä eurooppalaisesta, historiallisesta ja matkailullisesta näkökulmasta.

Toinen aiheen tiimoilta järjestetty seminaari, *Perinteinen käsityö Satakunnassa – tarpeetonta perinnettä vai alueellinen voimavara*, käsitteli projektin tuloksia.

Päähankkeen projektityöhön osallistui neljätoista Turun yliopiston kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen laitoksen opiskelijaa, jotka dokumentoivat haastatellen ja kuvaten satakuntalaisia taitajia ja tuotteita, kuten keinuhevosiä, raumalaista pitsinnypläystä, lappilaisia puukkoja, pärekorin tekijöitä, satakuntalaisia ryijyjä, tuohitöitä, kansanomaisia veneitä ja perinnet materiaaleja. Hankerahoituksella kustannettiin työryhmälle koituneet kulut; matkat, palkkiot, näyttelyn pystyttäminen, seminaari sekä hankkeesta tehty julkaisu⁴¹². Projektin vetäjänä toimi laitoksen kulttuuriperinnön tutkimuksen professori Outi Tuomi-Nikula.

Hankkeesta valmistettiin kolme erillisraporttia, neljä julkaisua ja neljä praktikumia. Lisäksi opiskelijat tuottivat dokument-

tifilmin ja satoja digitalisoituja valokuvia. Aineisto poiki myös useita kandidaatintutkielmia, pro gradu -töitä ja parhaillaan on käsityöaiheesta valmisteilla myös väitöskirja. Hankkeen anti oli nähtävillä Satakunnan Museossa 1.3.–5.6.2005 näyttelyssä *Käsi työssä – Tekijöitä, taitoa ja tuotteita Satakunnassa*.⁴¹³

Hankkeen idea on lähtöisin projektin vetäjän, Outi Tuomi-Nikulan huomiosta, jonka mukaan hänen hyvin tuntemassaan Saksassa perinteinen käsityö on lähes hävinnyt. Tuomi-Nikula kertoo halunneensa selvittää, paljonko käsityöntekijöitä vielä oli Satakunnassa, millaisia tuotteita he valmistsivat ja mistä he olivat löydettävissä.

Tuomi-Nikula oli alusta saakka mukana kehittämässä Po-riin suunniteltua humanistista koulutusta. Kun se toteutui syksyllä 2001, hänet valittiin kulttuurituotannon ja maiseman- tutkimuksen koulutusohjelman ja laitoksen johtajaksi. Yksi tärkeitä päämääriä laitoksen toiminnassa oli tuolloin opetuksen sitominen maakunnallisiin hankkeisiin, joilla pyrittiin tavoitta- maan alueellista vaikuttavuutta. Turun yliopistolla ei ollut kui- tenkaan varoja projektitoimintaan ja siksi hankkeille oli alusta saakka pyrittävä saamaan ulkopuolista rahoitusta.

Apuraha oli Tuomi-Nikulan mukaan hankkeen toteutu- misen edellytys. Tavoitteisiin päästiin suunnitellun mukaisesti. Tärkeää oli myös, että hankkeessa mukana olleet sadat sata- kuntalaiset käsityöläiset innostuivat asiasta ja verkostoituivat. Projektin lopuksi järjestetty näyttely Satakunnan museossa oheishjelmineen sekä kansainvälinen seminaari ja julkaisu toivat näkyvyyttä ja tietoisuutta Satakunnasta käsityöntekijöi- den maakuntana.⁴¹⁴

Professori Outi Tuomi-Nikula veti työryhmää, joka tallensi Satakunnan rahaston apurahalla satakuntalaisia kädentaitoja. (Kuva: Pekka Mäkinen/ Satakunnan Kansa)

Apuraha ja sen mahdollistaman hankkeen merkitys oli suuri vasta ensiaskeleitaan ottavalle kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen laitokselle. Projektin oli ensimmäinen ulkopuolisella rahoituksella toteutettu suurempi hanke kulttuuriperinnön tutkimuksen oppiaineessa. Sen organisointi ja toteutus on ollut suuntaa antava laitoksen myöhemmille hankkeille ja opiskelijoiden intressien suuntauksille. Tuomi-Nikulan mukaan Satakunnan rahaston myöntämä maakunnallisesti merkittävän hankkeen apuraha toi ja vakiinnutti Kulttuuriperinnön tutkimus -oppiaineeseen työskentelytapoja, joissa keskeistä on yhteistyö alueen toimijoiden kanssa. Lisäksi hän luettelee projektin muita vaikutuksia seuraavanlaisesti:

Projektin hallinnointi ja johtaminen toi itselleni paljon hyvää kokemusta ja Satakunta-tuntemusta. Opiskelijoille se oli innostava ja monipuolinen hanke, jossa he oppivat projektityöskentelyä ryhmänä. Suuren näyttelyn tekeminen Satakunnan museoon oli voimainponnistus, jossa kaikkien oli oltava mukana. Se myös tiivisti yhteistyötä museon kanssa. Pienikin korvaus tehdystä työstä on opiskelijoille erittäin kannustavaa. Projektin kautta oppiaineemme ja laitoksemme sai paljon positiivista julkisuutta. Pidin itse aiheesta esitelmiä erilaisissa tilaisuuksissa, jolloin oli mahdollista esitellä paitsi hanketta, myös koko koulutusohjelmaamme, jonka johtajana olin vuosina 2001–2006. Se oli elintärkeää laitoksen toiminnan alkuvaiheessa, jolloin koulutusohjelmaa piti tehdä kaikin tavoin tunnetuksi. Hankkeen pohjalta järjestetty seminaari kannusti jatkamaan ja siitä tehty julkaisu oli hyvää mainosta oppiaineelle.⁴¹⁵

Hankkeella oli myös monia seurannaisvaikutuksia. Jotkut tulokset ovat kantaneet pitkälle tähän päivään asti. Niitä hyödynnettiin muun muassa Satakuntaliiton rahoittamassa Porin Seudun Kehittämiskeskus Oy:n ja kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen laitoksen *Käsi kädessä – käsityö- ja kulttuurialan yrittäjien yhteistyö* -esiselvityshankkeessa, jota johti Satakunnan perinteisen käsityön taitajat -hankkeessa opiskelijajäsenenä toiminut FM Maija Santikko.

Ollessaan Satakunnan taidetoimikunnan jäsenenä vuosina 2004–2009 Tuomi-Nikula ajoi satakuntalaisten taidekäsityöläisten tukemista. *Perinteisen käsityön taitajat* -hankkeessa hän oli todennut, että Satakunnan käsityöläiset olivat kovin hajallaan ja yksin. Kun käsityötuotteiden tuotteistamista ja markkinointia ei oltu organisoitu, jäi monen taitajan työ harrastelijan asteel-

le. Käsityötuotteiden myyntiä hankaloitti myös ostajakunnan pienuus.

Käsityöläisyys alkoi saada aikaisempaa ammattimaisempia piirteitä sen jälkeen kun Satakunnan Taidetoimikunnassa käynnistettiin hanke, jossa satakuntalaisuutta tuotteistettiin taidekäsityön keinoin. Siihen valittiin 28 hakijasta 11 käsi- ja taide-teollisuusalan ammattilaista, joista jokainen suunnitteli oman mallistonsa. Projektipäälliköksi hankkeeseen valittiin Emma Susi, joka teki kulttuuriperinnön tutkimuksen oppiaineeseen pro gradu -tutkielmansa käsityön tuotteistamisesta. Hankkeen tuloksena syntyi korkeatasoinen *SatakuntaMallisto*⁴¹⁶, myöhemmin *Juureva* -malliston nimellä kulkeva tuoteperhe, jota on rahoittanut Satakuntaliitto, Satakunnan rahasto sekä Satakunnan taidetoimikunta, ja jota koordinoi Turun yliopiston kulttuuri-tuotannon ja maisemantutkimuksen koulutusohjelma.

Hanke päättyi vuoden 2009 lopulla. Tämän tuotekehityshankkeen tavoitteena oli tarjota mukana oleville yrittäjille laaja-alaista tuotekehitys- ja konseptointiapua. Lisäksi tavoitteena oli *kehittää ja parantaa maakunnassa työskentelevien käsi- ja taideteollisuusalan ammattilaisten toimintaedellytyksiä luomalla uusia asiakkuuksia, yhteistyöverkostoja ja liiketoimintaa parantavia malleja*.⁴¹⁷ Mukana olevat taiteilijat kokivat hankkeen erityisen hyvänä siksi, että yksittäiselle taiteilijalle markkinoinnin järjestäminen on aina työlästä⁴¹⁸.

Perinteiseen käsityöläisyyteen nojaavat mikroyritykset kohtaavatkin runsaasti haasteita teollisessa kilpailussa, jolloin yrittäjäkoulutuksen merkitys korostuu. *Perinteisen käsityön taitajat Satakunnassa* -hankkeen käynnistäjät olivat huolissaan perinteisen käsityötaidon katoamisesta. Siltä on vienyt tilaa yhä enemmän

taidekäsiyö, jonka design-tuotteet eivät ole ensisijassa käyttöesineitä vaan ennemminkin koristetaidetta. Tuomi-Nikulan mukaan tuotteen pitää olla tarkoituksenmukainen, laadukas ja sen täytyy liittyä paikallisperinteeseen, jotta se olisi ainutkertainen ja esinehistorian kautta persoonallinen. Käsiyötuotteella pitää olla tarina. Juuri tässä on tuotteistamisen avain.

Muun muassa satakuntalaista osaamista esittelevä Juureva-mallisto voidaan nähdä Perinteiset käsiyön taitajat Satakunnassa -hankkeen kerrannaisvaikutuksena. Kuvassa Juureva-malliston taidekäsiyön tekijät: (eturivissä vasemmalta) Jan Torstensson, Tuulikki Tähtivaara-Torstensson, Sirpa Luukkonen, Terhi Laitila, Annamari Salmi, Mari Syrén, Marko Timonen, (takarivissä vasemmalta) Iro Mäntykorpi, Marianne Friberg sekä Helena Vienola. (Kuva: Heikki Westergård / Satakunnan Kansa)

Käden taitoihin perustuvien mikroyritysten taloudellisen synergian lähde piilee matkailussa. Modernin yhteiskunnan matkailu on kokonaisvaltaista elämysteollisuutta. Kun perinnekäsityö otetaan matkailuteollisuuden käyttöön, se tuotetaan.⁴¹⁹

Seurannaisvaikutuksena *Perinteiset käsityön taitajat* -projektille aloitettiin myös *Pori Folk* -festivaalin yhteydessä järjestettävä *käsityötori*, joka on Porin kaupungin kulttuuritoimen ylläpitämä mahdollisuus maksutta viedä näyttille ja myydä satakuntalaista kädentaitea. Asiaa ajoi voimakkaasti vuonna 2003 kaupungin palveluksessa työskennellyt projektiin osallistunut kulttuuriperinnön tutkimuksen opiskelija Risto Kupari.

Maakunnallisesti merkittävällä hankkeella on ollut laaja vaikutus niin välittömästi satakuntalaisiin käsityöläisiin, yliopistokeskuksen opiskelijoihin ja työntekijöihin kuin välillisestikin siitä poikineiden projektien koskettamiin ihmisiin sekä yleisesti ottaen Satakuntakuvaan käsityömaakuntana muualla Suomessa. Tämä vaikutusketju on lähtenyt liikkeelle vuonna 2002, eikä se näin ollen ole vielä tänäkään päivänä pysähtynyt.

Satakuntalaisen käsityön arvostusta ja sen muutosta on vaikea mitata, mutta oletusarvoisesti jo pelkkä näkyvyyden lisääminen ja asian nostaminen puheenaiheeksi meillä ja maailmalla nostavat sen statusta ja huomioarvoa. Projekti on myös auttanut siinä olleita opiskelijoita etenemään urallaan ja kehittämään alan asiantuntijuutta. Hankkeesta syntyneet julkaisut ja dokumentit ovat lisäksi käytettävissä tulevaisuuden hankkeille, jotka eivät ole vielä siinneetkään.

KANNUSTUKSESTA MAAKUNNALLISEEN VAIKUTTAMISEEN

Historiansa aikana Suomen Kulttuurirahasto on jakanut kymmeniä tuhansia stipendejä. Jo näiden rahojen suuntaaminen ja apurahapäätösten tekeminen on nähtävä kulttuuripoliittisena kannanottona ja vaikuttamisena sekä sitä kautta osallistumisena yhteiskunta-poliittiseen keskusteluun.

— Euran kunnanvaltuuston puheenjohtaja Veikko Nurmen
tervetuliaispuhe Satakunnan rahaston vuosijuhlissa
Euran Pirtillä 7.11.1990 —

SATAKUNNAN RAHASTO ON TUKENUT viisi vuosikymmentä kes-
täneen taipaleensa aikana kulttuuria keittokirjasta räkättiras-
taan ekologiaan ja syklotomisiin kokonaislukuihin. Rahaston
vuosittain jakamalla sadoilla tuhansilla euroilla on ollut eittä-
mättä suuri merkitys maakunnan kulttuurielämään.

Kaikki tulevaisuuden kartoitukset korostavat uuden tiedon ja
taidon hankinnan tärkeyttä. Siihen tähtää suuri osa myös Kult-
tuurirahaston toiminnasta. – – Erkki Salosta siteeraten: »Kult-
tuuripoliitikassa tulee nähdä, että ihminen on tärkein, ja että
ainoa karttuva luonnonvara, jota yhteiskunnalla on rajattomasti
käytettävissä, on ihmisen henkinen kyky.»⁴²⁰

Tämän karttuvan luonnonvaran vaaliminen on ollut keskeisenä
toimintaperiaatteena Satakunnan rahaston koko viisikymmen-
vuotisen historian ajan. Rahasto perustettiin vuonna 1959 maa-
kunnasta nousseeseen tarpeeseen. Läpi 1960-luvun touhukkaat
kulttuuriaktivistit paiskivat töitä kasatakseen kokoon alkupää-
oman Suomen Kulttuurirahaston uudelle oksanhaaralle.

Aluksi apurahat olivat kooltaan vaatimattomampia ja niiden
merkitys tunnustuksena ja kannustuksena korostui. Maakun-
nallisesti tärkeä tapahtuma oli vuosijuhlan aikaan järjestetty
Satakunnan Kulttuuripäivät, joilla esitelmöitiin kulttuuripoliit-
tisista aiheista ja nostatettiin keskustelua erilaisissa matineoissa
ja kulttuuriaiheisissa seminaareissa. Myös rahaston järjestämä
Satakuntalaisen kuvataiteen näyttely sai laajalti huomiota ja oli
monen aloittelevan taiteilijan uralle merkittävämpi tapahtuma
kuin rahallisen avun saaminen.

1970- ja 1980-luvulla Satakunnan rahasto sai useita mer-
kittäviä lahjoituksia. Uusien nimikkorahastojen tuomat varat
laajensivat huomattavasti rahaston toimintamahdollisuuksia.
Tämä näkyi erityisesti lääketieteelle ja säveltaiteelle osoitettuina
lisävaroina. Suurimman nimikkorahaston, joka myös pitkään
muodosti Satakunnan rahaston selkärangan, perusti raumalai-
nen teollisuusneuvos Teresia Lönnström.

Suomalaisen yhteiskunnan kulttuurin tuki on kasvanut 1980-luvulta lähtien monelta suunnalta. Tästä johtuen Satakunnan rahastolla oli vähemmän painetta kulttuuripoliittisiin toimiin ja se keskitti voimavaransa apurahojen jakamiseen laadukkailla hankkeilla. Jakovarojen kasvaessa myös myönnettyjen apurahojen määrä kasvoi.

1980-luvulla virisi ajatus vaikuttavuuden kasvattamisesta keskittämällä toimintaa kärkihankkeiden voimakkaampaan tukemiseen. Toisin sanoen Suomen Kulttuurirahaston keskusrahastosta lähteneestä ajatuksesta päädyttiin jakopoliittiseen linjaukseen, jonka mukaan jaettiin entistä suurempia summia harvemmille hakijoille.

Satakunnan rahasto alkoi noudattaa kyseistä linjausta johdonmukaisesti ja onkin ollut suurimpia apurahoja jakavien maakuntarahastojen joukossa. Apurahan keskiuus on noussut jyrkimmin 2000-luvun alussa. Tämä pohjaa 1990-luvulla tapahtuneeseen omaisuuden huomattavaan kasvuun. 1990-luvun laman pelästyttämänä Suomen Kulttuurirahaston omaisuus kerättiin yhteiseen sijoituspooliin, joka oli helpommin ja järkevämmin hallittavissa kuin aikaisemmin harjoitettu maakuntarahastojen oma sijoitustoiminta. 1990-luvun lopun osakemarkkinoiden tuotot ja keskusrahastosta ohjattu lisätuki nostivat Satakunnan rahaston profiilin uudelle tasolle.

1990-luvun lopulta Suomen Kulttuurirahaston keskusrahastolta on ohjattu maakuntarahastoihin erityistukea paikallisen lasten- ja nuortenkulttuurin tukemiseen sekä maakunnallisesti merkittäviin hankkeisiin. Satakunnan rahasto on myöntänyt maakunnallisesti merkittävien hankkeiden apurahoja muun muassa arkeologisiin tutkimuksiin, perinteiseen käsityön aseman parantamiseen, maahanmuuttajalasten tukemiseen, lasten puhallinorkesteriin sekä selkämeri-dokumenttielokuvaan.

Alkuaan hoitokuntaan tarvittiin henkilöitä, jotka toivat toiminnalle uskottavuutta tai turvasivat varainhankinnan toimivuutta. Tuolloin hoitokunnassa istui teollisuus- ja liikelaitosten johtajia sekä poliitikkoja sekä Satakunnan maakuntaliiton, Sa-

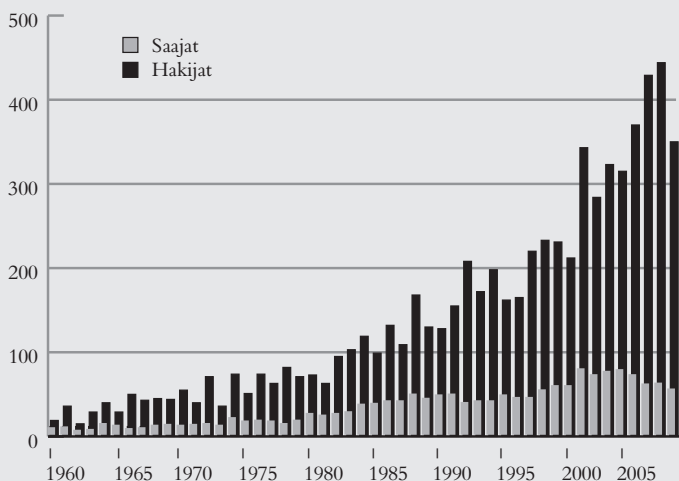
takuntalaisen Osakunnan ja joidenkin lahjoittaneiden tahojen edustajia.⁴²¹

Suurten hankkeiden ja monivuotisten työskentelyapurahojen myöntäminen vaati kuitenkin hoitokunnalta entistä suurempaa ammattitaitoa kulttuurin aloilta. Satakunnan rahaston hoitokunnasta muotoutui korkea asiantuntijuutta edustava toimielin. Vuonna 2004 voimaan tulleen sääntöuudistuksen myötä maakuntarahastojen hoitokunnissa ei ole enää istunut jäseniä ulkopuolisilla mandaateilla. 2000-luvulla uusien jäsenten ja puheenjohtajien valinta on perustunut kulttuuriasiantuntijuuteen.

1960- ja 1970-luvulla taiteiden osuus apurahoista oli huomattavan suuri, ja 1980-luvulla se nousi jopa yli 60 prosenttiin. 1990-luvulla tieteiden apurahojen määrä nousi taiteiden osuutta suuremmaksi. Tuolloin maakunnan keskukseen syntyi useita uusia tieteenalan korkeakouluja, jotka myöhemmin muodostuivat Porin yliopistokeskukseksi ja Satakunnan ammattikorkeakouluksi. 2000-luvun alussa tieteiden ja taiteiden osuudet on pyritty pitämään tasasuuruksina.

1960-luvulla kuvataiteet hallitsivat Satakunnan rahaston taiteen apurahoja. 1970-luvulla niiden osuus lähenteli jo puolta taiteen apurahoista. Näyttämötaiteen ja säveltaiteen osuudet olivat 1960-luvulla lähes samankokoiset. Näyttämötaiteiden osuus laski 2000-luvulle saakka. Sen sijaan säveltaiteiden osuus on kasvanut tasaisesti. Säveltaiteiden ja kuvataiteiden osuus apurahoista on ollut suunnilleen yhtä suuri. Kolmasosa taiteen apurahoista menee puoliksi kirjallisuuden ja näyttämötaiteiden kesken.

Lukuun ottamatta pientä lääketieteen siivua, jakautuivat tieteen apurahat 1960-luvulla tasaisesti luonnontieteiden, yhteiskuntatieteiden ja humanististen tieteiden kesken. 1970- ja 1980-luvulla humanistiset tieteet oli tuetuin tieteen ala. Luonnontieteet sai suuren osan tieteen apurahoista vielä 1970-luvulla. 1980-luvulla uusien lääketiedettä tukevien nimikkorahastojen johdosta lääketieteen osuus apurahoista nousi nopeasti.

1990-luvulla sen osuus oli yli kaksinkertainen verrattuna mihinkään muuhun tieteenalaan. 1980-luvulla tieteiden apurahojen kenttään ilmestyivät myös tekniset tieteet ja kasvatustieteet uusina tukialoina. 1990-luvuilla näiden alojen osuus kasvoi ja teknisistä tieteistä tuli nopeasti yksi eniten tuetuista aloista. 2000-luvulla tieteen apurahat alkoivat painottua jälleen humanistisiin tieteisiin.

Vaikka Satakunnan rahaston jakovarot ovat kasvaneet vuosi vuodelta, ei apurahan saaminen maakunnassa ole helpottunut. Kilpailu on kovaa ja hakemukset laadukkaita. Hakijoiden määrä on noussut lähes neljään ja puoleensataan.

Satakunnan rahaston viisi vuosikymmentä vaikuttamista on muuttanut maakunnan kulttuurin kenttää tuoden varoja hankkeisiin, jotka olisivat muuten jääneet toteuttamatta. Apurahat ovat virittäneet satakuntalaisten kulttuuriharrastuneisuutta ja tuoneet mahdollisuuden suurien, koko maakunnan kattavienkin, hankkeiden saavutettavuuden takaamiselle. Pori Jazz on kasvattanut pienestä pääomastaan arvostetun festivaalin. Satakuntalaiset yhdistykset ovat saaneet varoja toiminnan

ylläpitämiseksi. Tieteen ja taiteen tekijät sekä lapset ja nuoret ovat voineet toteuttaa itseään ja unelmiaan saaden aikaan suuria tekoja ja ammattilaiset ovat saaneet uralleen alkusysäyksen. Satakunnan rahaston vaikutus maakuntaan on kiistaton.

Paitsi kulttuurintuottajien arkeen ja hankkeiden toteuttamiseen, on maakuntarahasto vaikuttanut Suomen Kulttuurirahaston mahdollisuuksiin tavoittaa tasapuolisesti myös pääkaupunkiseudun ulkopuolinen Suomi. Lisäksi Satakunnan rahasto edesauttaa merkittävästi maakunnan kulttuurielämän rikastuttamista ja sitä kautta sen talouden kehitystä sekä paikallisväestön viihtyvyyttä. Yliasiamies Paavo Hohdin sanoin:

Elinvoimaisella kulttuurielämällä on sinänsä houkuttelevuutta, joka kannustaa toimintaan. – Jos kulttuuri lähtee maakunnasta, lähtevät myös ihmiset.⁴²²

Satakunnan rahastoa tarvitaan maakuntahenkeä lujittamaan ja luomaan tulevaisuudenuskoa kulttuurinnälkäisille. Satakunta tarvitsee toimijoita, jotta se voi kasvaa ja kehittyä. Sillä, kuten sanonta kuuluu: moni väärä askel otetaan paikallaan seisten.

*Virtaa läpi vainioiden
Kokemäen vuo.
Suurten selkään, korpisoiden
mailta tullen tuo,
koskin kuohuu, tulvoaapi,
kansan mieltä kasvattaapi,
uutta voimaa luo.*

— Aino Voipio 1912, Satakunnan laulu, säkeistö 2 —

LÄHTEET

ARKISTOT

Satakunta-arkisto (SatM), Pori.

Arkno 54/2006 Suomen Kulttuurirahaston Satakunnan rahasto

B:1-10 Apurahan hakijat ja saajat 1959–2001

B:11-12 Hylätyt hakemukset 1965, 1975, 1985, 1995

C:1-4 Hoitokunnan ja työvaliokunnan pöytäkirjat 1959–2002

D:1 Toimintakertomukset 1960–1999

E:1-6 Stipendikertomukset 1954–2002

G:1 Tuloslaskelmat ja taseet 1959–1999

Satakunnan rahaston arkisto (SRark), Pori.

Pöytäkirjat 2003–2009

Suomen Kulttuurirahaston arkisto (SKRark), Helsinki.

Hm Suomen Kulttuurirahasto Asiamiespäivät 1968–2001

Hm Suomen Kulttuurirahasto, Maakuntarahastot, Tilastot

Hm Suomen Kulttuurirahasto, Maakuntarahastot, Yleistä

Hm Suomen Kulttuurirahasto, Maakuntarahastot, Talouden
hoidon ohjeet

Hm0.2 Maakuntarahastot, Maakuntarahastojen alkuvaiheet

Hm07.4:1 Juhlalpuheet 1967-2000

Hm15.1:1 Satakunnan rahaston pöytäkirjat, Osa 1

Kuva-arkisto

HAASTATTELUT

Asiantuntijahaastattelut (Haastattelija Suvi Heikkilä, litteroinnit ja nauhoitteet tekijän hallussa)

Arjava, Antti: Suomen Kulttuurirahaston yliasiamies 2004- (Helsinki 31.3.2009)

Hohti, Paavo: Suomen Kulttuurirahaston yliasiamies 1980–2004 (Helsinki 28.4.2009)

Kiesi, Raisa: SKR:n asiamies, lakiasiat (Helsinki 1.4.2009)
Kotoaro, Maisa: SKR:n tiedotuspäällikkö (Helsinki 1.4.2009)
Laakkonen, Seppo: Satakunnan rahaston asiamies 2005- (Pori
26.1.2010)
Lassila, Juhana: SKR:n asiamies, apurahat ja kulttuuri (Helsinki
31.3.2009)
Ovaska, Paula: Satakunnan rahaston asiamies 1972–2004 (Pori
5.3.2009)
Salo, Unto: Satakunnan rahaston puheenjohtaja 1967–1971 (Turku
9.4.2009, 14.4.2009)
Sammallahti, Leena: Satakunnan rahaston puheenjohtaja 2001–2007
(Pori 4.11.2009)
Sunell, Ralf: SKR:n asiamies, varainhoito (Helsinki 31.3.2009)

Apurahansaajien syvähaastattelut tapaustutkimuksiin (Haastattelija Suvi
Heikkilä, litteroinnit ja nauhoitteet tekijän hallussa)

Alonen, Pasi, Rauman Poikakuoro (Rauma 24.3.2009)
Nojonen, Liisa, P.D.C. Pori Dance Company (Pori 5.8.2009 &
2.11.2009)
Tarna, Juhani, Kankaanpään taideopisto (Kankaanpää 20.7.2009)
Tuomi-Nikula, Outi, Käsityön taitajat Satakunnassa -hanke (Pori
1.7.2009)
Suvikas, Taina (Rauma 24.3.2009)

Apurahansaajien teemahaastattelut vaikuttavuuden kartoitukseen apura-
hansaajien näkökulmasta 2009 (Haastattelija Suvi Heikkilä, litteroinnit
ja nauhoitteet tekijät hallussa), 16 henkilöä: apurahojen saajia kaikilta
vuosikymmeniltä ja eri tukialoilta — 5 miestä (M), 6 naista (N), 5 yh-
teisöä (Y) — Eurasta (Eu), Kankaanpäästä (Kn), Karvialta (Kr), Porista
(Po), Raumalta (Ra) ja Turusta (Tu)

Tapaustutkimuksia varten haastatellut henkilöt esiintyvät teoksessa
omalla nimellään, johon olen saanut heiltä luvan. Sen sijaan apurahansaa-
jilta saadut tiedot luvussa 5 käsitellään teoksessa nimettöminä vastaajien
henkilösuojan turvaamiseksi.

HOITOKUNNAN KYSELYLOMAKE

Hoitokunnalle osoitettu kyselylomake lähetettiin kaikille niille hoito-
kunnan jäsenille, joiden osoite oli tiedossa. Tällä tavalla tavoitin 1960-lu-
vun hoitokunnan jäsenistä 20 %, 1970-luvun jäsenistä 13 %, 1980-luvun

jäsenistä 43 %, 1990-luvun jäsenistä 68 % ja 2000-luvun jäsenistä 86 %. Lähetetyistä kyselylomakkeista palautui 42 % eli 24 kappaletta. Kyselylomakkeen vastaukset ovat suuntaa antavia. Niiden avulla olen pystynyt kartoittamaan eri vuosikymmenillä hoitokunnassa istuneiden jäsenten yksittäisiä näkökulmia hoitokuntatyöskentelystä ja kunakin aikana tärkeinä pidetyistä linjauksista.

LEHDISTÖ

Aamulehti

Lalli

Länsi-Suomi

Porilainen

Satakunnan Kansa

Satakunnan työ

Satakunnan Viikko

Uusi Aika

TUTKIMUSKIRJALLISUUS

Ahtola, Taisto: Avauspuhe. Teoksessa: *Taiteilijajäseminäari* 1965. Satakuntakokoelma. Satakunnan Maakuntakirjasto.

Alm, Jouko: Aloitteita, tavoitteita, toteutumista. Teoksessa: *Satakunnan Maakuntaliitto ry 1941-1991* 1992. Satakunnan Maakuntaliitto ry. ja Satakuntaliitto. Rauma.

Alm, Jouko: Maakunnat tiedostuvat. Teoksessa: *Satakunnan Maakuntaliitto ry 1941-1991* 1992. Satakunnan Maakuntaliitto ry ja Satakuntaliitto. Rauma.

Alm, Jouko: Satakunnan keskiaikaiset rajat. Teoksessa: *Satakunnan Maakuntaliitto ry 1941-1991* 1992. Satakunnan Maakuntaliitto ry. ja Satakuntaliitto. Rauma.

Ennekari, Risto: *Pori Jazz – Kolme vuosikymmentä improvisointia* 1996. WSOY. Porvoo.

Eskola, Seikko: *Tiedettä, taidetta, aatetta – Suomen Kulttuurirahasto Suomen kulttuurissa*. 1991. Otava. Helsinki.

Grönlund, Mikko & Picard, Robert & Toivonen, Timo & the Media Group: *Means for Overall Assessment of Cultural life and Mesuring of the Involvement of the Cultural Sector in the Information Society* 2003. Business Research and Development Centre, Turku School of Economics and Business Administration, Opetusministeriön julkaisuja. Helsinki.

Hohti, Paavo: Mitä nyt maakuntarahasto? Teoksessa: *Tieteen ja taiteen vuoksi – Keski-Suomen kulttuurirahasto 1958–2008* 2009. Cultura, Suomen Kulttuurirahaston julkaisuja. Helsinki.

Hoikka, Paavo: *Maakunnan taidepolitiikkaseminaari* 1971. SKRark.

Häyrynen, Simo: *Kulttuuripoliittikkaa syrjäseutukeskuksessa – Uuden kulttuuripoliitiikan tulkintoja Joensuussa 1970-luvulla* 1996. Yhteiskuntapolitiikan tutkimuksia, Joensuun yliopiston yhteiskuntapolitiikan ja filosofian laitos, N:o 2. Joensuu.

Häyrynen, Simo: *Kulttuuristen vaikutusten arviointi kulttuuripoliitiikan toimenkuvana: lähtökohtia* 2004. Cupore (Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissäätiö), Helsinki University Press. Helsinki.

Karjalainen, Tuulikki: Kamarimusiikkitapahtuman kehitysvaikutukset Kuhmossa – pohdintaa ja arviointia. Teoksessa: *Kulttuurista kestävyyttä* 2006. Siivonen, Katriina (toim.), Ethnos ry., Gummerus. Helsinki.

Klinge, Matti: Kansanvalistus vai taideteollisuus? – Fennomanian ja liberalismin maailmankuvista sata vuotta sitten. Teoksessa: *Maailmankuvan muutos tutkimuksen kohteena – Näkökulmia teollistumisaajan Suomeen* 1977. Alapuro, Risto & Klinge, Matti & Kuusi, Matti (toim.), Otava. Helsinki.

Levä, Ilkka: *Sivistyneistön ja kansan uusi liitto – Suomen Kulttuurirahaston perustamiskeräykset ja kansallinen ajattelu* 2001. Cultura, Suomen Kulttuurirahaston julkaisuja II, Libris. Helsinki.

Mäkinen, Jarmo: *Alue ja kulttuuri maakuntarahastojen keskuudessa* 2002. Jyväskylän Yliopisto Yhteiskuntatieteiden ja filosofianlaitos. Jyväskylä.

Mäkinen, Jarmo: Keski-Suomen rahaston 50 vuotta. Teoksessa: *Tieteen ja taiteen vuoksi – Keski-Suomen kulttuurirahasto 1958–2008* 2009. Cultura, Suomen Kulttuurirahaston julkaisuja. Helsinki.

Mäkinen, Jarmo: *Säätiö ja maakunta – Maakuntarahastojärjestelmän kentät ja verkostot* 2005. Väitöskirja Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä.

Kangas, Anita: Taiteen tukeminen maakuntarahastojen tehtävänä. Teoksessa: *Tieteen ja taiteen vuoksi – Keski-Suomen kulttuurirahasto 1958–2008* 2009. Cultura, Suomen Kulttuurirahaston julkaisuja. Helsinki.

Karjalainen, Kari & Sankiaho, Risto: *Lehtimiehen ohje* 1983, kts. *Suomen Lehdistön Historia* 3.

Karjalainen, Tuulikki: Kamarimusiikkitapahtuman kehitysvaikutukset Kuhmossa – pohdintaa ja arviointia. Teoksessa: *Kulttuurista kestävyyttä* 2006. Siivonen, Katriina (toim.), Ethnos ry Gummerus. Helsinki.

Kerola, Kyllikki & Kujanpää, Saru & Timonen, Tero: *Autismikuntoutus* 2000. WSOY. Juva.

Launonen, Kaisa & Korpijaakko-Huuhka, Anna-Maija: *Kommunikoinnin häiriöt* 2003. Tammer-Paino Oy. Tampere.

Laurilehto, Toivo: Kuvia Länsi-Suomen korkeakouluyhdistyksen ja Länsi-Suomen kesäyliopiston toiminnasta. Teoksessa *Satakunnan Maakuntaliitto ry 1941-1991* 1992. Satakunnan Maakuntaliitto r.y. ja Satakuntaliitto. Rauma.

Otavan Suuri Ensyklopedia 1980. Otava. Keuruu.

Paasi, Anssi: The institutionalization of regions: a theoretical framework for understanding the emergence of regions and the constitution of regional identity. Teoksessa: *Human Territoriality – Its Theory and History* 1986. Sack, Robert (toim.), Cambridge University Press. Cambridge.

Pohls, Maritta: *Suomen Kulttuurirahaston historia* 1992. WSOY. Helsinki.

Puntila, Lauri: Tieteemme kohottaminen Kärjen keskeiseksi tehtäväksi. KÄRKI 6.3.1935 n:o 2.

Rautatupa, Heikki & Rautiainen, Matti & Jokinen, Jukka *Atlas: Suomen Historia* 2006. Otava. Helsinki.

Renard, Jacques: *Suomen kulttuuripolitiikka – Eurooppalaisen asiantuntijaryhmän raportti* 1996. Euroopan neuvosto, Nykypaino oy. Helsinki.

Sallinen, Aino: Maakuntarahasto, tiede ja yliopisto. Teoksessa: *Tieteen ja taiteen vuoksi – Keski-Suomen kulttuurirahasto 1958–2008* 2009. Cultura, Suomen Kulttuurirahaston julkaisuja. Helsinki.

Salonen, Erkki: Kulttuurihallinto ja kuvataidepolitiikka I. Teoksessa: *Taiteilijaseminaari* 1965. Satakunta-kokoelma. Satakunnan Maakuntakirjasto.

Salo, Unto: *Kotimaakuntamme Satakunta* 1999. Satakuntaliitto sarja A:245. Pori.

Seppälä, Aarne: *Porilaisen Kui? – käsikirja* 2008. Pori-seura ry. Pori.

Siivonen, Katariina (toim.): *Kulttuurista kestävyyttä* 2006. Ethnos ry Gummerus. Helsinki.

Suomen Lehdistön Historia 3 1988. Sanomalehtien Liitto ry, Gummerus oy Kirjapaino. Jyväskylä.

Suomen Lehdistön Historia 4 – Paikallislehdistön Historia 1985. SSKOY. Kuopio.

Suomi Facta 2006 2006. WSOY. Porvoo.

Suomi Facta 2002 2002. WSOY. Jyväskylä.

Varjo, Tiina: *Endless Stream – loputtomia unelmia. Tanssikoulu Liisa Nojosen 25 vuotta*. 2004. Tanssikoulu Liisa Nojonen ja Esittävän Tanssin Kannatusyhdistys ry. Pori.

Viikari, Auli: *Muistio taidepoliittisesta tutkimuksesta* 1974. Valtion taidehallinnon julkaisuja nro 3. Helsinki.

Väinölä, Tauno: *Suomen Kulttuurirahasto 1939–1964* 1964. Suomen Kulttuurirahasto. Forssa.

Zetterberg, Seppo (toim.): *Suomen Historian Pikkujätkiläinen* 2003. WSOY. Porvoo.

INTERNET-LÄHTEET

Elinkustannusindeksi: http://www.stat.fi/til/khi/2008/khi_2008_2009-01-16_tau_001.html, (päivitetty 16.1.2009, luettu 16.03.2009)

Karhunpalvelus – Porin kaupungin henkilöstölehti 4/2008: http://www.pori.fi/henkilosto/Karhunpalvelus_4_2008.pdf (luettu 27.8.2009)

Levikin Tarkastus Oy, levikkitilasto 2007 (LT2007): www.levikin-tarkastus.fi/levikintarkastus/tilastot/Levikkitilasto2007.pdf (luettu 13.3.2009)

Perinteisen käsityön taitajat Satakunnassa -projektin esittely: <http://vanha.hum.utu.fi/satakunta/tutkimus/projektit.php?id=14> (luettu 20.7.2009)

Pori Jazz 2009 numeroina: <http://www.porijazz.fi/content/view/670/41/lang.fi> (luettu 27.8.2009)

Porin Diakonia-ammattikorkeakoulun Internet-sivusto: <http://www.diak.fi/historia> (luettu 15.12.2009)

Porin Yliopistokeskuksen Internet-sivusto: <http://www.porinyliopistokeskus.fi> (luettu 15.12.2009)

Rauman Poikakuoron Internet-sivusto: <http://www.raumanpoikakuoro.net> (luettu 29.8.2009)

Satakunnan Ammattikorkeakoulun Internet-sivusto: <http://www.samk.fi/samk-esittely> (luettu 15.12.2009)

Satakunnan Kansan Internet-sivusto: <http://www2.satakunnankansa.fi/vastaa/yritysesittely> (luettu 13.3.2009)

Satakunnan Maakuntakirjaston Internet-sivusto: <http://www.pori.fi/kirjasto/> (luettu 10.3.2009)

Satakunnan Monikulttuuriyhdistyksen Internet-sivusto: <http://www.monikulttuuripori.com/> (luettu 23.8.2009)

Satakunnan Monikulttuuriyhdistyksen vuosikertomus 2007: <http://www.monikulttuuripori.com/dokumentit/vuosikertomus2007.pdf> (luettu 23.8.2009)

Satakunnan Monikulttuuriyhdistyksen vuosikertomus 2008: <http://www.monikulttuuripori.com/dokumentit/vuosikertomus2008.pdf> (luettu 23.8.2009)

SatakuntaMalliston Internet-sivusto: <http://www.satakuntamallisto.fi/> (luettu 28.8.2009)

Suomen Akatemian Internet-sivusto: http://www.aka.fi/Tiedostot/Tiedostot/Julkaisut/Akatemia_tohtorin_ura2010.pdf (luettu 15.5.2010)

Suomen Kulttuurirahaston Internet-sivusto: www.skr.fi (luettu 23.2.2009)

Suomen Kulttuurirahaston vuosikertomukset 2004–2008: www.skr.fi/default.asp?docId=12561 (luettu 13.3.2009)

Tampereen teknillisen korkeakoulun Internet-sivusto: http://www.iha.tut.fi/general/alumni/news_1_2007/rauma.html (luettu 15.12.2009)

Tanssin aluekeskusten Internet-sivusto: <http://www.tanssinaluekeskuset.fi> (luettu 9.12.2009)

VIITTEET

¹ Tammiaihe Suomen Kulttuurirahaston tunnukseen oli Puntilan idea. Alkuperäisen tunnuksen suunnitteli hänen ystävänsä kuvataiteilija Kalle Carlsstedt. 1960-luvulla tunnusta uusittiin nykyisenlaiseksi. Pelkistetyimmän tunnuksen suunnitteli taiteilija Olof Eriksson (Pohls 1989: 44, 167). Rahaston tammi viittaa kansanrunoutemme kultapyörätammeen. (Pohls 1989: 44 & L. A. Puntilan ja Kalle Carlsstedtin kirjeenvaihto. Kirjeistö F:1, SKRark.)

² Suomen Kulttuurirahaston Internet-sivusto, Antti Arjavan ja Ralf Sunellin haastattelut 31.4.2009.

³ Näin kuvaili akateemikko Martti Haavio Suomen Kulttuurirahastoa 25-vuotisjuhlapuheessaan (vuoden 1964 stipendiluettelo, SKRark). Mesenaatti on tieteiden ja taiteiden suosija, joka tavallisesti antaa taloudellista tukea.

⁴ Pohls 1989.

⁵ Suomen Kulttuurirahaston Satakunnan rahaston ohjesääntö (SatM: Pöytäkirjat, Hoitokunnan kokous 4.12.1959) Ohjesääntö noudattelee Suomen Kulttuurirahaston alkuperäistä ohjesääntöä. Alun perin myös suomalaisuuden edistäminen sisältyi yhdistyksen säännöstöön, mutta se poistettiin, koska suomalaisuuden edistämistä varten oli Suomalaisuuden Liitto. (Pohls 1989: 35)

⁶ Perustamisaikaisen ohjesäännön mukaan rahaston tulisi toteuttaa tarkoitustaan myös erilaisin kulttuuritilaisuuksin ja kilpailuin sekä harjoittamalla tiedotustoimintaa. Nämä kulttuurielämää edesauttavat tuen keinot ovat kuitenkin jääneet viime vuosikymmeninä taka-alalle Satakunnan rahaston toiminnassa. Aktiivisen kulttuuritoiminnan hiipuminen on osin valtakunnallista, mutta nyt viime vuosina keskusrahasto on tietoisesti alkanut jälleen panostaa tämän kaltaiseen toimintaan (Juhana Lassilan, Antti Arjavan ja Maisa Kotoaron haastattelut 31.3.–1.4.2009).

⁷ Suomen Kulttuurirahaston linjauksen mukaisesti käytän koko Suomen Kulttuurirahaston organisaatiosta puhuessani kirjoitusasua »Rahasto» ja Satakunnan rahastosta, muista maakuntarahastoista tai nimikkorahastoista puhuessani kirjoitusasua »rahasto».

⁸ Suomen Kulttuurirahaston yliasiamies Erkki Salosen luento *Kulttuurihallinto ja kuvataidepolitiikka I* Taiteilijaseminaari 1965, s.34: »Kaikki puheet ja keskustelut, joissa sana kulttuuri kulkee mukana, ovat moniulotteisia, epätasapainellisia ja väärinkäsityksille alttiita lähinnä siksi, että yksi ymmärtää kulttuurilla yhtä, toinen toista, eikä kukaan voi täsmällisesti sanoa, mitä sillä yleensä tai kussakin erityistapauksessa tarkoitetaan. Taiteen kannalta tarkastellen lienee epäilyttävintä se, että maallikot näyttävät tuovan kulttuurin piiriin maanviljelyksensä ja leikkuupuimurinsa, juhlatapansa ja osakekeinottelunsa, jotka kaikki muka kuuluvat yhteen ja samaan kulttuuriin.»

⁹ Maakuntarahastoa tarkasteltaessa täytyy tutkia sekä kulttuuria että aluetta *Satakuntalainen kulttuuri* on kuitenkin keinotekoisesti luotu käsite kuvaamaan ja kategorisoimaan tietyn tyyppisiä tapoja ja kulttuuriperintöä. Ontologisen näkökulman (oppi olevaisen perusolemuksesta) mukaan kulttuuri ja alue eivät ole saumattomasti yhteydessä toisiinsa ja tässä kohtaammekin perustavanlaatuisen ja haastavan pulman maakunnallisen kulttuurin ominaispiirteiden hahmottamisessa. On myös huomioitava, että maakuntarahastojen lähtökohtana alueellinen etu on yhtä suuressa roolissa kuin kulttuurinenkin (Mäkinen 2002).

¹⁰ Nyky-Satakunta käsittää Satakunnan historiallisen maakunnan länsiosan. Vuonna 2009 Satakunta käsittää 22 kuntaa, joista 7 on kaupunkia. Maakuntajako on taloudellishallinnollisesta luonteestaan johtuen elävä maaperä ja kuntien siirtymää maakunnasta toiseen on ollut 1990-luvulla etenkin Pirkanmaan maakunnan kesken. Esimerkiksi vuonna 1993 Satakunnasta siirtyi Pirkanmaalle kuusi kuntaa: Hämeenkyrö, Ikaalinen, Mouhijärvi, Kihniö, Parkano ja Vammala (Satakunnan Maakuntakirjaston Internet-sivusto).

¹¹ Maisa Kotoaron haastattelu 1.4.2009.

¹² Missä ja milloin vaikutus tapahtuu, määrittää vaikutuksen hyödyn optimoinnin.

¹³ Syventävämpää tietoa kulttuurisesta vaikuttavuudesta ja sen mittaamisesta ks. Turun yliopiston kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen koulutusohjelman pro gradu *Kulttuurinen vaikuttavuus – Kun Satakunnan rahasto saapui maakuntaan 1959–2009* (Heikkilä 2010).

¹⁴ Mäkinen 2002: 77.

¹⁵ Miten lehdessä näkyminen vaikuttaa? Lehdistöaineiston tutkimisella tai edes koko median kentän tarkastelulla emme voi suoranaisesti tehdä validia vaikuttavuustutkimusta. Media on kuitenkin vain yksittäinen alue yhteiskunnassa käytyä keskustelua. Lehdistön vaikutusta yleiseen mielipiteeseen on tutkittu jokseenkin ristiriitaisin tuloksin. Nykynäkemyksen mukaan *vastaanottaja* nähdään aktiivisena osapuolena. Keskustelu lehdistön vaikutuksesta jatkuu, mutta on osoitettu, että valinnoillaan, painotuksillaan ja tulkinnoillaan joukkotiedotus pystyy suuntaamaan sitä, mitkä tapahtumat, ilmiöt ja prosessit koetaan keskustelemisen arvoisiksi (Suomen Lehdistön Historia 3 1988: 471). Tapahtuu niin kutsuttu kehystämisen: joukkoviestimet pystyvät vaikuttamaan mielipiteisiin epäsuorasti, suosimalla tiettyjä näkökulmia ja rajauksia.

¹⁶ Paula Ovaskan haastattelu 5.3.2009.

¹⁷ Tapaustutkimusten esimerkkitapaukset on haastateltu nimellä, mutta lukuun 5 haastatellut apurahansaajat esiintyvät nimettöminä, sillä halusin taata mahdollisimman autenttiset vastaukset ruohonjuuritason vaikuttavuuden kartoitukseksi.

¹⁸ Perustamiskirjakeräyksen alkuperäiset keräyslistat on sidottu 42 paksuun niteeseen, joita säilytetään Kulttuurirahaston hallituksen kokoushuoneessa. Keräykseen osallistuivat niin koululaiset, virkamiehet, maanviljelijät kuin työväestökin. Myös lahjakirjakeräyksen lahjakirjat löytyvät Kulttuurirahaston arkistoista.

¹⁹ Satakunnan rahaston puheenjohtaja pankinjohtaja Jouko Rajala juhlapuheessaan Satakunnan rahaston vuosijuhlissa Ulvilassa 31.10.1986 (SKRark).

²⁰ Pohls 1989: 54. Suomen Kulttuurirahaston aatteellinen tausta on suomalaisuusliikkeessä, jonka aateperustan muovasi Johan Wilhelm Snellman 1840-luvulla. Pappis- ja talonpoikaissäätö olivat pääosin suomenmielisiä ja aatelisto ja porvaristo ruotsinmielisiä. Tämän luokkajaon takia 1900-luvun alussa kielikysymys alettiin nähdä myös sosiaalisena kysymyksenä. Kielikysymystä pidetään rahaston liikkeelle-paneavana voimana ja kansallisuusaatetta sen ideologisena viitekehyksenä. 1920- ja 1930-luvuilla aktivoituivat nuoret ylioppilaat. Heidän näkemyksensä mukaan suomalaisten heikko kansallistunne johtui maan kaksikielisuudesta, joka erotti sivistyneet tavallisesta kansasta. (Pohls 1989: 14). Vuonna 1906 perustettu Suomalaisuuden Liitto pyrki vahvistamaan suomalaisten kansallistuntoa sekä luomaan suomalaista henkeä sivistykseen (Pohls 1989: 16-19). Kulttuurirahaston perustaminen tarjosi rakentavan käänteen hajauttavalle suomalaisuus-kysymykselle: Pohls 1989: 59; Perustamiskokous 1937 professori A. I. Virtanen: »Minä omasta puolestani katsoisin, että vaikkakin tehtäessä propagandaa rahaston hyväksi on täytynyt erikoisesti viitata siihen, että ruotsinkielisellä kansanaineksellamme on jo kovin suuria rahastoja käytettävänä omaa kulttuurityötä varten, niin tätä suomalaista rahastoa ei suinkaan perustettaisi siinä mielessä, että se olisi vain vastapainoa ruotsalaiselle rahastolle, vaan että tämä suomalainen rahasto on tosiaan tarpeen vaatima positiivista kulttuurityötä varten suomalaisen kansan keskuudessa.»

²¹ Pohls 1989: 151-152. Suomen Kulttuurirahaston vuosijuhlissa 27.2.1965 L. A. Punttila painotti, että Kulttuurirahasto oli joutunut keskittymään liiaksi omien toimintamahdollisuuksiensa taloudellisiin edellytyksiin. Huomio oli myös pitkälti keskittynyt rahaston aseman vahvistamiseen kansallisen kulttuurin työvälineenä. Hän kuitenkin muistuttaa, että juuri tämä talouselämään vetoaminen oli osoittautunut menestyksekkääksi, kun talouselämän johto oli ymmärtänyt kulttuurin merkityksen sekä talouselämän ja tutkimuksen kehityksen rinnakkaisuuden (Pohls 1989: 166). 1960-luvulla Kulttuurirahasto alkoi olla asemaltaan hyvin vakiintunut ja arvovaltainen vaikuttaja suomalaisessa kulttuurielämässä. Statusarvo nousi ja henkilöitä, jotka olivat mukana toiminnassa, arvostettiin. (Pohls 1989: 165.)

²² Pohls 1989: 109-110.

²³ Mäkinen 2002: 23.

²⁴ Ensimmäisen maakuntarahaston, Pohjois-Suomen rahaston, perustamista koskevat neuvottelut käytiin jo vuonna 1954. Vuonna 1958 perustetun Keski-Suomen rahaston syntymisen jälkeen edettiin varsin suunnitelmallisesti ja vuosien 1959-1964 aikana syntyi suurin osa maakuntarahastoista. (Pohls 1989: 228.)

²⁵ Maakunnissa ei ollut luotettavaa organisaatiota, jonka avulla kulttuuriharrastuksen levittäminen olisi onnistunut systemaattisesti.

²⁶ Pohls 1989: 86-87.

²⁷ Alueellinen identiteetti ja aluetietoisuus koostuvat alueeseen kohdistuneista mielikuvista, toisin sanoen sisäisestä ja ulkoisesta imagosta. Alueen yksilöt elävät kahdessa järjestelmässä, orgaanisen ja mekaanisen solidaarisuuden järjestelmissä. Mekaaninen järjestelmä liittyy kollektiiviseen tietoisuuteen ja jakaa kulttuuriperinnön. Orgaaninen yhteiskunta eriytyy funktionaalisesti; Sen eri elimet ovat erikoistuneet niin että kokonaisuus toimii mahdollisimman hyvin. Orgaanisessa

järjestelmässä liikkuvuus lisääntyy, etäisyyden merkitys vähenee ja aluetietoisuus laajenee. (Mäkinen 2002: 23–35.)

²⁸ Erkki Salonen toimi Valtakunnan suunnittelutoimistossa sekä Suomalaisuuden Liiton keskushallituksessa vuosina 1956–1957. Suomen Kulttuurirahaston yliasiamiehenä hän oli vuoteen 1980. Salonen oli huomannut maakuntaliitot tärkeäksi kanavaksi ja ajoi alusta asti kiinteämpää yhteyttä niiden ja pääkaupunkiseudun välille. Hän ehdotti maakuntaliittojen ja Suomalaisuuden Liiton välistä yhteistyötä suomalaiskansalliseen kulttuurityöhön. (Mäkinen 2002: 35.) Maakuntaliitot olivat olennainen osa Suomen Kulttuurirahaston maakuntarahastojen toimintaa.

Yhteistyö Suomalaisuuden Liiton ja Suomen Kulttuurirahaston välillä oli tiivistä (Pohls 1989: 178, myös Pohls 1989: 44; Suomalaisuusliikkeen aktiivit osallistui-
vat lähes sataprosenttisesti kokouksiin, mikä kuvaa myös yhdistyksen yhteyttä liikkeeseen. Pohls 1989: 45; Suomalaisuuden liitto tarjosi alkuaikoina rahaston käyttöön toimitilat ja henkilökuntansa käyttöön). Yhteisenä rintamana nämä organisaatiot ajoivat useita uudistuksia, kuten esimerkiksi korkeakoulujen kehittämislakia opetusministeriölle vuonna 1967. Suomen Kulttuurirahaston ja Suomalaisuuden Liiton neuvottelupäivät, julkaisut ja seminaarit edistivät merkittävällä tavalla 1960-luvun yhteiskunta- ja kulttuuripoliittista keskustelua. Tapahtumat ylittivät helposti uutiskynnyksen. Vuosien 1957–1973 välillä järjestettiin yhteensä 32 neuvottelupäivää ja seminaaria, joista suurimman osan aihepiirejä käsiteltiin pääosin maakunnallisesta näkökulmasta (Mäkinen 2002: 23). Salonen katsoi Liiton tehtäviin kuuluvan kieli- ja yhteiskuntapolitiikan ja Kulttuurirahastolle aktiivisen kulttuuripolitiikan harjoittamisen.

²⁹ Maakuntaliittojen ja maakuntarahastojen yhteistyötä edesauttoivat Salosen lämpimät välit maakuntaliittojen edustajien kanssa. Maakuntarahastojärjestelmästä oli myös alusta alkaen tarkoitus luoda koko maan kattava verkosto. (Mäkinen 2002: 37 Erkki Salosen haastattelu 1998.)

³⁰ Tämän maakuntakäsityksen Salonen oli omaksunut työskennellessään Valtakunnan suunnittelutoimistossa, jonka tarkoituksena oli nimenomaan luoda toiminnalliset edellytykset tuotantovoimien tehokkaaseen hyödyntämiseen kansakunnan hyvinvointia parhaiten edistävällä tavalla. Mäkinen 2002: 36; Osittain tämä saattoi myös liittyä kotiseututyötä harjoittavien järjestöjen voimakkaampaan keskittymiseen maakunnalliselle tasolle toisen maailmansodan jälkeen.

³¹ Pohls 1989: 46; Verovähennyskelpoisuutta lahjoituksille anottiin 1938 ja se myönnettiin 1945.

Etuna Suomen Kulttuurirahaston yhteyteen perustamisella oli maakuntarahastoille myös keskusrahaston vakinainen koulutettu henkilökunta hoitamassa tätä rahastojen massaa. Näin toiminnan täsmällisyys ja jatkuvuus sekä hoitokustannusten hallittavuus pystyttiin takaamaan. Suuren rahastojärjestelmän oli myös helpompi verkostoitua käyttämään arvovaltaista asiantuntijavoimaa laajemmin kuin yksityisen erillisrahaston.

³² Mäkinen 2002: 37–40.

³³ Antti Arjavan ja Juhana Lassilan haastattelut 31.3.2009.

³⁴ Pohls 1989: 161.

³⁵ Mäkinen 2002: 36; Erkki Salosen haastattelu 1998.

³⁶ Pohls 1989: 228.

³⁷ Juuri tästä syystä Puntila olisikin halunnut perustaa maakuntarahastot nimenomaan näiden heimomaakuntien idealle. Salonen ei kuitenkaan jäsentänyt maakuntia pelkästään historiallisesta perspektiivistä. (Mäkinen 2002: 38.)

³⁸ Satakunnan rahasto on ollut alusta asti tukemassa maakunnan historiankirjotusta myöntämällä sille ensimmäisinä vuosina runsaasti apurahoja. Hoitokunnan kokousten pöytäkirjoista näkee, että asiaan tehtiin tietoinen linjaus. Nähtiin ensiarvoisen tärkeänä yhteisöllisyyden kannalta, että maakunnalla oli oma yhteinen historia.

³⁹ Nimikkorahasto on yksittäisen lahjoittajan nimeä kantava rahasto, jolla on oma ohjesääntönsä rahojen jakamisen perusteeksi. Nimikkorahastoja voidaan perustaa sekä keskusrahastoon että johonkin Suomen 17:sta maakuntarahastosta. Uuden perustettavan nimikkorahaston pääoman tulee olla vähintään 100 000 euroa. Tämä raja on asetettu, jotta lahjoitukset saataisiin hyödynnettyä mahdollisimman tehokkaasti. Vuonna 2008 Suomen Kulttuurirahastolla oli yli 700 nimikkorahastoa. (Suomen Kulttuurirahaston Vuosikertomus 2008.)

⁴⁰ Suomen Kulttuurirahasto ja Suomen konservatorioliitto solmivat vuonna 2005 yhteistyösopimuksen Maakunnallisista soittimista. Kulttuurirahaston tuella on hankittu maakunnallisten linjauksien ja -toiveiden mukaan soittimia miljoonalla eurolla Konservatorioliiton jäsenoppilaitoksiin. Kulttuurirahasto omistaa soittimet, ja Konservatorioliitto vastaa niiden lainaustoiminnasta kahdentoista jäsenkonservatorionsa kautta. Maakunnallisia soittimia lainataan konservatorioiden opiskelijoille ja muille alueella vaikuttaville korkeatasoisille muusikoille. (Suomen Kulttuurirahaston Internet-sivusto.)

⁴¹ Juhana Lassilan haastattelu 31.3.2009

⁴² Satakunnan rahaston hoitokunnan jäsenet, kuten muutkin luottamushenkilöt, toimivat palkatta. Asiamies saa työstään korvauksen.

⁴³ Kirjatalokoot on Suomen Kulttuurirahaston tukihanke, jossa vuosien 2008–2010 aikana Kulttuurirahaston tukea ohjataan kuntien kirjastojen kirjahankintojen lisäämiseen koko maassa yhteensä noin 3,5 miljoonaa euroa. (Suomen Kulttuurirahaston Internet-sivusto.)

⁴⁴ Nuorisohanke Myrsky on Suomen Kulttuurirahaston valtakunnallinen nuorisohanke 2008–2011. Suomen Kulttuurirahaston tuki kolmen vuoden aikana on yhteensä noin 4 miljoonaa euroa. Nuorisohanke Myrsky on suunnattu ensisijaisesti 13–17 -vuotiaille nuorille, ja erityisesti niille nuorille, joita on vaikea tavoittaa perinteisin keinoin. »Myrskyn avulla haluamme vaikuttaa nuorten hyvinvointiin ja sitä kautta heidän sosiaaliseen ja henkiseen kehitykseensä. Lasten ja nuorten syrjäytymisuhkiin ja pahoinvointiin on puututtava varhain. Kulttuurin ja taiteen avulla voimme voimistaa ja kannustaa nuoria tavalla, joka vaikuttaa heidän elämänsänsä», kertoo yliasiamies Antti Arjava. (Suomen Kulttuurirahaston Internet-sivusto.)

⁴⁵ Asiamies Juhana Lassilan ja yliasiamies Antti Arjavan haastattelu 31.3.2009.

⁴⁶ Asiamies Juhana Lassilan ja yliasiamies Antti Arjavan haastattelu 31.3.2009.

⁴⁷ Asiamies Juhana Lassilan ja yliasiamies Antti Arjavan haastattelu 31.3.2009.

⁴⁸ Salo 1999: 112.

⁴⁹ Porin Kaupunginkirjaston (vuodesta 1975 Satakunnan maakuntakirjaston) kehittämisessä erityisen ansioitunut on, Satakunnan rahaston hoitokunnassakin istunut, kirjastoneuvos Henry Granfors. Porin lisäksi muuallakin Satakunnassa oli kirjastoja. Lainakirjastoista ensimmäinen perustettiin 1848 Yläneelle, seuraavat 1849 Loimaalle, 1850 Ahlasiin, 1851 Hämeenkyröön ja Raumalle sekä 1853 Tyrvääseen. 1870-luvulta lähtien kunnat alkoivat myöntää lainakirjastoille viinanvoittovaroista avustuksia ja vähitellen kirjastot kasvoivat. (Salo 1999:120-123) Vuoden 1962 kirjastolaki nosti Suomen kirjastotoimeltaan pohjoismaiden nykyaikaisimmaksi maaksi. (Häyrynen 1996: 45.)

⁵⁰ Porin Suomalainen Seura perusti vuonna 1888 Poriin Satakunnan Museon. Se oli maakunnan ensimmäinen esinemuseo. Nimi kuvasi uuden laitoksen aate- taustaa, sillä museosta haluttiin sekä nimeltään että tavoitteiltaan maakunnallinen sivistyslaitos. Museon kokoelmat kasvoivat nopeasti niin laajoiksi, etteivät sen voimat enää riittäneet, vaan museosta otti vastatakseen Porin kaupunki. Pikkuhiljaa museo kasvoi esineistöiltään rikkaaksi; museoon kertyi laaja kansatieteellinen ja kulttuurihistoriallinen kokoelma. Museo on käynnistänyt laajan arkeologisen tutkimustoiminnan. Sen kaivauksia on muun muassa Porissa, Nakkilassa, Kokemäellä, Merikarviällä, Huittisissa ja Sastamalassa. Intensiivinen kaivaustoiminta on rikastuttanut Satakunnan ja sen kautta Suomenkin esihistoriaa. (Salo 1999.)

⁵¹ Seppälä 2008: 10.

⁵² 1891 perustettu Rauman Museo aihepiirinsä Rauman historia ja merenkulku.

⁵³ 1916 perustettu Emil Cedercreutzin Museo. Museo on kuvanveistäjä Cedercreutzin elämäntyön vaalija ja Satakuntalaisen kansankulttuurin esittelijä.

⁵⁴ Seppälä 2008: 10.

⁵⁵ Kotiseutuyhdistyksistä vanhimpiin kuuluu 1891 perustettu Pori-seura, jolla on hallussaan laaja kotiseutu- ja kuva-arkisto. Arkistoa säilytetään nykyisin satakunnan Museossa. Raumalla tunnetuimmat kotiseutuyhdistykset ovat arvostetut Rauman Kilta, eli Rauman Gård sekä Nortamo-Seor. Porissa Nortamon seurusteluperinnettä pidetään yllä Satakunnan Kirjallisessa Kerhossa, joka on julkaissut Satakunnan rahastonkin tuella kertomuksia Satakunnan historiasta ja kulttuurista. Tärkeää tutkimustyötä maakunnassa on tehnyt myös Tyrvään kotiseutuyhdistys. Tuotannosta suurin osa on rahaston hoitokunnassakin edustettuna olleen Prusin suvun tuottamaa. Myös Kokemäki-seura, Harjulan kilta ja Luvia-Seor ja monet muut ovat julkaisseet kotiseutukirjoja. (Salo 1999: 112–113.)

⁵⁶ Satakunnan ensimmäinen ja Suomen toinen nuorisoseura perustettiin Kauvatalla 1878. Aate levisi Satakunnassa nopeasti ja nuorisoseuroja perustettiin lähes kaikkiin pitäjiin. Satakunnan Nuorisoseurain Liitto on järjestänyt Satakunnan laulujuhlia vuodesta 1880.

⁵⁷ Salo 1999: 121–122.

⁵⁸ Salo 1999: 143.

⁵⁹ Juhani Tarnan haastattelu 20.7.2009.

⁶⁰ Laurilehto 1992: 77–84.

⁶¹ Unto Salo haastattelu 14.4.2009.

⁶² Unto Salo haastattelu 14.4.2009.

⁶³ Häyrynen 1996: 45.

⁶⁴Päivä valittiin Antti Thuroniuksen syntymäpäivän kunniaksi. Hämeenkyrön kappalaisen poika, Antti Thuronius, syntyi 31.10.1632. Hän toimi 1600-luvun loppupuoliskolla Turun yliopistossa logiikan, metafysiikan ja fysiikan professorina sekä rehtorina.

⁶⁵Satakunnan rahaston puheenjohtajan Mikko Elon juhlapuhe Satakunnan rahaston 30-vuotisjuhlassa Porissa 1.11.1989. (SKRark.)

⁶⁶Euran kunnanvaltuuston puheenjohtaja Veikko Nurmen tervetuliaispuhe Satakunnan rahaston vuosijuhlassa Euran Pirtillä 7.11.1990 (SKRark.) & Aamulehti 27.10.1959 *Satakunnan Kulttuurirahaston perustaminen hajasijoituksen toteuttamista käytännössä.*

⁶⁷Aamulehti 27.10.1959 *Satakunnan Kulttuurirahaston perustaminen hajasijoituksen toteuttamista käytännössä.*

⁶⁸Satakunnan Kansa 31.10.1959 *Maakunnallisen sivistystyön juhla Porissa.*

⁶⁹Tässä samassa tilaisuudessa päätettiin Satakunnan rahaston perustamisesta, jonka yhteydessä kulttuuripäivät sovittiin järjestettäväksi. Kulttuuripäivät (Satakuntalainen osakunta) ja maakuntarahasto (Satakunnan Maakuntaliiton hedelmä) ovat kaksi erillistä kulttuuripoliittista hanketta, jotka kulkivat pitkään käsi kädessä. Satakunnan Kansa ei kuitenkaan mainitse rahastosta tässä yhteydessä.

⁷⁰Kulttuuripäivien yhteydessä oli muun muassa kulttuuripoliittinen keskustelutilaisuus, jossa alustusten aiheina olivat Satakunnan historian tutkimus ja Satakunnan kohtalo tulevassa lääninjaossa.

⁷¹Satakunnan Kansa 31.10.1959 *Maakunnallisen sivistystyön juhla Porissa.*

⁷²Porilainen 31.10.1959.

⁷³Tilaisuus onnistui niin hyvin, että maakuntarahastojen yleisessä ohjesäännössä muille rahastoille käytettiin Satakunnan rahaston perustamistilaisuutta hyvänä esimerkkinä: »Maakuntarahaston vuosijuhlaan syytä kehittelä oma muotonsa. Juhlapukutilaisuus, jossa on samantapainen toistuva lyhyt ohjelma. Esim. taidesitys, tervehdyspuhe, apurahojen jako, juhlaesitelmä. Olisi syytä kuitenkin saada jotain omaa tavanomaisesta juhlasta poikkeavaa, maakunnan sivistyksellistä omanarvontuntua kohottavaa ohjelmaa. Juhla voidaan pitää eri vuosina eri paikkakunnilla tai sen taideyhtyeet tai solistit voivat vaihdella ja edustaa eri piirejä ja paikkakuntia. Juhlan yhteyteen voidaan suunnitella muutakin kulttuuritoimintaa, esim. Oulussa taidenäyttelyn avajaiset tai Porissa satakunnan rahaston perustamisen ja 1. vuosijuhlan puitteina erinomaisen onnistuneet Satakunnan kulttuuripäivät.»

⁷⁴Aamulehti 2.11.1959 *Tässä tilaisuudessa perustetaan Satakunnan kulttuurirahasto.*

⁷⁵Aluksi nämä noudattivat kutakuinkin Maakuntaliiton erikseen ehdottamia kulttuurivaikuttajia. Ensimmäiseen hoitokuntaan Maakuntaliitto ehdotti seuraavia henkilöitä itse nimeämiensä lisäksi: Reino Hannula (Porin Lyseon rehtori), K. I. Levanto (Outokumpu Oy:n Porin metallitehtaan johtaja), Erkki Lipsanen (kauppaneuvos, Aug. Lipsanen Oy:n toimitusjohtaja), T. O. Laurilehto (seminaarinjohtaja, rehtori), Väinö Kinnunen (Kokemäenjokilaakson ammattikoulun rehtori, insinööri), Paavo Prusi sekä varajäseniksi Aarne Tuomola (Lönström Oy:n toimitusjohtaja), Ilmari Perttuli (Länsi-Suomen sokeritehtaan nyk. Lännen teh-

taitten toimitusjohtaja), ym. (SatM pöytäkirjat) Vuodesta 1963 lähtien varajäseniä ei enää valittu hoitokuntaan, sillä sen koettiin syövän intoa (Pohls 1989: 159).

⁷⁶ SatM kirje 25.10.1959 allekirjoitus: Satakunnan Museon kannatusyhdistys; Unto Salo ja Matti Nyman.

⁷⁷ 200 000 vuoden 1959 markkaa vastaa elinkustannusindeksin mukaan 4 360 vuoden 2008 euroa.

⁷⁸ SatM Hoitokunnan pöytäkirja 31.10.1959.

⁷⁹ 1960-luvulla jaetut apurahat olivat suuruudeltaan 1 500 eurosta 3 600 euroon. Summat on muutettu elinkustannusindeksin mukaan vastaamaan vuoden 2008 euroja.

⁸⁰ Aamulehti 2.11.1959.

⁸¹ Unto Salon haastattelu 9.4.2009.

⁸² Porin Puuvilla Oy:n kirje Satakunnan rahastolle.

⁸³ 109 vuoden 2008 euroa.

⁸⁴ 10 900 vuoden 2008 euroa.

⁸⁵ Tämäkin termi noudattaa Suomen Kulttuurirahaston alkuaikoinaan runsaasti käyttämää maanviljelymetaforiikkaa.

⁸⁶ Apurahojen keskimääräinen koko oli 1960-luvulla 2 500 euroa. Ne olivat suuruudeltaan 1 090 – 5 940 euroa, lukuun ottamatta Satakunnan Museon kannatusyhdistyksen saamaa poikkeuksellisen suurta 10 900 euron apurahaa.

⁸⁷ SatM Hoitokunnan kokousmuistio 25.1.1961.

⁸⁸ SKRark, Kansio HMO.2, Maakuntarahastojen alkuvaiheet, 1963 Suomen Kulttuurirahaston Säätiön säädekirja 23.3.1961 *Maakuntarahaston taloudenhoidon ohjeet*.

⁸⁹ SKRark, Kansio HMO.2, Maakuntarahastojen alkuvaiheet, 1963 Suomen Kulttuurirahaston Säätiön säädekirja 23.3.1961 *Maakuntarahaston taloudenhoidon ohjeet*. Sijoitustoiminta oli alkuun maakuntarahastojen itsensä vastuulla, mutta 1990-luvulta lähtien se on hoidettu keskitetysti keskusrahastosta käsin.

⁹⁰ Pohls 1989: 158–159.

⁹¹ 31 650 vuoden 2008 euroa.

⁹² Tämän jälkeen yleistyi käytäntö, jossa hakemukset jaetaan alakohtaisesti hoitokunnan jäsenille, jotka tekevät ehdotuksensa oman alansa parhaimmista ehdokkaista työvaliokunnalle. Tämän jälkeen työvaliokunta tekee jakoehdotuksen kaikista hakemuksista ja esittää sen hoitokunnan vahvistettavaksi.

⁹³ 500 000 vuoden 1960 markkaa vastaa 10 550 vuoden 2008 euroa.

⁹⁴ SatM Työvaliokunnan muistio 2.9.1960.

⁹⁵ Yhä edelleen apurahansaajat kirjoittavat vuoden kuluessa apurahan saannista vapaamuotoisen selostuksen, *stipendiaattikertomuksen* (2000-luvun alusta *apurahaselvitys*), jossa he raportoivat apurahansa käyttöä.

⁹⁶ Mm. SatM Hoitokunnan kokousmuistio 8.9.1960 & Työvaliokunnan muistio 5.10.1960 & Hoitokunnan muistio 18.10.1960.

⁹⁷ 200 000 mk vastasi noin 4 200 vuoden 2008 euroa.

⁹⁸ Ks. Liite *Vuosijuhlien pitopaikat*.

⁹⁹ Yleisesti ottaen ensimmäisten vuosikymmenten kohdalla uutiskynnyksen ylittivät säännöllisesti kronologisessa järjestyksessä apurahojen hakuajan alkamisen julistaminen, vuosijuhlien pitopaikan julkistaminen, hakijoiden määrä, kulttuu-

ripäivien yhteydessä järjestettävän taidenäyttelyjen teosvalinta, kulttuuripäivien ohjelma, vuosijuhla ja apurahat, juhla- ja avajaispuhe sekä kulttuuripäivien ja sen eri tapahtumien onnistumisen arvioiminen. Näistä uutisista suurin osa on painotunut loppuvuoteen, vuosijuhlan aikaan.

¹⁰⁰ SatM Hoitokunnan kokousmuistio 26.5.1961.

¹⁰¹ Kyseisenä vuonna myös Satakunnan rahasto täytti 5 vuotta, mutta tätä ei korostettu Satakunnan Kansan artikkeleissa.

¹⁰² Satakunnan Kansa 22.1.1964

¹⁰³ Pohls 1989: 45; Ensin suoritettiin lahjakirjakeräys ja sitten vasta perustamiskirja. Pyrittiin siihen, että ensimmäiset lahjoittajat antaisivat mahdollisimman suuren summan, joka olisi muille esimerkkinä. Tukea anottiin myös kunnanvaltuustoilta ja monet kunnat antoivatkin tukea. Lopuksi kerättiin vielä adressi, johon sai osallistua lahjoittamalla yhden markan. Maakuntarahastot järjestivät myös kuntien keskinäisen kilpailun, jossa nimikirjoitusten määrää verrattiin asukaslukuun. Kilpailun voitti Raution kunta 85,2 prosentilla. Yhteensä adressiin saatiin 560 636 nimeä.

¹⁰⁴ Noin 7,4 miljoonaa vuoden 2008 euroa.

¹⁰⁵ Suomen Kulttuurirahaston Internet-sivusto.

¹⁰⁶ Mm. SatM Hoitokunnan kokousmuistio 26.5.1961. Sijoitustoiminta siirtyi keskitetyksi keskusrahastoon 1990-luvulla.

¹⁰⁷ SKRark Hm Suomen Kulttuurirahasto, Asiamiespäivät 1968–2001, muistio Helsinki 20.5.1968.

¹⁰⁸ SKRark Hm Maakuntarahastot, tilastot, Maakuntarahastojen kulut ja tuotot 1.10.1968–30.9.1969.

¹⁰⁹ Satakunnan Kansa 5.2.1964.

¹¹⁰ Satakunnan Kansa 29.10.1964.

¹¹¹ Satakunnan Kansa 31.10.1964.

¹¹² Kaikissa diagrammeissa summat on käännetty vastaamaan vuoden 2008 euroa elinkustannusindeksin mukaisesti.

¹¹³ 1960-luvulla hakemukset käsiteltiin jaotellulla tieteet/ kirjallisuus/ kuvataiteet/ säveltaide/ teatteri. Vasta myöhemmin 70-luvulla alettiin eritellä tieteen hake-
muksia omiksi aloikseen.

¹¹⁴ Kuvataiteet käsittävät muun muassa valokuva- ja elokuvataiteen sekä taideteollisuuden.

¹¹⁵ Näyttämötaiteisiin on laskettu teatteritaide, tanssitaide sekä sirkustaide.

¹¹⁶ Hakemuksia lääketieteeseen oli 4 kappaletta eri vuosina.

¹¹⁷ SatM Hoitokunnan kokousmuistio 24.10.1966.

¹¹⁸ Tuo vuosi oli poikkeuksellinen hakevien naisten määrän kasvettua edellisen vuoden kolmesta hakijasta neljääntoista.

¹¹⁹ Katso kaavio nro 8.

¹²⁰ Olen tilastoinut paikkakuntien osalta vain parilliset vuodet.

¹²¹ SKRark Hm Maakuntarahastot, tilastot, Maakuntarahastojen kulut ja tuotot 1.10.1968–30.9.1969.

¹²² SatM Hoitokunnan kokousmuistiot 15.10.1962.

¹²³ SatM Hoitokunnan kokousmuistiot 20.10.1961, 15.10.1962, 15.10.1963, 16.10.1964 & 14.10.1966.

¹²⁴ Hoitokunnan jäsenten kyselylomakkeen mukaan tässä ei ole ollut selkeää linjaa, sillä mielikuvat ulkopuolisten asiantuntijoiden käytöstä ovat hyvin vaihtelevat riippumatta tarkastelujaksosta. Hoitokunnan jäsenille osoitetun kyselylomakkeen vastausprosentti oli alhainen. Alkuvuosien (1960-luvun) hoitokuntien jäsenistä en tavoittanut kuin 20 prosenttia ja 1970-luvun hoitokunnan jäsenistä 13 prosenttia. 1980-luvulta tavoitin 43 prosenttia, 1990-luvulta 68 prosenttia ja 2000-luvulta 86 prosenttia jäsenistä. Tavoitettujen vastausprosentti oli 42 prosenttia. Otos ei ole kattava, mutta suuntaa antava.

¹²⁵ Unto Salo haastattelu 14.4.2009.

¹²⁶ Erkki Salosen luento Taiteilijaseminaarissa 1965: 47–48.

¹²⁷ Vuonna 1963 *nuoriksi ja vihaisiksi* luonnehditut miehet perustivat kirjallisuusteilisen yhdistyksen nimeltä Manuscript –63 ry. Porissa käytiin tuolloin vilkasta keskustelua siitä, miksi Pori ei ole kulttuurikaupunki. Manuscript –63 ry syntyi sekä kirjallisesta tarpeesta että vastalauseena konservatiiviselle politiikalle. Perustaja Erkki Wessmanin sanoin Pori oli »vähän tapahtumaköyhä, sivussa kaikesta». (Satakunnan Kansa 29.6.2003.)

¹²⁸ SatM B:1 Apurahan hakijat ja saajat 1959–1988.

¹²⁹ Ennekari 1996.

¹³⁰ Ennekari 1996: 17, ote STT:n tiedotteesta 2.7.1966.

¹³¹ Porilaiset kutsuivat perustajajoukkoa jatsipojiksi. »Tässä on kuitenkin oikaistava yksi sinnikkäästi elävä, mutta ehdottomasti väärä myytti: Pori Jazzia eivät suinkaan perustaneet innokkaat keskenkasvuiset koululaiset, vaan jo koulunkäyntinsä päättäneet ja työelämässä olevat henkilöt. Kari Sarpila oli ekonomina johtamassa perheleipomo Sarpi Oy:tä, filosofian kandidaatti Risto Hannula oli Uuden Suomen kulttuuritoimittaja ja Seppo Hakala maakunnankuulu muusikko. Risto Hannula joutui Uudessa Suomessa korjaamaan: »Kulttuuripoliittinen tausta Porin jazzfestivaaleille ei ollut nuorison levottomuus rukouslauantaisin, vaan vahva ja syvä jazzinnostus Porin kaltaisessa provinssikaupungissa, jossa ei konsertteja ja jameja järjestetty mielestämme tarpeeksi.» (Satakunnan Kansa 1.2.1998, Viikonvaihte.)

¹³² Jazzjuhlat näkyivät tulevina vuosina Satakunnan rahastossa. Varsinkin 1960-luvun loppua kohden jazzharrastaneisuus näkyi erillismainintana muusikoiden hakemuksissa. Vuonna 1969 seitsemän viidestätoista säveltäjien hakijasta korosti olevansa juuri jazzmuusikkoja. Tuona vuonna heistä kenellekään ei myönnetty apurahaa.

¹³³ Vuosina 1970–1998 Pori Jazz 66 ry. on ollut hakijana 3 kertaa ja se on nimetty jazzmuusikoiden suosittelevaksi 9 kertaa. Pori Big Band haki kaksi kertaa.

¹³⁴ Paula Ovaskan haastattelu 5.3.2009.

¹³⁵ Karjalainen 2006: 44.

¹³⁶ Koostaan huolimatta olivat Satakunnan rahaston apurahat arvostettuja. Kun apurahaa oli aikaisemmin myönnetty Suomen Kulttuurirahastosta tai sen maakuntarahastoista, oli muiden rahoittajien helppo seurata esimerkkiä.

¹³⁷ Musiikkifestivaalien taloudellisia ja sosiaalisia vaikutuksia on kartoitettu useissa tutkimuksissa. Kulttuurin tasa-arvoisella saatavuudella on todettu olevan syrjäytyneisyyttä ehkäisevä, kansanterveyttä kohentava sekä työllistävä vaikutus. Taloudellinen vaikutus kertyy festivaalien suoran tuoton lisäksi esimerkiksi paikallisten ravintoloitsijoiden, majoituspalvelujen ja muiden yrittäjien kasvaneesta asiakaskunnasta. Taloudellista vaikuttavuutta on myös festivaalien johdosta perustettujen tapahtumavalmiuksien ja lisäpalvelujen saaminen paikkakunnalle.

¹³⁸ Pori Jazz 2009 numeroina Internet-sivusto. Pori Jazzin aluevaikutuksia on mitattu keväällä 2007. Toisen Satakuntalaisen suuren festivaalin, Rauman Meren Juhannuksenkin vastaava luku on ollut Raumalla vain 5 miljoonaa. (Karhunpalvelus 4/2008.)

¹³⁹ Vuonna 2008 festivaaleilla oli kuulijoita yhteensä 141 000. Esiintyviä artisteja oli 638. Vapaaehtoisia työntekijöitä oli 1100 ja Pori Jazzin omia toimitsijoita 450. Tiedotusvälineiden edustajia oli 400, joista vajaa 10% oli kansainvälisiä (Pori Jazz 2009 numeroina). Lisäksi festivaali koskettaa jazzkadun torimyyjiä, pullonkerääjiä, paikallisia asukkaita, virkavaltaa, siivoojia, liikennöitsijöitä ja niin edelleen.

¹⁴⁰ Ensimmäinen yleisötutkimus tehtiin vuonna 1969. Sen jälkeen festivaalin eri osa-alueista on tehty lukuisia tutkimuksia ja kartoituksia.

¹⁴¹ Vuodesta 1971 alati kasvava osuus festivaalin rahoituksesta kerääntyy markkinointi- ja mainostuloista.

¹⁴² Esimerkiksi suomalaisen avantgardejazzin matinea vuodesta 1971.

¹⁴³ Ennekari 1996.

¹⁴⁴ Satakunnan Kansa 1.2.1998, Viikonvaihte.

¹⁴⁵ Ennekari 1996: Epilogi.

¹⁴⁶ Satakunnan rahasto antoi apurahan 1965 Kankaanpään taidekoululle sen perustamisvuonna »kalusteiden ja opetusvälineiden hankintaan» (SatM). Kankaanpään taidekoulu oli maamme ensimmäinen pääkaupunkiseudun ulkopuolinen taidekoulu. Perustajat ovat kuvanveistäjä Kauko Räike ja taidemaalari Juhani Tarna. Koulun suuntautumisvaihtoehtoina ovat kuvanveisto, maalaus ja grafiikka. Ylläpitäjänä toimi silloin Kankaanpään taideyhdistys. Vuosikymmenen lopulla Kankaanpään taidekoulu kunnallistettiin ja ylläpitäjäksi tuli Kankaanpään kaupunki. Kun vuonna 1995 valmistui uusi taidekoulurakennus, oli se Ateneumin jälkeen ensimmäinen taidekouluksi tarkoitettu rakennus Suomessa. Vuodesta 1997 Taidekoulu on osa Satakunnan Ammattikorkeakoulua. Tällä vuosituhannella opintomahdollisuudet ovat laajentuneet ja erikoistumisopintoja on mahdollista suorittaa kuvanveistosta ja kalligrafiasta. (Juhani Tarnan haastattelu 20.7.2009.)

¹⁴⁷ Suomen kulttuuripolitiikassa rahaston toiminnan kannalta tärkeitä suuntia olivat korkeakouluopetuksen hajauttaminen ja läänintaidetoimikuntien toiminnan alkaminen sekä maakuntien kulttuuritoimien vahvistuminen. Paavo Hoikan sanoin maakunnallisen kulttuurityön arvon tunnustaminen on tärkeä toimenpide, kun pyritään vastustamaan kankeata, ylhäältä ohjattua yhtenäiskulttuuria. (Maakunnan taidepolitiikkaseminaarissa 1971: 74–83.) Erkki Salosen sanoin: Tervettä maalaiselämää ja heimojemme erikoispiirteitä on varjeltava nyky-yhteiskunnan tasapaistävältä vaikutukselta. (Salonen 1970: 293.)

¹⁴⁸ Satakunnan rahasto on ollut osaltaan tukemassa kaikkia edellä mainituista kulttuuritoimijoista.

¹⁴⁹ Satakunnan Kansa 17.5.1970; Satakunnan Museon johtaja Unto Salo pohtii maakunnan kulttuurin tilaa artikkelissaan *Pori maakunnan kulttuurikeskuksena*.

¹⁵⁰ Kaikissa diagrammeissa summat on käännetty vastaamaan vuoden 2008 euroa elinkustannusindeksin mukaisesti.

¹⁵¹ Esimerkiksi Satakunnan Kansassa aiheesta oli suuri artikkeli 13.10.1973.

¹⁵² Tämä muutos huomion kohdentamisessa lähti lehden toimituksesta käsin. Asiamies lähetti edelleen lehdistölle kaiken materiaalin apurahansaaajista. Paula Ovaska haastattelu 5.3.2009.

¹⁵³ Suomen Kulttuurirahaston vuosikertomus 1984–85: 99. Vuonna 1985 päätettiin asiamiesten kokouksessa Kuopiossa, että maakuntarahastot saivat hakea projektitukea myös oman kulttuuritoimintansa rahoittamiseksi.

¹⁵⁴ Ensimmäisen kerran Satakunnan rahasto haki projektitukea vasta vuonna 1985 Porin Teatterin vanhan esiripun konservointiin, johon Porin kaupungilta oli osavastus. Toinen hakemus oli vuonna 1987 Harjulan Kilta ry:n (kotiseutuyhdistys) hankkeeseen *Bibliografian laadinta Emil Cedercreutzin museon kirjaston vanhan kirjallisuuden osasta*. Kolmas projektitukihakemus jätettiin vuonna 1991 ja se koski kasvatustieteiden kandidaatti Marketta Palon Rauman pitsiä koskevaa lisensiaattityötä, näyttelyn suunnittelua ja julkaisun käsikirjoittamista. (SKRark.)

¹⁵⁵ 1970-luvulla eniten tuettavia projekteja oli Hämeen rahastossa. Projektit koskivat muun muassa tekstiiliperinteen kartoitusta ja avoimen korkeakoulun perustamismahdollisuuksien kartoitusta. Myös Keski- ja Pohjois-Pohjanmaan rahastoissa oli paljon tuettavia projekteja. 1980-luvulla Pohjois-Karjalan rahasto sai eniten projektitukea. Suurin yksittäinen tukikohde on ollut perinnekulttuurin professorin perustaminen Joensuun korkeakouluun. Toiseksi eniten 1980-luvulla keskusrahaston projektirahoitusta saanut maakuntarahasto on Pohjois-Pohjanmaan rahasto. Näistä rahastoista on myös haettu eniten. 1970 - 1990-luvuilla keskusrahastoon saapuneet projektitukihakemukset maakuntarahastoittain: Etelä-Karjalan rahasto 12 hakemusta, Etelä-Pohjanmaan rahasto 10 hakemusta, Hämeen rahasto 18 hakemusta, Kainuun rahasto 14 hakemusta, Keski-Pohjanmaan rahasto 26 hakemusta, Keski-Suomen rahasto 21 hakemusta, Kymenlaakson rahasto 28 hakemusta, Lapin rahasto 33 hakemusta, Mikkelin läänin rahasto 12 hakemusta, Pirkanmaan rahasto 3 hakemusta, Pohjois-Pohjanmaan rahasto 23 hakemusta, Pohjois-Savon rahasto 8 hakemusta, Pohjois-Karjalan rahasto 35 hakemusta, Päijät-Hämeen rahasto 18 hakemusta, Satakunnan rahasto 3 hakemusta, Uudenmaan rahasto 10 hakemusta, Varsinais-Suomen rahasto 8 hakemusta. (SKRark.)

¹⁵⁶ Nimikkorahaston voi perustaa Suomen Kulttuurirahaston tai sen maakuntarahaston yhteyteen lahjoittamalla tai testamenttaamalla varoja Rahaston käyttöön. Nimikkorahastoista jaettavia apurahoja säätelevät lahjoittajien ohjesäännöissä määrittelemät tarkoitukset.

¹⁵⁷ Etelä-Karjalan rahasto on perustettu vuonna 1962. Se sai ensimmäisen nimikkorahastonsa samana vuonna 1971 Satakunnan rahaston kanssa.

¹⁵⁸ 1960-luvulla Pohjois-Pohjanmaan rahastolla oli 5 nimikkorahastoa, Lapin rahastolla 6, Pohjois-Karjalan rahastolla 6, Pirkanmaan rahastolla 1, Mikkelin läänin

rahastolla 3, Kymenlaakson rahastolla 2, Keski-Suomen rahastolla 4, Keski-Pohjanmaan rahastolla 6, Kainuun rahastolla 1, Hämeen rahastolla 2, Etelä-Pohjanmaan rahastolla 8, Varsinais-Suomen rahastolla 12 ja Uudenmaan rahastolla 2. 1960-luvulla perustettiin yhteensä 46 nimikkorahastoa. Lääketieteet oli yleisin nimetty erityisala. Myös humanistiset tieteet ja yhteiskuntatieteet sekä säveltaiteet olivat suosittuja kohteita. (Pohls 1989.) Nimikkorahastoja perustettiin Suomen Kulttuurirahastoon tai sen maakuntarahastoihin 1970-luvulla 52 kappaletta, joista 18 oli testamenttilahjoituksia. 1980-luvulla niitä perustettiin 87 kpl, joista 28 oli testamenttilahjoituksia. Nykypäivänä suurlahjoituksia tai testamentteja tulee Suomen Kulttuurirahastolle keskimäärin yksi kuukaudessa. Kaikki lahjoittajat eivät halua nimeään esiin; Suomen Kulttuurirahastolle on tullut myös suurlahjoituksia, joiden tekijät haluavat pysyä nimettöminä.

¹⁵⁹ Muissa maakuntarahastoissa on nimikkorahastoja kuudesta (Kainuun rahasto) kolmeen kymmeneen seitsemään (Etelä-Savon rahasto, entinen Mikkelin läänin maakuntarahasto). Keskimäärin nimikkorahastoja on 22.

¹⁶⁰ Suomen Kulttuurirahaston Internet-sivusto.

¹⁶¹ Yli 174 000 vuoden 2008 euroa.

¹⁶² Tarkka sanamuoto ohjesäännössä on: »Rahaston apurahat jaetaan (1) ensisijaisesti naisutkijoille, jotka ovat todistettavasti aloittaneet väitöskirjan tekemisen luonnontieteisiin kuuluvilla fysiikan tai meteorologian aloilla, tällainen apuraha myönnetään saajalle neljänä vuonna peräkkäin ja keskeytetään vain, mikäli tutkija kuolee tai lopettaa tieteellisen työskentelyn ennen nelivuotiskauden päättymistä. (2) Toissijaisesti 1-kohdassa mainittuja aloja opiskeleville mies- tai naisylioppilaille opintojen rahoittamiseksi.

¹⁶³ Vuoden 2006 apurahat menivät väitöskirjojen tekemiseen. Kaksi apurahoista myönnettiin naishakijalle ja yksi mieshakijalle. Kukaan apurahan saajista ei ollut kirjoilla Satakunnassa apurahan myöntämishetkellä.

¹⁶⁴ Os. Madsen-Bech (1895–1986).

¹⁶⁵ 10 prosenttia Teresia ja Rafael Lönnströmin rahaston tuotosta siirretään vuosittain ohjesäännön mukaisesti Teresia Lönnströmin rahastoon.

¹⁶⁶ 90 000 markkaa vastaa noin 48 000 vuoden 2008 euroa.

¹⁶⁷ Satakunnan rahaston hoitokunnassa istui heidän sukulaisensa Anna Suominen ja hänen poikansa Ilkka Suominen.

¹⁶⁸ Asiamies valmistelee hakemukset ja voi toimia alkuun panevana voimana rahaston hankkeissa. Myös varojen keruu ja tiedotustoiminta sekä monet muut tehtävät kuuluvat asiamiehen työhön. Satakunnan rahasto oli viimeisten maakuntarahastojen joukossa, jotka hankkivat toimitilat ja sihteerin. Tämä tapahtui vasta Ovaskan jäätyä pois rahastosta. Asiamiehen tehtävään on Satakunnan rahaston käytännön mukaan kuulunut myös käydä henkilökohtaisesti kaikki hakemukset läpi. Tietokoneiden käyttöönotto tarkoittikin huomattavaa helpotusta työmäärään.

¹⁶⁹ Vuosina 1970–1972.

¹⁷⁰ Paula Ovaskan haastattelu 5.3.2009.

¹⁷¹ Satakunta-arkistossa rahaston asiakirjoja tutkiessa ei voi olla huomaamatta, että jotain ratkaisevaa on arkistoinnissa tuolloin tapahtunut. Kirjanpito yhtenäistyi, stipendiaattiluettelot jäsenyivät ja asiakirjat arkistoititiin järjestelmällisesti.

- ¹⁷² Paula Ovaskan haastattelu 5.3.2009.
- ¹⁷³ Apurahan saajien haastattelut.
- ¹⁷⁴ Paula Ovaskan haastattelu 5.3.2009.
- ¹⁷⁵ Vuodesta 2000 kaupunki.
- ¹⁷⁶ Paula Ovaskan haastattelu 5.3.2009.
- ¹⁷⁷ Oli tavallista, että tuohon aikaan kuultiin muidenkin nimikkorahastojen edustajia. Esimerkiksi hautajaisten muistokeräyksenä perustetulla Kirsti Hollmingin rahastolla oli pieni muodollinen säätiö, jonka kautta apurahapäätökset käytettiin. (Paula Ovaskan haastattelu 5.3.2009.)
- ¹⁷⁸ Esimerkkinä ovat tekninen ja humanistinen ala, joille ei ole omia nimikkorahastoja. Siksi näiden alojen hankkeita rahoitetaan pääasiassa yleisrahastosta. Säveltaiteille vuorostaan on useitakin nimikkorahastoja, minkä vuoksi sille ei juurikaan jaeta yleisrahastosta.
- ¹⁷⁹ Rahasto ei ole asettanut rajoitteita apurahojen myöntöön.
- ¹⁸⁰ Paula Ovaskan haastattelu 5.3.2009.
- ¹⁸¹ Paula Ovaskan haastattelu 5.3.2009.
- ¹⁸² Paula Ovaskan haastattelu 5.3.2009.
- ¹⁸³ Suomen Kulttuurirahaston linjauksen mukaan asiamiehen on luovuttava toimestaan täyttäessään 65 vuotta.
- ¹⁸⁴ Erkki Laurilan juhlapuhe maakunnallisen stipendirahaston tehtävistä 28.10.1967 Satakunnan rahaston vuosijuhlissa (SKRark).
- ¹⁸⁵ Pohls 1989: 321–322.
- ¹⁸⁶ Erkki Laurilan vuosijuhlapuhe 28.10.1967.
- ¹⁸⁷ Erkki Salosen juhlapuhe *Kulttuuripolitiikan uudet näköalat* 26.10.1974 Satakunnan rahaston 15-vuotisjuhlassa Porin Karhulinassa (SKRark).
- ¹⁸⁸ Erkki Salosen vuosijuhlapuhe 26.10.1974.
- ¹⁸⁹ puheenjohtaja Jukka Määttä Satakunnan rahaston vuosijuhlissa Säkylässä 9.11.1975 (SKRark).
- ¹⁹⁰ SKRark.
- ¹⁹¹ Jukka Määttä Satakunnan rahaston vuosijuhlissa Kankaanpäässä 30.10.1976 (SKRark).
- ¹⁹² Laudaturtyö on kandidaatin tutkintoon vaadittava opinnäytetyö.
- ¹⁹³ Jukka Määttä Satakunnan rahaston vuosijuhlissa Kankaanpäässä 30.10.1976 (SKRark).
- ¹⁹⁴ Esimerkiksi Raimo Huittinen, Kauko Räike, Marja Tarna ja Esko Railo.
- ¹⁹⁵ Varjo 2004.
- ¹⁹⁶ Häyrynen 1996: 43.
- ¹⁹⁷ 1.6.2009 lähtien P.D.C. Pori Dance Companyn taustayhdistyksenä toimii Keho Liikkeessä ry./ Body in Motion ja Tanssikoulu Liisa Nojosen taustayhdistyksenä Tanssin Askel ry.. Tuota aikaisemmin tanssiryhmälle haki apurahaa nyttemmin vain tanssikoulun taustayhdistyksenä vaikuttava Esittävän tanssin kannatusyhdistys ry., joka perustettiin vuonna 1995. Yhdistyksen ideologiana on monipuolinen tanssikulttuurin ja alan koulutuksen edistäminen Porissa ja Satakunnassa.
- ¹⁹⁸ Vuodesta 2001 P.D.C. Pori Dance Company.
- ¹⁹⁹ Paula Ovaskan haastattelu 5.3.2009.

²⁰⁰ Varjo 2004.

²⁰¹ Varjo 2004.

²⁰² Rautatupa et al. 2006.

²⁰³ Kauppakorkeakoulu alkoi näkyä Satakunnan rahaston väitöskirja-apurahahakemuksissa vasta 2000-luvulla.

²⁰⁴ Puuteollisuus ja idänkauppa estivät maan talouden vajoamisen vuoden 1979 uuden öljykriisin jälkeiseen taantumaan.

²⁰⁵ Satakunnan rahaston puheenjohtaja Mikko Sävelän vuosijuhlapuhe 29.10.1982 (SKRark).

²⁰⁶ Salo 1999: 108.

²⁰⁷ Tämä näkyi taiteissa esimerkiksi suomalaisen tematiikan korostamisena.

²⁰⁸ Professori Matti Peltosen juhlaesitelmä *Suomalaisen harrastukset 1980-luvulla* Satakunnan rahaston vuosijuhlassa 29.10.1982 (SKRark).

²⁰⁹ Satakunnan rahaston puheenjohtaja Mikko Sävelän mukaan näin ei asian laita ollut monessakaan muussa maakunnassa (Juhlapuhe 1.11.1985, SKRark). Tämä saattaa johtua myös siitä, että Satakunnan maakuntarahastossa Satakunnan Maakuntaliitto oli hyvin korostetusti mukana perustamassa rahastoa.

²¹⁰ 1980-luvulla myös osa vuotuisista lahjoituksista päätettiin sijoittaa. Tällä pyrittiin säilyttämään tietty pääoma ja jakamaan vain siitä kertynyt tuotto. (Satakunnan rahaston vuosijuhlan puheenjohtajan juhlapuhe 1.11.1985, SKRark) Yleisrahaston varoista oli aikaisemmin sijoitettu vain Suomen Kulttuurirahaston keskusrahaston 1960-luvulla myymät osakkeet.

²¹¹ Satakunnan rahaston puheenjohtaja, apulaiskaupunginjohtaja Mikko Sävelän juhlapuheet Satakunnan rahaston vuosijuhliissa 29.10.1982 & 4.11.1983 (SKRark).

²¹² Oman Satakunnan läänin saaminen oli maakuntaliiton agendana pitkään. Sävelä muistuttaa tästä myös vuosijuhlapuheessaan vuonna 1982. Hänen mukaansa oma lääni »loisi epäilemättä parhaat edellytykset Satakunnan rahaston tavoitteiden ja tarkoituksen toteuttamiselle ja takaisi myös tälle maakunnalle sille kuuluvan oikeudenmukaisen osuuden tämän valtakunnan voimavaroista.» Sävelä viittasi tässä nimenomaan läänin taidetoimikuntaorganisaatioon. Myöhemmin vuonna 1998 Satakunta sai oman alueellisen taidetoimikuntansa.

²¹³ 1980-luvun alku oli kuitenkin taloudellisesti hyvin epävarmaa aikaa. Vuonna 1978 Satakunnan rahaston järjestämän Satakuntalaisen kuvataiteen näyttelyn avajaispuheessaan Emil Cedercreutzin museossa Harjavallassa Harjavallan kaupunginvaltuuston jäsen Hannele Perälä ilmaisi huolensa alueellisen kulttuuripolitiikan tilasta. Hänen mukaansa lama iski kulttuurille erityisen epäkiitolliseen aikaan. 1974 valmistunut Kulttuuritoimikuntakomitean mietintö maalaili valoisa tulevaisuudenkuvaa, mutta reippaasti käyntiin lähteneet hankkeet jäivät kesken laman iskiessä Suomeen.

²¹⁴ Sävelän mukaan kuntien tulokset olivat nähtävissä esimerkiksi kuorotoiminnan lisääntyneenä harrastaneisuutena, joka puolestaan oli mahdollistanut mittavan satakuntalaisen yhteistyöhankkeen, Porin Oopperan, menestyksen.

²¹⁵ Satakunnan rahaston puheenjohtaja apulaiskaupunginjohtaja Mikko Sävelän juhlapuhe Satakunnan rahaston vuosijuhlassa 31.10.1980 (SKRark).

²¹⁶ Satakunnan rahaston puheenjohtaja, apulaiskaupunginjohtaja Mikko Sävelän juhlapuhe Satakunnan rahaston vuosijuhlissa 31.10.1980 (SKRark).

²¹⁷ Myös Huittisten kaupunginjohtaja Kauko Heuru kertoi tervehdyssanoissaan odottavista tunnelmista. Hänen mukaansa voitiin sanoa kunnallisen kulttuuritoiminnan olleen suoraan verrannollisessa suhteessa kunnan asukaslukuun, jolloin suurten kaupunkien oli ollut mahdollista panostaa kulttuuri-instituutioihinsa ja erilaisiin oppilaitoksiinsa, siinä missä pienen kunnan voimavarat joutuivat koetukselle jo kirjastolaitoksen ylläpidossa. Heuru uskoi kunnallisen kulttuuritoiminnan lakisääteisyysdän takaavan paikallisen kulttuuritoiminnan jatkuvuuden ja taloudellisen varmuuden. Lakiuudistuksen myötä Heuru näkee myös riskin kulttuuritoiminnan puoluepolitisoitumisesta. Hän näki myös ristiriitaisena kulttuuritoiminnalle ominaisen vapauden toteutumisen ja toiminnan saattamisen julkisessa hallinnossa noudatettavan muutosidonnaisuuden piiriin. Toisaalta hän näkee tällä muutosidonnaisuudella olevan hallinnon oikeusvarmuuden kannalta hallinnossa pysyvän aseman ja arvon. (Huittisten kaupunginjohtaja Kauko Heurun tervehdyssanat Satakunnan rahaston vuosijuhlissa Huittisissa 31.10.1980, SKRark)

²¹⁸ Dosentti Erkki Salonen juhlaesitelmä *Kotiseudun kulttuurielämän kehittäminen* Satakunnan rahaston vuosijuhlissa 31.10.1980 (SKRark).

²¹⁹ Yhden viranhaltijan palkkaukseen kutakin alkavaa 25 000 kunnan henkikirjoitettua asukasta kohden. Useimpien kuntien kohdalla tämä merkitsi lähinnä yhden viranhaltijan palkkatukea.

²²⁰ Salonen 31.10.1980 (SKRark).

²²¹ Dosentti Erkki Salonen Satakunnan rahaston vuosijuhlissa Huittisissa 31.10.1980 (SKRark)

²²² Dosentti Erkki Salonen Satakunnan rahaston vuosijuhlissa Huittisissa 31.10.1980 (SKRark)

²²³ Tieteen hakemuksia oli 1980-luvulla keskimäärin 28 prosenttia hakemuksista. Laadulla tarkoitetaan tässä yhteydessä tutkimustyön suuntautumista pääosin laadatur ja pro gradu tasoiseen tutkimukseen, vaikka rahasto oli julkisesti painottanut keskittyvänsä lisensiaattitöiden tukemiseen.

²²⁴ Kaikissa diagrammeissa summat on käännetty vastaamaan vuoden 2008 euroa elinkustannusindeksin mukaisesti.

²²⁵ Tämä saattaa johtua siitä, että vasta vuoden 1974 jälkeen, Turun yliopiston valtiolistamisen jälkeen, Rauman Opettajaseminaari liitettiin osaksi silloin perustettua Turun yliopiston Kasvatustieteellistä tiedekuntaa. Seminaarissa ja myös Rauman opettajankoulutuslaitoksella perinteen mukaan lähinnä koulutetaan opettajia, eikä siellä olla niinkään painotuttu tieteellisten tutkimusten tekemiseen. Se, miksi muutos näkyy vasta 1980-luvulla, johtuu siitä, että kestää aikansa ennen kuin laitos alkaa kouluttaa jatko-opiskelijoita ja tuottaa tieteellistä tutkimusta.

²²⁶ Satakunnan rahaston puheenjohtaja Mikko Sävelän juhlapuhe Satakunnan rahaston vuosijuhlissa 29.10.1982.

²²⁷ Satakunnan rahaston puheenjohtaja pankinjohtaja Jouko Rajala juhlapuheessaan Satakunnan rahaston vuosijuhlissa 31.10.1986 (SKRark).

²²⁸ Satakunnan rahaston nimikkorahastoeseite (SRark).

²²⁹ Satakunnan rahaston nimikkorahastoeseite (SRark).

- ²³⁰ Porin taidemuseo perustettiin Maire Gullichsenin lahjoitettua kattavan modernin taiteen kokoelmansa Porin kaupungille.
- ²³¹ Satakunnan rahaston nimikkorahastoeste (SRark).
- ²³² Noin 42 miljoonaa vuoden 2008 euroa.
- ²³³ Noin 1,2 miljardia vuoden 2008 euroa.
- ²³⁴ Suomen Kulttuurirahaston vuosikertomus 1987–88: 4. Risto Ihamuotila *Puheenjohtajan katsaus: Kulttuurin monipuolinen tuki tarpeen.*
- ²³⁵ Suomen Kulttuurirahaston vuosikertomus 1987–88: 4. Risto Ihamuotila *Puheenjohtajan katsaus: Kulttuurin monipuolinen tuki tarpeen.*
- ²³⁶ Suomen Kulttuurirahaston vuosikertomus 1988–89. Suomen Kulttuurirahaston vuosijuhla 27.2.1989 professori Matti Klingen juhlaesitelmä *Otium sapientis.*
- ²³⁷ Suomen Kulttuurirahaston vuosikertomus 1981–82: 57–62. Juhlaesitelmä Suomen Kulttuurirahaston vuosijuhlassa 27.2.1982 C.E. Carlson *Elintaso ja kulttuuri.*
- ²³⁸ Suomen Kulttuurirahaston vuosikertomus 1981–82: 57–62. Juhlaesitelmä Suomen Kulttuurirahaston vuosijuhlassa 27.2.1982 C.E. Carlson *Elintaso ja kulttuuri.*
- ²³⁹ Suomen Kulttuurirahaston vuosikertomus 1984–85. Vuorineuvos Yrjö Pessin juhlaesitelmä Suomen Kulttuurirahaston vuosijuhlassa 27.2.1985 *Teollisuus huomena rakentamassa.*
- ²⁴⁰ Suomen Kulttuurirahaston vuosikertomus 1986–87: 5–6. Risto Ihamuotila *Puheenjohtajan katsaus: Tieteen merkitys ja rahoitus.*
- ²⁴¹ Suomen Kulttuurirahaston vuosikertomus 1986–87: 5–6. Risto Ihamuotila *Puheenjohtajan katsaus: Tieteen merkitys ja rahoitus.*
- ²⁴² Suomen Kulttuurirahaston vuosikertomus 1986–87: 5–6. Risto Ihamuotila *Puheenjohtajan katsaus: Tieteen merkitys ja rahoitus.*
- ²⁴³ Eskola 1991: 39.
- ²⁴⁴ Suomen Kulttuurirahaston vuosikertomus 1978–79: 6. Jorma Routti *Puheenjohtajan katsaus: Uudelle vuosikymmenelle.*
- ²⁴⁵ Hoitokuntaan kohdistui paine käyttää ulkopuolisia asiantuntijoita, sillä se koostui lähinnä yhteiskuntaelämän asiantuntijoista eikä kulttuurialan asiantuntijoista. Hoitokunta katsoi parhaaksi alkaa vähitellen muuttaa omaa kokoonpanoaan tarvittavaan suuntaan ulkopuolisten käytön välttämiseksi. (Paula Ovaskan haastattelu 5.3.2009.)
- ²⁴⁶ Vaikka oheistapahtumia oli pitkään ainoastaan yksi, Satakuntalaisen kuvataiteen näyttely tai jokin konsertti, vuosijuhla-aikaa kutsuttiin nimellä *Satakunnan kulttuuripäivät* vielä vuoteen 1978.
- ²⁴⁷ Kulttuuripoliittinen keskustelutilaisuus järjestettiin lähes vuosittain kulttuuripäivien yhteydessä 1960-luvulla. Lisäksi vuonna 1971 järjestettiin keskustelutilaisuus *Tehdäänkö Huittista taidekunta?*
- ²⁴⁸ Satakunnan rahaston hoitokunnan pöytäkirjat (SRark) & Suomen Kulttuurirahaston vuosikertomukset (SKRark).
- ²⁴⁹ Paula Ovaskan haastattelu 5.3.2009.
- ²⁵⁰ Noin neljännes töistä valittiin vuosittain esille pantaviksi.
- ²⁵¹ Porin Taiteilijaseuran puheenjohtaja Pekka Mattila esitti Satakunnan Kansassa 4.11.1988 toivomuksen, että »Satakunnan rahasto voisi jälleen järjestää avoimen

näyttelyn apurahojen jakotilaisuuden yhteyteen. Kenties heidän organisaationsa kautta avautuisi merkittävämpiäkin näyttelytiloja.»

²⁵² Apurahansaajan haastattelu NKn 2009.

²⁵³ Satakunnan Työ 26.11.1977. Myös Uusi Aika allekirjoittaa edellisen ja lisää »tämäntasoinen näyttely antaa ehdottomasti liian nurjan kuvan, ainakin ulkopuoliselle maakuntamme taiteesta.» (Arne Elomaan kritiikki, Uusi Aika 26.11.1977) Heikki Horila kirjoittaa Satakunnan Kansassa, että »Taiteelliset kannuksensa ansainneet taiteilijat eivät tunnu olevan enää kovin kiinnostuneita ottamaan osaa laajoihin kokoomanäyttelyihin ilmeisesti taloudellisista syistä.» (Satakunnan Kansa 26.11.1977) Hän jatkaa, että »Suuri yleisö näkisi mielellään maakuntansa kuvataiteen voimakkaan ja laajan yhteisesiintymisen. Ammattilaiset pelkäävät, ja osin syystä, hukkuvansa sunnuntaimaalareiden ja kansalaisopistolaisten suuriin laumoihin.» Samaa taustatekijään viittaavat myös Uusi Aika -lehden ja Satakunnan Työn artikkelit. Tämän hukkumisen epäoikeudenmukaisuutta kuitenkin voitaneen epäillä, kun kyseessä on tuomaroitu näyttely.

²⁵⁴ Valtion kuvataidetoimikunnan puheenjohtaja Raimo Heinin juhlaesitelmä Satakunnan rahaston vuosijuhlassa 28.10.1978.

²⁵⁵ Uusi Aika: »Satakuntalaisen taiteen näyttely antaa taas kerran aihetta tuntea huolta tason heikkoudesta. – – yleisille oli kovin kirjava ja hajanainen tuntuinen – – Ripustus oli lisäksi silmiinpistävän ahdas. Päättynyt näyttely koostui teoksista, jotka kaikki olivat lähellä eriasteista realismia tai naivismia, joukossa jokin abstrahoidumpi työ tuomassa vaihtelua. – – Näyttelyn tasoa porilaisjoukon kanssa päivitellessämme, ihmettelimme ehkä vielä enemmän, mikä on se kriteeri, millä kaupungin taideostoja tekevä lautakunta ostoista päättää. Ajattelimme josko se johdonmukaisesti päättää ostaa huonoa tai päättää johdonmukaisesti olla ostamatta hyvää, tai ei johdonmukaisesti päättää mitään, mutta mielestämme ihmisten tulisi saada se tietää.» (Arne Elomaa, Uusi Aika 16.11.1978) Samankaltainen näkemys oli myös Satakunnan Kansan kriitikolla, Pertti Ala-Outisella (4.11.1978). Vastakaisen näkemyksen omaa Satakunnan Työn artikkeli: »Näyttelyn valitsijaraati on kelpuuttanut mukaan taiteilijoita ympäri maakuntaa ja kun katsoo töiden taiteellista tasoa, tuntee tyytyväisyyttä siitä, että hyvää taidetta tehdään laajalti, eikä vain kaupungeissa. – – tämän jälkeen myös tuntemattomammat saavat tuntijoita ja tunnustusta. – – osa tauluista on jo myyty, mikä sek in jossain määrin kuvaa töitten tasoa. – – Satakuntalaisen taiteen näyttely on kulttuuritapaus, jossa on kunniakasta olla mukana.»

²⁵⁶ Pertti Ala-Outila, joka sai itse kunnian tuomaroida vuoden 1979 näyttelyä kirjoittaa kritiikissään Satakunnan Kansassa 18.11.1979: »päällimmäinen vaikutelma on tuttu tämän vuosikymmenen loppupuolen näyttelyistä: työt eivät anna oikeata kokonaiskuvaa tämän hetken satakuntalaisesta taiteesta, sillä useita tekijöitä puuttuu edelleenkin näyttelystä. – – tason kohoaminen jatkuu tässä nyt jo kokonaisuutena varsin miellyttävässä ja hyvätasoisessa katselmuksessa.» Hän ehdottaa, että houkuttavuuden lisäämiseksi voitaisiin jakaa apurahojen lisäksi näyttelypalkinto, ja että näyttelyn voisi järjestää jatkossa vain joka toinen vuosi.

²⁵⁷ Heikki Horila, Satakunnan Kansa 9.11.1982: »Satakuntalaisen taiteen näyttelyssä Rauman taidemuseossa näkyy juryn työskentelyn linja. On haluttu kannustaa

rohkeita yrityksiä. – – Sisäänottokynnys on pidetty korkealla, jopa niin että tyhjiille seinille on jouduttu ottamaan joitakin ilmeisiä myönnytyksiä. – – Mitään syvällisen omaperäistä ei myöskään näyttelystä löytynyt, mutta sitä ei nuorissa voida pitää puutteena.» Vuoden 1982 näyttely ei saanut poikkeavan laimeaa kritiikkiä, mutta varttuneempien taiteilijapolvien puuttuminen huomioitiin. (katso myös Uusi Aika 9.11.1982.)

²⁵⁸ Mm. Paavo Hohdin haastattelu 28.4.2009, Paula Ovaskan haastattelu 5.3.2009, Leena Sammallahden haastattelu 4.11.2009, apurahansaajien haastattelut MKn 2009, NKn 2009.

²⁵⁹ Satakunnan rahaston ensimmäinen asiamies ja myöhemmin puheenjohtajana toiminut Jukka Määttä oli Satakunnan maakuntaliiton toiminnanjohtaja.

²⁶⁰ Paavo Hohdin haastattelu 28.4.2009.

²⁶¹ Suomen Kulttuurirahaston vuosikertomus 1979–80: 52–56. Juhlaesitelmä Suomen Kulttuurirahaston vuosijuhlassa 27.8.1989 Kauko Sipponen *Yksilö, puolue ja valtio*.

²⁶² Suomen Kulttuurirahaston vuosikertomus 1979–80: 52–56. Juhlaesitelmä Suomen Kulttuurirahaston vuosijuhlassa 27.8.1989 Kauko Sipponen *Yksilö, puolue ja valtio*.

²⁶³ Paavo Hohdin haastattelu 28.4.2009.

²⁶⁴ Paavo Hohdin haastattelu 28.4.2009.

²⁶⁵ Alm 1992: 99. Molemmat liitot olivat ajautuneet samalle toimialalle eikä yhdistämiselle näyttänyt olevan muita kuin vähäisiä juridisia esteitä. Yhdistämisprosessi oli lähtenyt käyntiin Päijät-Hämeen maakuntaliitosta ja kuntien näkemykset olivat jo muuallakin kypsyvässä samaan suuntaan, joten Satakunnan maakuntaliitto ry ja Seutukaavaaliitto päätettiin yhdistää Satakuntaliitoksi 1.1.1991 alkaen.

²⁶⁶ Paavo Hohdin haastattelu 28.4.2009.

²⁶⁷ Paula Ovaskan haastattelu 5.3.2009.

²⁶⁸ Heidän joukossaan oli kuusi miestä (M), viisi naista (N) ja viisi yhteisöä (Y). He ovat kotoisin Eurasta (Eu), Kankaanpäästä (Kn), Karvialta (Kr), Porista (Po), Raumalta (Ra) ja Turusta (Tu). Haastattelut on tehty vuonna 2009.

²⁶⁹ Esim. Apurahansaajan haastattelu NYPo 2009.

²⁷⁰ Jäykäksi ja byrokraattiseksi rahastoa kuvasi MYRa 2009. Vastakkaisen kuvan Satakunnan rahastosta antaa haastateltava NYRa 2009: »Tämä on ensimmäinen apuraha Satakunnan rahastosta. Ihanin juttu tässä apurahassa, tai ei nyt ihanin, mutta sellanen, että mää ajattelin, että jes! Kun sitä ei tarvinnut käyttää saman vuoden aikana sitä apurahaa, jos tulee sellanen tilanne, että ne projektit, jota on suunnitellu, ei toteudukaan, vaan tulee tilalle uusi projekti. – – et sitä ei tarte käyttää sillon myöntövuonna, vaan sen rahatilanteen voi ihan itte kattoo, et kuinka paljon me saadaa muita apurahoja sille vuodelle, koska niinkun mää sanoin, niin se vaihtuu joka vuonna, et joskus tulee tarpeeks ja joskus ei tuu lähellekään tarpeeks, niin sillon sen pystyy siirtämään seuraavalle vuodelle käyttöön sen apurahan. Että se on siellä sitten seuraavan alkuvuoden turvana se muutama tuhat euroo.»

²⁷¹ Apurahansaajan haastattelu MYRa 2009.

²⁷² Apurahansaajan haastattelu NYEu 2009.

- ²⁷³ Apurahansaajan haastattelut MYRa 2009, NKn 2009, MPo 2009.
- ²⁷⁴ Satakunnan Kansa 14.12.1995 *Porkkanan viljelyyn tärkeää lisätietoa*.
- ²⁷⁵ Apurahansaajan haastattelut MPo 2009, NKn 2009, MKn 2009, MYRa 2009.
- ²⁷⁶ Apurahansaajan haastattelu MKn 2009.
- ²⁷⁷ Apurahansaajan haastattelut NPo 2009, NYPo 2009, NKn 2009, NPo 2009, MPo 2009, MPo 2009.
- ²⁷⁸ Apurahansaajan haastattelut NYPo 2009, MYRa 2009, NKn 2009, MKn 2009.
- ²⁷⁹ Apurahansaajan haastattelut NYPo 2009, NYPo 2009, MYRa 2009, NYKr 2009, NYRa 2009.
- ²⁸⁰ Apurahansaajan haastattelu NPo 2009.
- ²⁸¹ Apurahansaajan haastattelu NYEu 2009.
- ²⁸² MPo 2009, MPo 2009.
- ²⁸³ MKn 2009, NKn 2009, MTu 2009.
- ²⁸⁴ Apurahansaajan haastattelu NYKr 2009.
- ²⁸⁵ Apurahan saajan haastattelu MTu2009.
- ²⁸⁶ Apurahansaajan haastattelu MPo 2009.
- ²⁸⁷ Apurahansaajan haastattelu NKn 2009.
- ²⁸⁸ Apurahansaajan haastattelu MPo 2009.
- ²⁸⁹ Satakunnan Kansa 30.10.1988 *Pronssivalusta laaseeriin*.
- ²⁹⁰ Porin Diakonia-ammattikorkeakoulun(Diak Pori) Internet-sivusto.
- ²⁹¹ Satakunnan Ammattikorkeakoulun Internet-sivusto: SAMK toimi vuonna 2009 viidellä eri paikkakunnalla ja sen ylläpitäjänä on Porin kaupunki. Vuosittain yli 900 opiskelijan on mahdollista valmistua ylemmän ammattikorkeatutkinnon koulutusohjelmista. Vaikka SAMK:n perustaminen oli merkittävä koulutustason nostamisessa, ei se juurikaan vaikuttanut Satakunnan rahaston toimintaan, sillä tieteen apurahoja ei myönnetä perustutkintoon.
- ²⁹² Kaikissa diagrammeissa summat on käännetty vastaamaan vuoden 2008 euroa elinkustannusindeksin mukaisesti.
- ²⁹³ Verrattain lääketieteen nimikkorahastojen osuuden vaikutus ei kuitenkaan ole valtava, sillä esimerkiksi Pohjois-Savon ja Varsinais-Suomen rahastoissa lääketieteiden osuus on huomattavampi (Seppo Laakkosen haastattelu 25.1.2010).
- ²⁹⁴ Satakunnan rahaston hoitokunnassa istui esimerkiksi Porin Taidemuseon johtaja Marketta Seppälä vuosina 1980–1988.
- ²⁹⁵ Suomen Kulttuurirahaston vuosikertomus 1990–91. Kokouksessa päätettiin menetellä toistaiseksi siten, että hoitokunnat täydentäisivät itse itseään maakuntaliittojen nimeäminen jäsenten osalta. Käytännössä tämä antoi varsin vapaat kädet maakuntarahastojen hoitokuntien omille tulkinnoille. Satakuntaliitto nimesi hoitokuntaan jäseniä vielä vuonna 1995. Maakuntien liittojen jäseniä vähentämällä saatiin hoitokunnan kokoonpano noudattamaan toimintavuoden 1995–1996 aikana hyväksyttyä uutta ohjesääntöä, joka lopetti virallisesti hoitokunnan ulkopuoliset mandaatit. (Suomen Kulttuurirahaston vuosikertomukset 1994–95 & 1995–96. Kuitenkin vielä vuonna 1996 nimettyjen kahden jäsenen kohdalla oli maininta maakuntaliiton edustuksesta.)
- ²⁹⁶ Kaisu ja Antti Ravanin rahasto I on Päijät-Hämeen rahaston yhteydessä.

²⁹⁷ Os. Katri Johanna Lehti.

²⁹⁸ Vuoteen 1943 Kaarlo Anton Rosengren.

²⁹⁹ Suomen Kulttuurirahaston hoitokunnan kokousmuistioissa ei ole mainintaa päätöksen perusteista. (Hoitokunnan kokous 19.3.1990 & 2.10.2000)

³⁰⁰ Suomen Kulttuurirahaston Kaisu ja Antti Ravanin rahaston ohjesääntö 19.3.1990.

³⁰¹ Noin 213 000 vuoden 2008 euroa.

³⁰² Noin 110 000 vuoden 2008 euroa.

³⁰³ Satakunnan rahaston nimikkorahastoeste.

³⁰⁴ Noin 314 000 vuoden 2008 euroa.

³⁰⁵ Euroopan neuvoston selvityksen mukaan yksi syy yksityisen taiderahoitukseen alhaiseen tasoon Suomessa oli juuri yrityksille tarjottujen verohelpotusten vähyys. Yritykset voivat vähentää verotuksessa osan taiteen tukemiseen suunnatusta rahasta mainoskuluina 150 000 markkaan asti. Yksityishenkilöt eivät saaneet vastaavia veroetuja. Asiantuntijaryhmä suositteli, että ministeriöissä harkittaisiin yksityistä aloitteellisuutta kannustavien verohelpotusten kehittämistä kulttuurisektorilla. (Renard 1996: 54.)

³⁰⁶ Suomen Kulttuurirahaston vuosijuhla 27.2.1990 Säätiön hallintoneuvoston esimies, pääjohtaja Markku Mannerkosken avaussanat (SRKark).

³⁰⁷ Maanviljelijä Antti Norri, kirjastonhoitaja Henry Granfors & Maakuntaliiton toiminnanjohtaja Jouko Alm.

³⁰⁸ Alm 1992: 103.

³⁰⁹ Satakunnan Kansan artikkeli *Laaja suomalaisen pitsin näyttely esillä Pinnalassa*. 19.7.1996.

³¹⁰ 27.2.1991 Suomen Kulttuurirahaston vuosijuhlaesitelmä *Suomen tiestä*, professori Juhani Jaakkola (SRKark).

³¹¹ 1990-luvun aikana tieteet saivat yhteensä 51 prosenttia kaikista Satakunnan rahaston jakamista apurahoista. Jos keskusrahaston lisäresursseilla jaettuja lastenkulttuurin apurahoja ei lasketa mukaan, sai tiede vuonna 1998 jopa 67 prosenttia apurahoista. Myös vuonna 1995 tieteet saivat huomattavan osan apurahoista, 64 prosenttia. Lisäksi tieteen apurahojen keskiarvo oli muita apurahoja keskimäärin 40 prosenttia korkeampi. Vuodesta 1998 jaettu koululaisten kulttuuritoimintaan tarkoitettu apuraha ei sisälly laskelmaan, sillä ne jaettiin tarkoituksenmukaisesti pieninä summina. Vuonna 1994 tieteiden keskimääräinen apurahan koko oli jopa 66 prosenttia suurempi kuin taiteen keskimääräinen apuraha.

³¹² Lisäksi taiteen hakemuksien määrään on saattanut jonkin verran vaikuttaa Satakunnan taidetoimikunnan tulo maakuntaan vuonna 1998. Tieteen osuuden kasvu alkoi kuitenkin jo aikaisemmin.

³¹³ Suomen Kulttuurirahaston Vuosikertomus 1989–90 *Puheenjohtajan katsaus: Suomen tieteen juhlavuosi* Risto Ihamuotila: s. 2-3.

³¹⁴ TNA-Alfa muodostuu valkosoluissa tietyn bakteerin aiheuttamissa myrkytystiloissa. Sen käyttökelpoisuus lääkkeenä keksittiin, kun havaittiin, että aine aiheuttaa kuolion eräissä kudostyypeissä, esimerkiksi tietyissä syöpäkasvaimissa. (SK 5.11.1994)

³¹⁵ Satakunnan Kansan artikkeli *Kari Rapala tutkii TNF-Alfan vaikutusta haavan paranemiseen*. 5.11.1994.

³¹⁶ Valtakunnallisen painopisteen siirryttyä tutkijakoulutukseen myös maakuntarahastojen apurahojen jaossa on ruvettu suosimaan väitöskirjatöitä. Kansallinen tiedepoliittinen tavoite on 1990-luvun jälkeen ollut pyrkiä parantamaan post doc -tutkijoiden asemaa ja tutkijoiden urakehitystä. (Sallinen 2009: 146.) Käytännössä post doc -tutkimus kuitenkin näkyy myös Satakunnan rahaston apurahoissa. Post doc -tutkimus on toisen portaan tutkimustyötä. Väittelyn jälkeinen tutkijanura etenee tutkijatohtori- eli post doc -vaiheeseen. Se kestää kahdesta viiteen vuotta. (Suomen Akatemian Internet-sivusto.)

³¹⁷ Suomen Kulttuurirahaston vuosijuhlan avaussanat 27.2.1990 Säätiön hallinto-neuvoston esimies, pääjohtaja Markku Mannerkoski

³¹⁸ Suomen Kulttuurirahaston Vuosikertomus 1990–91: 2–3. Risto Ihmuotila *Puheenjohtajan katsaus: Kulttuuri taloudellisen laman kourissa*.

³¹⁹ Sallinen 2009: 121.

³²⁰ Sallinen 2009: 127. Sallisen mukaan tutkijakoulujen tulo aiheutti Suomen Kulttuurirahaston piirissä huolta siitä, kuorivatko koulut parhaimmiston ja jääkö apurahojen anojiksi pääosin niitä, jotka eivät ole menestyneet tutkijakouluhauissa. Sallinen kuitenkin muistuttaa, että tutkijakoulujen ulkopuolella toimii paljon väitöskirjojen tekijöitä yksityisten säätiöiden apurahojen turvin ja monessa tutkijakoulussa tohtorikoulutettavien rahoituspohja on hyvinkin kirjava sisältäen sekä julkista että yksityistä tukea.

³²¹ Sallinen 2009: 127.

³²² Satakunnan Kansan artikkeli *Älyverkot ovat tulossa*. 2.11.1991.

³²³ Suomen Kulttuurirahaston talous noudatti valtakunnallista laskua, sillä jo tuoloin osingot muodostivat rahaston pääasiallisen tulopohjan. 1980-luvun vuosittainen kasvu pysähtyi vuonna 1990, ja jotta jakosumma ei laskisi, vuonna 1992 Suomen Kulttuurirahasto joutui syömään pääomaansa. Rahasto ei nimittäin halunnut antautua lamalle vähentämällä tukeaan tieteeltä ja kulttuurilta juuri silloin, kun sitä eniten tarvitaan. Seuraavana vuonna Kulttuurirahaston jakosumma notkahti neljänneksellä. Tästä huolimatta Kulttuurirahasto säilytti asemansa maan selvästi suurimpana tiedettä ja taidetta tukevana säätiönä.

Laman aikana Suomen Kulttuurirahaston linjana oli turvata kulttuurin pitkäjänteinen tuki ja sen elvyttävä vaikutus. Haluttiin tukea tiedettä ja kulttuuria vaikeana aikana ja kerätä varoja taas paremman ajan koittaessa. Näin haluttiin myös osoittaa julkiselle vallalle, miten elvyttävää tiede- ja kulttuuripolitiikkaa voidaan harjoittaa (Suomen Kulttuurirahaston vuosikertomus 1991–92).

³²⁴ Suomen Kulttuurirahaston vuosikertomus 1996–97: 138.

³²⁵ Kulttuurirahasto joutui lisäksi osinkojen verotuksen kohteeksi ja lamakauden osingonjaon näkymät olivat yleisesti ottaen huonot.

³²⁶ Sijoituspolitiikan muutos oli käytännössä omaisuudenhallintojärjestelmän uudelleen järjestämistä laman aikana ja sen seurauksena. Aikaisemmin käytössä oli sellainen järjestelmä, jossa maakuntarahastoilla ja nimikkorahastoilla oli omassa taseessaan omaisuutta. Tuolloin sijoitukset eivät noudattaneet maakunnissa johdonmukaista politiikkaa vaan maakuntarahastojen hoitokunta sai vapaasti päättää

sijoituskohteista. Joissakin maakuntarahastoissa saattoi olla sijoituksia yrityksissä, joissa maakuntarahastot olivat omistajina (Esimerkiksi Keski-Pohjanmaan kirjapaino, Pohjois-Karjalan kirjapaino ja Tulikivi). Satakunnan rahasto oli sijoittanut nimenomaan pankkiosakkeisiin. Laman myötä, kun osa näistä yrityksistä ajautui konkurssiin (ei edellä mainitut), todettiin, että riskit tuli jatkossa jakaa tasaisemmin. (Ralf Sunellin haastattelu 31.3.2009).

³²⁷ Muutoksen jälkeen koko Kulttuurirahaston omaisuus, mukaan luettuna nimikkorahastot, on liitettyä yhdeksi kokonaisuudeksi ja sijoitetaan yhteneväisen periaatteen mukaan. Nimikkorahastot karttuvat suhteellisen omaisuutensa mukaan. Näin yksittäiseen sijoitukseen liittyvä riski poistettiin yksittäisiltä rahastoilta. (Ralf Sunellin haastattelu 31.3.2009.)

³²⁸ Suomen Kulttuurirahaston hallitus päätti osoittaa kullekin maakuntarahastolle 50 000 markkaa jaettavaksi yhtenä apurahana ensisijaisesti kuvataiteilijalle. Vuodesta 1998 lähtien maakuntarahastoille on ohjattu 100 000 markkaa myönnettäväksi yhtenä tai kahtena apurahana maakunnallisesti merkittäviin ja suurempaa rahoitusta vaativiin hankkeisiin. Myös tämän oli tarkoitus onnustaa hakijoita hakemaan suurempia apurahoja. Kulttuurirahaston 60-vuotisjuhlavuonna 1999 käynnistettiin peruskoululaisten kulttuuritoiminnan tukeminen. Kukin rahasto on saanut siitä lähtien vuosittain 100 000 markkaa (sittemmin 17 000 euroa) käytettäväksi vähintään 10 000 markan (1 700 euron) suuruisina apurahoina koululaisten kulttuurihankkeisiin. (Suomen Kulttuurirahaston vuosikatsaus 1998–99.)

³²⁹ Suomen Kulttuurirahaston vuosikertomus 1988–89 Hallituksen puheenjohtaja Risto Ihmamuotilan kirjoitus *Puoli vuosisataa takana – uutta edessä*.

³³⁰ Paula Ovaskan haastattelu 5.2.2009, Paavo Hohdin haastattelu 28.4.2009 & Leena Sammallahden haastattelu 4.11.2009.

³³¹ Paavo Hohdin haastattelu 28.4.2009.

³³² Paavo Hohdin haastattelu 28.4.2009.

³³³ Ensimmäisinä vuosina tuki kulki nimikkeellä »Koululaisten kulttuuritoimintaan».

³³⁴ Mm. Juhana Lassilan haastattelu 31.3.2009 & Paavo Hohdin haastattelu 28.4.2009.

³³⁵ Vuodesta 2002 suuruus on ollut 1 700 euroa.

³³⁶ Suomen Kulttuurirahaston vuosikertomus 1998–99: 148.

³³⁷ Maakuntarahastoittain lasten- ja nuortenkulttuurin hakemusten määrä on vaihdellut. Satakunnan rahastoon hakemuksia on tullut vaihtelevasti 14 hakemuksesta 41 hakemukseen.

³³⁸ Autismi on oireyhtymä ja laaja-alainen neurologinen kehityshäiriö, joka ilmenee muun muassa poikkeavana sosiaalisena käyttäytymisenä, puutteellisenä kommunikointikykyä sekä aistimusten poikkeavuutena. (Launonen ym. 2003: 168.) Nykyään kuntoutettuna autismin lieventymisen ennuste on hyvä. Strukturoidun opetuksen on todettu olevan kuntouttavaa. (Kerola ym. 2000: 178–184.) Musiikin tuottaminen tuo nuorille itsevarmuutta, kykyä itseilmaisuun sekä toimii kokonaisvaltaisesti kuntouttavana toimintana. Autistiset henkilöt kiinnittävät helposti huomiota vain yhteen aististimulaatioon kerrallaan, siinä missä vertaisryhmä pystyy huomioimaan samanaikaisesti audittiivisiin, visuaalisiin ja taktiilisiin, eli

tuntohermoa stimuloiviin, ärsykkeisiin. Myös tästä syystä soittaminen on terapeutista, sillä siinä harjoitellaan aistien yhteispeliä. Autistisilla ihmisillä on usein muutenkin poikkeavaa reagoitua aistiärsykkeisiin. Nykyään uskotaan suurimman osan erikoisesta käyttäytymisestä ja häiriökäyttäytymisestä johtuvan pohjimmiltaan poikkeavasta tavasta aistia. Autistisen henkilön voi olla vaikea kohdistaa huomiota olennaiseen tai jäsentää ärsykeitä ja siksi ylireagoi niihin. Tästä saat-
taa aiheutua vahvojakin pelon ja ahdistuksen tunteita. (Kerola ym. 2000: 73–85, 172–184.) Yhtyeessä soittamisella on lisäksi sosiaalistava vaikutus.

³³⁹ Taina Suvikkaan haastattelu 24.3.2009.

³⁴⁰ Taina Suvikkaan haastattelu 24.3.2009.

³⁴¹ Taina Suvikkaan haastattelu 24.3.2009.

³⁴² Taina Suvikkaan haastattelu 24.3.2009.

³⁴³ Taina Suvikkaan haastattelu 24.3.2009.

³⁴⁴ Taina Suvikkaan haastattelu 24.3.2009.

³⁴⁵ Pekka Hallbergin haastattelu, Suomen Kulttuurirahaston vuosikertomus 2002–03: 12. Artikkelin *Kulttuuri tuottaa yhteistä hyvää*.

³⁴⁶ 1960-luvulla Unto Salo valittiin puheenjohtajaksi Satakunnan Museon edustajana eli hänet valittiin osin humanistisen alan asiantuntijuuden perusteella. Sitten puheenjohtajilla on ollut poikkeuksetta kytköksiä puoluepolitiikkaan. Puheenjohtajina on ollut esimerkiksi maakuntaliiton toiminnanjohtaja ja Porin kaupunginjohtajia. Ennen Sammallahtea puheenjohtajana toimi Kankaanpään valtuuston jäsen, sairaanhoitaja Sinikka Luukaslammi.

³⁴⁷ Hoitokuntiin valitaan ohjesäännön mukaan asiantuntijoita tieteen, taiteen, talouden ja yhteiskuntaelämän aloilta. Satakunnan hoitokunta oli koostunut aikaisemmin paljolti yhteiskuntaelämän asiantuntijoista.

³⁴⁸ Lisäksi asiamiehen työhön tuli tuolloin helpotusta, kun rahasto palkkasi sihteerin ja vuokrasi toimitilat Porin keskustasta.

³⁴⁹ Korkeakoulutasoista opetusta annettiin 2000-luvun alussa jo ympäri maakuntaa: Porissa, Raumalla, Harjavallassa, Kokemäellä ja Kankaanpäässä. Lisäksi useilla paikkakunnilla oli mahdollista suorittaa esimerkiksi avoimen yliopiston opintoja.

³⁵⁰ Vuodesta 2003 Tampereen teknillinen yliopisto.

³⁵¹ Yliopistokeskus pyrkii toteuttamaan Satakunnan korkeakoululaitoksen yleistoivoitteita ja edesauttaa merkittävästi maakunnan myönteistä kehitystä tieteelliseen tutkimukseen, siihen perustuvan ainutlaatuisen opetuksen sekä alueellisen vaikutavuuden keinoin. (Porin Yliopistokeskuksen Internet-sivusto). Näkyvimpänä yliopistokeskuksen ajajana oli silloinen Porin kaupunginjohtaja Martti Sinisalmi, joka toimi myös ensimmäisenä Porin yliopistokeskuksen johtajana.

³⁵² Vuodesta 2010 Turun yliopiston Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitoksen kulttuurituotannon ja maisematutkimuksen koulutusohjelma.

³⁵³ Vuodesta 2010 Aalto-yliopiston Taideteollinen korkeakoulun Porin taiteen ja median laitos.

³⁵⁴ Tampereen teknillisen korkeakoulun Internet-sivusto.

³⁵⁵ Keskusrahasto on lisäksi tukenut kasvavasti 2000-luvulla maakuntien kulttuurierilaisin hankkein. Tällaisia hankkeita ovat esimerkiksi Nuorisohanke Myrsky, Kulttuurikunto, Kirjatakoot ja Maakunnalliset soittimet.

³⁵⁶ Esimerkiksi lasten- ja nuortenkulttuurin apurahat ovat tuoneet yhteensä toistasataa uutta hakemusta vuosittain maakuntarahastoihin. (Suomen Kulttuurirahaston vuosikertomus 2002–03: 8. Yliasiamies Paavo Hohti *Rahasto jopa kansainvälisessä vertailussa merkittävä*).

³⁵⁷ Suomen Kulttuurirahaston vuosikertomus 1999–00: 21, 70.

³⁵⁸ Etenkin laman jälkeisen kasvun aikana Kulttuurirahasto on korostanut mahdollisuutta tukea pienempien hankkeiden lisäksi merkittäviä kulttuurihankkeita huomattavankin suurilla apurahoilla. Rahasto on halunnut kiinnittää huomiota, myös kriittisessä mielessä, niihin vaikutuksiin ja mahdollisuuksiin, mitä suurilla kohdistetuilla panostuksilla voidaan aikaansaada. (Suomen Kulttuurirahaston vuosikertomus 1999–00: 22).

³⁵⁹ Maakuntarahastot myönsivät kokovuotisia työskentelyapurahoja vuonna 2007 jo 104 kappaletta ja vuonna 2008 noin 130. (Suomen Kulttuurirahaston vuosikertomus 2007–08: 34.)

³⁶⁰ Suomen Kulttuurirahaston vuosikertomus 1999–00: 21.

³⁶¹ Yksivuotiset työskentelyapurahat vuonna 2007 myönnettiin raumalaiselle kuvataiteilija Risto Toivaselle, porilaiselle luontokuvaaja Seppo Keräselälle, porilaiselle kirjailija Hanna-Riikka Kuismalle ja porilaiselle muusikko Jukka-Pekka Lehdolle.

³⁶² Filosofian tohtori Aija-Riitta Elolle post doc –tutkimukseen, kauppatieteen maisteri ja filosofian maisteri Maarit Grahnille väitöskirjaan, filosofian maisteri Eeva Karhuselle väitöskirjaan, musiikkipedagogi Juha Leinoselle sävellystyöhön, kuvanveistäjä Pertti Mäkiselle sekä valokuvaaja Markku Saihalle.

³⁶³ Seppo Laakkosen haastattelu 25.1.2010.

³⁶⁴ Vuonna 2002 hakuaika oli syyskuu ja apurahat toimintakaudelta 1.10.2002–30.9.2003 jaettiin loka-marraskuussa 2002. Sen jälkeen hakuaika muutettiin tammikuuksi, jolloin Satakunnan rahaston hakuaika siirtyi tammikuulle 2004 ja apurahojen jako keväälle 2004 toimintakaudelta 1.10.2003–30.9.2004. Aikaisemmin apurahat jaettiin toimintakauteen nähden etupainotteisesti ja nyt puolivälissä toimintakautta. (Suomen Kulttuurirahaston vuosikertomus 2007–08: 34.)

³⁶⁵ Suomen Kulttuurirahaston vuosikertomus 1999–00: 21.

³⁶⁶ »Merkittävin säätiöitä koskeva poliittinen kysymys toimintavuoden aikana oli apurahansaajien sosiaaliturvauudistus. Lakiesitystä oli pitkään valmisteltu laajapohjaisessa työryhmässä, jossa Kulttuurirahastollakin oli edustus.» (Suomen Kulttuurirahaston vuosikertomus 2005–06: 5. Antti Arjava *Yliasiamiehen katsaus*.) »Kulttuurirahaston pitkään ajama apurahansaajien lakisääteinen sosiaaliturva toteutuu vuoden 2009 alusta. Rahasto nostaa samalla kokovuotisen apurahan määrän 21 000 euroon, niin että uusi eläkemaksu ei pienennä apurahan saajan käteen jäävää tuloa. Saajien lukumäärä kuitenkin vähenee, sillä apurahojen kokonaissummaa nostetaan hyvin maltillisesti. Tämä vastaa Rahaston pitkän tähtäimen tavoitetta: vaikka jaettavat varat lisääntyisivät, saajien määrä ei enää kasva.» (Suomen Kulttuurirahaston vuosikertomus 2007–08: 5. Antti Arjava *Yliasiamiehen katsaus*.)

³⁶⁷ Sallinen 2009: 146

³⁶⁸ Kaikissa diagrammeissa summat on käännetty vastaamaan vuoden 2008 euroa elinkustannusindeksin mukaisesti.

³⁶⁹ Tähän lienee vaikuttanut yhteiskunnan muiden tukielinten kohdistuminen niin kutsuttuihin pehmeisiin tieteisiin. Huomattava osa valtion rahoituksesta on alati vahvistuvan suuntauksen mukaan nimittäin kohdistunut talouskasvua ja kansallista innovaatiojärjestelmää tukevaan tutkimukseen, mikä suosii teknisluonnontieteellisiä aloja ja soveltavaa tutkimusta. (Sallinen 2009: 127.) Tieteellisten tulosten välitön taloudellinen soveltaminen ei kuitenkaan ole kaikilla aloilla mahdollista. Kulttuurirahasto on tästä johtuen ilmoittanut aikovansa vastaisuudessaakin jakaa apurahoja perustutkimukseen ja kansalle kulttuurisesti tärkeään humanistis-yhteiskuntatieteelliseen tutkimukseen. (Suomen Kulttuurirahaston vuosikertomus 1999-00: 5. Yliasiamies Paavo Hohti *Ajankohtaisuuden perinne.*) Suuri vaikutus on kuitenkin Porin yliopistokeskuksen Turun yliopiston Kulttuuriperinnön ja maisemantutkimuksen laitoksen (vuodesta 2010 koulutusohjelman) aktiivisuudella.

³⁷⁰ Tähän vaikutti osaksi aiemmin mainittu vuonna 2008 myönnetty kaksivuotinen apuraha tanssitaiteilija Liisa Nojoselle.

³⁷¹ Tämä on osin myös kunnallispolitiikan tulosta. Maakunnan pääkaupungin, Porin, kaupunginjohtajat ovat usein olleet musiikkimiehiä; Heikki Koski, Mikko Sävelä (istunut myös Satakunnan rahaston hoitokunnassa) sekä Martti Sinisalmi ovat suunnanneet kunnallispolitiikkaansa voimakkaasti kulttuuriin ja etenkin musiikkiin.

³⁷² Istunut myös Satakunnan rahaston hoitokunnassa.

³⁷³ Satakunnan rahaston hoitokunnan jäsen

³⁷⁴ Salo 1999:146

³⁷⁵ Maakuntarahastot päättivät siirtyä yhteiseen haku aikaan yksimielisesti keskusteltuaan asiasta sekä asiamiestapaamisissa että neuvottelupäivillä. (Juhana Lassilan haastattelu 31.3.2009.)

³⁷⁶ Juhana Lassilan haastattelu 31.3.2009.

³⁷⁷ Tammenlastuja 2/2009.

³⁷⁸ Suomen Kulttuurirahaston Internet-sivusto & Suomen Kulttuurirahaston vuosikertomus 2007-08: 60.

³⁷⁹ Kassaa voimakkaasti kartuttanut Nokian salkku hajautettiin 2000-luvun alussa tasapainoisempaan rakenteeseen, sillä rahasto keskittyy pitkän sijoitushorisontin linjauksiin nopean voitontavoittelun sijaan. (Ralf Sunellin haastattelu 31.3.2009.)

³⁸⁰ Suomen Kulttuurirahaston Internet-sivusto & Suomen Kulttuurirahaston vuosikertomus 2007-08: 60.

³⁸¹ Ralf Sunellin haastattelu 31.3.2009.

³⁸² Mm. Paavo Hohdin haastattelu 28.4.2009.

³⁸³ Sallinen 2009: 146

³⁸⁴ Suomen Kulttuurirahaston vuosikertomus 2007-08: 6. Suomen Kulttuurirahaston hallituksen puheenjohtaja hallintoneuvos Niilo Jääskinen.

³⁸⁵ Suomen Kulttuurirahaston vuosikertomus 2002-03: 6. Yliasiamies Paavo Hohti *Rahasto jopa kansainvälisessä vertailussa merkittävä.*

³⁸⁶ Suomen Kulttuurirahaston vuosikertomus 2002-03: 6. Yliasiamies Paavo Hohti *Rahasto jopa kansainvälisessä vertailussa merkittävä.*

³⁸⁷ Uudistuksen yhteydessä muutettiin myös maakuntarahastojen ohjesääntöjä. Keskusrahasto alkoi uudistaa luottamuselinten toimenkuvia jo vuonna 2002. Se selkeytti hallintorakennetta siirtämällä rahaston omaisuudenhoidon kokonaisuudessaan säätiölle ja hallitukselle, ja aatteellisen työn, kulttuuripoliittisen aloitteellisuuden, kannatusyhdistykselle. (Suomen Kulttuurirahaston vuosikertomus 2002–03: 8. Yliasiamies Paavo Hohti *Rahasto jopa kansainvälisessä vertailussa merkittävä.*)

³⁸⁸ Suomen Kulttuurirahaston vuosikertomus 2003–04: 4. Yliasiamies Antti Arjava. Tämä tapahtui vähitellen. Viimeinen Satakuntalaisen Osakunnan nimeämä jäsen siirtyi erovuoroon vuonna 2009.

³⁸⁹ Leena Sammallahden haastattelu 4.11.2009.

³⁹⁰ Juhana Lassilan haastattelu 31.3.2009.

³⁹¹ »Musta tuntuu, että tässä [politisoituneisuudessa] on tapahtunut nyt joku suuri murros, kun valitaan asiantuntijuuksia johonkin tällaiseen yksityiseen säätiöön. Kun silloin [1990-luvulla] ei siistijöitäkään otettu ilman puoluekirjaa Porin kaupungin palvelukseen. Se oli niin politiikan läpi kyllästämää tämä henkilövalinta. – – Niissä valtion laitoksissa ja virastoissa missä minä olin ollut, yliopiston palkkalistoilla ja Museoviraston palkkalistoilla, – ei todellakaan merkinnyt muuta kuin sen kyseisen virkamiehen tai kollegion, jonka peukalon alla se valinta on, arvio minun kyvyistäni ja taidoistani. Ei mikään poliittinen ansio. Mutta täällä kunnallisella puolella se on ollut erilaista ja Pori on ollut vanhastaan vasemmistokaupunki.» (eräs 1990-luvun hoitokunnan jäsen.)

³⁹² Mäkinen 2009.

³⁹³ Suomen Kulttuurirahaston vuosikertomus 2007–08: 10.

³⁹⁴ Seppo Laakkosen haastattelu 25.1.2010.

³⁹⁵ Esimerkiksi Antti Arjavan haastattelu 1.4.2009 & Paavo Hohdin haastattelu 28.4.2009 & Seppo Laakkosen haastattelu 25.1.2010 & Juhana Lassilan haastattelu 31.3.2009.

³⁹⁶ Seppo Laakkosen haastattelu 25.1.2010.

³⁹⁷ Seppo Laakkosen haastattelu 25.1.2010.

³⁹⁸ Seppo Laakkosen haastattelu 25.1.2010.

³⁹⁹ Maisa Kotoaron haastattelu 1.4.2009.

⁴⁰⁰ Suomen Kulttuurirahaston vuosikertomus 2007–08: 10.

⁴⁰¹ Suomen Kulttuurirahaston vuosikertomus 2001–02: 98. Viimeisin tapaaminen Satakunnan rahaston ja Pirkanmaan rahaston kanssa järjestettiin vuoden 2009 lopulla Ulvilassa. Seuraava tapaaminen on suunniteltu toteutettavaksi Turussa yhdessä Pirkanmaan ja Varsinais-Suomen rahaston kanssa.

⁴⁰² *Aatteista tekoihin* –kirjasessa pohditaan muuttuvan toimintaympäristön valossa Rahaston kulttuuripoliittisia päämääriä sekä oman kulttuuritoiminnan ja apurahojen jaon välistä suhdetta. (Suomen Kulttuurirahaston vuosikertomus 2007–08: 10.)

⁴⁰³ Suomen Kulttuurirahaston vuosikertomus 2007–08: 6. Suomen Kulttuurirahaston hallituksen puheenjohtaja hallintoneuvos Niilo Jääskinen. & Suomen Kulttuurirahaston vuosikertomus 2007–08: 10. *Aatteista tekoihin*. Neljän painopis-

teen ei ole tarkoitus sulkea pois muita aloitteita tai hankkeita, joiden käynnistämistä pidetään tarpeellisena.

⁴⁰⁴ Suomen Kulttuurirahaston vuosikertomus 2002-03: 14. Korkeimman hallinto-oikeuden presidentti Pekka Hallbergin haastattelu hänen kautensa päättymisestä Suomen Kulttuurirahaston hallintoneuvoston esimiehenä artikkelissa Kulttuuri tuottaa yhteistä hyvää.

⁴⁰⁵ Tämä tapahtui samaan aikaan, kun keskusrahasto päätti tukea koululaisten kulttuuritoimintaa maakuntarahastojen kautta vuonna 1998. Hakijat kuitenkin reagoivat uuteen hakukategoriaan viiveellä ja ensimmäinen maakunnallisesti merkittävä apuraha myönnettiin Satakunnan rahastosta vasta vuonna 2002. Ennen maakunnallisesti merkittävien hankkeiden lisätukea keskusrahasto jakoi maakuntarahastoille varoja myös visuaalisten taiteiden kokovuotisiin työskentelyapurahoihin. Toiveena oli, että se käytettäisiin nimenomaan kuvataiteilijoiden työskentelyyn. Apurahan tarkoituksena on suuntautua erityisesti suuriin hankkeisiin ja keskusrahasto asettikin lisätuen ehdoksi, että tuo 100 000 markkaa, myöhemmin 30 000 euroa, on myönnettävä yhtenä tai enintään kahtena apurahana maakunnallisesti merkittäviin ja suurempaa rahoitusta vaativiin hankkeisiin. Keskusrahaston tarkoituksena oli näin myös rohkaista kulttuurin tekijöitä hakemaan entistä suurempia apurahoja ja välillisesti vahvistaa hoitokunnan roolia maakunnallisten kulttuurihankkeiden edistäjänä ja kehittäjänä. (Suomen Kulttuurirahaston vuosikertomus 1997-98.)

⁴⁰⁶ Paavo Hohdin haastattelu 28.4.2009

⁴⁰⁷ Satakunnan Kansan artikkeli *Pikimusta heliumpallo etsii ikiaikaisia kulttuurijälkiä Eurassa* 18.4.2007.

⁴⁰⁸ Satakunnan Kansan artikkeli *Pikimusta heliumpallo etsii ikiaikaisia kulttuurijälkiä Eurassa* 18.4.2007.

⁴⁰⁹ Apuraha myönnettiin Kaisu ja Antti Ravanin rahastosta.

⁴¹⁰ Selkämeri-teemavuosi pyrki lisäämään tietoisuutta Selkämeren tilasta ja tehostaa toimia Selkämeren suojelussa nostamalla esiin sen luonnonympäristön, ihmisen toiminnan ja tulevaisuuden. (Satakunnan Kansan artikkelit *Satakunnan rahastolta 30 000 euroa Selkämeri-elokuvan tuottamiseen* 15.5.2009 & *Selkämeri-elokuva toteutetaan Arkissa* 25.6.2009.)

⁴¹¹ *Perinteisen käsityön taitajat Satakunnassa* -projektin Internet-sivusto

⁴¹² Outi Tuomi-Nikulan haastattelu 1.7.2009

⁴¹³ *Perinteisen käsityön taitajat Satakunnassa* -projektin Internet-sivusto

⁴¹⁴ Outi Tuomi-Nikulan haastattelu 1.7.2009

⁴¹⁵ Outi Tuomi-Nikulan haastattelu 1.7.2009

⁴¹⁶ SatakuntaMalliston taidekäsityöläiset: Tervahampputekstiilit Marianne Fridberg Harjavallasta, painetut tekstiilit Auli Ketola Porista, huovutetut tuotteet Terhi Laitila Raumalta, keramiikka Sirpa Luukkonen Huittisista, taotut tuotteet, Iro Mäntykorpi Porista, kylpytekstiilit Sanna Saarinen Eurasta, painetut tekstiilit Annemari Salmi Porista, korut Mari Syrén Eurasta, puutyöt Marko Timonen Porista, taidelasi Jan Torstensson Kiikoisista, hopealuutuotteet Helena Vienola Kiikoisista. Tuotekehitysvalmentajana taiteilijoiden kokoontumisissa toimi taideteollisen kor-

keakoulun muotoilija ja tutkija Paola Cabrera Viancha Helsingistä. (Satakunnan Kansan artikkeli *Satakunta saa ensi syksynä oman taidekäsityömalliston* 21.4.2008.)

⁴¹⁷ SatakuntaMalliston Internet-sivusto

⁴¹⁸ Satakunnan Kansan artikkeli *Satakunta saa ensi syksynä oman taidekäsityömalliston* 21.4.2008.

⁴¹⁹ Satakunnan Kansan artikkeli *Kompastuskiviä markkinointi ja byrokratia* 12.10.2003.

⁴²⁰ Suomen Kulttuurirahaston vuosikertomus 1979–80: 5. Jorma Routti *Puheenjohtajan katsaus: Sukupuolen vaihdos*.

⁴²¹ Hoitokunnan kokoonpanoon yritettiin tuolloin myös mahdollistaa edustajia tasapuolisesti maakunnasta. Puheenjohtajat ovat olleet useimmiten porilaisia. Poikkeuksena tähän, vuosina 1986–1988 puheenjohtajana toimi Jouko Rajala Raumalta, 1998–2000 Sinikka Luukaslammi Kankaanpäästä, 2008–2009 Juhani Numminen Kankaanpäästä. Varapuheenjohtajia on ollut Kankaanpäästä, Raumalta, Harjavallasta ja Porista.

⁴²² Hohti 2009: 183.

LIITE 1 — SATAKUNNAN RAHASTON
PUHEENJOHTAJAT JA ASIAMIEHET

Puheenjohtajat

Reino Hannula
1959-1966

Unto Salo
1967-1971

Jukka Määttä
1972-1978

Mikko Sävelä
1980-1985

Jouko Rajala
1986-1988

Mikko Elo
1989-1997

Sinikka Luukaslammi
1998-2000

Leena Sammallahhti
2001-2007

Juhani Numminen
2008-2009

Varapuheenjohtajat

Kaarlo Asp, 1959-1966
Mies Reenkola, 1967-1973
Kirsti Hollming, 1974-1975
Toivo Jaakkola, 1976-1979
Jouko Rajala, 1980-1985
Tauno Piisi, 1986
Timo Juti, 1987-1991
Virpi Nurmi, 1992-1995
Ritva Kava, 1996-1997
Jukka Ramstedt, 1998-2001
Pekka Loula, 2002-
Outi Tuomi-Nikula, -2009
Päivi Granö 2010-

Asiamiehet

Jukka Määttä, 1959-1969
Kari Sarpila, 1970-1972
Paula Ovaska, 1972-2004
Seppo Laakkonen, 2005-

LIITE 2a — SATAKUNNAN RAHASTON HOITOKUNNAT 2009–2010

Auramo, Jouni	rehtori		Jä
Granö, Päivi	professori	Rauma	VPJ
Jaakkola, Hannu	professori		Jä
Jaatinen, Pekka	Lääketieteen tohtori		Jä
Kemppinen, Lauri	Kasvatustieteen tohtori		Jä
Kotoaro, Maisa (SKR)	Tiedotuspäällikkö	Helsinki	Jä
Laakkonen, Seppo	KTT	Pori	As
Lehtonen, Tiina		Pori	Siht
Ojanen, Risto	FT		Jä
Peltoniemi, Harri	Yhteiskuntatieteen maisteri		Jä
Savola, Anne	FM		Jä
Tuomi-Nikula, Outi	professori	Pori	PJ
Velhonoja, Matti	FM		Jä

*Puheenjohtaja
Outi Tuomi-Nikula*

*Asiamies
Seppo Laakkonen*

LIITE 2b — SATAKUNNAN
RAHASTON HOITOKUNNAT 1959–2009

1960-luku			
	nimi	arvo/ ammatti	paikkakunta
SKR	Aho, Eero	Hovioik. Ausk.	
ML	Antila, Jaakko	hammaslääkäri	Kankaanpää
SKR	Anttila, Inkeri	professori	Helsinki
ML	Asp, Kaarlo	Pohjois-Satakunnan kansanopiston johtaja, Kouluneuvos	Kankaanpää
SatO	Ennekari, Risto	Valtiot. Ylioppilas	
ML	Haapaniemi, Vilho	Taloudenhoitaja	
	Hannula, Reino	Porin Lyseon rehtori	Pori
	Harsu, Antti	Pankinjohtaja	Pori
ML	Helaniemi, Harry	toimitusjohtaja	Rauma
ML	Hermonen, Antero	Satakunnan Maakuntaliiton puheenjohtaja, maanmittausinsinööri	Luvia
SKR	Ilmanen, Matti	varatuomari, toiminnanjohtaja	Helsinki
ML	Immonen, Esko	ekonomi	
ML	Inberg, Jaakko	Metsänhoitaja	
ML	Jylli, Pentti	Pankinjohtaja	Pori
ML	Kajanto, Iivari	Lallin päätoimittaja	Kokemäki
ML	Kallio, Martti	sosiaalitarkastaja	Pori
ML	Kauppinen, Heikki	varatuomari	
	Kinnunen, V.	Kokemäenjokilaakson Ammattikoulun rehtori, insinööri	Peipohja
	Kirra, Heikki	maanviljelijä	Vammala
	Kiviniemi, Kauko	Parkanon suurin yksityiskauppias	
ML	Kontula, Arvi	Satakunnan työväen sivistysjärjestön edustaja, huoltotoimenjohtaja	Pori
SatO	Kontula, Tapani	ylioppilas	
SKR	Laurila, Erkki	Akateemikko	
	Laurilehto, T. O.	Seminaarinjohtaja	Rauma
	Leino, Aatos	Toimitusjohtaja	Pori
	Levanto, K. I.	Outokumpu Oy:n Porin metallitehtaan johtaja	Pori
	Linnainmaa, Olli F.	kauppaneuvos	
	Lipsanen, Erkki	Aug. Lipsanen Oy:n toimitusjohtaja, kauppaneuvos	

1959–60	1960–61	1961–62	1962–63	1963–64	1964–65	1965–66	1966–67	1967–68	1968–69
							VaJä	VaJä	VaJä
							Jä	Jä	Jä
							Jä		
vpj	vpj	vpj	vpj	vpj	vpj	vpj			
							VaJä	VaJä	VaJä
								Jä	Jä
pj	pj	pj	pj	pj	pj	pj			
								VaJä	VaJä
	Jä	Jä	Jä	Jä	Jä	Jä	Jä		
Jä	Jä	Jä	Jä	Jä	Jä	Jä			
	VaJä	VaJä	VaJä	VaJä	VaJä	VaJä	VaJä		
					VaJä	VaJä	VaJä	VaJä	VaJä
							VaJä	VaJä	VaJä
							VaJä	VaJä	VaJä
VaJä	VaJä	VaJä	VaJä	VaJä	VaJä	VaJä			
		Jä	Jä	Jä	Jä	Jä	Jä		
								Jä	Jä
VaJä	VaJä	VaJä	VaJä	VaJä	VaJä	VaJä			
VaJä									
Parkano	VaJä	VaJä	VaJä	VaJä	VaJä	VaJä	VaJä		
VaJä	VaJä								
								Jä	TVK
							Jä	Jä	Jä
VaJä	VaJä	VaJä	VaJä	VaJä	VaJä	VaJä			
								Jä	Jä
TVK									
							Jä	TVK	TVK
TVK	TVK	Jä	Jä	Jä	Jä	TVK			

1960-luku			
	nimi	arvo/ ammatti	paikkakunta
	Lönnström, Teresia	Teollisuusneuvos	Rauma
SatO	Malmi, Kauko	isännöitsijä	Helsinki
	Marva, Olli	Kauppaneuvos	
ML	Mattila-Oukari, Liisa	rouva	Kankaanpää
ML	Miettinen, Eino	isännöitsijä	
ML	Määttä, Jukka	Satakunnan Maakuntaliiton toiminnanjohtaja	Pori
ML	Niemi, Pentti	Kansanedustaja, pastori	Eura
SatO	Niini, Risto	inspehtori, professori	Helsinki
ML	Norri, Antti	maanviljelijä	Huittinen
Vuodesta 1966			
ML	Nuorsaari, Hugo	Porin Kauppaoppilaitoksen rehtori	Pori
SatO	Okko, Veikko	Professori	
SatO	Patja, Pentti	maisteri	
	Pentti, Arvo	Kansanedustaja, maanviljelijä	Hämeenkyrö
	Pere, Eero	toimitusjohtaja	
	Perttuli, Ilmari	Länsi-Suomen	Säkylä
	Perttuli, P. O.	Sokeritehtaan toimitusjohtaja, agronomi Toimitusjohtaja, agronomi	Säkylä
SKR	Puntila, Lauri A.	professori	Helsinki
ML	Pöyhönen, Lauri	varatuomari	
	Rajahalme, Aapo	Toimitusjohtaja	
ML	Rantanen, Vilho	päätoimittaja	
ML	Reenkola, Mies	ylilääkäri	Rauma
ML	Rosenlew, S.-E.	Vuorineuvos	Pori
	Ruutu, Jaakko	Diplomi insinööri	
ML	Ryömä, Erkki	Kunnallisneuvos	
SatO	Ryömä, Sakari	maat. Ja metsät. Ylioppilas	
ML	Saarinén, Erkki	Kunnallisneuvos	
ML	Salmi, Viljo	Rauman Kansalaisopiston johtaja, maisteri	Rauma
	Salo, Unto	FL, Satakunnan Museon johtaja	Pori
SKR	Salonen, Erkki	maisteri, Suomen	Helsinki
		Kulttuurirahaston yliasiamies	
	Seppälä, L.	Konttorinjohtaja	
ML	Simelius, Erkki	Porin Puuvilla Oy:n toimitusjohtaja, ekonomisti	Pori

1959-60	1960-61	1961-62	1962-63	1963-64	1964-65	1965-66	1966-67	1967-68	1968-69
							Jä	Jä	Jä
	VaJä	VaJä							
							VaJä		
VaJä	VaJä	VaJä							
	VaJä								
As	As	As	As	As	As	As	As	As	As
Jä	Jä								
	Jä	Jä							
	VaJä	VaJä	VaJä	VaJä	VaJä	VaJä	Jä	Jä	Jä
TVK	TVK	Jä	Jä	TVK	TVK	Jä			
							Jä		
			Jä	Jä	Jä	Jä			
Jä	VaJä	VaJä	VaJä	VaJä	VaJä	VaJä	VaJä		
							VaJä	VaJä	VaJä
VaJä									
	Jä	Jä	Jä	Jä	Jä	Jä	Jä		
	Jä	Jä	Jä	Jä	Jä	Jä			
			VaJä	VaJä			Jä (SKR)	Jä (SKR)	
								VaJä	
			Jä	Jä	Jä	Jä	Jä	Jä	TVK
							vpj	vpj	vpj
Jä									
							VaJä	VaJä	VaJä
							VaJä	VaJä	VaJä
			VaJä	VaJä	VaJä	VaJä			
			VaJä	VaJä	VaJä	VaJä			
			VaJä	VaJä	VaJä	VaJä	VaJä	VaJä	VaJä
VaJä	VaJä	VaJä	VaJä	VaJä	VaJä	VaJä			
							pj	pj	PJ
	VaJä	VaJä	VaJä	VaJä	VaJä	VaJä		Jä	Vajä
							VaJä		
VaJä									

1960-luku			
	nimi	arvo/ ammatti	paikkakunta
	Suominen, Anna	Kauppaneuvoksetar	Nakkila
	Suurkari, Vilho	rovasti	Ikaalinen
ML	Suvanto, Leo	Myymäläntarkastaja	
ML	Sävelä, Arvo	pienviljelijä	Pori
ML	Säynäjärvi, Leila	Merikarvian Yhteiskoulun rehtori	Merikarvia
	Tuomola, Aarne	Lönnström Oy:n toimitusjohtaja	Rauma
ML	Virta, Otto	Lavian Yhteiskoulun ent. rehtori, eläkeläinen	Lavia
	Virtanen, Pauli	Konttorinhoitaja	

1970-luku			
	nimi	arvo/ ammatti	paikkakunta
SKR	Aho, Eero	Hovioik. Ausk.	
SatO	Aho, Seppo	Valtiot. Yo.	
	Alm, Jouko	Toiminnanjohtaja	Pori/ Ulvila
ML	Antila, Jaakko	hammaslääkäri	Kankaanpää
SKR	Blomstedt, Yrjö	Professori	Helsinki
ML	Haapaniemi, Vilho	Taloudenhoitaja	
ML	Haikola, Esko	Tehtaanjohtaja	
	Harsu, Antti	Pankinjohtaja	Pori
	Hollming, Kirsti	Diplomi insinööri	Rauma
ML	Honkasalo, Liisa	Sisustusarkkitehti	
ML	Hölttä, Rauni	Toimittaja	
ML	Immonen, Esko	ekonomi	
ML	Inberg, Jaakko	Metsänhoitaja	
ML	Jaakkola, Toivo	Metsänhoitaja	Rauma
ML	Jylli, Pentti	Pankinjohtaja	Pori
ML	Kauppinen, Heikki	varatuomari	
ML	Koivu, Pentti	rehtori	
ML	Krannila, Vesa	Diplomi insinööri	
SatO	Laiho, Jukka	Luonnontieteen kandidaatti	Pori
	Leino, Aatos	Toimitusjohtaja, Teollisuusneuvos	Pori
	Lindqvist, Antti	ekonomi	

1959–60	1960–61	1961–62	1962–63	1963–64	1964–65	1965–66	1966–67	1967–68	1968–69
								Jä	Jä
	Jä	Jä	Jä	Jä	Jä	Jä	Jä		
								VaJä	VaJä
		VaJä	VaJä	VaJä	VaJä	VaJä	VaJä		
Jä	Jä	Jä							
Jä	Jä	Jä	Jä	Jä	Jä	Jä			
VaJä	VaJä	VaJä	VaJä	VaJä	VaJä	VaJä			
								VaJä	VaJä

Varajäsenet jäi pois									
1969–70	1970–71	1971–72	1972–73	1973–74	1974–75	1975–76	1976–77	1977–78	1978–79
VaJä	VaJä	VaJä	VaJä						
VaJä	VaJä	VaJä	VaJä						
				VaJä				Jä	Jä
Jä	Jä	Jä	Jä		Jä	Jä	Jä	Jä	Jä
Jä	Jä								
		Jä	Jä	Jä					
Jä	Jä	Jä	Jä	Jä	Jä	Jä	Jä		
				VPJ	VPJ	Jä	Jä	Jä (+)	
	VaJä	VaJä							
VaJä	VaJä								
VaJä	VaJä	VaJä	VaJä						
		VaJä	VaJä	VaJä	Jä	VPJ	VPJ	VPJ	VPJ
VaJä	VaJä	VaJä	VaJä						
Jä	Jä								
		Jä	VaJä	VaJä					
				VaJä					
				VaJä				Jä	
Jä	Jä	Jä	Jä	Jä	Jä	Jä	Jä		
VaJä	VaJä	VaJä	VaJä	VaJä					

1970-luku			
	nimi	arvo/ ammatti	paikkakunta
SatO	Liukkonen, Matti	Valtiot. Yo.	Helsinki
SKR	Luukanen, Niilo	Yleissihteeri	Helsinki
SatO	Lähtenmäki, Tarja	Luonnontieteen kandidaatti	
	Lönnström, Teresia	Teollisuusneuvos	Rauma
ML	Mäkelä, Aarre	päätoimittaja	Pori
SKR	Määttä, Jukka	Taluspäällikkö	Pori
ML	Norri, Antti	maanviljelijä	Huittinen
	Nyfors, Eeva-Liisa	Lehtori	Rauma
	Ovaska, Paula	Matkailutoimenjohtaja	Pori
ML	Pehkonen, Timo	Henkilöstöasiain sihteeri	
	Pere, Eero	toimitusjohtaja	
ML	Piela, Teuvo	Toimitusjohtaja	Kankaanpää
	Piisi, Tauno	Toimitusjohtaja	Pori
SKR	Pöyhönen, Lauri	Varatuomari	
	Rajahalme, Aapo	Toimitusjohtaja	
ML	Raussi, Toini	Toimistopäällikkö	
ML	Reenkola, Mies	ylilääkäri	Rauma
	Ruutu, Jaakko	Diplomi insinööri	
ML	Ryömä, Erkki	Kunnallisneuvos	
ML	Saarento, Antti	Agronomi	Köyliö
SatO	Sainio, Mikko	Luonnontieteen kandidaatti	Helsinki
	Salminen, Mauno	Toimitusjohtaja	Pori
	Salo, Unto	FL, Satakunnan Museon johtaja	Pori
ML	Salonen, Ailo	Postimiesten esimies	Rauma
SKR	Salonen, Erkki	maisteri, Suomen Kulttuurirahaston yliasiamies	Helsinki
	Sarpila, Kari	ekonomi	Pori
	Suominen, Anna	Kauppaneuvoksetar	Nakkila
	Suominen, Ilkka	Toimitusjohtaja	Nakkila
ML	Suvanto, Leo	Myymäläntarkastaja	
	Sävelä, Mikko	Apulaiskaupunginjohtaja	Pori
ML	Tuori, Reino	Varastonhoitaja	Ulvila
ML	Työläjärvi, Markku	Sosiaalijohtaja	Turku
ML	Uksila, Erkki	Dosentti	
	Viljanen, Kalevi	Toimitusjohtaja	Rauma
	Virtanen, Pauli	Konttorinhoitaja	

Varajäsenet jäi pois

1969–70 1970–71 1971–72 1972–73 1973–74 1974–75 1975–76 1976–77 1977–78 1978–79

Jä	Jä	Jä	Jä						
				VaJä				Jä	Jä
									Jä
Jä	Jä	Jä	Jä						
		Jä	Jä	Jä	Jä	Jä	Jä	Jä	Jä
Jä	Jä	PJ	PJ	PJ	PJ	PJ	PJ	PJ	
Jä	Jä	Jä	Jä						
									Jä
		As	As	As	As	As	As	As	As
				VaJä					
VaJä	VaJä	VaJä	VaJä						
				Jä	Jä	Jä	Jä	Jä	Jä
									Jä
Jä	Jä	Jä	Jä	Jä					
VaJä	VaJä	VaJä	VaJä						
				VaJä					
VPJ	VPJ	VPJ	VPJ						
VaJä	VaJä	VaJä	VaJä						
VaJä	VaJä	VaJä	VaJä						
				Jä	Jä	Jä	Jä	Jä	Jä
				Jä	Jä	Jä	Jä		
				VaJä					
PJ	PJ	Jä	Jä						
								Jä	Jä
VaJä	VaJä	VaJä	VaJä	VaJä	Jä	Jä	Jä		
As	As								
Jä	Jä	Jä	Jä	Jä	Jä	Jä	Jä		
								Jä	Jä
VaJä	VaJä							Jä	
								PJ (alk. 25.5.1978)	PJ
				Jä	Jä	Jä	Jä	Jä	Jä
Jä	Jä	Jä	Jä	Jä	Jä	Jä	Jä		
				VaJä					
				VaJä					
VaJä	VaJä	VaJä	VaJä	VaJä					

1980-luku			
	nimi	arvo/ ammatti	paikkakunta
	Alm, Jouko	Toiminnanjohtaja	Pori/ Ulvila
SKR	Arjas, Timo	Toiminnanjohtaja	Helsinki
SKR	Blomstedt, Yrjö	Professori	Helsinki
	Elo, Mikko	Kansanedustaja	Pori
SatO	Erkko, Riikka	Valtiotieteen ylioppilas	Helsinki
	Gripenberg, Lennart	Agronomi	Noormarkku
SatO	Harrela, Pirkko	Filosofian ylioppilas	Helsinki
ML	Hyytinen, Tuomas	Musiikkiopiston johtaja	Parkano
	Juti, Timo	Maanviljelijä	Harjavalta
ML	Kava, Ritva	Museonjohtaja	Harjavalta
ML	Kesäläinen, Erkki	Toimitusjohtaja	Kokemäki
ML	Kuismin, Hannu	Apulaiskaupunginsihteeri	Rauma
SatO	Kuusisto, Kirsi	Taiteen ylioppilas	Helsinki
SKR	Luukanen, Niilo	Yleissihteeri	Helsinki
SatO	Lähteenmäki, Tarja	Luonnontieteen kandidaatti	Helsinki
ML	Majakulma, Veikko	Varatuomari	Huittinen
ML	Malmi, Juhani	Apteekkari	Huittinen
ML	Martoma, John	Lehtori	Huittinen
	Nurmi, Virpi	Filosofian lisensiaatti	Rauma
	Nyfors, Eeva-Liisa	Lehtori	Rauma
	Ovaska, Paula	Matkailutoimen johtaja	Pori
ML	Piela, Teuvo	Toimitusjohtaja	Kankaanpää
	Piisi, Tauno	Toimitusjohtaja	Pori
ML	Rajala, Jouko	Pankinjohtaja	Rauma
ML	Saarento, Antti	Yliagronimi	Köyliö
ML	Salonen, Ailo	Postimiesten esimies	Rauma
ML	Santa, Matti	Pankinjohtaja	Vammala
ML	Seppälä, Marketta	Taidemuseon johtaja	Pori
	Sinialmi, Martti	Kaupunginjohtaja	Pori
	Suominen, Ilkka	Toimitusjohtaja	Nakkila
ML	Suvalo, Kari	Kapellimestari, Tait. johtaja	Pori
	Sävelä, Mikko	Apulaiskaupunginjohtaja	Pori
	Teikari, Erkki	Päätoimittaja	Pori
SKR	Tommila, Päiviö	Professori	Helsinki
SatO	Tuominen, Tero	Valtiotieteiden ylioppilas	Rauma
ML	Tuori, Reino	Varastonhoitaja	Ulvila
ML	Vainio, Pentti	Lastenkodin johtaja, opettaja	Rauma
ML	Välimäki, Jouko	Pankinjohtaja	
ML	Välitalo, Helka	Kirjastonhoitaja	Harjavalta

1979–80	1980–81	1981–82	1982–83	1983–84	1984–85	1985–86	1986–87	1987–88	1988–89
Jä	Jä	Jä	Jä	Jä	Jä				
			Jä	Jä	Jä	Jä	Jä	Jä	Jä
Jä									
									PJ
	Jä	Jä							
							Jä	Jä	Jä
			Jä	Jä	Jä				
	Jä	Jä	Jä	Jä	Jä	Jä	Jä	Jä	
			Jä	Jä	Jä	Jä	VPJ	VPJ	VPJ
									Jä
									Jä
								Jä	Jä
Jä	Jä	Jä							
Jä									
						Jä	Jä	Jä	Jä
	Jä	Jä (†)							
				Jä	Jä	Jä	Jä	Jä	
							Jä	Jä	Jä
Jä	Jä	Jä	Jä	Jä	Jä	Jä			
As	As	As	As	As	As	As	As	As	As
Jä									
Jä	Jä	Jä	Jä	Jä	Jä	VPJ			
VPJ	VPJ	VPJ	VPJ	VPJ	VPJ	PJ	PJ	PJ	
Jä									
Jä	Jä	Jä	Jä	Jä	Jä				Jä
Jä	Jä	Jä	Jä	Jä	Jä	Jä	Jä	Jä	
						Jä	Jä	Jä	
Jä	Jä	Jä							Jä
PJ	PJ	PJ	PJ	PJ	PJ				
						Jä	Jä	Jä	Jä
	Jä	Jä	Jä	Jä	Jä	Jä	Jä	Jä	Jä
						Jä	Jä		
Jä									
						Jä	Jä	Jä	
		Jä	Jä						
	Jä	Jä	Jä	Jä	Jä				

1990-luku			
	nimi	arvo/ ammatti	paikkakunta
SKR	Arjas, Timo	Toiminnanjohtaja	Helsinki
	Elo, Mikko	Kansanedustaja, yliopettaja	Pori
	Gripenberg, Lennart	Agronomi	Noormarkku
	Juti, Timo	Maanviljelijä	Harjavalta
ML	Kava, Ritva	Museonjohtaja	Harjavalta
ML	Kesäläinen, Erkki	Toimitusjohtaja	Kokemäki
ML	Kuismin, Hannu	Apulaiskaupunginsihteeri	Rauma
	Kuusela, Minna	Arkkite. Yo	
SatO	Kuusisto, Kirsi	Taiteen ylioppilas	Helsinki
SKR	Laine, Janne	Valtiot. Yo	Helsinki
	Luukaslammi, Sinikka	Terveystieteiden johtaja	Kankaanpää
ML	Majakulma, Veikko	Varatuomari	Huittinen
	Malmelin, Tuula	FM	
	Nurmi, Virpi	Filosofian tohtori	Rauma
	Ovaska, Paula	Matkailutoimen johtaja	Pori
	Peevo, Risto	Kunnanjohtaja	
	Pekkala-Mäkitalo, Airi	Kasvatustieteen Maisteri	
ML	Pennanen, Esko	Projektipäällikkö	
(Satakuntaliitto)			
ML	Pesola, Jukka	kunnallissihteeri	
(Satakuntaliitto)			
	Pitkänen, Petteri	Lakimies	
SKR	Raivio, Kari	Professori, rehtori	Helsinki
	Ramstedt, Jukka	Kauppat. Maisteri, toimitusjohtaja	Pori
	Sammallahti, Leena	FT	Pori
ML	Santa, Matti	Pankinjohtaja	Vammala
ML	Suvalo, Kari	Taiteellinen johtaja	Pori
	Teikari, Erkki	Päätoimittaja	Pori
ML	Telin, Tuula	aluekehityssuunnittelija	
(Satakuntaliitto)			
SatO	Topi, Jukka	Kauppatieteen ylioppilas	Helsinki
	Väätäinen, Eero	kaupunginjohtaja	

1989–90	1990–91	1991–92	1992–93	1993–94	1994–95	1995–96	1996–97	1997–98	1998–99
Jä	Jä	Jä	Jä						
PJ	PJ	PJ	PJ	PJ	PJ	PJ	PJ		
Jä	Jä	Jä	Jä	Jä	Jä				
VPJ	VPJ								
Jä	Jä	Jä	Jä	Jä	Jä	VPJ	VPJ		
Jä	Jä	Jä	Jä	Jä	Jä	Jä	Jä		
Jä	Jä	Jä	Jä	Jä	Jä	Jä	Jä		
								Jä	Jä
Jä				Jä	Jä	Jä	Jä		
		Jä	Jä	Jä	Jä	Jä	Jä	PJ	PJ
Jä	Jä	Jä	Jä	Jä					
									Jä
Jä	Jä	VPJ	VPJ	VPJ	VPJ				
As	As	As	As	As	As	As	As	As	As
						Jä	Jä	Jä	Jä
								Jä	Jä
									Jä
						Jä	Jä	Jä	
									Jä
Jä	Jä	Jä	Jä	Jä	Jä	Jä	Jä	Jä	
						Jä	Jä	VPJ	VPJ
								Jä	Jä
Jä	Jä	Jä	Jä	Jä					
Jä	Jä	Jä	Jä	Jä	Jä				
Jä	Jä	Jä	Jä	Jä					
						Jä	Jä	Jä	Jä
	Jä	Jä	Jä						
								Jä	Jä

2000-luku			
	nimi	arvo/ ammatti	paikkakunta
	Granö, Päivi	Professori, TAT	Rauma
	Hannukainen, Maija	Yo-merkonomi	Pori
	Heino, Ulla-Maija	Koulutustarkastaja	Pori
SKR	Hohti, Paavo	ylIASIAMIES	Helsinki
	Jaatinen, Pekka	Dosentti	Noormarkku
	Kemppinen, Lauri	Dosentti	Rauma
	Korhonen, Teemu	Tekniikan yo	
SKR	Kotoaro, Maisa	Tiedotuspäällikkö	Helsinki
	Kuusela, Minna	Arkkitt. Yo	
	Laakkonen, Seppo	KTT	Pori
SKR	Lassila, Juhana	asIAMIES	Helsinki
	Lehtonen, Tiina	Hallintosihteeri	Pori
	Loula, Pekka	Professori	
	Luukaslammi, Sinikka	Terveystenhoitaja	Kankaanpää
	Malmelin, Tuula	FM	
	Nera, Kaisa	DI	Helsinki
	Numminen, Juhani	Kapellimestari, rehtori	Kankaanpää
	Ojanen, Risto	FT	Ulvila
	Ovaska, Paula	Erityisavustaja	Pori
	Peltoniemi, Harri	YM	Pori
	Peevo, Risto	Kunnanjohtaja	
	Pekkala-Mäkitalo, Airi	Kasvatustieteen Maisteri	
ML	Pennanen, Esko	Projektipäällikkö	Ulvila
	Pitkänen, Petteri	Lakimies	
	Ramstedt, Jukka	Kauppat. Maisteri, toimitusjohtaja	
	Sammallahti, Leena	FT	Pori
	Savola, Anne	FM	Pori
	Tantt, Juha T.	professori (TEKU)	Pori
ML	Telin, Tuula	aluekehityssuunnittelija	
(Satakuntaliitto)			
	Tuomi-Nikula, Outi	Professori, FT	Pori

1999–00	2000–01	2001–02	2002–03	2003–04	2004–05	2005–06	2006–07	2007–08	2008–09
					TVK	Jä	TVK	Jä	Jä
					Siht	Siht			
							Siht		
		Jä	Jä	Jä					
							Jä	TVK	TVK
							Jä	Jä	Jä
	Jä	Jä	Jä						
					Jä	Jä	Jä	Jä	Jä
Jä									
					As	As	As	As	As
							Jä	Jä	
							Siht	Siht	
Jä	Jä	VPJ	VPJ	VPJ	VPJ	VPJ			
PJ									
Jä	Jä	Jä	Jä	Jä					
			Jä	Jä	Jä	Jä	Jä	Jä	Jä
	TVK, Jä	TVK	Jä	Jä	TVK	Jä	PJ	PJ	PJ
					Jä	Jä	TVK	TVK	TVK
As	As	As	As	As					
							Jä	Jä	Jä
Jä	Jä	Jä	Jä	Jä					
Jä	Jä	Jä	Jä	Jä	Jä	Jä			
Jä	Jä	Jä	Jä	Jä	TVK	Jä			
Jä	Jä	Jä							
VPJ	VPJ								
Jä	PJ	PJ	PJ	PJ	PJ	PJ			
					Jä	Jä	TVK	TVK	TVK
		Jä	Jä	Jä	Jä	Jä	Jä	Jä	Jä
Jä	Jä	Jä	Jä	Jä					
							VPJ	VPJ	VPJ

LIITE 3 — SATAKUNNAN RAHASTON TUNNUSTUSPALKINNOT

Apurahojen ohella on ollut myös mahdollista jakaa palkintoja tunnustukseksi merkittävistä suorituksista Satakuntalaisen kulttuurin hyväksi. Kunniapalkinto jaetaan *merkittävien ja kauaskantoisten saavutusten johdosta tieteeseen, taiteeseen tai muun kulttuurityön alalla*. Tunnustuspalkinto on vuorostaan tunnustus *eheästä, pitkäaikaisesta, uutterasta ja menestyksellisestä toiminnasta jollakin kulttuurielämän saralla*.

- 1964 Ohjaaja-näyttelijä Salli Karuna-Unho, tunnustuspalkinto,
- 1969 Taidemaalari Into Linturi, tunnustuspalkintona Satakuntalaisesta taiteesta Satakuntalaiselle taiteilijalle,
- 1972 Kapellimestari Leevi Rantalaiho, tunnustuksena teatterin kapellimestareina suoritetusta ansiokkaasta työstä,
- 1974 Johtaja Ilmari Kause, tunnustuksena lounais-Satakunnan kasvillisuuden tuntemusta ja levinneisyyttä koskevasta arvokkaasta tutkimustyöstä,
- 1974 Taidemaalari Kosti Koskinen, tunnustuksena taiteilijana ja taiteen opettajana Satakunnassa suoritetusta arvokkaasta työstä,
- 1975 Lehtori Arvo Räikkönen, tunnustuksena Satakunnassa musiikinopettajana, orkesterin- ja kuoronjohtajana sekä säveltäjänä tehdystä ansiokkaasta työstä, Teresia Lönnströmin rahastosta,
- 1978 Näyttelijä Martti Lahtinen, tunnustuksena teatteritaiteen ja Porin teatterin hyväksi tehdystä ansiokkaasta ja monipuolisesta työstä,
- 1979 Talousopettaja Ritva Tuulos, tunnustuksena satakuntalaisen perinnekulttuurin hyväksi tehdystä ansiokkaasta työstä,
- 1981 Opetusneuvos Liisa Mattila-Oukari, tunnustuksena koko maakuntaa kattavasta monipuolisesta kulttuurityöstä,
- 1982 Kirjailija, FM Tauno Koskela, tunnustuksena Rauman murteen säilyttämiseksi ja raumalaisen kulttuurin vaalimiseksi tehdystä arvokkaasta työstä,
- 1984 Professori Kalevi Piha, ansiokkaasta toiminnasta kauppatieteellisen täydennyskoulutuksen ja tutkimuksen aloittamiseksi Satakunnassa,
- 1989 Rehtori Timo Lepistö, tunnustuksena ansiokkaasta toiminnasta teknillisen korkeakouluopetuksen kehittämiseksi Satakunnassa,

- 1989 Tanssitaiteilija Jorma Uotinen, tunnustuksena ansiokkaasta toiminnasta tanssitaiteen kehittämiseksi Satakunnassa,
- 2005 Professori Unto Salo, Satakunnan menneisyyden tulkitsemisesta ja kulttuurin edistämisestä,
- 2007 FK Raimo Hakila, tunnustuksena hänen harrastuspohjaisesti toteuttamastaan pitkäaikaisesta merkittävästä työstä maakunnallisella ja kansallisella tasolla uudenlaisten näkökulmien ja toimijaverkoston luomisessa luonnonarvojen kestäväään käyttöön liittyen,
- 2008 Hallintot. tohtori Martti Sinisalmi, tunnustuksena hänen työstään Porin kaupunginjohtajana ja Porin yliopistokeskuksen ensimmäisenä johtajana,
- 2009 Rakennusarkkitehti Kalle Saarinen, satakuntalaisen rakennusperinnön puolustajalle ja ainutlaatuisen Vanhan Rauman kehittäjälle.

Turun yliopiston arkeologian emeritusprofessori ja Satakunnan rahaston entinen puheenjohtaja Unto Salo sai maakunnallisen kulttuuripalkinnon, 5 000 euroa, Satakunnan rahastolta vuonna 2005. Kuvassa Salo esittelee juuri ilmestynyttä Satakunnan esihistoriatutkimustaan Ajan ammoista oloista – Satakunnan ja naapurimaakuntien esihistoriaa. (Kuva: Heikki Tyynysniemi/Satakunnan Kansa 5.6.2008).

LIITE 4 — LAHJOITUKSET VUOSITTAIN

Lahjoittaja	1959–60	1960–61	1961–62	1962–63
Aug. Lipsanen Oy	100 000			1 000
Finnish Chemicals Oy				
Keskusosuusliike Hankkija				
Harjavallan kunta	100 000			
Helsingin Osakepankki	20 000			
Herralan tila, Nakkila				
Huittisten Sanomalehti				
Kankaanpään kauppala				
Kankaanpään kunta				
Kansallis-Osake-Pankki				
Kesko Oy:n Porin konttorin neuvottelukunta, K-kauppiaskunta	100 000			
Kyro Oy	100 000			
Kyttälän Saha				
Köyliön kunta	20 000			
Luvian kunta	25 000			
Länsi-Suomen Voima Oy				
Rouva Teresia Lönnström				
Lönnström-yhtiöt, Ammus-Sytytin Oy				
Teollisuusneuvos J. Niinikoski				
Outokumpu Oy			100 000	
Oy Pohjoismaiden Yhdyspankki				
Porin kaupunki	100 000			1 120
Porin Oluttehdas Oy	100 000			
Porin Puuvilla Oy	150 000			
Porin Seudun Osuuskassa	100 000			
Porin Suomalainen Säästöpankki	100 000			
Porin Säästöpankki	100 000			
Porin Tulitikkutehdas Oy	200 000			
Porin Ympäristön Osuusmeijeri				
Rakennusliike Valli & Santala Oy				

1963–64	1964–65	1965–66	1966–67	1967–68	1968–1969
1 000					
3 000					
		750			
500					
1 000					
					1 500
1 000	1000		500		
1 500					
1 000					
500					
1 000					
500					1 000
3 000					
500					
3 000					
1 500				1 000	
	5000	1 250	2 000	2 000	2 000
3 000					
1 000					
500					2 000
1 000					
1 000					500
500					
3 000					

Lahjoittaja	1959–60	1960–61	1961–62	1962–63
Kauppias Gösta Ratsula				
Rauman kaupunki				
Rauma-Repola Oy				
Reima-Pukine Oy				
Vammalan kunta	50 000			
Oy Werner Hacklin			100000	
W. Rosenlew & Co Oy	100 000			
Satakunnan Kirjateollisuus Oy	100 000			
Satakunnan Liikenne Oy				
Satakunnan Maakuntaliitto r.y.			100000	
Satakunnan Osuuskauppiiri				
Satakunnan Osuusteurastamo				
Satakuntalainen Osakunta				
Suomen Osuuskauppojen Keskuskunta				
J. W. Suomisen Nahkatehdas Oy				
Ulvilan kunta	25 000			
tuntematon				
tuntematon				
kaikki lahjoitukset kpl	18		21	23
kaikki lahjoitukset markkaa	1590 000		667 667	5 196,54

	1969–1970	1970–71	1971–72	1972–73
Aili Nurminen, testamenttilahjoitus				170 000
Oy Finnlayson Ab				
Finnish Chemicals Oy			3 000	3 000
Harjavan kauppa			50 244	
Harjavan kunta/kaupunki		1 500		
J. W. Suominen Oy				
Huhtamäki-yhtymä Oy				
Huittisten Sanomalehti Oy	3 000			
Kankaanpään kauppa	1 000	500		
Kankaanpään kaupunki			500	500
Kankaanpään kenkätehdas			500	
Kesko Oy				
Kokemäen kauppa/kaupunki				5 000
Köyliön kunta				

1963–64	1964–65	1965–66	1966–67	1967–68	1968–1969
3 000					
500	500	1 500	2 000		750
3 000					
1 000					
3 000					
1 000					
500					
500				5 000	
500					
	500				
500					
500					
3 000					
1 000					
799	53	14	18	11	22
84 222,42	43 848,14	5 560	7 697,74	8 935,6	9 444,02

suurkeräys meni osittain tämän vuoden puolelle. Kansankeräysosuus.

1973–74	1974–75	1975–76	1976–77	1977–78	1978–79
	1 000				
	3 000		3 000		
835					
					3 000
500					
5 000		5 000		5 000	
500				1 000	
					1 000
500					
					2 500
					1 000

	1969–1970	1970–71	1971–72	1972–73
Outokumpu Oy		1 000		
Pohjoismaiden Yhdyspankki Oy	3 000			
Porin kaupunki	2 000	5 000	5 000	
Porin Oluttehdas Oy			1 000	
Porin Puuvilla Oy		3 000		
Rauman kaupunki	750		1 750	
Rauma Repola Oy			3 000	
Reima-Pukine Oy			2 000	
Rihulan kutomo Oy		500		
Oy W. Rosenlew Ab				
Satakunnan Kirjateollisuus				500
Satakunnan Osuuskassojen Liitto	2 000			
Satakunnan Säästöpankkiyhdistys		3 000		3 000
Oy Starckjohann & Co Ab			1 000	1 000
J. W. ja Emma Suomisen Säätiö				
J. W. Suominen Oy			500	
Ulvilan kunta				665,72
Valio Meijerien Keskusosuusliike				
Werner Hacklinin Säätiö			1 000	1 000
kpl	9	22	28	29
mk	12 300	16 649,32	22 132,3	186 984,44

	1979–80	1980–81	1981–82	1982–83
Elementtityö Oy	3 100			
Finnish Chemicals Oy	1 500	1 500		
Harjavallan kaupunki				
Huhtamäki Oy	5 000		5 000	
Huittisten kaupunki		2 500		
Huittisten Sanomalehti Oy	3 000			
Kankaanpään kaupunki Ennu Virtasen rahaston alkupääomaksi				
Kankaanpään kaupunki	1 000	1 000	3 000	
Kemira Oy	30 000			
Kokemäen kaupunki	2 000			
Kokoomuksen Naisten Liitto r.y. Kirsti Hollmingin rahastoksi			20 000	
Osuuspankkien Keskuspankki Oy				20 000
Porin kaupunki Maire Gullischenin rahaston pääomaksi				
Porin kaupunki	28 000	15 000	30 000	45 000

1973–74	1974–75	1975–76	1976–77	1977–78	1978–79
	3 000				
7 000	7 000	10 000	20 000		15 000
3 000	2 200	1 200		6 000	2 120
500					
					1 000
	6 000	3 000	5 000	5 000	
1 000	1 000	1 000	1 000		1 000
					90 845,18
			1 500		
25	32	14	13	14	20
22 020,4	28 960	23 202,2	32 922	20 334	120 815,18
1983–84	1984–85	1985–86	1986–87	1987–88	1988–89
2 350					
					25 000
				1 200	6 500
5 000					
					100 000
75 000	64 000	65 000		52 000	

	1979–80	1980–81	1981–82	1982–83
Porin seudun osuuspankki				
Rauman kaupunki	14 290	5 450	8 900	10 750
Rauma-Repola Oy				
Oy W. Rosenlew Ab				
Jenny ja Paavo Sallisen rahastoksi		25 600		
Satakunnan Osuuspankkiliitto				
Satakunnan Säästöpankkiyhdistys	5 000	5 000	5 000	8 000
Suomen Yhdyspankki Oy	1 000			
Merkonomi Tellervo Tyynismaan testamenttilahjoitus				
Ulvilan kunta	1 100			
tuntematon lahjoittaja				
kpl	18	10	9	11
mk	97 690	76 950	53 750	89 500

	1989–90	1990–91	1991–92	1992–93
Tullivirkailija Linnea Elg testamenttilahjoituksen osa		947 000		
Erikoissairaanhoidaja Aili Jäfsin testamenttilahjoitus				516 000
Kankaanpään kaupunki	6 500	6 500	6 500	6 500
Kansallis-Osake.Pankki	5 000,5			
Porin kaupunki	52 000	52 000	30 000	60 000
Rauman kaupunki	20 000	20 000		
Satakunnan Osuuspankkiliitto	10 000	10 000		6 000
Satakunnan Säästöpankit	15 000	15 000	70 000	
kaupunginjohtaja Mikko Sävelän muistoadressilahjoitukset				
Kamreeri Erkki Tuuloksen testamenttilahjoitus				560 000
apteekkari Kaarina Vaalannon testamenttilahjoitus				
kpl	12	11	7	8
mk	115 200,5	1057 100	111 500	1151 300

	1999–00	2000–01	2001–02	2002–03
Ulvilan kunta	1 200	1 200	168 €	200
Riitta Virannon testamenttilahjoitus				
Satakunnan Kansa 135 vuotta -merkkipäiväkeräys				
yht (2002 alkaen €)	6 130	1 200	168 €	200

1983–84	1984–85	1985–86	1986–87	1987–88	1988–89
					50 000
11 000	13 250	14 750	19 750	170 00	18 000
	3 000				
	3 000				
	40 000			8 000	10 000
8 000	8 000	10 000	10 000	10 000	10 000
	590 000				
					681 250
10	15	14	11	16	15
104 850	727 700	xxx	40 050	123 900	887 450
1993–94	1994–95	1995–96	1996–97	1997–98	1998–99
7 000	6 500	6 500	6 500	6 500	5 000
30 000		60 000	30 000		
9 000		10 000	10 000		
20 615					
		1706 283			
x	x				
67 915	7 000	1784 583	49 800	12 760	8 200
2003–04	2004–05	2005–06	2006–07	2007–08	2008–09
200	200	200	200	200	250
	10 6778				
				3 471	
200	10 8678	200	200	3 471	250

LIITE 5 — VUOSIJUHLIEN PITOPAIKAT VUOSITTAIN

1959	Pori	1985	Harjavalta
1960	Rauma	1986	Ulvila
1961	Vammala	1987	Vammala
1962	Pori	1988	Rauma
1963	Kankaanpää	1989	Pori
1964	Pori	1990	Eura
1965	Rauma	1991	Noormarkku
1966	Kokemäki	1992	Kankaanpää
1967	Rauma	1993	Huittinen
1968	Kankaanpää	1994	Ulvila
1969	Pori	1995	Rauma
1970	Harjavalta	1996	Nakkila
1971	Huittinen	1997	Kokemäki
1972	Kokemäki	1998	Säkylä
1973	Rauma	1999	Pori
1974	Pori	2000	Kankaanpää
1975	Säkylä	2001	Eurajoki
1976	Kankaanpää	2002	Eura
1977	Rauma	2003	–
1978	Harjavalta	2004	Noormarkku
1979	Pori	2005	Harjavalta
1980	Huittinen	2006	Huittinen
1981	Kankaanpää	2007	Rauma
1982	Rauma	2008	Pori
1983	Kokemäki	2009	Kankaanpää
1984	Pori		